

KĀVYAMĀLĀ. 90.

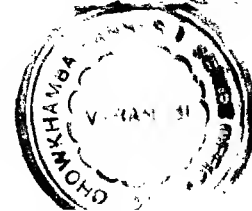
—o—  
THE  
YĀTRĀ PRABANDHA  
OF  
SAMARAPUNGAVA DĪKṢITA  
—o—

EDITED BY  
PAṆDITA KEDĀRANĀTHA  
SON OF  
MAHĀMAHOPĀDHYĀYA PAṆDIT DURGĀPRASĀDA

Second Edition.

PUBLISHED  
BY  
PĀNDURANG JĀWAJĪ,  
PROPRIETOR OF THE 'NIRNAYA SĀGAR' PRESS,  
BOMBAY.

1936.



काव्यमाला ९०.

समरपुंगवदीक्षितविरचितो  
**यात्राप्रबन्धः ।**

जयपुरमहाराजाश्रितेन महामहोपाध्यायपण्डितश्रीदुर्गाप्रसाद-  
तनयेन पण्डितकेदारनाथेन च संशोधितः ।

द्वितीयावृत्तिः ।

स च

मुम्बय्यां

पाण्डुरङ्ग जावजी

इत्येतैः स्वीये निर्णयसागराख्यमुद्रणालये

मुद्रयित्वा प्रकाशितः ।

शकाब्दाः १८५८, सनाब्दाः १९३६.



[All rights reserved by the publisher.]

Publisher:-Pandurang Jawaji, } Nirnaya Sagar Press,  
Printer:-Ramchandra Yesu Shedge, } 26-28, Kolbhat Street, Bombay.

( अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायन्त्रालयाधिपते-  
रेवाधिकारः । )

## समरपुंगवदीक्षितः, तदीयो यात्राप्रबन्धश्च ।

अतिरात्रयज्वा वाधूलकुलजलधिकौस्तुभः कनकाठपाठविरुदाङ्कः  
श्रीसमरपुंगवदीक्षितनामायं कविः षोडश्याः ख्रिस्तशताब्द्या ( १५७४  
ख्रिस्ताब्दात् परम् ) अन्ते दक्षिणदेशे बटवनामिधाननान्नि नगरे  
श्रीवेङ्कटेशादनन्तम्मायां जन्म लेभे इति तदीये यात्राप्रबन्धे लिखितया  
ग्रन्थनायकजननकालिकया ग्रहस्थित्या, द्वितीयाश्वासे 'सौभागिनेयः  
स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् । असेवत शिवाकल्पकल्पमण्यदीक्षि-  
तम् ॥' इत्यादिना कृतेन तदात्वं एव वर्तमानस्य सुप्रसिद्धस्य विद्वद्वरे-  
ण्यस्य श्रीरङ्गराजाध्वरेस्तनूद्वयस्य चित्रमीमांसाधनेकनिबन्धरचयितुः  
श्रीमदप्पयदीक्षितस्य वर्णनेन च सुस्पष्टमभ्युपगम्यते ।

सा ग्रहस्थितिर्यथा—

‘अथाध्युषितकेसरिण्यहिमभासि मेघं गते

कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।

खतुङ्गजुषि वाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे

शुभैकजनने दिने सुतमसूतं शातोदरी ॥

सिंहिकातनुमुवा सह योगः सांप्रतं मृगपतेरजनीति ।

स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥’ इति ।

श्रीमदप्पयदीक्षितस्य समुद्रवसमयस्तु संस्कृतचन्द्रिकायाः पष्ठे खण्डे  
तदीयजीवनचरितोपन्यासेऽस्मत्प्रियसुहृत्प्रवरैः श्रीमद्विर्विद्यावाचस्पतिभिः  
श्रीमदप्पाशास्त्रिभिर्बहुभिः प्रमाणैः श्रीमदीक्षितवंशोद्भवैः श्रीवैद्यनाथशा-  
स्त्रिभिः प्रेषितैस्तत्स्थितिसूचकश्लोकैश्च १५५४ ख्रिस्ताब्दो निर्णीत

एव । उपरितना ग्रहस्थितिरप्यदीक्षितजन्मनो विंशतेर्वर्षेभ्यः परमासी-  
दिति नातिरोहितं ग्रहस्थितिविदाम् । एतावता पर्यवसितं यत्किल कवि-  
रयं १५७४ ख्रिस्ताब्दात्परं बभूवेति ।

कवेरस्य अनन्ताम्मा श्रीवेङ्कटेशश्च पितरौ । द्राविडजातीय एवायं  
भवेदिति तदीयविरुदावल्या तन्नाम्ना चानुमीयते ।

ग्रन्थोऽयं समरपुंगवदीक्षितेन स्वस्य ज्येष्ठभ्रातुस्तीर्थयात्रामधिकृत्य  
विरचित इति दक्षिणेषु तीर्थयात्राप्रबन्धनाम्नाप्यस्य प्रसिद्धिः ।

ग्रन्थस्यास्य पुस्तकमेकमध्यर्धसप्तमाश्वासपर्यन्तं स्वर्गवासिभिः श्री-  
काशीनाथपरबमहोदयैः प्रेषितम् । अध्यर्धसप्तमाश्वासात् समाप्तिपर्यन्तं  
मद्रपुरस्थराजकीयपुस्तकालयात् श्रीमतां रावबहादुरपदविभूषितानां  
श्रीरङ्गाचार्यमहोदयानामनुज्ञया श्रीवरदाचार्यमहोदयैः प्रेषितमिति तयोः  
कृतज्ञाः स्मः । शेमुषीदोषादक्षरयोजकदोषाद्वा यदत्र स्वलितं स्यात्त-  
त्क्षाम्यं श्रीमद्विरिति शम् ।

**केदारनाथशर्मा**

काव्यमालासंपादकः ।



## यात्राप्रबन्धस्य विषयक्रमः ।

### प्रथम आश्वासे ( पृ. १—१९ पृ. )

मङ्गलाचरणादिकम्, वटवनाभिधानाया राजधान्या वर्णनम्, तत्रत्य धर्मशि-  
वयोगिनः स्वसा सह ग्रन्थकर्तृजनकस्य श्रीवेङ्कटेशस्य परिणयः । तस्याः पुत्रप्रा-  
प्त्यर्थं शिवाराधनम्, विमुक्तिकासारज्ञानम्, सूर्यस्तुतिः, कात्यायनीदर्शनम्,  
कात्यायनीस्तुतिः, द्विपास्यदर्शनम्, द्विपास्यस्तुतिः, नन्दिकेश्वरस्तुतिः, शिव-  
स्तुतिः, गौरीस्तुतिश्च । तत्प्रसादात् गर्भधारणं चेत्येते विषयाः ।

### द्वितीय आश्वासे ( पृ. २०—३२ पृ. )

पुत्रोत्पत्तिः, पुत्रस्य विद्याभ्यासादिकम्, पाणिग्रहणम्, सोदर्याभ्यां समरपुं-  
वगसूर्यनारायणाभ्यां सह श्रीमदप्पयदीक्षितसविधे विद्याभ्यासश्चेत्येते विषयाः ।

### तृतीय आश्वासे ( पृ. ३२—५७ पृ. )

वसन्तवर्णनम्, तीर्थयात्रार्थं प्रस्थानम्, प्रथमं काञ्चीपुरीगमनम्, काञ्चीपु-  
रीवर्णनम्, एकाग्रेश्वरवर्णनम्, एकाग्रेश्वरस्तुतिः, कामाक्षीस्तुतिः, विष्णुदर्श-  
नम्, विष्णुस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

### चतुर्थ आश्वासे ( पृ. ५७—७६ पृ. )

सूर्योदयवर्णनम्, उद्यानवर्णनम्, सूर्यास्तमनवर्णनम्, चन्द्रोदयवर्णनम्,  
प्रसङ्गवशाद्दूतीप्रेषणम्, संभोगवर्णनम्, चेत्येते विषयाः ।

### पञ्चम आश्वासे ( पृ. ७६—९३ पृ. )

कावेरीवर्णनम्, सेतुवर्णनम्, सेतुस्तुतिः, गन्धमादनपर्वतीयशिवस्तुतिः,  
पाण्ड्यदेशगमनम्, तत्र हालस्यपुरे मीनाक्षीस्तुतिः, शिवस्तुतिः, ग्रन्थनायकस्य  
द्वितीय उद्वाहश्चेत्येते विषयाः ।

### षष्ठ आश्वासे ( पृ. १४—१२४ पृ. )

ग्रीष्मवर्णनम्, गयातीर्थगमनोपक्रमः, मध्येमार्गं स्वामिकार्तिकस्तुतिः, माकट-  
पावलोकनम्, वेङ्कटेशदर्शनम्, कालहस्तिपतिशिवस्तुतिः अम्बिकास्तुतिः, श्रीपर्व-  
तगमनम्, अहोबलपतिदर्शनम्, पुनश्चण्डीस्तुतिश्चेल्येते विषयाः ।

### सप्तम आश्वासे ( पृ. १२४—१४४ पृ. )

गोकर्णगमनम्, कतिपयनदीवर्णनम्, तदनुषक्तकतिपयपुर्यादिवर्णनम्, मधुरा-  
पुरीस्थमुकुन्दस्तुतिः, गङ्गास्तुतिश्चेल्येते विषयाः ।

### अष्टम आश्वासे ( पृ. १४४—१६३ पृ. )

केदारेश्वरदर्शनम्, बदर्याश्रमविलोकनम्, कामरूपकामाक्षीस्तुतिः, कपिलाश्र-  
मदर्शनम्, नीलगिरिगमनम्, तत्र जगन्नाथस्तुतिः, ततो गयाक्षेत्रगमनम्, ततश्च  
विविधतीर्थावगाहनानन्तरं विन्ध्येश्वरीस्तुतिः, प्रयागे स्रोतस्त्रिनीत्रिकसमागम-  
स्तुतिः, साकेतगमनम्, तत्र रामभद्रस्तुतिश्चेल्येते विषयाः ।

### नवम आश्वासे ( पृ. १६३—१७६ पृ. )

वाराणसीगमनम्, वाराणसीस्तुतिः, विश्वेशस्तुतिः, ईश्वरीस्तुतिः, ग्रन्थसमाप्ति-  
श्चेल्येते विषयाः ।

### काव्यमाला ।

श्रीसमरपुंगवदीक्षितविरचितो

## यात्राप्रबन्धः ।



प्रथम आश्वासः ।

श्रियं स पुष्पातु वृषध्वजो मे जिगीषतो यस्य पुरानुपूर्वीम् ।  
चक्रीभवद्भूधरचापसङ्गी बाणोऽपि चक्री भवति स जैत्रः ॥ १ ॥

पौलोम्यर्पितपादुका चरणयोः पाणिस्फुरद्वेत्रया  
भारत्या पुरतो निवारितजना पद्माकरालम्बिनी ।

प्रक्रान्तस्तुतिरद्रिराजतनया प्राचीनवाचां गणै-  
रायान्ती पतिमन्दिरं निजगृहादन्तर्मम द्योतताम् ॥ २ ॥

वामस्तनवलदाननमन्यकुचादानतरलहस्ताग्रम् ।  
आत्मजमवलोकयतोः शिवयोरेकः स्मिताङ्कुरो जयति ॥ ३ ॥

विरलीभवद्विलोकनतरलीकृतगोपभीरुचैतन्यम् ।  
करलीलया मुखार्पितमुरलीवादनपरं महः सेवे ॥ ४ ॥

आनन्दायास्तु कालिन्दी पुरः स्तान्मे सरस्वती ।  
निहृतां जह्नुतनया रंहसा राशिमंहसाम् ॥ ५ ॥

काञ्चीमुखानि परमावधिकाशिकानि  
पुण्यस्थलानि कतिचित्क्षितिभूषणानि ।

चारूणि योजयितुमग्रजसत्कथायां  
कुर्वे मतिं गुणतताविव मौक्तिकानि ॥ ६ ॥

देशिकस्य कृपया हि देहिनामापतन्ति पुरुषार्थसंपदः ।

तत्कथारसनमिज्जनं विना मत्कृतेरनघता कथं भवेत् ॥ ७ ॥

कल्याणनिधिमाचार्यकटाक्षं किमिति स्तुमः ।

ईश्वराणां प्रसादोऽपि यस्यावसरमीक्षते ॥ ८ ॥

कालिदासकविमुख्यभारतीपारणाकृतिन एव पण्डिताः ।

भाषिते मम भजेयुरादरं स्वादुसेविन इवाम्लवस्तुनि ॥ ९ ॥

फाणिताञ्चितपयःसहोदरे गद्यपद्यमयकाव्यगुम्फने ।

चापलं किमपि मे रसज्ञया स्वानुरूपमनयानुभूयते ॥ १० ॥

पद्येषु बाहुल्यमिह प्रबन्धे मितानि गद्यानि तु तावतापि ।

अस्येव लक्ष्मानुगमो रसज्ञैर्विच्छित्तिभेदाः परमीक्षणीयाः ॥ ११ ॥

महाकविसरस्वती मधुरकाव्यनिर्वर्तने

प्रसन्नपदलिप्सया परमुखानि नापेक्षते ।

अलंकृतिविधौ मणेरधिगमाय किं गाहते

भुवं त्रिदशधाम वा भुजगराजसीमन्तिनी ॥ १२ ॥

अस्ति समस्तविध्यण्डरञ्जनोच्चण्डताण्डवोदञ्चितचरणकंजनखमयूख-  
शशाङ्कोदयसंकोचितभद्रकालीमुखनालीकस्य भ्रमणाटोपपर्यस्तजटाजूट-  
गमस्तिज्ञाटघटनाप्रेडिततडि-पुञ्जपिञ्जरिम्णो डामरडमरुडात्कारप्रतिरवपू-  
रितामरालयस्य भ्रमरालकानुरागसृमरापाङ्गभृङ्गास्वादितवदनारविन्दसौन्द-  
र्यमकरन्दस्य चिरंतननर्तकशिखामणेरानर्तकभूमिरभूमिरापदामनेकलो-  
काशयविभक्तरागाभिनिवेशविलासिनीकुचपीठमर्दकपीठमर्दकविटविट-  
षकजनावटवनाभिधाना राजधानी ।

यस्यां वृचःस्वादिमभिक्षुरिक्षुर्यानप्रशंसाकृत एव हंसाः ।

वन्दी मुखस्येन्दुरणूदरीणामिन्दीवरश्रीर्नयनांशुवन्दी ॥ १३ ॥

तत्र जयति विचित्रतरचरित्रातिशयसपत्राकृतात्रिमुखतपोधनानुभा-  
वःस्वभावविमलमनीषादर्शदर्शनीयषड्दर्शनीरहस्यः प्रशस्यतरप्रादेशन-  
यशोदेशिकान्तेवसदरविन्देशसुतमन्दारजलदचिन्तामणिः शैवागमजैवा-  
तृकोदयशैवालिनीपतिर्नैष्ठिकाचारप्रतिष्ठापनगरिष्ठापदानो मन्मथविजय-  
कर्मण्यपर इव पिनाकी धर्मशिवयोगी ।

व्यत्यासं व्याससूनोर्विनिमयममराचार्यवर्यस्य वीप्सां

पाराशर्यस्य मैत्रावरुणिगुणनिकां धर्मसूनोर्विभाषाम् ।

प्रत्यादेशं दधीचेः सनकपरिणतिं नामभेदं भृकण्डो-

स्तण्डोः पर्यायमत्रैर्यमकमिह सुधीधुर्यमाहुर्मयार्याः ॥ १४ ॥

कलानिधेरस्य विधोरिव श्रीः कापि स्वसा काञ्चनपेशलाङ्गी ।

श्रीवेङ्कटेशव्यपदेशभाजो वरस्य जाया हृदयंगमासीत् ॥ १५ ॥

अस्याः किल रमणीमणेरपरगृहिणीसमाजदुरवापा गुणकलापास्तरु-  
णिमारम्भ एव जजृम्भरे ।

तस्याश्चङ्क्रमणे विलम्बनमभूत्तन्व्या न दीनावने

तारल्यं दृशि नेन्द्रियेषु तनुता मध्ये न नित्योत्सवे ।

वामत्वं भ्रुवि न प्रियानुभरणव्यापारलीलाविधौ

काठिन्यं च कुचे न चेतसि कचे नाभाषणे वक्रिमा ॥ १६ ॥

एनां भरद्वाजकुलैकभूषामनन्तमाख्यामधिगम्य बोषाम् ।

बाधूलवंशप्रभवोऽनुरूपां सुधीमणिः सोऽयमवाप शोभाम् ॥ १७ ॥

निरतिशयानुकूल्यनिष्ठागरिष्ठयोररुन्धतीवसिष्ठयोरिव परस्परानुभूति-  
सुभगभावबन्धमेदुरमनुपलम्भसरणिगोचरविप्रलम्भरसोदयमलघुविसम्भ-  
भरनिवारितरहस्यार्थनिगूहनमनिवेदितोष्मादितहिताहितविधिप्रतिकार-  
मखिलगृहमेधिपरिषदननुकरणीयसांगत्यमनयोरजायतानुकूलदांपत्यम् ।

नारीललाञ्जश्चरितैरुदरैर्दूरीकृतस्वर्गसुखाभिलाषः ।

प्रज्ञाधिभूरेष पिनाकपाणेराज्ञा धिया कर्म समाचचार ॥ १८ ॥

एष पुनरशेषधर्माचरणकर्मणि साचिव्यमाचरन्त्या नितान्तमसितेक्ष-  
णया प्रतिक्षणमापादितमनःसभाजनः सदनवर्तनमेव सकलपुरुषार्थमव-  
धारयन्कदापि न वाराणसीप्रभृतिसेवासु भावमावबन्ध ।

सेयमविमुक्तरूपा श्रीपर्वतनिर्विशेषवक्षोजा ।

पुष्करमुखी न कस्यै बभूव कान्तस्य कामनासिद्धयै ॥ १९ ॥

तस्य च सुमेघसः प्रबोधतरङ्गिणीपतिकुरङ्गलाञ्छने वाञ्छितवरप्रदान-  
संतानशाखिनि मन्दाकिनीतरङ्गमालतीदामशेखरे सागरमेखलाशताङ्ग-  
संचारकारिणि वारिधरमेचकांशुवास्तव्यकन्धरे सिन्धुरधूर्वहाजिननिर्व्यू-  
ढचेलकर्मणि सहधर्मिणीविवर्तभेदशरीरार्धमनोहरे वनेरुहभवादिशस्त-  
चरितस्तोमशालिनि केलीविटावलेपनिर्वाणनिरीक्षणे सरीसृपाभरणधा-  
रिणि वरीयसि महसि गरीयसी भक्तिरभूत् ।

वेधःशौरी मुकुटचरणौ वीक्षितुं यस्य नालं

प्राप्तो युद्धे यदुपकरणीभावमेष प्रपञ्चः ।

यस्मिन्विश्वाधिक इति पदं याति विश्रान्तिमुद्रां

कण्ठेकालः स खलु भुवने कस्य न स्यादुपायः ॥ २० ॥

मानं यस्य निवेदिताक्षिकमलो माहानुभाव्ये पुमा-

न्दातृत्वे वपुरर्धलाभसुखिता दाक्षायणी साक्षिणी ।

त्रातो दण्डधरान्मुकण्डुतनुभूर्दृष्टा दयागौरवे

सेव्यश्चन्द्रशिखामणिः स हि कृतश्रेयोभिलाषैर्जनैः ॥ २१ ॥

संप्रदायसुगमं निगमाद्यां तं प्रपद्य तरुणन्दुकिरीटम् ।

देवतान्तरगिरापि दरिद्रां भावयन्स जगती प्रजहर्ष ॥ २२ ॥

तस्य च सदनान्तरे हृदन्तरालविहरदीशानमुकुटभूषामणीकृतसोद-  
र्यप्रीतिपरवशेव सरसिजालया चिरमुवास । कुमारिकावलोकनकुतूहल-  
समागतः कलशतरङ्गिणीपतिरिव तदीयशृङ्गिणीनां परिणाहमेदुरेषु पर-  
मूषःप्रकरेषु विरेजे पयोतिरेकः । तस्य तपस्विजनभागधेयस्य दयावि-  
धेयमतेरधिनि केतनमत्यादरोपनीतमभिजातगुणकरम्बितव्यञ्जनपरम्परा-  
श्चितमतिबहुलहैयंगवीनधारानुषङ्गसुरभिलं करनखंपचस्पर्शकमनीयभाव-  
संभृतममृतरसातिशायिमाधुरीविशेषसंपन्नमनैषमस्त्यशाख्यमवनीमख-  
भुजो बुभुजिरे ।

भूसुरेषु गृहे तस्य मुन्नानेषु न केवलम् ।

असंख्यानमभूत्तेषामवस्थानदिनेष्वपि ॥ २३ ॥

महीसुरातिथ्यमहोत्सवेषु समेधमाने श्रमगौरवेऽपि ।

प्रभातपद्मप्रतिमं प्रियाया मुखं स पश्यन्मुमुदे मनीषी ॥ २४ ॥

क्रतुभिरिहान्नदानविभवैरपि कन्दलितै-

रनुदिवसोऽवकृतविबुधावलितृप्तिविधेः ।

न खलु निकाममस्य हुतशेषमभूदमृतं

विधसपदाभिधेयमपि भोजनशेषमहो ॥ २५ ॥

उपासनामुक्तिरकृत्रिमेव प्रसूय कांचित्प्रथमं कुमारीम् ।

पुत्रोदये प्रत्ययजन्मनीव कुटुम्बिनी तस्य विलम्बते सा ॥ २६ ॥

अथ कदाचिदपरिणतमणिसमूहामिव रोहणमहीधरतटीम्, अज-  
नितपटीरसालामिव मलयशैलमेखलाम्, अपरिफुल्लचिरपल्लवामिव  
सुरविपिनवल्लरीम्, अनङ्कुरितपतङ्गकिरणजालामिव प्रभातवल्लाम्, अन-  
धिगतकनकारविन्दामिव मन्दाकिनीम्, अनासादितसुधांशुबिम्बामिव  
जम्भारिककुम्भम्, अनवकृतभाव्यनिर्वर्तनामिव यजनभावनाम्, अवि-

भातव्यङ्ग्यामिव काव्यभङ्गीम्, अघटितसुखप्रकाशामिव ब्रह्मविद्याम्,  
अनासादितसमीरसारथिमेव वितानवेदिम्, अनुपनततनयजननामसि-  
तनयनामवेक्ष्य हृदयसरणिधृतव्यथः परिणीरिदमभाणीत् ।

आह्लादावहमञ्जनं नयनयोरङ्गे सुघालेपनं

धैर्यं चेतसि खेदनामनि गदे तत्तादृशं भेषजम् ।

क्रीडापोतमिह प्रसूतिजलधौ गेहे प्रकाशोदयं

पुण्यैरायतलोचने परिणतैः पुत्रं लभन्ते जनाः ॥ २७ ॥

उरोरुहादुद्गमितैः पयोभिरापूर्थं केल्या निजमास्यगर्भम् ।

फूत्कृत्य मातुर्वेदने हसन्तं तनूभवं पश्यति कोऽपि धन्यः ॥ २८ ॥

सप्तद्वीपवसुंधराधिपतिना संक्रन्दनेनाथवा

पाथोजातभवेन कैटभजिता पश्यन्निटालेन वा ।

पुंसां केनचिदन्तरेण भुवने पुत्राभिधानं धनं

शक्या किं द्रविणान्तरैर्निरसितुं सा संपदि न्यूनता ॥ २९ ॥

किं बहुना ।

बाधूलवाचंयमशैलवर्षात्संभूय संतानलता प्रवृद्धा ।

नवाङ्कुरोद्भेदविलम्बिनीयं न सांप्रतं मे हृदयं धिनोति ॥ ३० ॥

श्रीसनाथमपि मे निकेतनं बालकेन रहितं न भासते ।

कंसशासनभुजान्तरं यथा कौस्तुभेन मणिना विनाकृतम् ॥ ३१ ॥

रङ्गवल्लिरचनादि भवत्या प्रस्तुतं किमपि पाणितलेन ।

अन्यथा विरचयन्पृथुको मे हा कदा भवतु लोचनलेखः ॥ ३२ ॥

अथवा हरिणाक्षि चिन्तया कृतयैतर्हि कृतं दुरन्तया ।

विभुरेव विधास्यति प्रियं मदिराक्षीमयवामविग्रहः ॥ ३३ ॥

अद्यप्रभृति समाराध्यतां कुमारवतरणाय वटवनीनिकेतनो भगवा-  
न्वृषभकेतनः ।

मृकण्डुनाम्ने मुनिपुंगवाय दीर्घायुषं दत्तवतस्तनूजम् ।

सपर्यया यस्य रमाकुटुम्बी साध्वेन लेभे सह शम्बरारिम् ॥ ३४ ॥

इति प्रियतमादेशमिन्दीवरविलोचना ।

निशम्य परिजग्राह नियमाचरणक्रियाम् ॥ ३५ ॥

तथा हि । अहरहरियमवगाहनाय निर्गत्य निवासभवनादवनीवि-  
लासमुकुरशेमुषीगोचरमरविन्दकरनिष्यन्दमानमकरन्दसलिलदानमन्दी-  
कृतभसलपान्थकुलपरिश्रान्तिगौरवं सरसविसमङ्गभोजनसभाजितविशद-  
द्विजपरिषदनुवेलपरिशीलितं तरलतरपवनकीर्णतामरसपरागपालिकाप्रे-  
डितमज्जनागतनागरमत्तकाशिनीकुचकलशकुङ्कुमाङ्गरागमभोजसौधवि-  
म्बोकलालसकलशजलधिकन्यकाजघनमेखलकलापकलकलानुसारिसार-  
सनिनादमेदुरम्, अन्तरङ्गमिव तरङ्गिणीपतेः, प्राणसहायमिव मानसस्य,  
सोदर्यमिव पृथूदकस्य, पृथक्करणभेदमिव पुष्करस्य, विलासविशेषमिव  
प्रभासस्य, विम्बान्तरमिव पम्पायाः, सगन्धमिव स्यमन्तपञ्चकस्य, साम-  
न्तमिव बिन्दुसरसः, दुरन्तदुरितधोरणीनिवारणनिपुणशीकरासारमास-  
साद विमुक्तिकासारम् ।

व्यालेन्दनिर्धार्यगभीरभावो विभाव्यते यः परिणाहशाली ।

त्रासादगस्त्यप्रभवात्कुतोऽपि तरङ्गमालीव निलीनमूर्तिः ॥ ३६ ॥

पयोमृणालीप्रमुखेन वर्तनं वितन्वती भूतिविलेपनिर्मला ।

अनेहसो यापनकर्म यत्र सा तनोति हंसावनिरात्मचिन्तया ॥ ३७ ॥

अस्तातपं क्षितिरूहैरधिगम्य तीरं

यस्याध्वनीनसुदृशो दिनयौवनेषु ।

कान्तोपनीतमधिपत्रपुटं नलिभ्या

कह्लारकैरवसुगन्धि पयः पिबन्ति ॥ ३८ ॥



अथ तथात्वभवैरघसंहतिग्रहनिवारणयन्त्रगणैरिव ।

उपनतावृत्तिरुर्मिकदम्बकैरकृत तत्र निमज्जनमङ्गना ॥ ३९ ॥

कल्लोलगतिभिरुल्लोलमम्बुजनिकुरुम्बमपहाय समुच्चरन्ती षट्चरण-  
पङ्क्तिरखिलजनपावनजलावगाहनसुकृतभयपलायमाना कुमारोदयविघात-  
दुरक्षरावलिरिव मृगेक्षणायास्तत्क्षणमलक्ष्यत ।

कृतेऽपि कैवल्यसरोवगाहे पश्चादभूद्वन्धविधिर्ममेति ।

पयःकणव्याजविमुक्तवाष्पां स्नातोत्थिता सा कवरीं बभार ॥ ४० ॥

अनन्तरं सा हरिचन्दनाद्यैरर्कं समभ्यर्च्य तटे सरस्याः ।

धरातलस्थापितजानुहस्ता स्तुत्यानया स्यूतमुखी बबन्दे ॥ ४१ ॥

त्रय्यात्मा त्रिगुणमयस्त्रिमूर्तिरूपः सृष्टिस्थित्यवधिकरो जगत्त्रयस्य ।

कालेषु त्रिषु विधिकल्पितोपचारस्तापानां सृजतु शमं रविस्त्रयाणाम् ॥ ४२ ॥

यत्सत्ताव्यपगमयोरिहाखिलार्थप्रत्यक्षीकृतिपटिमा पटुत्वलाभः ।

भक्त्या मत्परिकलितेयमस्तु तस्यै देवाय त्रिभुवनचक्षुषे नमस्या ॥ ४३ ॥

घसान्ते घनतिमिरोदयापदेशादाकाशे निपतति सत्यवाप्तमोहान् ।

काल्ये तत्करनिकैरुदस्यलोकान्भास्वन्तं भजत पुनः प्रबोधयन्तम् ॥ ४४ ॥

नैराश्यादसुषु निजप्रवासरूढादालेहुं कमलकरोदरार्पितानि ।

व्याधूय भ्रमरविषाणि यः कराग्रैः प्रत्यूषे रमयति पद्मिनीस्तमीडे ॥ ४५ ॥

भारत्या धृतिमुषि भासि केऽपि लीनाः श्रीनीविद्रुहि महसीतरे निमग्नाः ।

सक्तोऽयं जन इह तेजसि त्रिवेदीसीमन्तारुणमणिमण्डनायमाने ॥ ४६ ॥

आलीभिरवनीदेवकेलीसहचरी ततः ।

कालीनिकेतनं भक्तिव्यालीढहृदया ययौ ॥ ४७ ॥

तत्र च नृशंसतरकंसहृदन्तुरालसंताडनपाटलीकृतपदारविन्दां मधु-  
कैटभतमिसहारिविधुपाटविशेषदानविशदपक्षविभावी सैरिभदानवा-

बलेपसरसिजावसादतुषारधारां शुम्भनिशुम्भदनुजकुम्भिनीधरविभेदनद-  
म्भोलिकेलिकां निरवधिभुजप्रतापदीपशल्भीकृतरक्तवीजपुरोगमदैत्याव-  
लिमलोकतकात्यायनीम् ।

निद्रा हरेरमरशक्तिनिकायमूर्ति-

रङ्गादगेन्द्रजनुषः कृतसन्निधाना ।

दुर्गेति पद्मनिलयेति सरस्वतीति

शब्दैरनन्यविषयैरनुभूयते या ॥ ४८ ॥

प्रणिपत्य भगवतीं परमाणुमध्यमेयमित्यवादीत् । 'अविमृश्यकारिणी  
हरिणीदृशां प्रकृतिः' इति निरपवाद एष निखिलजनवादः ।

विश्वत्रयाशयविमोहनताण्डवेन

केलीसखेन कृतविग्रहया भवत्या ।

विघ्ने विभाविनि तदात्वविकारजन्ये

प्रस्तावि .....महो वत साहसेन ॥ ४९ ॥

महिषदनुजेन्द्रमस्तकनृत्तभवा देवि निपुणता किं ते ।

नटनायकेन साकं नाट्यविधाने ततान वैयात्यम् ॥ ५० ॥

अनन्तरमियमहरन्तविहरमाणखण्डपरशुताण्डवावलोकनसमयसमञ्ज-  
सादरोद्धाटयोर्मुञ्चिकेशकार्कोटयोरविष्कृतनमस्कृतिरदसीयसंप्रदायपर-  
म्परान्तेवासिनमनघचरितानुबन्धभासिनं धर्मशिवदेशिकाभिधानमखिल-  
निर्ममजनप्रधानं प्राणंसीत् ।

पन्नग इव भयम .....भक्तिं भगवानिवेश्वरः साक्षात् ।

स्त्रीणां पितेव विनयं दर्शनमात्रेण यः सरविजेता ॥ ५१ ॥

तदनु तदनुमदगजगतिरवनिसुरयुवतिरियमचलपतिदुहितृसखभवन-  
मुखसदनविहितरतिमवनतपरिषदभिलषितफलवितरणसुरविपिनतरुमु-

रुकरटतटगलितमदलहरिपरिमलमिलदलिनिकरमुखरमतिविमलवमथुस-  
मुदयकपटनटदुडुपटलविहितगगनपथमिभवदनमभजत ।

क्रीडाविधौ यः कलधौतशैले रन्ध्राणि दन्ताहतिभिस्तनोति ।

पौरस्यविश्लेशितसंधिवन्धदाढ्याय शङ्खनिव दातुकामः ॥ ५२ ॥

द्विस्त्रेधा वक्रमम्भोरुहपरिहसनारम्भलोलं प्रवाल-

व्रीलानिर्माणलीलाचतुरमपि करांस्त्रिधुर्धा वहन्ती ।

उत्तुङ्गे पश्चिमाङ्गे मरकतसुषमागर्हिणो बर्हिणस्य

क्रीडामाग्नेडयन्ती ततिरिह महसां कापि भेजे कृशाङ्ग्या ॥ ५३ ॥

तदनु सुतनुरियं परिजनकरापवर्जितभाजनसलिलकृतचरणनिर्णेजना  
निटिललोचनभवनकक्ष्यान्तरमुपेत्य दाक्षायणी यवाधिरोहणविधिपूततर-  
मतितुङ्गशृङ्गभासुरमपरमिव रजतभूधरं महोक्षाधिराजमद्राक्षीत् ।

यदीयनासाविवरोपरूढप्रौढानिलावर्तजुषो भजन्ते ।

वातूलवेगाकुलतूलरीतिं सेवागतब्रह्मविमानहंसाः ॥ ५४ ॥

ऋषानतिगिरिशशाकरयोरथाग्ने

भक्त्या प्रदक्षिणपरिक्रमणानि सापि ।

सा तन्वती तनयसंभवकारणानि

विद्योतते स सुकृतानि विचिन्वतीव ॥ ५५ ॥

अथामिधानान्तरमन्तकारेरन्तःपुरद्वारि कृताधिकारम् ।

नाथं गणानां सुयशा सनाथं ननाम सा नन्दिनमानताङ्गी ॥ ५६ ॥

अजोऽहमीशोऽहमहं मुराद्विर्विज्ञापनीयो विभवे त्वयेति ।

याच्चावचो यं प्रति देवतानामुदेति सेवार्थमुपागतानाम् ॥ ५७ ॥

अथ तदानीम्

उर्व्यां न्यस्यापसव्यं चरणसरसिजं सव्यमुत्क्षिप्य कुर्वे-

न्पाणिं तस्योपरिष्ठात्परिकलिततिरोबाहुविक्षेपशालि ।

त्वङ्गदङ्गातरङ्गं तरलतरजटाजूटरिङ्गन्मृगाङ्गं

आम्यद्भूषामुजंगं पयसिरुहदृशादर्शि नृत्यन्नदेशः ॥ ५८ ॥

दृष्ट्वा च तमष्टमूर्तिमादराविष्टमतिरवनतशिरःस्पृष्टभूतला हरिणशा-  
वदष्टिरभितुष्टाव ।

पञ्चायुधालम्बनवामभागं पायादिदं वस्तु भवाभिधानम् ।

वस्त्रे यदीये बलशासनाद्या दिवौकसश्चित्रदशामयन्ते ॥ ५९ ॥

सोऽयं मदीयाशयरङ्गमध्ये सायनटस्ताण्डवमातनोतु ।

पदारविन्दाभरणे यदीये दधाति नीलोपलतां मुरारिः ॥ ६० ॥

.....श्रीकरकणैरार्द्रा न चेज्जित्वर-

स्फीतालीकटगर्चिषा कथमसौ चान्द्री कला जीविता ।

तत्तादृक्षफणीन्द्रपक्ष्मलविषज्वालावलिं वा भवा-

न्सोढा किं शिव कालकूटकलनापाण्डित्यमालम्ब्यते ॥ ६१ ॥

अस्याङ्घ्रिरम्भोजममुष्य बन्धुं समुद्यतं चण्डकरं च जित्वा ।

तन्नन्दनं दण्डधरं जघान व्यथावहो विक्रमिणा विरोधः ॥ ६२ ॥

चेतः कदाचिदपि मुञ्च न मुञ्चकेश-

कार्कोटकव्रतिमनःकमलोदयार्कम् ।

चञ्चलखांशुशशिमुद्रितभद्रकाली-

वक्राम्बुजं वटवनेशितुरङ्घ्रिपद्मम् ॥ ६३ ॥

अनन्तरमसौ निरन्तरपरिष्क्रियमाणपश्यदलीकवामपार्श्वा कलधौत-

भूषरावलम्बिनीमिव कादम्बिनीमगराजनन्दनामभिवन्द्य वसुंधरासुरचको-  
रलोचना वाचमेवमवोचत ।

निखिलचराचरपटलीनिर्माणमहेन्द्रजालशीलस्य ।  
चण्डि शशिखण्डमौलेर्भवती शिखिपिच्छमालिकां मन्ये ॥ ६४ ॥  
छायेव चण्डधाम्ना ज्योत्स्नाकलिकासुधाकरेणेव ।  
मणिना प्रमेव मातर्दीव्यसि मिलितादरेन्दुचूडेन ॥ ६५ ॥  
तीव्रतपःस्फारदिने गतया पार्श्वस्थितिं गिरीशस्य ।  
हरकोपातपपीडा चित्तभुवः कालिके त्वया जहे ॥ ६६ ॥  
प्रेङ्खदपाङ्गितबाणा वेल्लद्भूवल्लिकामुक्तेपेता ।  
सेनेव चित्तयोनेरहत विमोरङ्गमम्बिके भवती ॥ ६७ ॥  
शिखरितनये भवत्या स्वीकृतमविचार्य पशुपतेरर्धम् ।  
शिरसि तदृढसपत्नीचरणाहतिरम्ब न खलु सहनीया ॥ ६८ ॥  
दुरक्षराणि द्रुहिणार्पितानि समार्जयन्तीव सरोरुहाक्षी ।  
भूतिं तदा पूजकलोकदत्तां हस्तेन फाले खयमाततान ॥ ६९ ॥

आबद्धखेलनमथो निगमाटवीषु

रूपश्रिया हिमरुचेरपि लोभनीयम् ।

रंहोनिवारितरतीशगजावलेपं

सिंहोदरी शिवमसेवत देवसिंहम् ॥ ७० ॥

समाचरितनमस्या मनस्येवमकरोत्सा

गङ्गानीरतरङ्गहारिशिरसे गेहीकृतच्छन्दसे

संध्यानर्तनसाक्षिलेखसदसे सत्यां नटञ्चेतसे ।

तत्ताहगरलान्धसे निद्रिलदग्धाङ्गजातैधसे

सिद्धश्रेणिशिखादृताङ्घ्रिरजसे सेयं नतिस्तेजसे ॥ ७१ ॥

अथ कमपि सा जटालं हीरच्छायालमिन्दुचूडालम् ।

श्रितवटमूलमविद्याजृम्भणमूर्च्छालभेषजं भेजे ॥ ७२ ॥

नानाशाखाविवृतमहिमा नाटितश्रान्तहर्षे

मौनालम्बी प्रविततजटामण्डलोदारपार्श्वः ।

न्यग्रोधोऽयं विलसति वियन्निम्नगासङ्गिमूर्धा

प्रत्यासत्तेरिव पशुपतेः प्राप्य सारूप्यलक्ष्मीम् ॥ ७३ ॥

विश्वोन्मेषप्रभृतिरचनां व्यापरीतं धुरीणै-

राद्यैर्विद्यागुरुभिरभितो भूषितान्तेवसद्भिः ।

धन्यामाशामभिमुखतया तन्वती कुम्भयोने-

रीशस्याव्यादिह वटतले भद्रपीठासिका माम् ॥ ७४ ॥

अध्यासीना वटतस्तलं हासदिग्धारुणोष्ठी

शार्दूलस्य त्वचमधिकटि श्लाघनीयां वसाना ।

बद्धैणाङ्का शिरसि दधती पाणिना बोधमुद्रा

कण्ठे श्यामा जयति करुणा कापि पश्यन्निटाला ॥ ७५ ॥

अङ्कस्थायाः किमपि वलता हैमवत्याः कुचाग्रे

व्याचक्षणं मदननिगमान्वाभस्ताम्बुजेन ।

अन्येनार्थानकृतकगिरामञ्चता बोधमुद्रा-

मेक्षे साक्षादखिलजगतामीशमाद्यं गुरुणाम् ॥ ७६ ॥

साक्षात्कृत्य श्रवणमननोपासनाभिर्भवन्तं

द्रक्ष्यन्त्यन्यत्किमिह यमिनस्तावकीनोपदेशैः ।

चिन्तारूढां शिव तव चिदानन्दमत्तादिरूपा-

माकाशाख्यामखिलजननीमद्रिजामन्तरेण ॥ ७७ ॥

मोहातीतस्त्वमिह भगवन्मूर्तिमास्थाय तां तां  
 वेलालङ्घिव्यवहृतिरतो मूढवच्चानटीषि ।  
 आत्मत्राणं भवजलनिधेरात्मनैव प्रणेतुं  
 वाटे मूले वससि यदियं भाति ते कापि लीला ॥ ७८ ॥  
 दूरीकर्तुं प्रभवति तवोपासनैव प्रजाना-  
 मेनोराशीनिति पशुपते वक्ति वाणी पुराणी ।  
 ध्वस्ताहंयुद्गुहिणवदनस्त्वं वटद्रोरधस्ता-  
 दातः किंवा सृजसि भगवन्नीदृशीमात्मचिन्ताम् ॥ ७९ ॥  
 शान्तरेकं सदनममृतासारशीतं प्रकृत्या  
 हन्तेदानीं भवति भवतो रूपमालोकनीयम् ।  
 ब्रह्माण्डानां प्रसभकवलीकारकाले तु तस्मि-  
 न्द्रष्टुं दृष्ट्या त्रिनयन भवानेव शक्तो भवन्तम् ॥ ८० ॥  
 बिम्बोष्ठीनामिव बहुविधाकृतपारिल्लवाना-  
 मात्मायत्तीकरणघुटिकापङ्क्तिमात्रायवाचाम् ।  
 पाणेरस्य प्रसवकलिकां पल्लवस्य स्मरारे  
 स्तौमि ज्योतीरसमणिकृतां तावकीमक्षमालाम् ॥ ८१ ॥  
 पाणिच्छायाततिभिररुणा स्फाटिकीनाक्षमाला  
 बीजश्रेणी परिणतिमती दाडिमस्येयमास्ते ।  
 चिन्मुद्गैश्च शिव तव समादाय तत्रैकमेकं  
 हस्तोपान्तस्थितशुकमुखेर्ष्वर्पयन्तीव भाति ॥ ८२ ॥  
 प्रज्ञावल्लीपरिणतिकृते भक्तिबीजव्रजानां  
 पुप्यन्तीव व्रतिजनमनोभूमिषु न्यासलीलाम् ।  
 अर्थान्दातुं समभिलक्षितानाददानेव मयं  
 भावत्कीयं त्रिभुवनगुरो भासते बोधमुद्रा ॥ ८३ ॥

पाठीनाङ्कप्रमथनविधिप्रेष्ठ गीर्वाणमध्ये  
 सद्योजातं सकलनिगमाः संगिरन्ते भवन्तम् ।  
 सत्यप्येवं कथमिव पुनः साधवस्त्वामजातं  
 निश्चित्यैकं निरवधिमवक्लेशभीत्या भजन्ते ॥ ८४ ॥  
 दारान्वन्धूनपि तनुभुवस्तावकीनैर्वचोभिः  
 सन्तस्त्यक्त्वा सकलमपरावृत्तयः कापि यान्ति ।  
 कृत्वा कण्ठे गरलमलघुव्याहृतोदारसूक्तै-  
 र्विन्दन्त्येते न खलु भवतो विप्रलम्भं पुरारे ॥ ८५ ॥  
 विश्वस्य वेषविवृताममितां विरक्तिं  
 पार्श्वं तपस्विजनता भजते गुरोस्ते ।  
 त्वं दक्षिणाभिमुखतामुपदेशकाले  
 पुष्पासि चेत्पुररिपो किमियं विधत्ताम् ॥ ८६ ॥  
 विलसति वटमूले व्यञ्जितज्ञानमुद्रा-  
 मतिशयरमणायामासिकामादधाना ।  
 अनिशमुपदिशन्ती योगिनामागमार्था-  
 न्दरहिमकरचूडा देवता सावतान्माम् ॥ ८७ ॥  
 ओमित्यक्षरलक्ष्यमैन्दवकलामाविभ्रतं मौलिना  
 नद्या कल्पितशेखरं मरकतच्छायां दधानं गले ।  
 क्लींकारार्थविदं शिलीमुखपदन्यस्तारविन्देक्षणं  
 वासःस्थानकृताजिनं यतिमनःसौधस्थमीशं भजे ॥ ८८ ॥  
 कमपि जटालंकरणं मुक्तेर्वटमूलमणिजटालंकरणम् ।  
 श्रयत महासमयानां जनकं निगमागमेतिहासमयानाम् ॥ ८९ ॥

नियतवचा रुद्राक्षसगलंकरणो गुणास्तचारुद्राक्षः ।  
 आर्तसमाजपवटभागवतु गुरुर्यस्य हिमसमा जपवटभा ॥ ९० ॥  
 महती काचिन्मुद्रा करगतरुद्राक्षमालिकाचिन्मुद्रा ।  
 निगमादिव्याख्यानस्वातन्त्र्यवती पुनातु दिव्याख्या नः ॥ ९१ ॥  
 पुररिपवे भसितेन स्फुरता लिप्ताय वासवेभसितेन ।  
 घटजन्माशास्याय क्रियतां प्रणतिर्महत्तराशास्याय ॥ ९२ ॥  
 शान्त्या परमो दान्तः स गुरुर्जगतां चकास्ति परमोदान्तः ।  
 शाम्यति तापः स्मारं स्मारं चरतां यमर्दिताप्सारम् ॥ ९३ ॥  
 अञ्चितहासाननया रक्षन्त्या जातजनिजिहासाननया ।  
 असि भृशं पावन्त्या धन्या कृपया जटास्तशम्पावन्त्या ॥ ९४ ॥  
 पावनपादपरागः फलघटनधृताक्षकल्पपादपरागः ।  
 इह महसामतिरेकः क्रीडति हूतनम्रतापसामतिरेकः ॥ ९५ ॥  
 स्मरमेदि प्रकटाक्षसगुपेतकरः प्रसाददप्रकटाक्षः ।  
 जगदधिकं पाति शयस्थायि सुधागुण्डिकोऽनुकम्पातिशयः ॥ ९६ ॥  
 जननरुजातापघनश्रेणिशरण्यः सुधामिजातापघनः ।  
 खदते मायातीतः शिव एव वरोरुचित्तमायातीतः ॥ ९७ ॥  
 एष महीयानवतात्रिपुरं जिग्ये यतो महीयानवता ।  
 यस्य च पञ्चाक्षरतस्तरति मयं विषयसप्रपञ्चाक्षरतः ॥ ९८ ॥  
 मिलदुमया देवतया जितमधिकसहृत्थालया देवतया ।  
 सृजति च सेवनमस्या द्युसदामखिलापि धृतरसेव नमस्या ॥ ९९ ॥  
 इति संभावयामास नुसिगुम्फामृतैरियम् ।  
 दक्षिणामिमुखं दीनरक्षणे रसिकं महः ॥ १०० ॥

चण्डेशमानस्य ततस्तदग्रे चकार तन्वी करतालशब्दान् ।  
 विवासयन्तीव वृषाङ्गभक्तिशालिद्रुहो दुष्कृतपक्षिसङ्घान् ॥ १०१ ॥  
 सा मण्डपे शैलभुवो मुहूर्तमतिष्ठदीशानमनुस्मरन्ती ।  
 पुरारिसंसेवनपुण्यभारैरासादितैः स्पन्दितुमक्षमेव ॥ १०२ ॥  
 तदनु मदनाभियातिसदनादधिगम्य निजनिकेतनमनुमेयमध्यमा  
 सकलभूतसमुदायामोदसमर्पणकोविदमतिमात्रविशदगोत्रैकमण्डनमकु-  
 ष्ठतरवृषप्रचारमात्मनेतरमपरमिव ताराधिपशेखरमाराधयामास ।  
 इत्यादिनियमत्रातविध्याहितमहोत्सवा ।  
 दिनानि कतिचित्साध्वी निनाय निमिषं यथा ॥ १०३ ॥  
 अथ कदाचिदखिलजनतापातिरेकसमापादनदुरितपरिणतेरिव परि-  
 क्षीणतामुपेयुषि वासरायुषि, नवकुसुमसंभृतकमलिनीपरिरम्भजन्मनो दु-  
 ष्कृतस्येव निष्कृतिं विधातुमाचरति चरमसिन्धुसलिलावगाहनमरविन्दि-  
 नीपतौ, रविपतनवेगदूरापसृतनीरवाराकरोदरकुरुविन्दकिरणसंदोह इव  
 वरुणहरिदन्तरालमुपरुन्धति संध्यारागे, संध्यानलकीलचुम्बितव्योमाटवी-  
 धूम इव धरणीमण्डलमवकुण्ठयति तिमिरषण्डभावितेजःप्ररोहपटल इव  
 समुन्मीलति दीपिकाजाले, नटनकेलीविहितोद्यमरजनीनर्तकविमुक्तपु-  
 ष्पाञ्जलिनिकर इव गगनमञ्चति तारकापुञ्जे, सकलदिवचक्रवालसमाक्र-  
 मशीलतमिस्रकोपादिव पाटलवपुषि विजृम्भमाणे विभावरीकुटुम्बिनीब-  
 हुलान्धकारपरिपन्थिविजयवीततन्द्रस्य चन्द्रमसो यशवृन्द इव भुवनमा-  
 नन्दयति मरीचिकन्दले, प्रयातैकयामायां त्रियामायाभासादितनिद्रासा-  
 नुभूतौ परिणेतारि तदीयपदसदेश एव अतिदेवतेयमाशयनिवेशितप-  
 श्यदलीकचरणा सुष्वाप ।

द्विगुणीकृतदोर्लतोपधाना तरुणी स्थण्डिल एव सा शयाना ।  
निजनेतरि निद्रयोपगूढे विदधानेव रुषं तदा व्यलासीत् ॥ १०४ ॥  
ततस्त्रियामासमये तरुण्याः पुण्येन साकं परिपाकभाजि ।  
अगेन्द्रकन्यापरिणीरमुप्याः स्वप्ने स्वयं लोचनगोचरोऽभूत् ॥ १०५ ॥

उच्चावचानां जगतामुपरि स्थितिमानपि ।  
भद्रासनवरं किञ्चिदध्यासीनः सहोमया ॥ १०६ ॥  
मौलिमन्विच्छतो वक्रान्मरालस्य परिच्युतम् ।  
मृणालबलयं तत्र मृगाङ्गच्छन्नना वहन् ॥ १०७ ॥  
संविभ्रदलिके किञ्चिच्चन्द्रदग्निशिखाङ्कुरम् ।  
वतंसेन्दुसुधालोभवलज्जिह्वमिवेक्षणम् ॥ १०८ ॥  
कात्यायनीमुखाम्भोजनेत्रोत्पलविकासिकैः ।  
आलोकैः प्रकटीकुर्वन्नक्षणोरकेन्दुरूपताम् ॥ १०९ ॥  
सहजक्ष्वेलसौहार्दादधिगत्य गलान्तरम् ।  
निःसरन्तीमिव सुधां दधानः सितचन्द्रिकाम् ॥ ११० ॥  
केलीपरवशां मूर्ध्नि गङ्गामसहमानया ।  
कण्ठे गाढमिव श्लिष्टः कलिन्दगिरिकन्यया ॥ १११ ॥  
कस्तूरिकाभिरालिप्य कंधरामितराङ्गके ।  
परगैरिव कार्पूरैः परिहृतानुलेपनः ॥ ११२ ॥  
मनोवागपरिच्छेद्यमहिम्नि स्वस्य तादृशे ।  
विश्वविसम्भणायेव तन्वन्परशुधारणम् ॥ ११३ ॥  
द्वीपिचर्माम्बरालोकत्रासेन मुकुटीविधोः ।  
निष्क्रान्तमिव सारङ्गमुद्रीवं धारयन्करे ॥ ११४ ॥  
आगतं गिरिजोत्सङ्गाद्भङ्गे कृत्वा षडाननम् ।  
कराकृष्टजटाजूटखण्डेन्दुमुपलालयन् ॥ ११५ ॥

विततार विभूषणाहिमौलेर्मणिमादाय मृडस्तदा नतान्त्रये ।  
सुरनाथदिशे सुमेरुपार्श्वदहरारम्भ इवारविन्दबन्धुम् ॥ ११६ ॥  
तादात्विकीभिः प्रमदातिरेकतरङ्गिणीवीचिपरम्पराभिः ।  
नीतेव कुत्रापि सुमध्यमाया निद्रा सहैव क्षपया व्यरंसीत् ॥ ११७ ॥  
तथा हि ।

भूषामणिं दत्तवतः पुरारेश्वृडामणौ स्वार्पणशङ्कयेव ।  
शनैर्गलत्यम्बरतो जहास प्राचीदिशा पाण्डुरिमापदेशात् ॥ ११८ ॥  
घनकज्जलकर्दमापदेशान्मलिना मन्दिरदीपवर्तिरासीत् ।  
प्रमथाधिपतिं विहाय देवं प्रतिभेव श्रितदेवतान्तराणाम् ॥ ११९ ॥  
दिशि सांध्यरागमपदिश्य हरेः समये समेधयति वह्निशिखाम् ।  
भयसंवृताः प्रतिदिशं सपदि व्यघटन्त संतमसगन्धगजाः ॥ १२० ॥  
अभ्यस्य ताराकपटाक्षराणां पङ्क्तिं विहायःफलकाधिरूढाम् ।  
वर्णान्तरन्यासकृते ममार्जं कालाभिधानः किल कोऽपि बालः ॥ १२१ ॥

क्षणदायां प्रयातायामपि तस्या मृगीदृशः ।

सा दिनारम्भवेलेव क्षणदा समवर्तत ॥ १२२ ॥

अनन्तरमरविन्दलोचना सरयमुत्थाय समाचरिततीर्थाभिषेचनविधि-  
रपर्णासखवितीर्णमणिसदृक्षतामिव परीक्षितुं प्रभातसमयवणिजा विभा-  
वितमम्बरमणिं प्रणिपत्य कृतकर्तव्यकलापा स्वापावसरविलोकितशोभ-  
नोदन्तभाषणैः प्राणबन्धुमानन्दयामास ।

प्रासादमासेदुषि नीलकन्धरे दुरन्तसंतापमिदाधुरंधरे ।

दधार गर्भे तनयं धरेव सा करीरमत्युन्नतवंशवृद्धये ॥ १२३ ॥

इति श्रीसमरपुंगवस्य कृतौ यात्राप्रबन्धश्चम्पूकाव्ये प्रथम आश्वासः ।

द्वितीय आश्वासः ।

दिनेषु यातेषु ततोऽमितेषु पचेलिमे तादृशि भागघाये ।  
वामालका व्यक्तमुवाह गर्भं निधानमम्मोनिधिमेखलेव ॥ १ ॥  
सा कृशाङ्गी शरीरेण शरकाण्डविपाण्डुना ।  
अत्यशेत दिशं प्राचीमत्यासन्नविधूदयाम् ॥ २ ॥  
आह्लादकारिण्यखिलप्रजानां जैवातृके जग्मुषि गर्भसीमाम् ।  
प्रत्यग्रलोघप्रसवाभिराममवाप सा रूपमपश्चिमेव ॥ ३ ॥  
उदरे किमप्यमृतमुत्पलेक्षणा तपसार्जितं तनयनाम बिभ्रती ।  
अतिसौहितीमधिगतेव भोजने बिभरांबभूव विगतादरं मनः ॥ ४ ॥  
धृत्वान्ववायाभरणा स्वगर्भे दधौ न सा प्रागिव मण्डनानि ।  
आसक्तिरर्थेषु शरीरभाजां विशिष्टवस्त्वन्तरलम्भनान्ता ॥ ५ ॥  
हन्त मध्यमपरिष्करणाहं वंशरत्नवरभूषितमासीत् ।  
इत्यसोढवदिवाजनि तस्याः श्यामिकाञ्चित्तुखं स्तनयुग्मम् ॥ ६ ॥  
कुलाङ्कुरादर्शनखेदजन्मा वामभ्रुवो वक्त्रविवर्णभावः ।  
गर्भोदयामोदभुवः प्रसादाद्घीतो नु भेजे कुचभूधराग्रम् ॥ ७ ॥  
साधयिन्वेदमिथ्यात्वमर्दयन्मध्यशून्यताम् ।  
अर्भको गर्भगस्तस्या निर्ममे संमदाद्वयम् ॥ ८ ॥  
काश्यं जहौ गर्भगते कुमारे वलममस्या इति किं विचित्रम् ।  
समृद्धिमाघातुमकिंचनेषु संतानशास्त्रीव स हि प्रवीणः ॥ ९ ॥  
अल्पानामपि च महत्त्वमाशु दातुं सर्वेषां प्रकटयितुं च सूक्ष्ममर्थम् ।  
निष्णातं पृथुकमवोचदस्य योगात्तन्मध्यो धृतमहिमप्रकाशभावः ॥ १० ॥

वामभ्रुवो मध्यवलित्रयाभ्यां किं व्यत्ययेन खगुणौ दधाते ।  
आद्यं यदत्राजनि दर्शनीयं परं तु वीक्षापदवीमहासीत् ॥ ११ ॥  
विद्यानिधाने सविधं विभूषयति तादृशे ।  
अतिहर्षादिव जहौ नाभिरस्या गभीरताम् ॥ १२ ॥  
भक्तिमात्मनि विधास्यतः शिशोः पालनाय परमग्रङ्गया ।  
स्थापितेव यमुना तदन्तिके रोमराजिरकुचन्मृगीदृशः ॥ १३ ॥  
विरलाभरणं विपाण्डुवक्त्रं त्रिवलीभङ्गदरिद्रमध्यभागम् ।  
मलिनीकृतचूचुकं मृगाक्ष्या वपुरासेचनकं बभूव भर्तुः ॥ १४ ॥  
जटरविहरमाणमाणवगुणानुसारिः परमाणुमध्यमाया बभूवुरध्य-  
वसायाः ।  
व्याहर्तुं मृदुलाक्षरामपि गिरं वैक्लव्यमुद्रावती  
साटोपं विवरीतुमैहत बधूः सर्वाणि शास्त्राण्यपि ।  
रूढाशक्तिभरापि चत्वरगतिक्लीडासु वाराणसी-  
पूर्वाणि स्पृहयांचकार चरितुं पुण्यानि तीर्थान्यहो ॥ १५ ॥  
पाणिर्बभार किमपि प्रसवापचाये  
ग्लानिं द्वितीयकुसुमग्रहणेऽपि यस्याः ।  
सा बिल्बपत्रनिकरैः स्वकरोपनीतै-  
रीशानपूजनमियेष मुहुर्विधातुम् ॥ १६ ॥  
किमङ्गरागेषु परिष्क्रियासु वा तवेष्टमालीति ध्वेन सा रहः ।  
कृतानुयोगा निजगाद काङ्क्षितौ विभूतिरुद्राक्षमणी विलासिनी ॥ १७ ॥  
प्रियमभिलषितोपहारशीलं निजहृदये नितरामघत्त साध्वी ।  
उदरविहरदर्भकोपलम्भव्यतिकरलोभवशादिव प्रविष्टम् ॥ १८ ॥

अथाध्युषितकेसरिण्यहिमभासि मेघं गते  
कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।  
स्वतुङ्गजुषि वाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे  
शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥ १९ ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रतं मृगपतेरजनीति ।  
स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥ २० ॥  
तस्योदये दातुरवाप लाभं बुधो न तत्पुष्यति विस्मयं नः ।  
स्वयं कुजन्मापि धनाधिनाथो भूत्वा स रामामधिगम्य रेमे ॥ २१ ॥

विशङ्क्य पृथुकात्ततो निजनिकारमास्तां तदा  
कविः स्वभवने हरिं शरणमेतु तेजोनिधिः ।  
अजाश्रयणतत्परो भवतु स द्विजाधीश्वरः  
कुलीरसदनान्तरं कथमसौ जगाहे गुरुः ॥ २२ ॥

निजहृदयकण्टकायमानकुमतमण्डलीसमुद्धरणनिपुणविद्वदवतरणा-  
मोदसमासादितप्रसादशालिनीनामाशाविलासिनीनां मुखसरोजनिःसृतो  
निश्वासविसर इव सहजतुषारसौरभासारतुन्दिलो मन्दमन्दमस्पन्दत  
गन्धवाहः ।

अथारविन्दोपममायताक्षं सुताननं सुन्दरमीक्षमाणा ।  
तपांसि सर्वाणि तदात्वहर्षे प्रसूरपर्याप्ततमानि मेने ॥ २३ ॥

क्षणमीक्षणमुद्रणां तदानीं न विमुञ्चन्नयमर्भको व्यलासीत् ।  
निजसूतिविलम्बखेदिताया वदनं मातुरवेक्षितुं विलक्षः ॥ २४ ॥  
सुकुमारपाटलकरं निजोदरादुद्धितं वितीर्णजनलोचनोत्सवम् ।  
अरुणं तमङ्कभुवि पङ्कजेक्षणा दधती पुरंदरदिशेव सा बभौ ॥ २५ ॥

निहिताः पुरतो निविष्टदीपाः शुभयष्टीरपदिश्य सूतिगेहे ।  
अभजन्फणिनो नु रत्नचूडा हरभूषाहिमणेरमुं विवर्तम् ॥ २६ ॥

अथ तदानीमङ्कुरित इव मङ्गलावेदनकुतूहलमन्थरेतरपुरंघ्रिकुलसं-  
जल्पितैः, पल्लवित इव नानाविधदानविस्तारैः, कोरकित इव विविधरा-  
जयोगविभाजकसैद्धान्तिकलोकसूक्तावलिभिः, फलित इव द्विजाशीर्व-  
चोभिर्विशेषैरशेषमपि बन्धुजनमानन्दमनयत तनयोत्सवः ।

गुरुरादरादथ कुमारमैक्षत प्रमथाधिनाथमिव बालताजुषम् ।  
रुरुटङ्कसंवहनरुढवासनाकृतमुष्टिवन्धविलसत्कराम्बुजम् ॥ २७ ॥

प्रागेव कण्ठनिनदैः श्रवणाभिरामै-  
रावेदितामथ विलोचनलोभनीयैः ।  
आग्नेडितामवयवैरथ भाग्यवत्तां  
निर्धार्य तस्य जनको नितरां ननन्द ॥ २८ ॥

स क्षोणीविवुधो मन्त्रै रक्षोनिरसनक्षमैः ।  
पूतजन्मभृतस्तस्य जातकर्मविधिं व्यधात् ॥ २९ ॥

असौ पुनरवनीसुरकुमारको मुहुः समाराधयिष्यति मामिति हृष्य-  
न्मना इव दमुना हविर्ग्रहणकर्मणि तत्क्षणं प्रदक्षिणावर्तशिखः  
प्रणनर्त ।

तस्य बाधूलसंतानतपःसमुदयाकृतेः ।  
धर्माभिधानकरणात्पितृभ्यां दर्शितौचिती ॥ ३० ॥

नयनायुधनर्मगेहेमेतत्परिपार्यं भवतीति शार्ङ्गिणेव ।  
वहति स्म निवेदितं स धीरो हृदि पञ्चायुधभीषणं मनोज्ञम् ॥ ३१ ॥  
अमृतं नभःसरित एव सूनवे दिशति स्म सा धृतमुरोजकुम्भयोः ।  
स विहाय वारि सकलं कथं भवेत्परथा तदेकमजने कृतादरः ॥ ३२ ॥



साधुसंघटितमुष्टिबन्धनं प्रत्यहाञ्चितपयोव्रतक्रियम् ।

आत्मसूनुमसकृत्पसूनुदा पश्यति स शिशुभावदीक्षितम् ॥ ३३ ॥

कलिना मलिनीकृतां पदाभ्यामवनीं स्पष्टमवेक्षितुं च दृष्ट्वा ।

घृणया मुहुर्घृताङ्गिरासीदपि चोत्तानशयः स पूतजन्मा ॥ ३४ ॥

कुत्रापि धामनि कुलार्दिमुतासनाथे

दृष्टिं मुहुस्तरलतारहितां निधातुम् ।

अभ्यस्यतेव पटुताममुना व्यलोकि

निष्पन्दपक्ष्मनयनेन निशि प्रदीपः ॥ ३५ ॥

मातृवल्लिकुचमञ्जरीभृतां माकरन्दलहरीं धयंघयम् ।

पाणिपङ्कजवनीषु योषितां खेलनं व्यधित बालषट्पदः ॥ ३६ ॥

जनकः कृतजानुयानकेलिं तनयं वीक्ष्य तमादरोत्तरङ्गः ।

चतुरश्ररणान्निधाय धात्र्यां विहरन्तं वृषमेव मन्वते स ॥ ३७ ॥

जानुद्वयीचङ्क्रमणक्रमेषु रत्नस्थलीलक्षितमात्मबिम्बम् ।

हस्तेन संताडयति स सोऽयमात्मीयसाम्यासह एव बुद्ध्या ॥ ३८ ॥

पञ्चषाण्यथ पदानि निधातुं प्रस्वलच्चरणपल्लवमेषः ।

प्रा[र]भन्नपरमस्फुटनीयद्वर्णवल्गुतरमप्यभिधातुम् ॥ ३९ ॥

अजनि खुरलीकेलिस्तीर्थाभिषावनकर्मणि

त्रिचतुरपदन्यासक्रीडैव तस्य गृहाङ्गणे ।

फणितिरभवन्नान्दी स्पष्टेतराक्ष[र]मञ्जुला

विबुधहृदयग्राहिव्याहारनाटकनिर्मितौ ॥ ४० ॥

तन्वीपयोधरपयःकणिका निपत्य

तस्याभिरूप्यजलधेर्मुखशुक्तिकायाम् ।

मुग्धद्विजाङ्कुरततिव्यपदेशशालि-

मुक्तात्मना परिणतिं किल बिभ्रते स ॥ ४१ ॥

तस्यालकप्रकरकुण्डलपद्मराग-

मन्दस्मितद्युतिभिरुन्मिषितां त्रिवेणीम् ।

पित्रोरजस्रमविगाह्य मनोविषादं

तत्याज संसृतिपथभ्रमणोपजातम् ॥ ४२ ॥

अयं पुनरवनिनिलिम्पशावकः शुभसमयनिर्व्यूढचूडामङ्गलो निरङ्कु-  
शविहारकेलिनिर्माणतरलमानसं समानवयःसनाथमाणवमनःसभाजनं  
खेलनापहृतगृहोपकरणायासितवामालकाजनं वचनसीम्नातिलङ्घितकुतू-  
हलं कौमारमभजत ।

सश्रीचीनकुमारकैरभिवृतश्छात्रायमाणैः स्वयं

शास्त्रव्याकरणाभिनीतिमकरोदारोपिताचार्यकः ।

काशीति त्रिदशापगेति कलयन्विश्वेश इत्यप्यसौ

केल्यामाकलयति स पांसुषु पुरीं शैवालिनीदेवताम् ॥ ४३ ॥

क्रीडां विधाय पृथुकैर्गृहमापतन्तं

क्लान्तं क्षमातरजोभरदूषिताङ्गम् ।

आरोप्य वक्षसि कुमारममुं करेण

स्विन्नं तदीयवदनं जननी ममार्ज ॥ ४४ ॥

हरस्तुतीनां गुरुकीर्तितानामनूक्तिभिः प्रीणितया जनन्या ।

प्रदिष्टमिष्टं लभते स बालः सहैव गण्डस्थलचुम्बनेन ॥ ४५ ॥

कुशाग्रबोधो गुरुणा ततः सकृत्पकाशितां वर्णपरम्परामसौ ।

मनोऽप्यनाविष्कृतमस्य किञ्चिन्महीसुराग्रेसरसूनुग्रहीत् ॥ ४६ ॥

पुनःपुनर्भूमितले स बालो वर्णावलीभिन्यसनं व्यतानीत् ।

विधाय शङ्के बहुधा परीक्षां पञ्चाक्षरीसंग्रहणं प्रणेतुम् ॥ ४७ ॥

अन्वितानि शुभस्पर्शैरन्तरूपाञ्चितान्यपि ।

व्यञ्जनानि बटोर्जिह्वा सखरं समसेवत ॥ ४८ ॥

तदनु निटिलेक्षणाभिधामुपदेक्ष्यमाणमन्नाधिदेवतामिव विभावयितुं  
कुबेरदिशामासेदुषि वासराधिपतौ भूसुरापत्यमिदमध्यापयितुमिव कला-  
कलापमहाय संगृह्णति द्विजाधिराजे निजापचितिमागामिनीमिव परिग्र-  
हीतुमाविष्कृतप्रकाशातिरेकेषु कविगुरुपुरोगेषु समागते च शिवताति-  
दिने जनक एष कृपानिधिरेनमुपानयत ।

स निर्मलात्मा गुरुणा समाहितं त्रयीनिदानं तदवाप्य बाढ्यम् ।  
अशोभत स्वैरमभीशुमालिना शशीव संचारितमंशुमण्डलम् ॥ ४९ ॥

स यज्ञसूत्रच्छलतस्त्वयीमधान्मुखस्फुरन्मात्रसमावृतक्षमाम् ।  
पराभिचारप्रतिपादनाविलां मृषेतरोक्तिं च मृगतत्वचो मिषात् ॥ ५० ॥  
तत्तादृशीं गामिव तातदत्तां पातुं नियन्तुं च स बालवर्णी ।  
पाणौ दधाति स पलाशदण्डं मौञ्जीं कटीसीमनि मेखलां च ॥ ५१ ॥  
शशिपाण्डरेण समिदग्निभस्मना विहितास्त्रिपुण्ड्रविततीरयं प्रति ।

प्रथमागमे गिरिशभक्तिसंपदो रचिता इवाप(ह)रत रङ्गवल्लिकाः ॥ ५२ ॥

कलोलिताद्भजनकर्मविलम्बनेन

कोपादिव प्रकटगुम्फितशोणभावे ।

संप्रीणयन्निव मुहुश्चरणारविन्दे

पित्रोरवन्दत कृती प्रवदन्निजाख्याम् ॥ ५३ ॥

उपसंग्रहणच्छलादसौ युगलेनात्मकरारविन्दयोः ।

खकृते बहुतीर्थचारिणी किमु पित्रोः समवाहयत्पदे ॥ ५४ ॥

द्राधिष्ठमायुस्तनये निधातुं प्रकाममिच्छाभरितेन पित्रा ।

अस्य सुतालंकृतिमौलि नाम प्रायुज्यत प्रत्यभिवादानेषु ॥ ५५ ॥

समाश्रितस्वाङ्घ्रिसरोजनावं कुमारमेनं गुरुकर्णधारः ।

प्राचीनवाणीकुहनापयोधेः पारं मितैरेव दिनैरनैषीत् ॥ ५६ ॥

वाक्यैर्विवृण्वती भावं वल्गुस्वरपदक्रमैः ।

कण्ठमेतस्य सुदृढं कान्तेव श्रुतिग्रहीत् ॥ ५७ ॥

अपि च अस्य निपुणदेशिकोपदेशसलिलविमलीकृतमतिरहिराजव-  
चनकुटजाटवीनवजीमूतमालिकां साहित्यवाहिनीपतिशीतद्युतिं कौमा-  
रिलवचोरसालकुसुमाकरश्रियं निगमान्तकुमुदिनीधवदिवसान्तसमयल-  
क्ष्मीमक्षचरणपक्षराजीवतापनरोचिच्छटां प्रौढिमाढौकत ।

कविवाचस्पतिबुधाः कल्यापि न तत्समाः ।

मूढता मुहुरेतेषामापतत्यनियन्त्रणा ॥ ५८ ॥

निःसीमपश्यन्निटिलानुभावप्रकाशनं प्रत्युपकारयन्ती ।

खशीलिनः संततमस्य मोदं वेदादिविधाविततिर्व्यतानीत् ॥ ५९ ॥

अस्य पुनरभ्यस्यतः कलां गुरुतर्कनिवासजनुषमुत्तरक्लेशमसहमान  
इव शनैः शनैरपसरति शैशवे सकलकलाधिकारसहकारिबालतापनोद-  
परिणतं क्रोधमपनेतुकाम इव कामरिपुचरणपरिचरणोपकरणानां करणा-  
नामतिनिपुणिमानमुपपादयन्नवरुणिमा वपुरसोढकुसुमायुधमसेवत ।

खभजनोचितवस्तुविवेचनं समभिलष्य किमस्य विलोचने ।

श्रवणयोरवकर्णितशास्त्रयोः सविधभूमिमभूषयतामुभे ॥ ६० ॥

कलितस्पृहमेव कालकण्ठस्थितिपर्याप्तमावकाशभावे ।

अदसीयहृदन्तरालमासीत्परिणाहातिशयप्रणीतशोभम् ॥ ६१ ॥

बालोऽयमाजानुविलम्बिबाहुरालोकि-लोकैरतिरूपशाली ।

आराधनैः प्रीणनमात्मशत्रोः कर्तुं क्षितौ काम इवावतीर्णः ॥ ६२ ॥

तदनु द्विजकन्याया धन्यायाः सहशैर्गुणैः ।  
 संतानसंपदे तेन पाणिमग्राहयत्पिता ॥ ६३ ॥  
 पार्श्वभूषा भवानीव पद्मेव हृदयंगमा ।  
 सरस्वतीव सा मुख्या भर्तुरासीत्पतिव्रता ॥ ६४ ॥  
 अजायत तयाक्रान्तममुष्य हृदयं तथा ।  
 यथान्तरं न विन्देरन्नीषदप्यन्ययोषितः ॥ ६५ ॥  
 शुभलक्षणशोभिन्वा भावनापरिशुद्धया ।  
 पुरंध्या सोऽरुचद्वेदः पूर्वमीमांसया यथा ॥ ६६ ॥

अहो महीसुरभुवो महाभागस्य भागधेयपरिपाकः, यदेष मदनगज-  
 राजमदभेषजे रजोभरविजृम्भमाणमातरिश्चनि विषयमृगतृष्णिकाजलवि-  
 भावनोष्णसमये तमोविकारसंपादननिशावतारसंपदि कुपथावगाहघटन-  
 हरिन्मोहगौरवे पटुतरविवेकिशाखिपाटनविधानहस्तिनि तत्तादृशि वयसि  
 वर्तमानोऽपि भगवति मृगाङ्गशेखरे समनोनदीललामनि सुदतीमयार्ध-  
 विग्रहे महती भक्तिरजनि ।

चन्द्रमसि चन्दनतरौ सुहृगाश्लेषे सुधांशुभूषे च ।

स्निह्यति न कस्य चेतः कठोरसंतापकन्दलीहरणे ॥ ६७ ॥

अनूढभसितो मन्त्रैरशीलितषडक्षरः ।

अपूजितपुरारातिरभुङ्क्त न कदाप्यसौ ॥ ६८ ॥

आगामिनामङ्गजवैरिमेधे हृदम्बरालम्बिनि हर्षवृष्टौ ।

पौषैकहेतुं पुलकाङ्कुराणामभूषयद्वात्रमसौ विभूत्या ॥ ६९ ॥

नदीं महोक्षं शिशिरांशुरेखां वाताशनेन्द्रं यजनं च भूतैः ।

वाञ्छन्स पञ्चाक्षरमन्त्रलक्ष्यादाचष्ट तद्वाचि पदादिवर्णान् ॥ ७० ॥

शंभोरजस्रं जलगन्धपुष्पैस्सुप्तावनालेपनमण्डनानि ।

आत्मीयतापत्रितयापनीतिं विधातुकामः स कथं व्यतानीत् ॥ ७१ ॥

अन्नमर्पितमगात्मजापतेरस्तुतं प्रतिनिलिम्पभोजनम् ।

अद्भुतं तदनिवेदितं त्वभूदोदनोऽयममुनैव सेवितः ॥ ७२ ॥

सरिद्धतंसस्य जलामिषेको बालेन्दुमौलेः प्रसवोपहारः ।

स्थालिं मुदे तस्य कृते मयेति समादि(धि)दम्भादकरोत्स चिन्ताम् ७३

भक्तेषु प्रमथपतेः पदार्चनायां पर्याप्तं बलिसुतमेष मन्यते स ।

पौलोमीपरिवृढमुत्सवावल्लोके व्यालेन्दुं विविधगुणप्रशंसनेषु ॥ ७४ ॥

चेतोनिविष्टस्य सितांशुमौलेः परिच्युतं मौलिपदात्स्वर्गर्भे ।

प्रालेयधामानमदच्छ(श्छ)लेन प्रासूत धन्या भवनं कु(क)लानाम् ॥ ७५ ॥

अनिशं गिरिशतिवादशीलं परमेष्ठी किममुं प्रणेतुकामः ।

अपदिश्य घटीभवादिसर्गान्पठिमाभ्यासविधिं परं वितेने ॥ ७६ ॥

किमेष नन्दी शिवधर्मवक्ता किं वा कुमारः श्रितनीलकण्ठः ।

आहो मुरारिः कृतदृष्टिरीशे पार्थोऽथवा पाशुपताभिमानी ॥ ७७ ॥

एवमुत्प्रेक्ष्यत जनैरेधमानकुतूहलैः ।

बाल एव परां कोटिं शिवभक्तेः श्रयन्नयम् ॥ ७८ ॥

अपि सकलार्थविदोऽभूदर्थत्रयमेव चिन्तनीयं मनसि ।

मोहोच्चाटनमूलिका तनुभृतां मुक्त्यङ्गना कारणे

दूती भाग्यवतामधर्मकलमस्तोमावसादस्थली ।

लीलाताण्डवशालिका पशुपतेर्लक्ष्मीमणीपेटिका

कस्मिन्नन्मनि लोचनातिथिदशां गाहेत वाराणसी ॥ ७९ ॥

कैवल्यामृतकन्दलीं वसुमतीकान्ताप्रसूनस्रजं

मौलिक्षौमपटीं हरस्य हिमवन्मातङ्गशुण्डालताम् ।

स्वर्गारोहणमार्गमौक्तिकशिलासोपानपरम्परीं

भाग्यैरभ्यधिका जना भगवतीं पश्यन्ति भागीरथीम् ॥ ८० ॥

सुखनिधिमपहृत्य मायया स्वयमतिसंनिहितोऽप्यलक्षितः ।

सुकृतिमिरधिकाशि गृह्यते श्रुतिकथितः स हि तस्कराग्रणीः ॥ ८१ ॥

अकथयच्च सच्छात्रान् ।

तीर्थावगाहस्थितिकल्पनायामर्चाविधौ वा यदि वोऽभिलाषः ।

नदीषु गर्ज्जि नगरीषु कार्शी देवेषु विश्वेश्वरमाश्रयध्वम् ॥ ८२ ॥

जिज्ञासवे श्रुतिशिरोनिकरान्प्रवक्तु-

मादौ यदक्षरमुपाददते महान्तः ।

श्रोत्रे तदेव विनिवेद्य जनान्भवाब्धे-

रुत्तारयन्तमुपधावत विश्वबन्धुम् ॥ ८३ ॥

अधिकाशि देशिकानामवतंसमणिं तमेव सेवध्वम् ।

यो रहसि किंचिदक्षरमुपदिश्य जनान्करोति सर्वज्ञान् ॥ ८४ ॥

अथ भक्तिवशादमुष्य कार्शीं प्रति यातुं स्पृहयालुचेतसोऽपि ।

अमवज्जनकाङ्क्षिपद्मसेवानियमातिक्रमभीतिरन्तरायः ॥ ८५ ॥

असौ पुनरात्मपितरावेव महीधरापत्यकुसुमाल्लशासिनौ तदधिवास-  
वसुमतीमेव सुरस्रवन्तीमनुचिन्तयन्त्यथोदितसमयविधेयनियतकार्यपरा-  
यणमनाः सूर्यनारायणसमरपुंगवाभिधानाभ्यामसमानविनयधुर्याभ्यां सो-  
दर्याभ्यामश्रान्तरचितचरणारविन्दपरिचरणो निरवधिस्नेहपरिवाही जन-  
कविहिताभिलषितकर्मा सहधर्मिणीप्रणीतसमधिकानुरोधविधिरतिमहा-  
न्तमन्वभूदानन्दम् ।

सौभागिनेयः स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् ।

असेवत शिवाकरूपकल्पमप्ययदीक्षितम् ॥ ८६ ॥

पुस्तककरा बुधावलिरूचव्याख्याकृतः पुरो यस्य ।

पटुवाङ्मुखप्रवाहप्लवनावष्टब्धपोतफलकेव ॥ ८७ ॥

निन्दति मकरन्दरसं न्यक्कुरुते शर्करां पयो जयति ।

मोचामदमाचामति वाचामधिपस्य वैखरी यस्य ॥ ८८ ॥

यन्मुखविगलद्वाङ्मुखसुरपुरतटिनीजडीकृता विदुषाम् ।

फणितिर्दन्तपटाभ्यामजीघटद्वाढमात्मसंवरणम् ॥ ८९ ॥

वादिमतपुण्ड्रवाटीनिष्पीडननर्मयुक्तियन्त्रेण ।

मुवि यः सृजन्नृम्भयदवदातं ख्यातिफाणितवातम् ॥ ९० ॥

यस्य च मनीषिणामग्रगण्यस्य शिविकाग्रसीमनि वैतालिकवदननिः-

सृता सरस्वती शश्वदेवमश्रौषम् ।

दुरभ्यस्तविद्यालवेनापि केचिदुरन्तामहन्तामयन्तां कृतं तैः ।

प्रशस्ते कवित्वे समस्तेऽपि शास्त्रे भवत्यप्ययज्वावतंसात्कृती कः ॥ ९१ ॥

रे रे मुञ्चत धावनानि विमताः सेवध्वमङ्घ्रिद्वयी-

मप्यय्याध्वरिणो घटेत भवतामेतत्पसादस्तदा ।

तुप्यन्त्यक्षिगतेष्वपि प्रपतनात्सन्तः समृद्धागसः

काकस्यानतिकारिणो हि दयते किं नो रघूणां प्रभुः ॥ ९२ ॥

यश्च सकलविपश्चिदावलिधुरंधरो वसुंधरोलङ्घनजङ्घालशोभापिचण्डि-  
लैर्यशोमण्डलैरजगद्दहिनवकेतकवर्हम्, अवनीवल्लयानन्दसंदायकवि-  
लासकैर्गुणविलासैरजिह्विपदम्भोजदुर्हदम्, तिवेलकलितसपर्यापरिचर्या-  
मिप्रीणदगराजकन्यकाप्रणयिनम्, अचलगुहाविहरदिभरिपुगर्जितोर्जित-  
प्रणादैवोदविनोदैरततक्षदहितविबुधदाक्ष्यम्, अनवरतायातयाचकप्रियं-  
करणैर्वितरणैरचकम्पदशेषदातृयशःस्तम्भम्, अङ्घ्रिपङ्केरुहसेवाहेवाकम-  
ण्डलितान्पण्डितानललङ्घदागमसागरसागरसंधम्, अनवद्यविद्याविशेष-  
भूषणमङ्गूषया मनीषयाचचर्वदमरगुरुगर्वम्,

यस्याजस्रमुदित्वरेण हविषाकान्ते दिशामन्तरे  
 तत्तम्मे कुमुदस्येन चक्रशे ताराधिपच्छायया ।  
 ससंसे शरकाण्डपाण्डुरतया मन्ले मरालश्रिया  
 बभ्रंशे बिसकान्तिभिर्विजगले डिण्डीरखण्डांशुभिः ॥ ९३ ॥  
 यत्कीर्तिप्रकरद्विपस्य विद्वतिस्थानं जगन्मण्डलं  
 घण्टे चण्डमयूखशीतकिरणावालानमद्रीश्वरः ।  
 कक्ष्या व्योमतरङ्गिणी वमथवस्तारागणाः सप्तधा  
 निर्मुक्ता मदवारिनिर्झरपरीवाहाः पयोराशयः ॥ ९४ ॥  
 कर्णः श्रीचिन्नबोम्मक्षितिपतिरभितो लम्भयञ्छातकुम्भ-  
 स्तोमं हेमाभिषेकप्रणयनसमये यस्य मूर्तिं प्रशस्याम् ।  
 रेजे श्रीरङ्गराजाध्वरिवरकलशाम्बोधिलब्धप्रसूते-  
 विद्याकल्पद्रुमस्य स्वयमिव कलयञ्जातरूपालवालम् ॥ ९५ ॥  
 नीलकण्ठमतनिर्वहणोत्कादुक्तिवृष्टिमुपलभ्य तदभ्रात् ।  
 ईशयोग्यमयमाशयभूमौ बोधशालिभरमेधयति स्म ॥ ९६ ॥  
 अहो विबुधवर्गाय सकलाः सकला अपि ।  
 दिशन्ननिशमेतामिद्विजाधिपतिरैधत ॥ ९७ ॥  
 इति श्रीसमरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये द्वितीय आश्वासः ।

तृतीय आश्वासः ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकलागमशोधने ।  
 पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥  
 मध्येवनं भूरिदिनोपजातमौनक्रान्तां कलकण्ठयूनाम् ।  
 समग्रवाग्वैभवसंप्रदायसंसिद्धिहेतुः समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूवन्नवशीधुनापि विना जनानां मदसाधनानि ।  
 कंदर्पबाहाविजयाङ्गगीतसंदर्भनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥  
 मधौ मिलत्संपदि क्लृप्तभावा सीदद्वि.....तिं शिशिरं धरित्री ।  
 शनैः शनैर्यद्विजहौ वधूनां साधारणीनां प्रकृतिः किलेदम् ॥ ४ ॥  
 वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाव्यापारभाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।  
 तदात्ववातानुगुणां ततान सांयात्रिकः किं समयाभिधानः ॥ ५ ॥  
 शीघ्रा जडिन्नः शिशिरेण दत्तामात्माकृतेः संकुचितामवस्थाम् ।  
 दिनानुपूर्वीं त्यजति स्म जाते सुखैकहेतौ सुभगे वसन्ते ॥ ६ ॥  
 स्त्रीकर्तुर्मुर्वीं शिशिरर्तुभूपे विजृम्भमाणे भृशविस्तृताभिः ।  
 गते तु तस्मिन्क्षणदाभिधाभिर्निमीलितं नीलपटीकुटीभिः ॥ ७ ॥  
 प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीनां संवर्तिकासंहतिराबभासे ।  
 नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥  
 मनो वशीकुर्वति माघवेन व्यक्तीकृते कोकिलवंशनादे ।  
 बह्वी मुधा बल्लवसुन्दरीणां पटैरिवाभ्रश्यत पाण्डुपर्णैः ॥ ९ ॥  
 तपोनभस्वत्प्रभवेन क्लृप्तां त्रासेन नीहारसमावृतिं वा ।  
 वसन्तविल्लेषवलक्षपातां जहौ जरत्पत्रमिषेण बह्वी ॥ १० ॥  
 समं पुराणच्छदनैर्लतानामणूदरीणामतिधैर्यभारम् ।  
 बालानिले मुष्णति पल्लवेषु बभूव चित्तेषु च रागबन्धः ॥ ११ ॥  
 समीरणं चापलक्लृप्तपाण्डुपर्णांशुकाकर्षणपारवश्यम् ।  
 बह्वी बलत्पल्लवपाणिनेव निवारयन्ती नितरां चकाशे ॥ १२ ॥  
 आरामसीमामधिजग्मुषे नु दातुं वसन्तायुगणैस्तरूणाम् ।  
 प्रवालकौसुम्भपटोपहारसनाथशाखाग्रकैरैवभूवे ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चकाशे ।  
 तत्तन्मधुखादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥  
 अनङ्गबाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।  
 निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिभाद्भार ॥ १५ ॥  
 माकन्दवाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकूजितानि ।  
 पिकावलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्पणायेव धृताभिलाषम् ॥ १६ ॥  
 गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाप्रशाखी ।  
 शाखाञ्चलेनानिलचञ्चलेन श्लाघाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥  
 क्रोशन्तमिन्दिन्द्रिघोषलक्ष्यात्पिकारवालोलितया प्रसाद्य ।  
 समीरपोतं सहकारवाटी धन्या मधुस्तन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥  
 सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।  
 अङ्कानुपारुह्य दिगङ्गनानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥  
 वने वने वल्गुगिरां पिकानां कलखनाकर्णनकौतुकं वा ।  
 परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि मान्द्यहेतुः ॥ २० ॥  
 पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मत्तद्विरेफं च मधुः पुपोष ।  
 सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाञ्जात्या विहीनो न विवेकुमीष्टे ॥ २१ ॥  
 वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लाक्षारसार्द्राः पदपङ्क्तयो वा ।  
 छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशः ॥ २२ ॥  
 पान्थप्रियालस्य भरैकहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।  
 उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विकासं घटयांबभूवुः ॥ २३ ॥  
 दृष्ट्या वधूनां तिलकद्रुमस्य स्तब्धच्छन्दमासीत्सुमनोविलासः ।  
 सचेतनानां किमु शम्बराशिरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥

निश्वासवातेन नितम्बिनीनामुद्गावितोपस्कृति सिन्दुवारम् ।  
 अलंचकार श्रवणं यदासां कृतज्ञभावानुगुणः किलेदम् ॥ २५ ॥  
 सनर्महासाङ्कुरचन्द्रिकाणामणूदरीणामनुकुर्वतेव ।  
 नमेरुणाभूयत सस्मितेन जनस्य चित्तेन तु विस्मितेन ॥ २६ ॥  
 स्वस्मिन्वधूभिः सुदृढोपगूढे विटान्प्रहर्तुं विहिताभ्यसूयान् ।  
 अस्त्रावनिं नूनमनन्यजाय कदम्बकं कौरवकं व्यतानीत् ॥ २७ ॥  
 कङ्क्रेलिसालः कमलेक्षणानामङ्गैः प्रणीताभिहतेर्निपीताः ।  
 वमन्प्रवालान्व्यपदिश्य लाक्षां स्पष्टं वितेने निजपादपत्वम् ॥ २८ ॥  
 तत्तादृशं भाजनमङ्गनानां हस्ताम्बुजस्पर्शनगौरवस्य ।  
 तत्पादघातैकपदं प्रसूनैस्तरुं जहासेव रसालसालः ॥ २९ ॥  
 अलिद्विजैरादरणीयनादव्याजेन कृतस्सरवेदपाठैः ।  
 मन्ये न वन्यां मदिरानुषङ्गकलङ्किता गन्धफली सिषेवे ॥ ३० ॥  
 मधुश्रियः काञ्चनकर्णिकेव मनोभुवो हैममिवातपत्रम् ।  
 आलोकि लोकैरबलाजनोक्तिकार्यस्मितालङ्कृति कर्णिकारम् ॥ ३१ ॥  
 नीलालकावक्रनिपीतशेषहालारसापादितहासशाली ।  
 मदोदयभ्रान्तमधुव्रताक्षः शाखी जनस्याजनि कामपालः ॥ ३२ ॥  
 सेतुं प्रति प्रतिष्ठासा शिष्टसूनोरथोदिता ।  
 काशीगतिकलाधीतैरादौ प्रणवतामघात् ॥ ३३ ॥  
 ग्रहैरशेषैः कलितानुकूल्ये लभे पितृभ्यां रचिताभ्यनुज्ञः ।  
 मान्यैः कृतस्वस्त्ययनो मनीषी प्रातिष्ठत प्रेक्षितसन्निमित्तः ॥ ३४ ॥  
 तमनु प्रस्थिता धन्या तादृशप्रेमशालिनी ।  
 व्यद्योतत मनोवृत्तिः पित्रोरिव सहायिता ॥ ३५ ॥

कथाभिधानैः सुहृदामुदारैरसंभृताध्वश्रमसंपदेषः ।

आवासमद्वैतरसालनेतुराकरूपमुर्व्याः पुरमभ्ययासीत् ॥ ३६ ॥

अथ तस्य नयनपथमासीदति शुनासीरवसतिरपि भूषितमहीतला,  
समधिगतदक्षिणपथापि सर्वोत्तरस्वभावा, पावनतरानुभावापि पल्लवेषु कृ-  
तस्थितिः, अयोध्यापि भोगवती, विशालापि मथुरा, महोदयापि द्वार-  
वती, वाराणसीव वरणोपवेष्टिता, वस्त्रोक्तसारेव धनदोषशोभिनी, वार-  
वधूटिकेव वशीकृतधूर्तावतंसा, कंसारिमूर्तिरिव कमलाकरोपगूढा, रू-  
पकपरम्परेव रुचिरविधिविराजिता, संगीतविधेय सारङ्गनाटिकावती,  
पार्थसमृद्धिरिव पाञ्चालिकाञ्चिता काञ्चीपुरी ।

स्पर्धा विधाय प्रभुणा गिरीणां संवर्धमानो दिवि यत्र सालः ।

विचिन्त्य विन्ध्याचलशशिशक्तिं तिष्ठन्निवाभाति भियार्धमार्गे ॥ ३७ ॥

आनन्दामृतनिधिमर्धचन्द्रमुद्रं भोगेन स्फुटमभिवेष्ट्य सालनाम्ना ।

पूर्वार्धं भुजगपतेरिव स्थितस्य प्रोत्तुङ्गं विलसति गोपुरं यदीयम् ३८

यद्गोपुरं निशि समुच्छ्रितशृङ्गसीम-

विश्रान्तशीतकिरणच्छुरितं दधाति ।

पद्मासनस्फटिकपात्रपतज्जलौघ-

संश्लष्यमानकमलासचिवाङ्गिलीलाम् ॥ ३९ ॥

महीयसा गोपुरमन्दरेण प्रमथ्य सिन्धुं परिखाभिधानम् ।

आसादितस्येव नवामृतस्य तृप्यन्ति यत्र स्थितिमादधानाः ॥ ४० ॥

प्रतसजाम्बूनदपेशलाभिः पराजिता यत्प्रमदातनूभिः ।

सौदामिनी साध्वसपावरश्यादश्रान्ततारल्यमहो जिहीते ॥ ४१ ॥

कुचाञ्चले लोचनकोणभागे कचान्धकारेऽपि च कामिनीनाम् ।

जागर्ति यत्राहितसंनिधानात्पिनाकिनो भीतमना मनोभूः ॥ ४२ ॥

शश्वत्पतलीसरणीषु कामं परम्परा भ्राम्यति यत्र यूनाम् ।

शातोदरीलोकदरावलोकसंमोहनास्त्राहतविह्वलेव ॥ ४३ ॥

प्रविश्यतां विपश्चितामपश्चिमोऽयमाश्वर्यवीतमतिरेतदवादीत्—  
'अशेषजननयनयोग्यममुष्याः किमपि सौभाग्यम्, यदवलोकनलोलुपत-  
या भृशमनेकपशैलराजशिखरमरविन्दलोचनोऽपि भगवान्प्रतिदिवसम-  
धिवसति ।

वाणीसहचरस्यास्य वाजिमेधाध्वरक्षितौ ।

गोपुरावलिकूटेन भाति यूपपरम्परा ॥ ४४ ॥

अस्याः प्रभावेण जनस्य वाणी मन्दापि घाटीमधिगन्तुमीष्टे ।

विधेः प्रियेयोदाहरणं किलात्र सा मन्थरा वेगवती भवन्ती ॥ ४५ ॥

प्रसार्य नानाविधपण्यजातं प्रातः क्षपायामुपसंहरन्ति ।

इयं पुरारैरनुयाति लीलां प्रपञ्चसर्गप्रलयैकशीलाम् ॥ ४६ ॥

शरीरिणोऽस्या मणिसालगर्भप्रवेशनिष्क्रान्तिशतापदेशात् ।

विवोढुमहाय विमुक्तिकन्यामाकृष्य जन्मान्यनुभुञ्जते किम् ॥ ४७ ॥

कल्याणसंतानतरुं कयापि श्लिष्टं जगन्मङ्गलकल्पवल्गुया ।

आसीनमस्या वरणालवाले फलार्थिनः केऽपि भजन्ति धन्याः ॥ ४८ ॥

तत्पूर्वतीर्थयानोऽपि तत्र भूसुरनन्दनः ।

समवर्तत निर्व्यूढसर्वतीर्थावगाहनः ॥ ४९ ॥

अथ वेदशिरोनिष्ठानपि तीर्थतटीजुषः ।

अनङ्गीकृतकन्दर्पानपि सत्याञ्चितेक्षणान् ॥ ५० ॥

अपि माधुरीं वृत्तिमञ्चतो भ्रमवर्जितान् ।

अपि निःसामकारुण्यानक्षनिग्रहनिर्दयान् ॥ ५१ ॥

शाम्यद्विषयसंचारानपि प्रव्रजनाश्रयान् ।

राजहंससमारब्धसेवानप्यजडाशयान् ॥ ५२ ॥

रुषमंहसि विद्यासु लोभमात्मनि रागिताम् ।  
 अज्ञत्वमन्यनिन्दासु यतोऽपि जितषड्भिपून् ॥ ५३ ॥  
 शर्वरीसमयारम्भानिव संभृततारकान् ।  
 भीमसेनभुजाटोपानिव दण्डितकीचकान् ॥ ५४ ॥  
 अनल्पभसितालेपविलसद्विग्रहाञ्छुचीन् ।  
 प्रावृट्प्रशमिताटाट्यान्वरहंसधुरंधरान् ॥ ५५ ॥  
 असमुत्तम्भितप्रांशूनधौतविमलात्मनः ।  
 अस्वातगम्भीरतरानहिमाक्रान्तशीतलान् ॥ ५६ ॥  
 कदम्बमुकुलकौरैः कण्टकैरुपशोभितान् ।  
 .....तेरिव ॥ ५७ ॥  
 तत्र कुत्रचन स्थास्त्रूनवनीपावनाकृतीन् ।  
 कर्मन्दिनः प्रणम्यैष गाहते स्म महोन्नतिम् ॥ ५८ ॥  
 भृतकल्याणगुणानपि परकनकरुचित्यजोऽपि सर्वज्ञान् ।  
 अपिना .....भवानपि महोराशीन् ॥ ५९ ॥  
 शैवालापसमग्रान्भ्रमरहितान्प्रकृतिसमधुराजीवान् ।  
 विमलान्तरङ्गवार्तान्प्राप्तानिव पुण्यकासारान् ॥ ६० ॥  
 उन्मत्तपत्रपुष्पैरुत्पादितविभ्रमादनङ्गरिपोः ।  
 आदातुमीहमानानावृतमानन्दमिव च सर्वस्वम् ॥ ६१ ॥  
 सकलागममधुदिवसाञ्श्रीकण्ठासक्तकंसवैरिभुजान् ।  
 नवभूतिश्रीदृगृहान्पुरुषानभजत्परत्र सुधीः ॥ ६२ ॥  
 आर्यसेवी स निध्यातुमगादेकाग्रनायकम् ।  
 वर्धते सुकृतश्रद्धावार्धकं वरिवस्यताम् ॥ ६३ ॥  
 ततः क्रमेण समतिक्रम्य कतिचिदेष कक्ष्यान्तराणि साक्षादकृत ।

कृतकेतरादरः स्वयंवरवल्लभ इति श्रुतिपल्लवाधराभिः, अगदंकार इति  
 भवरुजातङ्कवाहिभिः, आहितुण्डिक इति कालकुण्डलिना, वाडवशि-  
 खीति वार.....महार्णवेन, कूटपाकल इति कुसुमेषुदन्तिना, पुरंदरा-  
 युधमिति जलंधराचलेन, करुणापयोधिरिति शरणाभिलाषिभिः, एक-  
 स्वभावमपि बहुधा विभावितम्, आत्मविवर्तजगदभ्यागारिकम्, अखि-  
 लविध्यण्डमण्डलीखण्डनवैतण्डिकम्, अतिकरालकाकोलमुष्टिधयबन्ध-  
 कविलासिनीकपोलमकरिकाभरणपश्यतोहरम्, अहरवधिनटनविभ्रमा-  
 लंकर्मणम्, अद्भुतगरिमकार्मणविविधकेलिनिर्माणम्, चलतनयानय-  
 नपरमानन्दनाडिंधमरूपधेयम्, आपीडयदनिवेशितसगरकुलभागधेयम्,  
 असहायरसालतरविहारिणम्, आरग्वधमालभारिणं त्रिपुरवैरिणम्  
 विध्यादिविहितान्वेषं निध्याय महसां निधिम् ।  
 अद्रिकन्याकुचाभोगमुद्रितं मोदते स्म सः ॥ ६४ ॥  
 अभिवन्द्य तमखिलभुवनवन्दनीयचरणारविन्दमकृत्रिमवचःप्रशस्ता-  
 पदानमस्तौषीत् ।  
 हन्त च्छन्दःपारिजाताग्रभाजो माद्यन्मायामाक्षिकोत्सारपूर्वम् ।  
 यस्यास्वादं कर्तुमार्या यतन्ते माध्वीकं तद्भाति माकन्दमूले ॥ ६५ ॥  
 त्रसदद्रिसुतादृढोपगूहप्रमदाद्वैतपदाधिकारदात्रीम् ।  
 बलयाङ्क निधेहि मूर्ध्नि कम्पां धृतया किं फलमग्रगङ्गाया ते ॥ ६६ ॥  
 व्यर्थः पिघातुमजिनादिविरागचिह्नैः  
 स्त्रीवश्यतां त्रिपुरशासन ते श्रमोऽयम् ।  
 गात्रं तवैव कमनीयकुचाङ्कमस्या  
 विरूपापने विजयडिण्डिमतां दधाति ॥ ६७ ॥  
 सत्यं जितोऽसि मदनेन यतः सकैम्पं  
 काञ्चीपदे कलयसि स्थितिमङ्गजारे ।



साहाय्यनिर्वहणसस्पृहकामकोटिः

शक्तिः किलैकसहकारवतोऽभिषङ्गे ॥ ६८ ॥

संपत्त्यै समिदुच्चयस्य परशुं भद्रं भरानीतये

पाकाय ज्वलनं जलाय तटिनीं पत्रोपकृत्यै वटम् ।

माकन्दं च फलाय मन्मथरिपो संगृह्णति त्वय्यभू-

त्कामाक्ष्या विकलेतरः परिकरो नित्यान्नविश्राणने ॥ ६९ ॥

भावन मे महादेव..... ।

नौस्तम्भलम्भा काकीव नान्यत्र लभते गतिम् ॥ ७० ॥

अपि च ।

भगवति शंभावनया शिवया सह शीलिते भृशं भावनया ।

तदधिगमोदस्तस्य क्लेशात्पुंसो भवेत्प्रमोदस्तस्य ॥ ७१ ॥

.....देव्या पारेकम्पं क्ष.....या दयास्पदे व्यापारे ।

परिचितमधिकाञ्चितया पश्यदलीकं भजेयमधिकाञ्चि तया ॥ ७२ ॥

वरमेकरसालपतिः श्रुतिरमुमेव स्फुटाधिकरसा लपति ।

वपुरसमा तारमतेः स्त्रीकृत्यामुप्य विश्वमाता रमते ॥ ७३ ॥

सुरभिरमाकन्दस्य स्फूर्जति मूले निविश्य माकन्दस्य ।

प्रमथेशो भाति शये भृतमृगपरशुर्जिताब्जशोभातिशये ॥ ७४ ॥

नाथशरीरं भायान्नगभुवि मृदितं नटत्परीरम्भायाम् ।

भीत्या कम्पारयतः प्लावयितुं भुवनगोलकं पारयतः ॥ ७५ ॥

परिचितवेदान्तानां प्रणिहितमनसामुमाधवे दान्तानाम् ।

अलघुभवाटव्यसनं विरचयतां केन्द्रवेशवाटव्यसनम् ॥ ७६ ॥

दक्षसभावस्कन्दे पटुरवतु शिवो निरूढभावः स्कन्दे ।

स्त्री कृतकरणीयस्य स्मृतिभवेततोविशल्यकरणी यस्य ॥ ७७ ॥

तमुपासे वासवतः परममरादपि च सारसे वासवतः ।

अखितसारसनाभिं कमपि करासक्तकृष्णसारसनाभिम् ॥ ७८ ॥

अतिरेकं दर्पस्य क्षपितवदक्षणा निजेन कन्दर्पस्य ।

प्रशमितसन्नमदेनः स्मरत ज्योतिर्हृदावसन्नमदेन ॥ ७९ ॥

पृथुकटकैलासस्य प्रसवसुगन्धैः पतिः स कैलासस्य ।

भाति भवानीकान्तस्त्रिपुरान्धकमुख्यदानवानीकान्तः ॥ ८० ॥

पटुरनुसायं नटने समतां सिंहस्य रंहसा यन्नटने ।

मा भजमानं दयतां पशुपतिरातङ्कभाजमानन्दयताम् ॥ ८१ ॥

सरसिजधामादिशते पदजुषि विद्यां पृथग्विधामादिशते ।

विभवे विप्रसवाय प्रणतिरियं ध्वस्तविधिजविप्रसवाय ॥ ८२ ॥

अधिफणिहारमरालः पतिरवतु कृपासरोविहारमरालः ।

अघटटिनीरच्छा यं प्लवमेत्य तरन्ति गाङ्गनीरच्छायम् ॥ ८३ ॥

वलदहिदाम वसानं त्वचमीडे देवदुर्हृदामवसानम् ।

जगदतिसंघामाद्यन्नलिनशरप्लोषलालसं घामाद्यम् ॥ ८४ ॥

पुरजेता मम नाथो रणदमितविपक्षराजमानसमुदयम् ।

..... ॥ ८५ ॥

मतिभृङ्गि महेशाङ्घ्रिसारसं दोहलालसे ।

आश्रयानन्दमाध्वीकसारसंदोहलालसे ॥ ८६ ॥

शंभोरवतु मामेकसहकारतलासिका ।

ऋते गिरिभुवं तेन सह का रतलासिका ॥ ८७ ॥

सोऽव्याद्ब्रह्मसुरोत्तंसमकरन्दरसं पदे ।

दिशन्नरिं ध्वजारूढमकरं दरसंपदे ॥ ८८ ॥

वेदविदध्वान्तस्य व्यतिकरमबलादिसौहृदध्वान्तस्य ।

प्रमदाभोजहितेन प्रत्ययरविणाम्बिकाविभो जहि तेन ॥ ८९ ॥

तं भजे बुभुजे येन तरसा गरलं घनम् ।  
 यत्परैः सुकरं भद्रेतरसागरलङ्घनम् ॥ ९० ॥  
 राजतेजा गरादी नः सविता नयशोधनः ।  
 राजते जागरादीनः सवितानयशोधनः ॥ ९१ ॥

उषितः समया रसालसालं स्वमुपासीदति या रसालसालम् ।  
 गिरिजां मुहुराहिताङ्गपालीप्रणयः स्तौति गिरा हितां कपाली ॥ ९२ ॥  
 अद्वितीयाग्रमूलासिकालालसं नृत्तलीलारसोल्लासिकालालसम् ।  
 मामकी दुर्मनोभावनागाहतेः श्रीगिरीशं भिया भावना गाहते ॥ ९३ ॥  
 अमितविभव सवेदैव तेषु त्रिजगति ते भव सर्वदैवतेषु ।  
 नतिरतिरसभावितायमानैः स्फुटमिह धीरसभावितायमानैः ॥ ९४ ॥

फणाभृति तवेश दोर्णवपटीरसालासिका-  
 रते नटति कम्पितार्णवपटी रसा लासिका ।

सर्ती प्रणयसंपदा समधिकामनङ्गाहतेः

स्मरान्तक तवान्तरं समधिकामनं गाहते ॥ ९५ ॥

इह खलु तामरसाक्षीमयवामतनो त्वमानतामरसाक्षी ।  
 इयमनुकम्पालय ते नतिरीश नमस्यतोऽधिकं पालयते ॥ ९६ ॥  
 गिरिश गभीरं हस्तस्फुरदायुधमत्र केऽपि भीरंहस्तः ।  
 सविधिकरोटीकं ते वपुः स्मरन्तो जगद्गुरो टीकन्ते ॥ ९७ ॥  
 लघु फलमाशासानश्चरतु जनो नेदमाप्तुमाशा सा नः ।  
 त्वयि शशिकोटीरमणे भक्तिं याचेम कामकोटीरमणे ॥ ९८ ॥  
 प्रतिदिवसं सारस्य प्रकटितविपरीतस्थितेः संसारस्य(!) ।  
 इह सपदि व्याहारः शिव इति हरतेऽघमस्तदिव्याहारः ॥ ९९ ॥  
 अमित रसारम्भणतः श्राव्यं शिवनाम वेदसारं भणतः ।

स्यान्मम कालापनयः स तु किल कल्याणसाधकालापनयः ॥ १०० ॥

अविहितकृदकाण्डे दण्डितोऽभून्मनोभू-

रकरुणममुनेति स्पर्धमानेव गौरी ।

स्वकुचवलयमुद्राशालि गात्रं पुरारे-

रकृत मदनजैत्रस्तम्भमेकाम्रमूले ॥ १०१ ॥

प्रणयकलहशान्त्यै पादमूले विनम्रा-

दभिचलति कपर्दादग्रगङ्गातरङ्गे ।

पुनरुपगतकम्पापूरमोहेन देव्या

दृढतरमुपगूढं ध्यायतैकाम्रनाथम् ॥ १०२ ॥

कुवलयदामकोमलवधूमयवामतनौ

भवतु भवे भवे मम भवेऽतिभवेऽभिरतिः ।

न तु भवने धने परिजने मदनेभमद-

प्रदचरितासु तासु वनितासु सुतादिषु वा ॥ १०३ ॥

काञ्चीनगर्यामालोक्य कामकोटेः किमुन्नतिम् ।

रुद्रकोटिमधिष्ठाय रोचते मदनान्तकः ॥ १०४ ॥

इति स्तुवन्निहमकरमौलिसंनिधेर्जगत्पसूचरणसमीपमभ्यगात् ।

अलिर्यथा नवहरिचन्दनान्तिकादुदञ्चितध्वनिरुपकल्पवल्लिकाम् १०५

अपिचैकभागमधिजग्मुषी विभोरतितृष्णयेव परभागमाश्रिता ।

स्तनयोर्मनोजवसतामुपेयुषी परदेवता पथि सुधी दृशोरभूत् १०६

असौ पुनरसदृशप्रतिपत्तिमेदुरः प्रणिपत्य मातरमवाङ्मनसमोचरगु-

णामाचिकुरचरणारविन्दमनुसंदधानो विसृम्रानन्दवीचिरिदमवोचत ।

सर्वात्मना स्तवे तव जननि जगत्यां न भ्रष्टशो निपुणः ।

निबहोऽपि नित्यवाचां भागत्यागेन भणति यद्रूपम् ॥ १०७ ॥

शम्बरवैरिक्वाणी शैलतनूजे तवासिता वेणी ।  
 उन्मदयौवनकुञ्जरशुण्डालतिका शुभाय मे भूयात् ॥ १०८ ॥  
 जननि तव मौलिचन्द्रो भिन्धान्मम बहलमान्तरं तिमिरम् ।  
 वेणीविधुंतुदेन ग्रस्तमिवार्धं न दृश्यते यस्य ॥ १०९ ॥  
 कान्तिविशेषाधीति कलयितुमन्ते वसन्नपि शशाङ्कः ।  
 वहति न ते वदनरुचिं भवति हि भाग्यानुसारिणी सिद्धिः ॥ ११० ॥  
 वदनश्रियो विधात्रा विधृतस्य विधुच्छलातपत्रस्य ।  
 मृगमदतिलकमिषेण च्छायावलयं चकास्ति तव फाले ॥ १११ ॥  
 उत्तेजितः किमुत्पलबाणो मदनेन भालशङ्खेऽस्मिन् ।  
 भाति यदियं भवानि त्वञ्जूरूपेण तद्रजोरेखा ॥ ११२ ॥  
 अधिकमसितोत्पलादपि धरणीधरपुत्रि तावकं नयनम् ।  
 कर्णाश्रयेण कान्तिमदाद्यं यत्तदतिपीडनेन परम् ॥ ११३ ॥  
 विषयमरुमार्गसीमाविभ्रमसंजातसंज्वरानसान् ।  
 अम्ब कृपारसपूरैरभिषिञ्चापाङ्गसारणीमुक्तैः ॥ ११४ ॥  
 निध्याय किं भवत्या नासाचाम्पेयमन्तरालगतम् ।  
 नयनमधुव्रतमिथुनं न कदापि मिथः समागमं भजते ॥ ११५ ॥  
 कान्तिसुधया करम्बितमाननचषकं तवाधिवासयितुम् ।  
 नासामणिच्छलेन न्यस्तं किमु मल्लिकामुकुलम् ॥ ११६ ॥  
 विरसा विद्रुमवल्ली तुल्या न भवेत्त्वदोष्ठबिम्बेन ।  
 यदमृतसेवनलोभादीशो धत्ते बहूनि वक्त्राणि ॥ ११७ ॥  
 अवतु तव सितकलिका शिखरिकुलाधीशकन्यके मातः ।  
 प्रणयकलहप्रसक्तिषु यदवधिरीशस्य भवति चाद्रुक्तिः ॥ ११८ ॥  
 सरधोर्पाचितरसे वा सारे वा कालकूटसोदर्ये ।  
 मधुरिमधियं विमुञ्चति गिरिशः प्रस्तौषि यदि गिरिमर्षणे ॥ ११९ ॥

वितता भवत्कपोले विलसति ताटङ्कमौक्तिकच्छाया ।  
 अधिकतया श्रुतिगलिता हरचरितकथासुधारसञ्जरीव ॥ १२० ॥  
 न नमय वदनसुधाकरममृतं निपतिष्यतीति सव्याजम् ।  
 गिरिशेन केलिकलहे मुहुरुन्नमितं नुमो भवच्चिबुकम् ॥ १२१ ॥  
 त्वत्कण्ठदत्तभङ्गः शङ्को भीत्या समेत्य हरिदीशम् ।  
 भजते ततोऽपि भङ्गान्कापि न शर्मास्ति कुटिलहृदयानाम् ॥ १२२ ॥  
 कण्ठसमुदञ्चितं तव कलरुतमपहत्य सांप्रतं गिरिजे ।  
 प्रकटयति जनसमक्षं प्रायो हस्ताग्रताडिता वीणा ॥ १२३ ॥  
 नखरसुमनोलसत्करकिसलयमम्ब तव भुजलतायुगलम् ।  
 आलिङ्गति सहकारं निटिलदृगभिधानमिति किलौपयिकम् ॥ १२४ ॥  
 आर्तान्क्षुधा पदाम्बुजसक्तानसान्समीक्ष्य वात्सल्यात् ।  
 धृतया स्तन्यसमृद्ध्या भवति किमम्ब तव पीनता कुचयोः ॥ १२५ ॥  
 मुखचन्द्रामृतलहरी मुक्तादामच्छलात्क्षरन्ती ते ।  
 कुचगिरिमृगमदकलिला नाभिसरो विशति रोमराजमिषात् ॥ १२६ ॥  
 ज्यारोपणाय मध्ये धनुषो निहितस्य मारवीरेण ।  
 अटनीनिपीडनोदितमवटं त्वन्नाभिरिति वदन्ति जनाः ॥ १२७ ॥  
 उच्छ्रायशालिनोर्भरमुरसिजयोः सोढुमप्रवीणतया ।  
 ताभ्यति तवावलम्बं सखा न ह्यन्यसंपदरूपानाम् ॥ १२८ ॥  
 वसतो वृषाङ्कभीत्या भवदीयश्रोणिपर्वतनितम्बे ।  
 रशनामिषेण रक्षावरणो मदनस्य वर्तते मातः ॥ १२९ ॥  
 मन्ये त्वदूरुकाण्डौ मन्मथतारुण्यवारणेन्द्रकरौ ।  
 कथमिह घटतेऽपरधा कदलीस्तम्भामिषङ्गलम्पटता ॥ १३० ॥  
 समरव्यतिकरसमये पश्चाद्भवतो भृशं निषङ्गस्य ।

दर्पहरणेन तावज्जङ्घाकाण्डस्य जननि का श्लाघा ॥ १३१ ॥  
 संपलवास्त्वदङ्गेः सक्ता वल्लीषु किसलयव्याजात् ।  
 यत्पलवा इतीदं नाम्नो नाभैकदेशतो ग्रहणम् ॥ १३२ ॥  
 प्रकृतिकठोरपदावल्लिरेषा नुतिरेव मत्समारब्धा ।  
 भवति भवदङ्घ्रिपलवशोणिमहेतुरिति शोभते वादः ॥ १३३ ॥  
 जननि त्वदङ्घ्रिचङ्क्रमलीलालेशापहारसंदेहात् ।  
 प्रायेण निगलबन्धं नरपतयः कारयन्ति नागानाम् ॥ १३४ ॥  
 श्रुतिशतशिरोविहारश्रमपरिखिन्नेव चरणरेणुस्ते ।  
 सुरवरशेखरसुमनोमकरन्दस्यन्दगाहनं तनुते ॥ १३५ ॥  
 असितकचमायतेक्षणमुल्लसितस्मितमुदारकुचभारम् ।  
 घनजघनमरुणचरणं कलये कामाक्षि तावकं रूपम् ॥ १३६ ॥

सुधाभजनविधायिनोऽपि सपदि समुदेति सौहिती न पुनरम्बागुण-  
 कदम्बामृतझरीनिषेवणधुरीणमानसस्य । पुनरपि भूसुरधुरंधरस्तदनुब-  
 न्धिनीमेव भारतीमभिधातुमारभत ।

कस्मिन्मुहूर्ते करपलवेन तवाददे काञ्चनदर्विकेयम् ।  
 यस्य प्रसादादयमिन्दुमौलिरैश्वर्यमव्याहृतमम्ब भुङ्क्ते ॥ १३७ ॥  
 धामास्य कैलासगिरिः करस्यो हेमाचलस्त्वं दयितान्नपूर्णा ।  
 धत्ते हरो भिक्षुकतां तथापि लुब्धः समागच्छति केन तृप्तिम् ॥ १३८ ॥  
 गिरीशहेरम्बकुमारवाहग्रस्तावशिष्टैरचलेन्द्रकन्ये ।  
 धान्यैरपि प्रस्थमितैः कथं वा जगत्रयीपोषणमातनोषि ॥ १३९ ॥  
 कम्पामपास्य ग्रथितोद्गमानां चञ्चूपुटग्रस्तविसाङ्कुराणाम् ।  
 उद्गीवमोघेन मरालिकानामाकर्ष्यमानाभरणस्वनानि ॥ १४० ॥  
 मृदुप्रकृत्योर्मणिनिर्मितायां पदाब्जयोरर्पितयोः पदव्याम् ।

तद्विम्बदम्भाद्यमानधात्रीप्रारब्धपद्मास्तरणक्रियाणि ॥ १४१ ॥  
 कुचामृतास्वादकुतूहलेन हस्तावकृष्टांशुकपलवाभ्याम् ।  
 अभीष्टवस्त्वन्तरदानपूर्वमाख्यातसान्त्वानि कुमारकाभ्याम् ॥ १४२ ॥  
 अनुद्वचच्छेकमृगीनिवृत्त्यै वितन्वतो हुंकृतिमाननेन्दोः ।  
 साचीकृतप्रेङ्खितवेणिकास्तश्वासानिलाकृष्टमधुव्रतानि ॥ १४३ ॥  
 मध्याय मन्देतरकम्पशालिपयोधरद्वन्द्वभरादिताय ।  
 अनार्यशङ्काकुलितेन भर्त्रा प्रतिक्षणं प्रार्थितमङ्गलानि ॥ १४४ ॥  
 अचिन्त्यमानस्फटिकाङ्गणोर्वापुष्पोपहारस्खलनव्यथानि ।  
 वेगोपयातानुचरीप्रणीतवेणीगलन्माख्यनिबन्धनानि ॥ १४५ ॥  
 अभीक्षणमक्ष्णोः श्रवणारविन्दपरागपर्याकुलभावभाजोः ।  
 प्रसादनाय प्रणयोत्तरङ्गं पिनाकिना दत्तमुखानिलानि ॥ १४६ ॥  
 अद्वैतचूतप्रसवासवेषु पदे पदे प्रस्तुतमज्जनाभिः ।  
 कम्पातरङ्गानिलकन्दलीभिराचान्तघर्माम्बुकणावलीनि ॥ १४७ ॥  
 अजस्रमभ्यागतमण्डलाय प्रत्यग्रमन्नं प्रतिपादयन्त्याः ।  
 आ मण्डपादा च महानसात्ते कामाक्षि नः पान्तु गतागतानि ॥ १४८ ॥  
 किं च ।  
 मध्ये नीपवनस्य प्रचलद्दीर्घाणतरुवनीपवनस्य ।  
 शीलितमोहनगानां जननीं भज भञ्जनाय मोहनगानाम् ॥ १४९ ॥  
 पुरहरगिरिजातरसा चेतसि येषां चकास्ति गिरिजा तरसा ।  
 अतिसरसं पद्यं ते रचयन्ति यशांसि तेषु संपद्यन्ते ॥ १५० ॥  
 इयमुपनीताभ्रतरावभिके सक्ता जपावनी त्राभ्रतरा ।  
 मामिह पाकं पायान्नियतविधिं तन्वती कृपा कम्पायाम् ॥ १५१ ॥

बहुशो भाविता नासाशिखरन्यस्तलोचनैः ।  
 बहुशोभाविताना सा भवानी परिपातु नः ॥ १५२ ॥  
 घनसारसगन्धेन वदनेन स्मितेन च ।  
 घनसारसगन्धेन ललितां ललितां भजे ॥ १५३ ॥  
 अपत्यमगराजस्य भजमानसभाजनम् ।  
 चन्द्रशेखरचाटूनां भज मानस भाजनम् ॥ १५४ ॥  
 कलत्रमैशं दृग्भासा सन्नतामरसं सदा ।  
 सेवे श्रितं पदोपान्तसंनतामरसंसदा ॥ १५५ ॥  
 त्रातोऽस्मि देव्या बन्धूककलिकोपमदेहया ।  
 गङ्गाधरे कृतप्रेम कलिकोपमदेहया ॥ १५६ ॥  
 जनन्या गिरिशोढाढोत्कलिकालसमानया ।  
 वयं धन्या वतसेन्दुकलिकालसमानया ॥ १५७ ॥  
 अम्बा तपोवनीभूतकम्पाकान्तारमालिका ।  
 सेव्या शिवस्मृतौ वीतकम्पा कान्ता रमालिका ॥ १५८ ॥  
 शिवा स्पृहावती कम्पावाहिनीपवनालये ।  
 भासते सुमनोभारवाहिनीपवनालये ॥ १५९ ॥  
 काशते वलयाङ्गस्य कमनी यतमानसा ।  
 कान्तिसौभाग्यशीलैः किं कमनीयतमा न सा ॥ १६० ॥  
 समरच्छिन्नदैतेयसारवद्विपदन्तया ।  
 देव्या जितं कृतोपास्तिसारवद्विपदन्तया ॥ १६१ ॥  
 अत्र गौर्या सदारब्धयागवासरसार्थया ।  
 भूयते गीयते लोके या गवा सरसार्थया ॥ १६२ ॥  
 भजतः स्युरिमां विद्यां कञ्चीदा मोदराशयः ।  
 साधु जाबति यान्मातः काञ्चीदामोदराशयः ॥ १६३ ॥

घत्ते मुदा श्रियं गौरी तामसीमदमन्थरा ।  
 अस्याश्च प्रकृतिर्दूरे तामसी मदमन्थरा ॥ १६४ ॥  
 कलयामीन्दुकलया भूषितां तटभूषिताम् ।  
 कम्पायाः सोर्मि कम्पाया देवतां शश्वदेव ताम् ॥ १६५ ॥  
 कुन्दराजन्नवरदा वरदानविशारदा ।  
 शारदाविनुता पातु तापातुरमिमं शिवा ॥ १६६ ॥  
 जननी जननीतीनां गिरिजा गिरि जाग्रती ।  
 महता महताटोपं तनुतां तनुतां शुचः ॥ १६७ ॥  
 रमणीयतमा शंभुरमणीयमुपासिता ।  
 कम्पातीरं गता नाधेः कं पातीरंमदाधिकात् ॥ १६८ ॥  
 धरा धरार्तिकृत्योधराधरास्तपल्लवा ।  
 परा परापनीतितपरा पराकरोत्यधम् ॥ १६९ ॥  
 अमेयविभवे भवे सहृदया दयाधनमना मनाक्सभजने ।  
 जने घृतसुमा समाधिसुगमागमालिमहिता हितास्ति जननी ॥ १७० ॥  
 रयशालिकुचा लिकुचापजये वचसैव सुधा वसुधाधरभूः ।  
 कलसारसना रसना भुवि मे तनुतां नटनं नटनर्मसखी ॥ १७१ ॥  
 मुदितामुदितारुणबिम्बनिभामगजामगजानुविधेयगतिम् ।  
 अधिकाञ्चि वनाभवने भवने रतिभाजमिहाकलये कलये ॥ १७२ ॥  
 महितया हितया जगतां त्रयीपथिकपालिकपालिजुषा मयि ।  
 करुणयारुणया क्रियतां नमत्सुरगवीक्षणवीक्षणनाटिका ॥ १७३ ॥  
 आर्तिभागशनदानवासनाशालिनी जनितद्वन्द्वनवासना ।  
 तादृशी जयति तापसी मया सेविता कृतिरतापसीमया ॥ १७४ ॥

श्रेये महस्तरुणिमसंपदा मनाब्जदारुणं दृशि वशिनामदारुणम् ।  
तनुप्रभाततिपरिभूतनिर्दलज्जपावनं विनतसमाजपावनम् ॥ १७५ ॥  
शिवयागमेषु लसमानवार्तया निजशीलवागलसमानवार्तया ।  
स्वगुणोदयत्सकलभावलीलया जगती कृतारिकलभावलीलया १७६  
सेवन्ते नतिमिह हारमालिकायै शर्वस्य स्तनधृतहारमालिकायै ।  
तारव्यप्रकटिततादृशान्तरङ्गा वागीशादिमवनिता दृशां तरङ्गाः १७७  
हितोपसंपन्नवनीपकानना वितापसंपन्नवनीपकानना ।  
श्रिता भवानी तरसा लसन्निधौ सदा भवानीतरसालसंनिधौ १७८  
अव्याजनिर्मलतरैर्नखरांशुपरैः कम्पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् ।  
कर्मीकरोति मनसा भवतीमिदं मे कं पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् १७९  
सहेतिमस्तच्छविपल्लवेषु शयेषु ल्नाच्छविपल्लवेषु ।  
त्वामम्ब सिन्दूरविभासमानां ध्यायन्ति मध्येरवि भासमानाम् १८०

सति स्मरहरन्यस्तायतमानसभावने ।  
पाहि मामजहत्सेवायतमानसभावने ॥ १८१ ॥  
अम्ब यस्य भवलास्यकलनादरसंभवः ।  
स वेद तव संगीतकलनादरसं भवः ॥ १८२ ॥  
अधिमस्तकमेशेन सह सारसमध्यगाम् ।  
अम्बिके भवतीं पश्यन्सहसा रसमध्यगाम् ॥ १८३ ॥  
त्वत्कृपा भुवने पुंसां कामाक्षि करसाधिका ।  
त्वां विनानन्दलहरी का माक्षिकरसाधिका ॥ १८४ ॥  
करोषि देवि दानैस्ते करवै भवनाटनम् ।  
कदा ते किंकरीभूय करवै भवनाटनम् ॥ १८५ ॥

नाके वलन्ते नादान्तमनसः परमेश्वरि ।  
ना केवलं ते नादान्तदीपिकायास्तु चिन्तकः ॥ १८६ ॥  
भगवति कामाक्षि पतिप्रणयिनि भजते श्रियं न कामाक्षिपति ।  
तव हि कटाक्षतरङ्गः करुणोर्मिनटीविशङ्कटाक्षतरङ्गः ॥ १८७ ॥  
स्थितिमधिकं पारम्ये कलयसि मातः स्थले च कम्पारम्ये ।  
सिध्यति तव पदवीक्षणतः सिध्यति पुंसामजादिपदवी क्षणतः १८८  
जगदुदयस्थेमहतीः कर्तुं काञ्चीपुरालयस्थे महतीः ।  
अतुलं चारित्रेऽथा रूपं निगमान्तसौधचारि त्रेधा ॥ १८९ ॥  
द्विषति पुरामारभसे रुषमधिमौलि धृतजलधिरामारभसे ।  
त्वमिव परा का रमिता तस्य शिवे दक्षिणेताराकारमिता ॥ १९० ॥  
इह पिबतः स्तन्यं ते कस्य न वाचः सुधाभृतस्तन्यन्ते ।  
अम्ब तदाशु भवत्या प्रदीयतामस्य सर्वदा शुभवत्या ॥ १९१ ॥  
शुभमनसा कमनेन ह्युपतिसुताया गुहेन साकमनेन ।  
स्तनरसदायजुषो मे समयं गमय स्तुते सदा यजुषोमे ॥ १९२ ॥  
कार्या देवि चिकित्सा कुक्षिरुजः का दयापदे विचिकित्सा ।  
स्तन्यरसायनमस्ते तमसि प्रदिशाङ्घ्रिसारसाय नमस्ते ॥ १९३ ॥  
चिदुदधिराकारजने त्रिभुवनमातः कृतसराकारजने ।  
तव नुतिवाचा रचये प्रपदनमजहम्प्रियोत्सवाचारचये ॥ १९४ ॥  
अञ्चितशंकरवाणि त्वत्पदसेवां दिवानिशं करवाणि ।  
मम न गिराजनि योगं वद वचनं ते वदन्ति राजनियोगम् १९५  
श्रितपतिमानसदेशे शश्वत्काङ्क्षां भवद्विमानसदेशे ।  
भवतु शिवा सानुमति स्निग्धे तव देवि मन्निवासानुमतिः ॥ १९६ ॥

इति विनिहितबुद्धिरीश्वरायां भवनमिवाद्रिपतेरसावयासीत् ।

निजहृदयनिरूढकामकोटे रुचिततरा वरदोपकण्ठयात्रा ॥ १९७ ॥

पार्श्वयुग्मगता यस्य प्रसूते गोपुरद्वयी ।

अन्तरस्थितशैलेभबन्धनस्तम्भविभ्रमम् ॥ १९८ ॥

कथं मनोविस्मयकारि तद्वेदनन्तरं तत्र यदग्रणीः सताम् ।

समाहितानन्तसरोवगाहनः स पुण्यकोट्या लभते स्म संनिधिम् १९९

अथ सुमतिरयमधिरूढशिखरिभूतभागमवलोकयति स्म विस्मयवि-  
धायि विनयगौरवावर्जिताभिरापगावेगसङ्घिवेतसविडम्बिनीभिरुत्तमाङ्गप-  
रंपराभिरन्योन्यनमनकर्माणि निर्ममाणैरापाण्डरोर्ध्वपुण्ड्रमरीचिनिविडश-  
रीरतया श्वेतद्वीपविहरणोचितं परिणतिविशेषमिव गाहमानैः सत्वसमृ-  
द्धिमन्तरमान्तीं बहिरिव विभावयद्भिरतिवेलबोधजलधिपूरावगाहमिलित-  
मिव बहलफेनपटलमाभिप्राणैरधिकण्ठमाशये च नलिनाक्षगुणमण्डितैः  
सारसविहंगमैरिव समार्च्यमाणलक्ष्मणाभिमतैः कमलाकरैरिव कमनीय-  
जलजचक्राङ्गशालिभिरम्बरकुटुम्बिभिरिव प्रकटामृताभिलाषैरञ्जलिसनाथ-  
मौलिभिरस्तोकविसृमरस्तवैः परमभागवतसूरिभिराबध्यमानसेवानुवृत्तिमु-  
भयपार्श्वस्थितपरिजनकरावलम्बितैरनवरतविजृम्भमाणपतनोत्पतनकर्मभि-  
रलघुनिर्मलांशुडामरैश्चामरैः स्वकरुणारससुधापयोधिबीचिनिचयैरिव समा-  
चरितविजनोपचारमनधिगतवेपथुभिरपनिमेषचापलमात्मीयरूपसंपदमनु-  
भवद्विरिव दीपिकाप्ररोहैरवभासितभूषणप्रपञ्चं काञ्चीमध्यमण्डलमाखण्ड-  
लनीलमिव लक्ष्यमाणमेकेन पाणिना वारणविरोधियादोनिपूदनाय पत्या-  
हमविनियुक्तेति कन्दलितादिव मन्दाक्षभरादधोमुखी कौमोदकीमवष्ट-  
भ्य तिष्ठन्तमिदमेव मदावलभेयविदारणमित्यभयमुद्रानुबन्धना करान्त-  
रेण सुदर्शनमिव प्रदर्शयन्तं शुण्डालवरनिवेदितं पुण्डरीकमुकुलमिव

समञ्चितं पाञ्चजन्यमापाटलाङ्गुलीदलशोभावगुण्ठितमचिरखण्डितग्राह-  
धिराङ्गमिव रथाङ्गमपि हस्तारविन्दयुगलेन संधानमध्युषितनिकषमध्या-  
मपि कनकरेखामलंकृतगगनाङ्गणामपि तरुणारुणकिरणधोरणीमम्बुदक-  
तावलम्बामपि शम्पालतामधिक्षिपन्त्या वक्षोनिविष्टया लक्ष्म्या समाश्लि-  
ष्टवपुषमभिनवबन्धूकरोचिषि दन्तवाससि चन्द्रिकाशकलपेशलं स्वीकृ-  
तवपैकदेशमिव हसितलेशमुद्वहन्तं पुत्रागमपि भुवनमण्डलीतिलकं पूत-  
चारित्रमपि भुजङ्गभोगभुजं हरिमपि प्रथमानकरिहार्दगरिमाणमसमान-  
महिमशेवाधिं निरवधिविभूतिमनिमेषपतिम् ।

अङ्गविषमञ्जनमेचकानां व्याजेन विस्तारयति स्फुटं यः ।

कठोरवक्षःस्थलकेलिभाजो लक्ष्म्या नवेन्दीवरपत्रशय्याम् ॥ २०० ॥

वेदाकरा नीलमणेश्लिलोकीविभूषणानामपि भूषणस्य ।

अलंक्रिया यस्य किरीटमुख्यैरनुग्रहः केवलमेव तेषाम् ॥ २०१ ॥

आपादचूडाभरणेषु लक्ष्मीराभाति यस्य प्रतिबिम्बिताङ्गी ।

आक्रम्य हन्मध्यमपूर्णकामा समश्रुवानेव तनुं समस्ताम् ॥ २०२ ॥

यद्भूषणेषु हरिनीलमलीमसेव

मुक्ताफलाम्भसि निमज्जति दृग्रमायाः ।

शोणोपलतपमुपैति जडीकृतेव

तप्तेव याति हरिदश्मतमालवीथीम् ॥ २०३ ॥

यत्कौस्तुभप्रतिभटोपलसंग्रहेच्छु-

रुद्धृत्य पूर्वजलधेर्मणिमम्बरस्य ।

नक्तं दिवस्फुरणहीनममुं विचिन्त्य ॥

वेधा निरस्यति मुहुश्चराम्बुराशौ ॥ २०४ ॥

स्वबिम्बमन्तर्मणिराजमीक्ष्य जायान्तराशङ्किहृदः प्रियायाः ।  
क्षणं समुद्यत्कलिकिञ्चितानां यः पात्रतामेति दृग्बलानाम् ॥ २०५ ॥

उद्दामबाहुभरमुद्धृतकण्टकस्य

यस्योपधाय सुखसुप्तिजुषस्त्रिलोक्याः ।

क्षौमोत्तरीयमिव निःश्वसितप्रणुन-

मास्ते महश्चटुलमङ्गदमौक्तिकानाम् ॥ २०६ ॥

यस्य वरदस्य हस्तो रंहस्तो हतपराग्रहस्तोमः ।

कटकं विभर्ति मानोत्कटकञ्जमुखीविनोदसंघटकम् ॥ २०७ ॥

शावककृष्टिपुरोगतिजगदभयत्यागदृष्टकौशल्योः ।

सव्यापसव्यकरयोर्घटते मणिकङ्कार्पणं यस्य ॥ २०८ ॥

अन्तर्बहिरपि शुचयः कटकजुषो यस्य वृत्तकमनीयाः ।

हृद्गतपरस्वरूपा मुक्तामणयो विभान्ति मुनय इव ॥ २०९ ॥

कटककुरुविन्दकान्तिस्थगितान्मणिदाममण्डलाद्यस्य ।

करपल्लवः क्षणार्धं हारग्रहणाय हन्त संदिग्धे ॥ २१० ॥

सरसि विहृत्य वधूभिः संतरतो यस्य निर्जरेभस्य ।

कटकहरिन्मणिकान्तिः सृजति कराकृष्टकमलिनीशङ्काम् ॥ २११ ॥

मध्येरणं कटकमौक्तिकधामगौरो

यन्नन्दकः परिपतन्नरिकन्धरासु ।

वैमानिकायतदृशां वरणागतानां

सूते वरार्पितसुरद्रुममाल्यशङ्काम् ॥ २१२ ॥

रणे बलाकृष्टसुरारिलक्ष्मीश्रेणीव सा दीव्यति यत्कृपाणी ।

तद्वान्तजातीकुसुमानुकारं तन्वन्ति यत्कङ्कणमौक्तिकानि ॥ २१३ ॥

यद्विव्याभरणोच्चयस्य महिमश्लाघाविधाने तथा

हर्षात्कम्पयते फणादशशतीमाशीविषग्रामणीः ।

पर्यस्येत यथा घृतश्चिरमदः प्रत्युत्तरत्नाङ्कुर-

प्रौढालोकनिरर्थकीकृतमणीवृन्दातिभारश्रमः ॥ २१४ ॥

तदनु दनुशासनाय विनयोपहृतमौल्यानतिरसौ कल्याणिनेयः कौतु-  
कविकसितेक्षणो नवनवाक्षराणि कतिचिदेवमसाक्षीत् ।

काचिन्नीला भासा करुणा विकसद्भुमावनीलाभा सा ।

कृतरचनान्नायततेः स्थितये लोकस्य वरदनाम्ना यतते ॥ २१५ ॥

स्फुरदपदानवलोलोपः सिन्धोरवगाह्य कृत्तदानवलोलः ।

नितरामायामी नः श्रियमनवद्यां तनोतु मायामीनः ॥ २१६ ॥

अरिजलजगदाधारं दूरं वचसामशेषजगदाधारम् ।

स्वीकृतकच्छपदेहं सेवेऽहं (तं) कृताब्धिकच्छपदेहम् ॥ २१७ ॥

बाहुषु सुरसालाभः प्रलयजलान्तःप्रणीतसुरसालाभः ।

किटिरुरुनासावंशः पूर्णो भावः परस्य नासावंशः ॥ २१८ ॥

अधमभितापं चास्यन्नमतां वक्त्रेण भास्वता पञ्चास्यम् ।

सृजदरिवक्षो दमितं भजत महस्तदसृग्भिनवक्षोदमितम् ॥ २१९ ॥

निजपदराजीवेन न्यकृतदैतेयशेखराजीवेन ।

कलितमहामहिमानः कल्पयतां शर्म घनमहा महिमा नः ॥ २२० ॥

विरचितपरशुभरणया त्रिसप्तवारावनीपरशुभरणया ।

संहृतकृतवीर्यजया श्रीपतिकलया भवाम कृतवीर्यजयाः ॥ २२१ ॥

पशुपतिचापलतायाः पाटयिता जयति पद्मचापलतायाः ।

यः किल साकेतपतिः स्वयमटवीमाप पितरि साके तपति ॥ २२२ ॥



आहतहालाहलया हतमुष्टिकमुख्यदुष्टहालाहलया ।  
 श्रयत हरिज्यायस्या श्रेयःकलया सशस्तिरिज्या यस्याः ॥ २२३ ॥  
 घाम्नो वंशस्तस्य प्रकाशतां विभ्रदारवं शस्तस्य ।  
 अतिसुकुमारमयन्तं मधुमयतां गोपसतितमा रमयन्तम् ॥ २२४ ॥  
 मुरलीं वादयमाना मोदं पशुपालनोत्सवाद्यमाना ।  
 सदृशी तापिञ्छेन स्फुरति कृपा शिरसि भूषिता पिञ्छेन ॥ २२५ ॥  
 हरिमभिजातोदन्तं वन्दे कृतवाणबहुभुजातोदं तम् ।  
 वक्षसि परमा यस्य क्रीडति लक्ष्मीरपोढपरमायस्य ॥ २२६ ॥  
 अधिगतकल्यन्तेषु म्लेच्छेषु सृजत्सु वृषमकल्यं तेषु ।  
 नटितभुजातरवारि ज्योतिरुपासे भयोपजातरवारि ॥ २२७ ॥  
 सार्थयन्वरदाभिख्यां साधून्पुण्यत्ययं वरैः ।  
 सत्यव्रताधिका ..... ॥ २२८ ॥  
 क्रन्दति करुणमिमेन्द्रे क वैनतेयः क वैनतेय इति ।  
 उक्त्या सह फणिशयनादुच्चलतस्ते स पातु संरम्भः ॥ २२९ ॥  
 श्रीचाटुवाणीश्रवणान्तरेऽपि गर्जैव भेजे करिणः श्रुतिं ते ।  
 आपन्नरक्षाध्वरदीक्षितानां पुंसां न भोगाभिनिवेशयोगः ॥ २३० ॥  
 मधुपानुबन्धमनिशं मदान्धतां रसनाविपर्यसनमप्यचिन्तयन् ।  
 अतिभक्तिमेव करिणस्त्वमग्रहीर्गुणं ता खलु गुणो महीयसाम् २३१  
 रमेश कारुण्यरसाम्बुराशोः समुज्जिहानो भवतः सवेगम् ।  
 चक्रारुणो नक्रतमिहारी बभार पद्मिन्मनुकूलभावम् ॥ २३२ ॥  
 भवत्सायुज्यलभेऽपि न्नादतिशयान्तरम् ।  
 भजते स न वेतण्डो भवन्मुक्तैकसंश्रयः ॥ २३३ ॥

यस्ते कटाक्षविधिरार्तिमिते गजेन्द्रे  
 यश्चास्य पीडनविधायिनि शिशुमारे ।  
 तत्तादृशोर्वरदराज तथोरिदानी-  
 माद्यं निधेहि मयि मद्भृजिने द्वितीयम् ॥ २३४ ॥  
 अजाश्वमेधाध्वरकल्पशाखिनः पचेलिमं तत्फलमच्युताकृति ।  
 अहो बताभिष्टुवतोऽपि सौहिती मनीषिणां मौलिमणेरवर्धत ॥ २३५ ॥  
 इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये तृतीय आश्वासः ।

चतुर्थ आश्वासः ।

अन्तर्वाणिरसौ गेहमरुणस्तु नभोन्तरम् ।  
 तौ विष्णुपदसंसेवातत्परौ लब्धुमैच्छताम् ॥ १ ॥  
 तथा हि । तरलतत्कान्तिसंपद्विडम्बितजाम्बूनदकुम्भमम्भोजसचिव-  
 बिम्बमम्बरसौघशिखरमालम्बत ।  
 मुक्त्वारुचो मूर्धनि हर्म्यकेतोरासक्तमम्भोरुहबन्धुबिम्बम् ।  
 तस्याः पुरोऽराजत दण्डशालि हिरण्यच्छत्रमिवावभासे ॥ २ ॥  
 प्रादुर्भूतं प्राग्दिशा विप्रयोगादाबिभ्राणो हन्त संतापभारम् ।  
 काले तस्मिन्कामुकः पद्मिनीनामन्यैर्भेजे दुर्निरीक्ष्यामवस्थाम् ॥ ३ ॥  
 भूत्वा मृदुः पुरा पश्चात्तीव्रो ण्यति दिनेश्वरः ।  
 प्रायो वसुसमृद्धानां प्रकृतिः किल भिद्यते ॥ ४ ॥  
 अपहत्य कुलान्यभीशुमाली जगदन्धंकरणाणि शर्वराणां ।  
 प्रकटीक्रियमाणभीमभावः प्रतिपेदे परदुःसहं प्रतापम् ॥ ५ ॥  
 विभज्य विश्वंभरया नदीभिराशागणैरप्यभूयमानः ।  
 जज्ञे वियत्प्रान्तरयानजन्मा तापातिरेकस्तरणैरसद्यः ॥ ६ ॥

उपगच्छति येन साकमुच्चैरुदया(द्रौ) जगदुष्णघास्त्रि तस्मिन् ।  
अखिलात्मनि तापमश्रुवाने तदभूत्तसमिहास्ति किं विचित्रम् ॥ ७ ॥  
अहह ततिरशेषदेहभाजामपि पुरतः स्थितिमीक्षितुं तदानीम् ।  
अभजत भृशमक्षमामवस्थां त्रिभुवनचक्षुषि दाशैतप्रकोपे ॥ ८ ॥

निरतिशयतापनिर्वापणायैव कमलकुवलयकह्लारविपिनानि किमपि  
परिममर्श तरणिकरनिकरः । किमुत बहुदूरसरणिसंचरणारचितसंज्वरघनाः  
पञ्चजनाः । तत्क्षणं च नगरमक्षान्तमिहिरसंतापतया सेव्यमानकदलीगृहा-  
न्तरमभिनन्दमानशशिकान्तमणिवेदिकमधिरुद्यमाणसरसकुसुमास्तरणम-  
भ्यस्यमानकर्पूरालेपनमारभ्यमाणधारागृहासिकमासाद्यमानकासारखेलन-  
मुद्राव्यमानगन्धोदकयन्त्रशीकरासारमुद्रयमानलामैज्जकव्यजनमुपयुज्य-  
माननवनालिकेरसलिलपरिचीयमानपाटीरपङ्कमेदुरवधूटीकुचाचलमजा-  
यत ।

कुचमण्डलमालिलिङ्ग कण्ठं जगृहे वक्रसरोरुहं चुचुम्बे ।  
स्पृशति स्म नितम्बमारुरोह प्रमदानां जघनं श्रमाम्बुपूरः ॥ ९ ॥  
तालवृन्तपवनादभिकानामुत्तरीयमरुदञ्जमुखीनाम् ।  
प्रीतयेऽजनि ततोऽपि विसर्पन्वक्रसीमनि तदास्यसमीरः ॥ १० ॥  
पयोधरोत्सारितकञ्चुकानां प्रासादवातायनसेविनीनाम् ।  
स्त्रीणां जहार श्रममञ्जगन्धी सशीकरो वेगवतीसमीरः ॥ ११ ॥  
वीचीकणैः पौरविलासिनीनां व्यत्यस्तवक्रश्रमवारिलेशः ।  
खसौरभक्रीतशिरोजगन्धः क्षीरापगागन्धवहश्चचार ॥ १२ ॥  
प्रतिसौधगवाक्षलक्षितप्रमदावक्रशता पुरी बभौ ।  
मिहिरज्वरवारणोदयन्मृगलक्ष्म्यवलिभूषितेव सा ॥ १३ ॥

तदनु निर्गत्य सरोजनेत्रसदनादतनुशासनसमाराधनाय नवकुसुमनि-  
चयमवचिचीपुरयमवतरति स्म विविधतरुकोटरकोडपरिक्रीडमानचिकोडं  
स्तनदलितनालिकेरफलपरिग्रहव्यग्रशावकपरिषदावध्यमाननियुद्धकोला-  
हलं विटपितलनिषण्णविटजनोत्सङ्गनिद्राणपुष्पलावीपरिष्कृतं दिवसकर-  
भीतशीतलतानिरातङ्कवसतिं गजतुरङ्गसंदोहमन्दुरां चारुतरवीरुवटिनी-  
निवहनर्तनानर्तमहीं प्रमदोपगूढमिव मन्मथारूढहृदयं बहिरिद्धकण्ठकं  
च विन्ध्यमिव नमेरुविरचितामोदं व्याप्तनभस्थलं च पथिकशरीरमिव  
प्रियालोपहृतशोभं प्रत्यग्रलोध्रपाण्डरं च पतिवरापरिगृहीतमिव भासुरम-  
धूकमालिकाभूषितं प्रथमानमङ्गलं च राशिमण्डलमिव मन्दारमण्डितपुष्प-  
वदलंकृतं च खल्लोकराज्यमिव सहस्राक्षसमन्वितं संभावितरम्भाविलासं  
च पार्थिवसदनमिव पृथुलसालवलयितं कोशपरिपूरितं च दैत्यारिरूपमिव  
भद्रश्रियाञ्चितं धात्रीनिषेवितं च सज्जनशीलमिव समधिकद्विजपक्षपातमा-  
श्रितसंतापहरं च वल्लकीवाद्यमिव रुचिरप्रवालशोभितमभिरूप्यककुभं च  
फणिराजशयनमिव कृष्णलाभासितं सदाभोगसहितं च गणिकासनाथ-  
मपि विमलस्वभावमविरतजपानुबन्धमपि बहुतरारिष्टं जातिविशिष्टमपि  
नकुलचरितान्वितं सरलोदितच्छायमपि कुरवकसमग्रं सुकवीरशोभास्प-  
दमपि साध्वसदृगन्तरं प्रकटितस्पर्शनमपि नवनीपकाभिराममुत्फुल्लचिरि-  
बिल्वमुल्लासहरितमल्लिकमुत्तिद्रुपुत्रागमुन्मुद्रणातिमुक्तमुद्भिन्नकर्णिकारमु-  
न्मेषशोभिकेसरमुज्जृम्भमाणचम्पकमुद्रिकासवासन्तिकमभिजातहसित-  
केतकमारब्धविदलनारग्वधमतितन्त्रमुचुकुन्दमावृन्तविकचमाकन्दमाक-  
लितजागराशोकमवबोधशालिनवमालिकं निखिलजननयननिर्माणफलमु-  
न्मीलयता तारतम्यातिशयेन खाण्डवमपि निकर्षताण्डवस्य वृन्दावनमपि  
मन्दाक्षसंपदो नन्दनमपि भूरिनिन्दनविधेरशोकवनिकामपि निराकरण-

कर्मणो मधुवनमपि पृथुवृणावतरणस्य चैत्ररथमपि महात्रासपरिणतेः  
पात्रीकुर्वाणमलिपटलजेगीयमानसरसर्तुसाधिमास्पदं परमृतकदम्बपापठ्य-  
मानपञ्चशरविरुदप्रपञ्चं शुक्रशारिकानिकरजोधुष्यमाणपुराणपुरुषहृद्याव-  
दानमुद्यानम् ।

पिकनिनदमयीं नयन्प्रियोक्तिं प्रसवरसप्रमदाश्रुबिन्दुवर्षी ।

उपवनपवनस्तदाभिधावन्परिरभते स्म तमानतं सगन्धः ॥ १४ ॥

तत्र पुनरत्रभवानशेषसुमनोविकासहेतुरसौ वसन्त इव समन्ततो  
विटपिवाटीषु पर्यटन्भवितव्यशिवपदाम्बुजसंपर्कबहुमानसंमदादिव विस्म-  
यमानमभिजातकुसुममाददानो जयविशिखसंग्रहणशीलमकराङ्गविलास-  
भूयिष्ठतनुरिदमाचष्ट ।

मधुव्रतक्षोदसहं भ्रदीयः सदोपभोगेऽपि ससौरभीकम् ।

पुष्पं प्रसूते सुवि कस्तरूणामग्रेसरं केसरमन्तरेण ॥ १५ ॥

संदृष्टा किमु कापि हानिरियता चाम्पेयलोलम्बयो-

रस्नाक्षीन् परस्परं यदुभयोरम्भोजभूः सौहृदम् ।

क्षमापालैरुपलभ्यते न शिरसा किं चाम्बकः कोरको

भृङ्गः किं कमलाकरेषु न मुहुः प्राप्नोति लीलासिकाम् ॥ १६ ॥

ललिता त्वं...लतावलीपु जाते सुकुमारः समयेषु माधवोऽपि ।

प्रणयेद्यदि संगतिं भवत्या स भवेत्सर्वगुणाकरस्तदानीम् ॥ १७ ॥

हे कर्णिकार मुहुरीश्वरवल्लभत्वं

संतप्तहेमसमता च तवेति हृद्यम् ।

आमोदभारमलिमानसलभनीय-

माविष्करोषि न यदत्र परं व्यथा मे ॥ १८ ॥

भजतश्चपलोदये विकासं रजसा दूषयति स्वसेविनोऽपि ।

प्रमथेशपदार्चने निषेधो भवतः केतकः युक्तमेव मन्ये ॥ १९ ॥

कर्पूरस्य पदे चिताग्निभसितं क्षौमस्य नागत्वचं

प्रासादस्य परेतभूमिमुदरं प्रत्यग्रमुक्तावलेः ।

दिव्याहारभरस्य किंच गरलं देवेन संतन्वता

स्थाने काञ्चन पारिजातकुसुम स्थाने भवद्वारणम् ॥ २० ॥

प्रमथाधिपार्चनायै बिल्व भवत्पत्रभङ्गरचनैव ।

मूलमनघेन पुंसा मुक्तिवधूपत्रभङ्गरचनायाम् ॥ २१ ॥

श्रीखण्डसालजगतीविदितानुभाव

तत्तादृशीं सहनतां तव किं वदामः ।

कामं यतः कठिनदारणदार्ढ्यमाण-

देहोऽपि गन्धनिबहेन जनान्धिनोषि ॥ २२ ॥

वौष्पैः करुपयसे रसैर्मधुलिहां वृन्दस्य संतर्पणं

छायासंपदमातनोषि जनतासंतापनिर्वापिकाम् ।

पुष्पासि स्वयमङ्कुरैः शुभगिरां पुंस्कोकिलानां कुलं

घात्र्यामत्र तवैव चूतविटपिन्धन्या महाभ्युन्नतिः ॥ २३ ॥

उद्यानादथ मज्जनाय सुमना मध्याह्नहृद्येतर-

च्छायानायकसंज्वरप्रशमनोपायादुपायात्सरः ।

पाथोजावलिशीधुहृष्टमधुपत्रातप्रणादक्रिया-

संगीतोत्तरनृत्तकौशलमिलद्भृङ्गालि रङ्गस्थलम् ॥ २४ ॥

अधिगत्य च कासारमयमित्यभाषत ।

नीरजानि जलनीलिकाभरैः साकमेव सततं बकैः सह ।

मण्डलीमपि च मानसौकसां पुण्यति स्फुटमसौ जलाशयः ॥ २५ ॥

ग्राहाब्जिनीकण्टकपङ्कराशीनन्तर्दुरन्तानपि संदधानः ।  
 बहिर्गतैरम्बुजराजहंसैर्बध्नाति विस्त्रम्भमयं तटाकः ॥ २६ ॥  
 हे पद्माकर मा विषीद जगतीचेतःप्रियंभावुको  
 धत्ते यत्त्वयि चन्द्रमा विमुखतां तस्यैव तल्लाघवम् ।  
 सौहित्यप्रतिपादने तव पुनः शक्ताः परिष्कुर्वते  
 पृथ्वीमध्यममी पराकृततमोदर्पा रवेर्मानवः ॥ २७ ॥

अनन्तरमसावनियन्त्रणस्नेहपरवशानुचरो निजकरविलुलितोदकमवगा-  
 ह्यकमलाकरमवचितसरोजपरिष्कृताग्रहस्तः समुत्तीर्य वारितो निषेवित-  
 दिवसबन्धुरयमवनिसुरधुरंधरो मन्दिराय मन्दमन्दमस्पन्दत ।

गत्वोपकार्या कलितेशपूजः स भुक्तवान्भूसुरभुक्तशेषम् ।  
 ब्रह्मोद्यपाठं प्रतिपद्यते स्म सुचर्ययार्याः समयं नयन्ते ॥ २८ ॥

तथा हि ।

एष दुर्हृदनुरोधहेतुकं भेदमात्मपतिना समं गतः ।  
 आपदामहह भाजनीभवन्पूरुषो भजति भूयसीं व्यथाम् ॥ २९ ॥  
 ईशवासरमणेरदर्शनादेधमानघनमोहशर्वरः ।  
 संनिष्कृष्टमपि शश्वदात्मनो हर्षशेवधिमसौ न पश्यति ॥ ३० ॥  
 बोधचन्द्रमसि पूर्णविग्रहे मोहराहुमुषिताकृतौ सति ।  
 स्नानदानयजनादिकान्यसौ मोचनावधि मुदानुतिष्ठति ॥ ३१ ॥  
 आ रसातलतलादयं विधोरा च वासभवनाद्गतागतैः ।  
 खिद्यमानहृदयो गवेष्टते स्फारविश्रमसुखास्पदं पदम् ॥ ३२ ॥  
 आधिवीचिमदनादिसंसृतिव्याधिभेषजविशेषवेदिनम् ।  
 शर्मदं शरणमेयुषामयं ब्रह्मनिष्ठभिषजं प्रपद्यते ॥ ३३ ॥

देशिकोक्तिदृढकुञ्चिकाकृते गाढविभ्रमकवाटपाटने ।  
 आगमान्तवसुमन्दिरान्तरादर्थमिष्टमनघोऽयमृच्छति ॥ ३४ ॥  
 पण्डितः पटुविचारशस्त्रिकाव्यस्तकोशमयवल्कसंहतेः ।  
 सारमाकलयते जगद्धनक्षमारुहात्किमपि नित्यनिर्मलम् ॥ ३५ ॥  
 मानतर्कमयवारिधारया क्षालितेषु गगनादिपांसुषु ।  
 अन्तरङ्गफलकान्तरे सुधीरीशताद्रविणमीक्षते निजम् ॥ ३६ ॥  
 पारदुर्विधसुखप्रकाशके तत्त्वबोधतनयोदये सति ।  
 अस्य कर्मकरणाधिकारिता नानटीति न कदाचिदप्यहो ॥ ३७ ॥  
 विश्वकण्टकिफलं विशुद्धया वेदनच्छुरिकया विदारयन् ।  
 आन्तरं रसममुष्य निर्ममः सर्वथा निरुपमं समश्नुते ॥ ३८ ॥  
 विप्रयोगसमये स्वमायया विक्रियाशतमुपैति पूरुषः ।  
 हन्त मुक्तिरमणीमवाप्य तामेष निर्विकृतिरेव तिष्ठति ॥ ३९ ॥  
 मुक्तिसंगतिमहोत्सवो मुनेरीदृशोऽयमिति केन वर्ण्यते ।  
 चेतसा सह यतो निवर्तते श्रेणिरागमशिरोगिरामपि ॥ ४० ॥  
 अपि च ।  
 चित्तेन वृत्त्या विषयेण संगान्मातृप्रमाभेयदशां प्रपन्नः ।  
 आत्मैक एव प्रतिभासते चेदतः किमन्तर्मुखतास्ति भिन्ना ॥ ४१ ॥  
 निःसन्धिवन्धं निगमान्तवाचः परप्रतीचोरभिदां वदन्ति ।  
 सा च स्वरूपानतिरेकिणी चेदहंप्रतीतेरपरो न योगः ॥ ४२ ॥  
 अजादिकीटान्तमनर्थजातमध्यस्तमेवात्मनि बोधरूपे ।  
 स एव चेदस्ति भवेन्निवृत्तिरतः परं किं पुनरस्ति साध्यम् ॥ ४३ ॥  
 इतीदृशीमागमदेशिकाभ्यामधीयमानामवबोधनावम् ।  
 द्रढीयसीमेत्य तपोभिरेकः पारं परं याति भवाम्बुराशेः ॥ ४४ ॥

किं च ।

विना मृडप्रपतनं विगमो न हि जन्मनाम् ।

भास्वतो दर्शनमृते प्रशमस्तमसामिव ॥ ४५ ॥

आधिक्यमस्माज्जगतोऽधिगन्तुं विश्वाधिकोक्तेर्विषयं प्रपद्ये ।

कालग्रहग्राहभयापनुत्त्यै कृतान्तशिक्षाकृतिनं प्रपद्ये ॥ ४६ ॥

शृङ्गारभूजृम्भणवारणाय प्रसूनकोदण्डरिपुं प्रपद्ये ।

विनेतुमार्तिं विषयाध्वजन्यां वटद्रुमाधोवसतिं प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

मोहातिरेकसयमोषणाय पादादितापस्सरणं प्रपद्ये ।

कर्माटवीपाटनकौतुकेन पाणौ विराजत्परशुं प्रपद्ये ॥ ४८ ॥

विशुद्धविज्ञानविकासहेतोः प्रबोधमुद्राभरितं प्रपद्ये ।

तापत्रयाटोपसमापनाय प्रालेयधामाभरणं प्रपद्ये ॥ ४९ ॥

वैमल्यसंपादनवाञ्छयाहं मन्दाकिनीमाल्यधरं प्रपद्ये ।

प्रसादलाभं परमीहमानो मुग्धस्मितोल्लासिमुखं प्रपद्ये ॥ ५० ॥

व्यथामशेषां व्यपनेतुकामो नास्मा मृडं नाथमहं प्रपद्ये ।

..... ॥ ५१ ॥

सर्वज्ञतासारभृतं प्रपद्ये निःसीमसौहित्यनिधिं प्रपद्ये ।

अनादिबोधायतनं प्रपद्ये स्वतन्त्रतायाः सदनं प्रपद्ये ॥ ५२ ॥

हरं प्रपद्येऽहमलुप्तशक्तिममेयसामर्थ्यमहं प्रपद्ये ।

शिवं प्रपद्ये जनकं विधातुरीशं हृषीकेशगुरुं प्रपद्ये ॥ ५३ ॥

इति प्रपत्तिभीशस्य तन्वते तत्त्वदर्शिनः ।

तत्कृतुन्यायरसिकास्तत्तादृशफलाप्तये ॥ ५४ ॥

तदनु तदनुवर्णितशास्त्रसमाकर्णनादिव विरक्तभावमापाद्यमानः कमपि

शमप्रकर्षमुपदर्शयन्नरुणसारथिरवततार चरमगिरिशिखरम् ।

अस्ताद्रिशृङ्गादतिमात्रतुङ्गादात्माधिनाथं पतयालुमब्धौ ।

द्रष्टुं नलिन्यो धृतभीतिभारा न्यमीलयन्नीरजलोचनानि ॥ ५५ ॥

नभस्तमालद्रुमपल्लवाभा नव्या बभौ सान्ध्यमयूखरेखा ।

अम्भोधिनिर्मज्जदभीशुमालिरथाग्रकौसुम्भपताकिकेव ॥ ५६ ॥

दिवसकरविप्रयोगतनीयसीनामाशाविलासिनीनामसितजलदानुका-

रिणी वेणिकाधोरणीव तमिस्रपङ्क्तिरदृश्यत ।

प्रतिवेष्म तमिक्षेण बन्दीकृत्य नियन्त्रिताः ।

प्रभा इव पतंगस्य दीपरेखा दिदीपिरे ॥ ५७ ॥

सपदि गगनपथादपसरता वास(र)करेण सरभसानुसरणोद्धटतमःप्र-

तिभटविलोपनाय विस्तारितानि परिष्करणमुक्ताफलानीव तारकापटला-

नि ददृशिरे ।

तमिस्रकस्तूरिकयानुलिप्ता प्रदीपचाम्पेयकृतावतंसा ।

वाटी हरिद्रासकसज्जकानां बबन्ध चन्द्रागमनप्रतीक्षाम् ॥ ५८ ॥

अत्रान्तरे सिन्धुरवापदेशादानन्दयन्सर्वदिगन्तराणि ।

ध्वान्ताभ्यमित्रीणतुषारतेजः प्रयाणभेरिध्वनिराविरासीत् ॥ ५९ ॥

आगत्य संकोचभृतः सरोजादिन्दीवरं यावदलिस्ततोऽपि ।

मौनस्पृशो यातुमियेष तावदिन्दुस्तदुद्बोधकरो जजृम्भे ॥ ६० ॥

विगतसकलाशाविकासकर्मणि परिहृतविषयानुभावे संमीलितसरो-

जचक्षुषि तेजः किमपि दीपाकारमन्तरनुसंदधाने कालकर्मन्दिनि पृथु-

लतमःपटलभेदमुपपादयन्प्रबोध इव सुधाकरो भगवान्प्रादुरभूत् ।

द्यौरिन्दुनाधूतपुरस्तमिस्रा पश्चाच्च रिङ्गुत्तिमिरा बभासे ।

हृतोत्तरीया हृदयेश्वरेण तन्वी नितम्बस्तिभिताम्बरेव ॥ ६१ ॥

संध्यारुणं प्रागथ सान्धकारं पश्चान्नभः स्लावितमिन्दुभासा ।

रेजे विराजत्कमजृम्भमाणरजस्तमःसत्त्वमिवान्तरङ्गम् ॥ ६२ ॥

प्रह्लादने महसि तत्र सतिप्ररूढे

वाराकराम्बुलहरी ववृधे यथेष्टम् ।

चन्द्रोपलाः सरसतामधुरूपलानि

चक्रुः स्मितं किमुत यानि सचेतनानि ॥ ६३ ॥

न चेत्पुराणौ पुरुषौ नताङ्गीवशंवदोरःस्थलवामभागौ ।

तादात्विकं तावपि न क्षमेतां कामोद्यमं का गणना परेषाम् ॥ ६४ ॥

काञ्च्यां तदा कामकलाजनीति किमद्भुतं तत्र कृतान्तशत्रोः ।

तथा स्मरन्दग्धवतोऽपि देहे संदृश्यते शैलसुतास्तनाङ्कः ॥ ६५ ॥

तथाहि ।

विलासिनी काचन विप्रयुक्ता संतापिताङ्गी नवचन्द्रिकाभिः ।

विगर्हणापूर्वमिदं विषण्णा जगाद चन्द्रस्मरगन्धवाहान् ॥ ६६ ॥

कोदण्डदण्डः कुरुनन्दनेन मुक्तो रुषा मूर्ध्नि शशाङ्कमौलेः ।

हिमद्युते यत्त्वयि नापपात मदुष्कृतानां महिमा स एषः ॥ ६७ ॥

पान्थावलीभञ्जनसंचितेन दोषेण दोषाकरता तवेन्दो ।

आलोकिते त्वय्यत एव चक्रैराशास्यते चण्डकरावलोकः ॥ ६८ ॥

क्षपाकरक्ष्वेल विभावये त्वां हालाहलादप्यतिमात्रघोरम् ।

स कण्ठ एव स्तिमितः स्मरारेरुपागमस्त्वं पुनरुत्तमाङ्गम् ॥ ६९ ॥

धिग्धक्त्रिलोकीजनगर्हणीयां चारित्रमुद्रां तव शम्बरारे ।

भवन्तमेकं परिहृत्य के वा धनुर्भूतः स्त्रीषुपराक्रमन्ते ॥ ७० ॥

मुग्धासु चेतोभव मादृशीषु मुहुर्भवान्यत्प्रकटीकरोति ।

क्रद्धे पुरद्रोहिणि पौरुषं तत्क वा विनिद्रातुमगात्तदानीम् ॥ ७१ ॥

आखेटमध्वन्यवधूमुग्घेषु प्रपञ्चयन्पञ्चशरः किरातः ।

पिकालिगीतिप्रचुरो वसन्ते महीं मरुद्भागुरया निरुन्धे ॥ ७२ ॥

संभ्राम्यदिन्दिन्दिरचक्रनेमिसीमन्तिताशेषदिगन्तसीमा ।

महीतलान्धंकरणः परागैर्मश्नाति पान्थानतनोः शताङ्गः ॥ ७३ ॥

तत्तादृशा दक्षिणतागुणेन विभावयन्विश्वसनीयभावम् ।

मरुत्तवोऽयं बत मादृशीषु प्रभञ्जनत्वं प्रकटीकरोति ॥ ७४ ॥

मध्येनितम्बं मलयाचलस्य स्पृष्टो नु दावाग्निशिखाकल्पैः ।

विषोर्मिलव्यालमुखच्युतो वा मन्दानिलः सौति ममाङ्गतापम् ॥ ७५ ॥

उष्णः स्वभावादनिलार्भकोऽयमुपाधितः शीतलतां दधाति ।

आलिङ्गनादस्य कथं घटेत पत्रावशोषः परथा लतानाम् ॥ ७६ ॥

उष्णच्छिदामुष्णनिषेवणेन भिषग्जनाः प्राहुरिति प्रतीताः ।

कुम्भीनसा घोरविषोष्णशान्त्यै पिबन्ति बालानिलमुग्रवीर्यम् ॥ ७७ ॥

हराक्षिकीलाभिहता रतीशप्राणानिला एव परं धरायाम् ।

पटीरशैलानिलकैतवेन पान्थावलीप्रोषकृतो वलन्ते ॥ ७८ ॥

स्वयं जगत्प्राणतया स्वधाम वियोगिनीविग्रहचक्रवालम् ।

नभस्वतो निर्दहतः कृशानुरवाप्तजन्माभवदाश्रयाशः ॥ ७९ ॥

शितो यतः शैत्यमतो बिभर्ति नवः समीरो न तु शीतभावात् ।

अस्यावलेहं सृजतामहीनां भिन्ना रसज्ञाः परमत्र मानम् ॥ ८० ॥

पटीरशैलेन्द्रफणाधरेभ्यो जनावलीजीवितमोषविद्याम् ।

अभ्यस्यता चेदमुना गृहीता निद्रापि नैष प्रसरेद्विषादः ॥ ८१ ॥

अयं भुजङ्गावलिपीतशेषः समीरपोतः स्वविकासहेतोः ।

वियोगिनीजीवितमारुतानामसंशयं संग्रहणं तनोति ॥ ८२ ॥

निरागसामध्वगसुन्दरीणामुद्वेगदानादुपजातरोषाः ।

स्वच्छन्दमन्तः श्वसनं निरुध्य मन्ये निगृह्णन्ति महानुभावाः ॥ ८३ ॥

जगत्रयोपद्रवशातनाय पीताम्बुराशिः प्रथमौ मुनीनाम् ।

बालानिलाब्धिं च पिबेदवेलं न चेदयं नागविलीढशेषः ॥ ८४ ॥

अगस्त्यदिञ्चारुतमापतन्तं वृष्टेरवप्राहमुशन्ति वृद्धाः ।  
 अहो भवत्यस्य समागमेऽपि वियोगिनीलोचनवारिवृष्टिः ॥ ८५ ॥  
 और्वं पयोधेरवलेपशान्त्यै समीरणस्यापि च सर्पजालम् ।  
 विधिर्विदध्यान्न यदीयमुर्वी कथं न जायेत कथावशेषा ॥ ८६ ॥  
 श्रीरामविश्लेषविषण्णसीताप्राणप्रतिष्ठापनवीततन्द्रः ।  
 स्त्रीणामसुग्रासपटोः समीरादतो हनूमान्कथमाविरासीत् ॥ ८७ ॥  
 विना जगत्प्राण भवन्तमेषा विश्वत्रयी न श्वसितुं क्षमेत ।  
 ईदृग्विधेऽपि त्वयि खेदहेतौ वियोगिनीभिर्वद किं विधेयम् ॥ ८८ ॥  
 धर्मच्युतस्योचितमाशुगस्य तीक्ष्णाकृतेर्देहिबधैकरस्यम् ।  
 आविःसुधर्माश्रयणस्य ते तु दाक्षिण्यघन्याशुग तद्विगेयम् ॥ ८९ ॥  
 भवन्तमाहुः प्रथमेशमूर्तिं पदार्थशुद्धेः परमं च हेतुम् ।  
 सदागतिं चात्र समीर किं ते युक्तं वियुक्ता युवतीर्निहन्तुम् ॥ ९० ॥  
 प्ररूढमन्तः पथिकाङ्गनानां वियोगशोकानलविस्फुलिङ्गम् ।  
 किं मञ्जरीगर्भरजःकरीषैः समीर संवर्धयतः फलं ते ॥ ९१ ॥  
 घृणा न ते दक्षिणगन्धवाह तवावतारे तरवोऽपि धाव्याम् ।  
 वितन्वते व्यक्तशरीरकम्पाः प्रवालपाणिप्रविधूतनानि ॥ ९२ ॥  
 त्वामश्रुतां वाचि तपोधनानामाशीविषाणामपि वक्रसीम्नि ।  
 विषाभिवृद्धिर्विदिता नभस्वन्नतो जगत्यामतिदारुणोऽसि ॥ ९३ ॥  
 सङ्घे भृशं क्रोशति षट्पदानां कु(हू)रवाधायिषु कोकिलेषु ।  
 अपह्रुवानो धृतिमध्वगानां भवान्विविङ्गे पवमान बाल्यम् ॥ ९४ ॥  
 आः क्रूरकर्मासि फणाभृतोऽपि धरातलेऽस्मिन्स हि तीव्रदंशैः ।  
 प्राणानिलानापिबति प्रजानां भैवान्पुनःस्पर्शनलीलयैव ॥ ९५ ॥  
 अये समीरानिशमध्वनीनवधूवधैः पातकमर्जितं ते ।

बलीप्रवालव्यपदेशतप्तमल्लापतैरपि किं प्रशाम्येत् ॥ ९६ ॥  
 भृगुप्रपातं बहुतीर्थसेवां दिने दिने दीप्तशिखिप्रवेशम् ।  
 करोषि मन्दानिल कामतस्त्वं कुर्वन्मुहुः पान्थकुटुम्बहिंसाम् ॥ ९७ ॥  
 मान्धैकभूमे मलयाद्रिवात मासद्वयीमात्रमवस्थितिं ते ।  
 अचिन्तयन्हन्त कथं तनोषि पदे पदे स्त्रीवधपातकानि ॥ ९८ ॥  
 प्राक्सेतुबन्धावसरे कपीन्द्रैरुन्मूलितश्चेन्मलयः समूलम् ।  
 नृशंस मन्दानिल निर्दयं त्वां पश्यन्ति किं पान्थविलासवत्यः ॥ ९९ ॥  
 मन्दं समागत्य ममांशुकाग्रमालम्बसे स्वेदमपाकरोषि ।  
 अङ्गौ पतस्याहितचापलस्त्वं पराङ्गनास्पर्शभयं न किं ते ॥ १०० ॥  
 मामञ्जनेति स्पृश मा समीर वियोगिनी व्यक्तमनञ्जनाहम् ।  
 कन्या नृपस्यान्यकरग्रहार्हाः स्पृष्ट्वा त्वया किं फलमाप्तमासीत् ॥ १०१ ॥  
 कृतावतारो हृदि गन्धवाह कन्दर्पनाराचगवाक्षिते मे ।  
 प्राणान्गृहाणाशु यतो भवेयमभीकविश्लेषकथानभिज्ञा ॥ १०२ ॥  
 मय्येव संनह्यसि मन्दवात कान्ते मदीये करुणां दधासि ।  
 मृद्नासि चेन्मामिव निर्दयं तं स किं समायास्यति नान्तिकं मे ॥ १०३ ॥  
 रणे शताङ्गस्य रयातिरेको जैत्रश्रियं चापभृतः प्रसूते ।  
 मन्दं रथं त्वामधिरुह्य मारो मन्ये महेशेन पराजितोऽभूत् ॥ १०४ ॥  
 भवन्तमालम्ब्य रथीभवन्तं सखा रतेः शर्वजिगीषुरासीत् ।  
 प्राप्ते रणे तं प्रतिपाद्य तस्मै चक्रे त्वया स्वाशुगतानुरूपम् ॥ १०५ ॥  
 यदा रतीशं भगवानजैषीत्तदाप्रभृत्येव समीर भीत्या ।  
 दिवानिशं भ्राम्यसि दिङ्मुखेषु तथापि ते शाम्यति नैष दर्पः ॥ १०६ ॥  
 आयासि शीघ्रं हरिदन्तरेभ्यः शनैस्तु च्छाडांशुभुवो दिगन्तात् ।  
 कामारिभीतिः खलु तत्र हेतुः सा चेन्न हन्याज्जगतीमकाण्डे ॥ १०७ ॥

मा मा मरुन्माणव वल्गनानि प्रकाममन्दप्रकृते विधेहि ।

पदे पदे त्वन्मदभङ्गनाय जाग्रत्यमी जातरुषो भुजङ्गाः ॥ १०८ ॥

तदनु मदनपीडां सोढुमक्षमतया तया हरिणशवेक्षणया प्रियतमाय  
संप्रेषिता सखी समेत्य तमित्यभाषत—

सन्त्येव कान्तेषु समश्नुवाना रागातिरेकं ललना जगत्याम् ।

नालोकितो न श्रुतिमागतो वा तस्या मृगाक्ष्यास्त्वयि भाववन्धः ॥ १०९ ॥

आस्वाद्य शश्वन्मधुनोऽपि हृद्यां गुणावलं ते कुटिलायताक्षी ।

नितान्ततृप्ता नियतं सखीनामाहारवार्तामपि सा धुनीते ॥ ११० ॥

दूरीकृतस्त्वद्विरहार्तिभारादुदित्वोरुश्वसितैरिवास्याः ।

इन्दीवराक्ष्या वदनारविन्दे संदृश्यते जातु न मन्दहासः ॥ १११ ॥

मनोभुवो धूममयैरिवास्त्रैरुत्पादितादूष्मलबाष्पपूरात् ।

भीतेव तस्या भृशमायताक्ष्या निद्रा दृशोर्नैव पदं निधत्ते ॥ ११२ ॥

पराङ्मुखी चन्दनपङ्कलेपवीटीक्रियामालयविभूषणेषु ।

बाला विधत्ते भवदोष्टबिम्बसुधारसास्वादकृते तपस्याम् ॥ ११३ ॥

दूतिकावर्धितस्नेहदीपितं मदनानलम् ।

कामी निर्वापयामास कान्ताश्लेषसुखामृतैः ॥ ११४ ॥

आलीहितोक्तिनिकरादनु दूतिकाना-

माभाषणादनु मनोभवशासनाच्च ।

अम्लानमानकलिकामपरो विलासी

संप्रीणयन्प्रियतमामिदमावभाषे ॥ ११५ ॥

पाठीनकेतुपरदेवतया त्वया कि-

माज्ञापिते कवरिकारचनादिकृत्ये ।

शंसासुना परिजनेन सभुललङ्घे

पङ्केरुहाक्षि तव केन बभूव कोपः ॥ ११६ ॥

यः शैशवात्प्रभृति पाणितले निवेश्य

संवर्धितोऽजनि मया दयिते स कीरः ।

आख्याति वाक्यमहितं त्वयि रोषवत्या-

मित्यद्भुतं न विरुणद्धि यदात्मजोऽपि ॥ ११७ ॥

बाले मया न गणिता भवदादतेन

ये मीनकेतनसमीरकिशोरमुख्याः ।

आसीत्ततोऽपि मम भीतिरहो भवत्यां

वैमुख्यभाजि विषमो विधिदुर्विपाकः ॥ ११८ ॥

मन्तुस्पृशो रचयितुं मम शिक्षणानि

स्वातन्त्र्यमस्ति तव जीवितनायिकायाः ।

कन्दर्पगन्धवहकैरविणीविटानां

का वा कृशाङ्गि मम निग्रहणे प्रसक्तिः ॥ ११९ ॥

आगःसमीक्षणकृतस्तव चेदमर्षः

शोणाधरे विरचय स्वयमेव शिक्षाम् ।

मां विप्रयोगिजनमारणवीततन्द्र-

कन्दर्पपातकिकरे न समर्पयेथाः ॥ १२० ॥

पादारविन्दतलताडनबाहुयन्त्र-

निक्षेपतुङ्गकुचदुर्गनिवेशितानाम् ।

कामं त्वया कनकगौरि समाहिताना-

महो भवामि मयि चेदपराधशङ्का ॥ १२१ ॥

प्रारभ्य पञ्चषादिनानि तव प्रसाद-

मभ्यर्थयन्नतिपतेरधिदेवतायाः ।



ध्यानाशनव्रजनजागरणादि कुर्वे  
 प्रीतिर्न ते तदपि यस्त ममैव दोषः ॥ १२२ ॥  
 शातोदरि भुकुटिजैत्रघनूर्लताया  
 भङ्गे कृतेऽपि सति कोपनया भवत्या ।  
 अश्रान्तमाशुगभरेण विचित्रकर्मा  
 मर्माणि हन्त मम कृन्तति पञ्चबाणः ॥ १२३ ॥  
 विश्वत्रयोदरभुवां विशिखव्रजानां  
 शश्वद्वयं रचयतो मयि शम्बरारैः ।  
 नाणीयसा भुजमदेन नताङ्गि शङ्के  
 वेणीलता विरहिता तव मालिकाभिः ॥ १२४ ॥  
 क्रीडाचकोरशिशवोऽपि कृशाङ्गि नून-  
 मेते परं वयमिव त्वयि सापराधाः ।  
 मन्दस्मितामृतमरीचिकरैरमीषां  
 तृप्तिं यदा रचयसे न तृषातुराणाम् ॥ १२५ ॥  
 तत्तादृशैः कुरवकीभवनं तपोभिः  
 प्राप्यं न मेरुपदवीमपि दूरभूताम् ।  
 हित्वा चकोरनयने भवतीमिदानी-  
 मभ्यर्थये तिलकभावमशोकतां च ॥ १२६ ॥  
 प्राणेश्वरस्य षडुचादुकृतः कुचाद्रि-  
 कस्तूरिकाभिरनुलिप्य भुजान्तरालम् ।  
 वेलातिलङ्घनचणप्रणयभिरामा  
 रामा ददौ रदपटीं मुखवीटिकां च ॥ १२७ ॥

शक्रकोपशकलावलीसदृग्भीटिका.....तिम.....ला बभौ ।  
 चक्रतुः प्रकटरागमेदुरस्वस्वमानसनिवेशनं मिथः ॥ १२८ ॥  
 पाणिना प्रसवसङ्गिनीमलिश्रेणिकामिव निगृह्य वेणिकाम् ।  
 सुभुवो मुखसरोरुहासवं सेवते स्म स्रमरादरो विटः ॥ १२९ ॥  
 पाटलोष्ठपरिचुम्बने दृढं मेलनामधिगता मिथस्तयोः ।  
 चारुताभरसमुद्रकश्रियं व्यानशे वदनमण्डलद्वयी ॥ १३० ॥  
 आत्मनेतुरनुरागसंपदः श्लाघनं विदधतीव संमदात् ।  
 गाढपीडितरदच्छदामुना कामिनी व्यधित मौलिधूननम् ॥ १३१ ॥  
 अन्वकारि पुलकैरणूदरीबाहुनद्धपरिणेतृसंवृतैः ।  
 निर्भरस्तननिपीडनोद्धता शम्बरारिशरशल्यमण्डली ॥ १३२ ॥  
 मय्यमुष्य नितरां पचेलिमं मा स्म सौहृदमितश्चलत्विति ।  
 स्वस्तनाग्रमणिकीलयोर्युगं सा हृदि प्रियतमस्य संदधे ॥ १३३ ॥  
 अस्पृशत्करयुगेन कामिनः पश्चिमाङ्गमुपगूहने वधूः ।  
 न्यस्तमस्य हृदि मत्कुचाञ्चलं निःसरेद्भुवमिहेति किं धिया ॥ १३४ ॥  
 चित्तजार्चनचिरालयैरसौ भञ्जनाय भृगुपातसाहसम् ।  
 कर्तुमेष किमु कामुको हठादध्यरुक्षदबलाकुचाचलम् ॥ १३५ ॥  
 या पुरा विरहिणी स्मराशुगैराप खेदमतिकोमलैरपि ।  
 सा बभूव वनितारतार्भटी(?)निर्दयप्रियविमर्दनक्षमा ॥ १३६ ॥  
 निर्विशङ्कनखसंनिवेशनः पाणिरोधरहितोष्ठचुम्बनः ।  
 स्वस्तिकोऽङ्गितकुचोपगूहनः स्वैरलब्धरशनावमर्शनः ॥ १३७ ॥  
 विप्रलम्भविहितानुतापयोः संप्रहृष्टमनसोः समागमात् ।  
 तत्क्षणं तरुणयोस्तयोरभूच्छ्रिताशयपथो रतोत्सवः ॥ १३८ ॥  
 तदानीं च तरुणिममदानीतरभसमुत्प्लुङ्ग्य केलीतरुपतलादुद्वेलमेखला-  
 डम्बरविभाव्यमानसंरम्भा निजनर्मसचिवस्य समरविशेषसंनाहमसहमा-

नेव तमधो निपातयन्ती तव कितव दर्पातिरेकमुत्पाटयामीति तर्जय-  
न्तीव परिहृतार्जवगुणां भ्रूवल्लीमादधाना दशनदष्टाधरोष्ठपल्लवमाविष्कि-  
यमाणकण्ठग्रहणचण्डिमातिशया मानद, सपदि मारयामि भवन्तमिति  
सविकारमुदीरयन्ती श्रवणावतंसकुसुमपरिमलाकृष्टमधुकरकुलवांचाल-  
तया खबन्धुभिरिव दीयमानबन्धभेदोपदेशा साटोपविधीयमानचपेटा-  
भिगातमायतवितायमाननिःश्वासपवनपरिवीतमाहितनवपिष्टातपांसुमुष्टि-  
भिरपनीयमाननिरवधिस्वेदमतिनिशितनखरायुधवित्तीर्यमाणनानाविध-  
मर्मवेदमाश्चर्यगरिमनिश्चलविलोकनोद्धीवपरिसरगतप्रदीपजातं किमपि  
विपरीतमदनरणरतिमुररीचकार शातोदरी ।

तस्मिन्विलासी तनुभूनियुद्धे पराजयं प्राप्तमिवातिमात्रम् ।  
हस्तारविन्देन नितम्बभारमास्फालयामास मृगेक्षणायाः ॥ १३९ ॥  
संतुष्यता तादृशसाहसिक्यान्मीनध्वजेनेव कृता मृगाक्ष्याः ।  
पर्यस्तधम्मिल्लपरिच्युतानां बभूव वृष्टिः प्रसवावलीनाम् ॥ १४० ॥  
कुचौ कराभ्यां कुलशैलतुङ्गौ जग्राह कान्तो जलजेक्षणायाः ।  
प्रतायमानादनयोः प्रकम्पान्मध्यव्यथा मा भवतादिति व ॥ १४१ ॥  
सा मेखलामङ्गलवाद्यघोषैः कण्ठोदयत्काकुनिनादगीतैः ।  
वक्षोजन्तैरपि वारिजाक्षी चित्तेशयं दैवतमारराध ॥ १४२ ॥  
अस्या भृशं पौरुषमास्थितायाः प्रपेदिरे विह्वतां प्रतीकाः ।  
भीरोरनीका...वसे प्रकामं शैथिल्यमङ्गानि खलु श्रयन्ते ॥ १४३ ॥  
श्रान्ता पुनः सामिनिमीलिताक्षी कान्ता पपातोरसि कामुकस्य ।  
क्रीडासमाबद्धवियातभावव्रीडादिवामुष्य तनुं विशन्ती ॥ १४४ ॥

संभोगान्ते किमपि सुमनश्क्षपनाडिधमेन

प्रत्युत्तायाः प्रियतमहृदि स्त्रीमणेः स्वर्यसिद्धये ।

गाढोत्पीडावलथितकुचोद्धान्तकाश्मीरलक्ष्या-

त्प्रायो रेजे बलवदभितो घट्टिता हेमरेखा ॥ १४५ ॥

नुम्बनोद्गमितवीटिकापृषहूषितप्रियदृगुत्थिता वधूः ।

गात्रकामकरवालवल्लरीमाहवप्रकटितामथावृणोत् ॥ १४६ ॥

इति किल परमात्मनः सुखाब्धेर्विषयसमीरविसारितैस्तरङ्गैः ।

जगदिदमभिषिच्यमानमासीदमितभवज्वरवेदनानभिज्ञम् ॥ १४७ ॥

वाधूलवंशधूर्वहस्तु वावदूको निर्वर्तितसांध्यकृत्यसंतानप्रस्तुतनियमा-  
दरप्रवाहनिर्मज्जदखिलविषयाभिलाषोऽपि मानसपथनीतमकरकेतुशा-  
सनः सुखमशेत । तदनु दिगङ्गनादृढसमालिङ्गनचन्द्रिकाङ्गरागः प्रकटक-  
लङ्ककैतवादतिचिरोपभोगपरिश्रान्तिगरिमविश्रान्ततनुलतां हृदन्तरेण  
विभावरीं दधानो दरनिमीलदानीलसरोजलोचनमारभ्यमाणनिद्वारसानु-  
भूतिरियमुत्पलिनीति तदुपगृह्णविधायिनीं करसंहतिमात्मनः शनैरुपसं-  
हरन्प्रचुरविहारखेदपरिम्लानमूर्तिरपराद्रिनिकेतशयनमजिहीत तुहिन-  
दीधितिः ।

गगनमणिसौधशिखरादभिसरति दिशं निशाकरे चरमाम् ।

प्राप कुलिशायुधाशा परिपाण्डुदशां वियोगविवशेव ॥ १४८ ॥

शीर्णपाण्डुरिमजीर्णपलाशा रूढसांध्यरुचिपल्लवपङ्क्तिः ।

पूर्वदिग्भ्रततिरम्बरलक्ष्मीभूषणं तपनगुच्छमपुष्पात् ॥ १४९ ॥

आत्मनश्चिरमसंनिधिहेतोर्वैकृतं किमपि वारिधिनेमेः ।

चिन्तयन्निव शनैरुपतस्थे लोकबन्धुरथ मध्यमलोकम् ॥ १५० ॥

नभोमणिप्राङ्गणनर्मभाजस्ताराभिधाः केचन राजदाराः ।

आलोकमार्गादरविन्दबन्धोरपासरन्नध्युषितोदयाद्रेः ॥ १५१ ॥

दिशो दशानन्दयितुं विधाय तिरस्कृतिं ध्वान्ततिरस्करिण्याः ।

महा.....त्मा महसां स राशिराकाशरङ्गस्थलमाससाद ॥ १५२ ॥  
 अर्कोदयात्प्रागधिगत्य बोधं प्राज्ञस्तु स प्रातरुपास्य संध्याम् ।  
 पिनाकिसेवां प्रणयन्ननैषीन्निशात्रयं निस्तुलसत्त्ववृत्तिः ॥ १५३ ॥  
 इति समरपुङ्गवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये चतुर्थ आश्वासः ।

पञ्चम आश्वासः ।

निष्काञ्चिरैक्षिष्ट स निम्नगां तां पयस्विनीं पाण्डरफेनजालाम् ।  
 सुपर्वधेनोः सुतवत्सलायाः स्तनान्तरात्सद्य इव प्रवृत्ताम् ॥ १ ॥  
 शैवालपालिस्तटसीम्नि यस्या निलीयते वीचिनिरस्यमाना ।  
 क्लृप्तावगाहेन गणेन नृणां प्रक्षालिता पातकधोरणीव ॥ २ ॥  
 सविलासविवर्तनेषु शश्वद्विवृतावर्तगभीरनाभिगर्तम् ।  
 दधती चलमीनदृष्टि गात्रं भजते रागवतीव या पयोधिम् ॥ ३ ॥  
 पार्श्वद्वयप्रभवसारणिकासहस्र-

निःसार्यमाणलहरीकतया नितान्तम् ।

आसादितापि क्लृप्ता विहृषति यस्याः

सस्यावलीकलनकीर्तिमुखेन शोभाम् ॥ ४ ॥

अघमर्षणमन्त्रसंतरेयमावर्तनमाचरन्सुधीः ।

अदसीयजलान्तरावसत्कलिभीत्येव कदर्थितश्चिरम् ॥ ५ ॥

सलिलैरखिले तस्याः कलिते नित्यकर्मणि ।

आदिष्टतपनो भासा प्रातिष्ठत स धार्मिकः ॥ ६ ॥

श्रीनन्दिशैलद्विपदानधारां हारावलीमर्णवमेखलायाः ।

पुण्याम्बुपूरामथ भूसुरेन्द्रः पिनाकिनीं प्रापदसौ प्रपन्नाम् ॥ ७ ॥

उरुभिस्तटकेतकैरुदन्वन्महिषी दीव्यति या मनोज्ञसूनैः ।

कलधौतपिधानखङ्गहस्तैरभिगुप्तेव महाभटैरभीक्ष्णम् ॥ ८ ॥

अतिसनिहितोच्छ्रयावभङ्गे निपुणामाहितनीचतुङ्गभावाम् ।

अनुगच्छति या महीपतीनामनघां नीतिमदशितान्तरङ्गाम् ॥ ९ ॥

तत्र च पवित्रतरपाथसि प्रणीतमज्जनविधिरेष सज्जनशिरोमणिः स-  
 रोगणविमुक्तसारणीपूरनिर्वर्त्यमानशालिनिचयसंवर्धनक्रियं कुशसमिदा-  
 हृतिकुतूहलवशादग्रहारशतविनिर्गतैरवनिनिलिम्पमाणवककदम्बकैः स-  
 संभ्रमविडम्ब्यमानसंलवनरंहसा शम्बरकुलेन मुहुरलंकियमाणजाङ्गलमही-  
 भागमागमजलधिपारगधीरजनमेधामिभूतचण्डीशकुण्डलमतिलङ्घ्य तु-  
 ण्डीरमण्डलं पातालभुवनमिव फणिराजसमधिष्ठितं विपिनान्तरालमिव  
 व्याघ्रपदलाञ्छितं कलशाब्धिहृदयमिव कैटभद्वेषिनिद्रागृहाञ्छितं विपुल-  
 गिरिदुर्गमिव विमतभवभीतिसंज्वरचण्डीरतिहरमहिण्डत पुण्डरीकपुरम् ।  
 प्राकारपद्मे परिखासरस्यामुन्मेषवत्युज्ज्वलशृङ्गपत्रे ।

यत्रामितानन्दमयं महान्तः शिलीमुखाः सीधुरसं पिबन्ति ॥ १० ॥

तत्र च धरणीसुराग्रणीरनर्गलश्रद्धासमाहिततीर्थावगाहनः सकौतुकमा-  
 कान्तचि(वि)त्समान्तरो यवनिकापनयनक्षणलक्ष्यमाणतेजःपुञ्जसंछादि-  
 तदशदिशावकाशतया वारिदघटाविनिःसृतममृतकरसहस्रमपहसन्तं नि-  
 पुणतरविनिहितेक्षणनिरूप्यमाणनिखिलप्रतीकतया मणिभवनमध्यदेश-  
 प्रविष्टमिव दृश्यमानमरुणसुतशिक्षणविधावपवृत्तदाक्षिण्यमपि दक्षिणं  
 चरणमधो निधाय तिष्ठन्तमाटोपगरेष्टविक्षेपभाविनीं त्रिभुवनविपत्तिम-  
 भिशङ्क्य सरयमुपसर्पता सव्यकरपल्लवेन कलितविनिवारणमिव किञ्चि-  
 दाकुञ्चितमितरपदसरोजमुद्यम्य नृत्यन्तमेकहस्ततलविन्यस्तेन सरभस-  
 परिभ्रान्तिसंदीप्तहेतिनापवमानसचिवेना.....रि(नि)विष्टदेहतया विलस-  
 दष्टापदसालवेष्टितं कैलासशैलमिव भासमानमियदेव नर्तनलयानुगुण-  
 मित्यन्यपाणि संतन्यमानमतिलटहडमरुडात्कारकन्दलं परिच्छेदयतेव परं  
 परशयसरसिजेन विरचिताभीतिमुद्राभिनीतिमादिनटमद्राक्षीत् ।

अवस्थिते मय्यपि गर्भदासे भागीरथी किं भवतैव धार्या ।  
जगत्पते स्थापय तामिहेति मन्ये स नम्रीकृतमौलिरासीत् ॥ ११ ॥

आकर्णनव्रजनतीर्थवरावगाह-

निर्मात्यगन्धनिवहग्रहणावलोकैः ।

अन्येन्द्रियावलिमवेक्ष्य भृशं कृतार्था-

मस्तौदमुष्य मृडमक्षमयेव जिह्वा ॥ १२ ॥

संनिधौ मम समस्तदेहिनां नृत्तमेव निखिलार्थसाधकम् ।

तत्कलैवमिति किं नु दर्शयन्पुण्डरीकपुरनाथ नृत्यसि ॥ १३ ॥

नालीकसंभवमुखामरनायकानां

सत्यादिलोकपतिभावसमृद्धिलाभम् ।

प्राञ्चस्त्वदेकपरतन्त्रमुदाहरन्ति

तेषां पुनः किमभिलष्य तनोषि नाट्यम् ॥ १४ ॥

अमितद्रुहिणाण्डलीनामधिनेतुः खगताणिमादिभूतेः ।

घटते खलु कामुकस्य गौर्यास्तव संसन्नटताण्डवानुबन्धः ॥ १५ ॥

साक्षिणोऽपि जगतां तव शम्भो दर्शनाय विचरन्प्रतितीर्थम् ।

अङ्गात्मजगवेषणशीलं हन्त लोकमनुयामि विमूढः ॥ १६ ॥

तावकीनपदतामरसार्चामावसानमसकृद्विदधानः ।

श्रीसदाशिव कदा नु मुदाहं वासरांक्षणमिव व्यपनेष्ये ॥ १७ ॥

असौ विद्यानिधेरस्य पार्श्वस्थितपतञ्जलेः ।

द्रिया किमियतीं कृत्वा स्तुतिं तूष्णीकतामियात् ॥ १८ ॥

अथ बुधपुङ्गवः सद्यगिरिशङ्कुसंदानितां बन्धरशनामिव सिन्धुराज-  
पटमण्डपस्य विधिवनचरप्रसारितां व्यापादनवागुरामिव पातकभरश्चाप-  
दपरंपरायाः सैकतनितम्बसङ्गिनीं मेखलामिव जगतीमृगीदृशो निरति-

श्रयसलिलकेलिनिरङ्कुशचोलीविशङ्कटवक्षोजजघनविक्षोभजातवेदनामिव  
प्रतिमुहुरूर्ध्वपवनापदेशेन विनिःश्वसन्तीं बहुदूरगमनखेदालसामिव  
पदे पदे तरङ्गकरेण तटभूमिमवलम्बमानां कलिविजयकर्मविहितोद्यमस्य  
धर्मक्षमापतेः कटकसंनिवेशैरिव कलशाम्बुराशिकलोलपाण्डरैरमरनिके-  
तनप्रासादमण्डलैरविरहिततीरदेशां लासिकामिव रभसविभावितभ्रमीस-  
हस्रशालिनीं नारायणीमिव नवकुवलयश्यामलां कौमुदीमिव कुमुदवना-  
भोदनीं वनमालिमूर्तिमिव वारिजसमञ्चितां पञ्चशरवैजयन्तीमिव पाठी-  
नपरिशोभितां विलासवतीमिव विधृतफेनधवलचारुचन्दनामगाहत क-  
वेरनन्दनाम् ।

स्पर्धावती बाढमिवाभ्रनद्या सहस्रधा चोलभुवि स्रवन्ती ।

समन्ततः संवसथानुपेत्य पुष्पाति पुत्रानिव या सवित्री ॥ १९ ॥

कदापि नैवात्र पदं करोतु दुर्भिक्षतादोषकथापि चेति ।

प्रवाहवाहापरिवेष्टनेन बध्नाति चोलक्षितिपालनं या ॥ २० ॥

रोधोवनीपिकरुतश्रवणैर्निकामं

सक्तेव या कचन संहतलौल्यमास्ते ।

अन्यत्र तादृशविलम्बनजन्यमब्धे-

राशङ्क्य रोषमिव हन्त रयात्प्रयाति ॥ २१ ॥

स्वयमनुतटि यस्याः स्वादु संगृह्य तोयं

पृथुलफलघटीभिः प्रांशवो नालिकेराः ।

गगनमरुपदव्यां गच्छतो लेखपान्था-

श्चलदुरुदलहस्तैः सत्यमाकारयन्ति ॥ २२ ॥

अनन्तरमयमवनिवृन्दारकमणिः प्रचुरफणिवल्लीवेष्टितकमुकवन-

जालेषु चोलेषु विश्रुतं मायाघनतमिहमार्तण्डलभुवनमपि च्छायावनं  
साधारण्यपदवीविदूरमपि श्वेतारण्यं नारीव्यापारकमनीयसौधमपि गौ-  
रीमायूरं मुक्त्यार्जनरसिकमोदैकहेतुमपि मध्यार्जुनं जृम्भमाणहरिहराव-  
दानघोषमपि कुम्भघोणं संचरदनघशैवसंजवनमपि पञ्चनदं स्त्रीलाञ्छि-  
तदराङ्गनटननृत्तरङ्गमपि श्रीवाञ्छं विमलाशयपुरुषपरिषदाशास्यमपि  
कमलालयमधिगत्य, परिशीलयन्क्रियन्तमपि पन्थानमतिलङ्घ्य, कतिप-  
यदिनैरमलफेनपटलभासुरामपां श्रियमिव सरस्वतो वेलाचलस्तम्भयुगला-  
बलम्बिनं पाशमिव दाशरथिविरुह्यातिलासिकानाट्यस्य तिर्यगवष्टम्भय-  
ष्टिमिव तीव्रतरवातपरिभूतवार्धिमर्दनपटिमशालिनः कल्लोकपटमल्लस्य  
वेत्रलतामिव जलधिवीचिनर्तकीनटनविद्योपदेशकारिणः समीरणदेशि-  
कस्य मध्यवंशमिव फणिराजमन्दिरसमावृत्तिकृतो नीरधिद्वन्द्वनीप्र(ध्र)  
द्वयस्य बन्धनदारुभेदमिव सलिलमर्यशावकभृतो वीचिमदूर्भिडोलावि-  
शेषस्य विषमसमकरणविरचनाफलकमिव सगरकुलकीर्तिशालि.....  
पोषिणो वारिधिकेदारवसुमतीभागस्य सुवेलगिरिकीलमुद्वदप्रसंजितां  
दामनीमिव धरणीगवी कमठचरमाङ्गकलितविनिवेशनां वैतानवेदिमिव  
राक्षसाधिपविजयदीक्षानुबन्धिनो रामचन्द्रस्य तूलिकामिव त्रैलोक्यधा-  
मनि रामचरित्रचित्रलेखनपटोः सरसिजासनशिल्पिसार्वभौमस्य विधुंतु-  
दमिव दशकन्धरयशश्चन्द्रमसो युगंधरमिव पुरनिषूदनस्यन्दनस्य काल-  
दण्डमिव घनकलुषमण्डलीनां नालमिव पौलस्त्यनगरारविन्दस्य वादन-  
कोणमिव वाराशिदुन्दुभेः स्थूणाप्रकाण्डमिव खरखण्डनप्रथापटमण्ड-  
पस्य दारणककचमिव सरिदधिपदारुणो गुरुतरप्रावद्रोणीमिव वाहिनी-  
शखुरलीविहारस्य गाधभावाधिगमकाण्डमिव दशवदनशौण्डीर्यतटिनी-  
विलासिनः शिक्षाकशामिव षसिन्धुपतिभङ्गसैन्धवव्रातस्य नलसेतुमव-  
लोक्य कौतुकाक्रान्तमना वचनमिदमाचष्ट ।

जनकतनयाधिनेतुर्जयहेतुर्यातुधानपतिजेतुः ।  
सेतुस्त्रिभुवनकौतुकहेतुर्मवतां तनोतु कल्याणम् ॥ २३ ॥  
दशमुखरघुवरयशसी तुलयितुमरविन्दजन्मना कृतयोः ।  
सिंहलजम्बूद्वीपच्छलघटयोर्यष्टिरवतु वः सेतुः ॥ २४ ॥  
रघुवरकीर्तिनटीमणिरङ्गगृहे जयति दीप्यमानस्य ।  
आधारयष्टिमेतत्प्रतापदीपस्य सेतुमालम्बे ॥ २५ ॥  
मामवतु रामसेतुर्मध्ये वाराकरस्य यो भाति ।  
भूपैः पुरा खनद्भिः कियतीव स्थापिता क्षितिर्मितये ॥ २६ ॥  
चलकङ्कणैः पयोनिधिशयने वेलावधूर्मिहस्तैर्यः ।  
आस्फालितोरुभागः स्वपितीव चकास्ति सेतुराजोऽयम् ॥ २७ ॥  
सेतुर्जयति यदाक्रमसंभ्रमलोलाः समुद्रकल्लोलाः ।  
विश्वत्रयीविलङ्घनलाघवशिक्षारता इवामान्ति ॥ २८ ॥  
पुष्पातु सेतुः प्रचुरां मुदं वो महीसुवेलान्तरमानदण्डः ।  
वृद्धस्य सिन्धोरतिवेपमानतरङ्गपाणेखलम्बदण्डः ॥ २९ ॥  
कृत्तांशुकां यद्वटनेन धात्रीं द्रष्टुं धृतापत्रप एव रामः ।  
ततान तत्संवरणानुकूलं यशोदुकूलं प्रथते स सेतुः ॥ ३० ॥  
सेतुः श्रियं पुष्यतु यद्भुजेन सुवेलमालम्बत भूतधात्री ।  
पौलस्त्यकीर्तिप्रकराम्बुराशौ विद्वत्य वेलामिव यातुकामा ॥ ३१ ॥  
यद्व्याजदण्डेन नरेन्द्रवर्धनिवेशितेनेव कृतान्निरोधात् ।  
अपारयन्धावितुमब्धिभोगी विवेष्टते तं विनतोऽस्मि सेतुम् ॥ ३२ ॥  
डिण्डीरनिर्मोकधरः स मुष्यादधानिलासेतुफणाधरो नः ।  
निशाचराधीश्वरकीर्तिदुग्धं यः पायितोऽभूत्प्रभुणा रघूणाम् ॥ ३३ ॥  
न केवलं येन पुरा रघूणां नाथो ललङ्घे लव्हेणाम्बुराशिम् ।  
सीतापहारोपचितापवादसिन्धुं च हन्याद्भुजिनं स सेतुः ॥ ३४ ॥

हिनस्तु सेतुर्दुरितानि यस्मिन्मनोज्ञेनांशुकमण्डलानि ।  
 आस्फाल्य वेलाद्रिशिलासु वीचिहस्तेन विस्तारयतीव वार्धिः ॥ ३५ ॥  
 भास्वत्करानीतपयोदकुम्भसहस्रसंग्राह्यपयोभरस्य ।  
 उदन्वदन्धोरुपरिप्रदेशशिलामधीमो नलसेतुरेखाम् ॥ ३६ ॥  
 स्रपयन्पयसा यदम्बुराशिः परिलिम्पन्नवफेनचन्दनेन ।  
 मुहुरर्चयतीव रत्नसूनैस्तदुपासे हृदि रामसेतुलिङ्गम् ॥ ३७ ॥  
 मकरालयचेलमध्यभाजः परितो लक्षितफेनसत्तुराशेः ।  
 क्षितिचक्रघरट्टकस्य यष्टिं कलये कल्मषपेषणाय सेतुम् ॥ ३८ ॥  
 विनिवेश्य यदर्गलां पयोधौ नरकद्वारकवाटिकायमाने ।  
 क्षितिजापतिरीशलिङ्गमुद्रां विदधे शर्म ददातु वः स सेतुः ॥ ३९ ॥  
 रघुवीरपदावलीसमर्चार्चनायेव पयोधिना वितीर्णैः ।  
 स्वल्दूर्मिरयोदितैः स्फुलिङ्गैरिव रत्नैर्विलसन्मुदेऽस्तु सेतुः ॥ ४० ॥  
 लघयत्वघराशिमेष सेतुः श्रयतां दीव्यति यः सुवेलमूले ।  
 दृढदण्ड इवार्पितः समूलं परमुन्मूलयितुं पुलस्त्यसूनोः ॥ ४१ ॥  
 नलसेतुमहं नतोऽस्मि सीतापतिकीर्तिप्रमदावलम्बनार्हम् ।  
 बलदन्धिपटीवृताप्रदीव्यद्धरणीमण्डलतालवृन्तनालम् ॥ ४२ ॥  
 सुवेलशैलद्विरदेन माद्यता कृतः सलीलं क्षितिवाशितो(सिनो)परि ।  
 करोतु वः सेतुकरो भवार्णवप्ररोहदंहोविसिनीसमुद्धृतिम् ॥ ४३ ॥  
 नमामि सेतुं नटदूर्मिपाणिना तटे यदीये ततमौक्तिकावलिः ।  
 चकास्ति बन्धुः सरितां रघूद्वहप्रशस्तिवर्णप्रकरानिवार्यन् ॥ ४४ ॥  
 श्रयामि सेतुं चलदूर्मिकाञ्चलैर्विनिक्षिपन्पयस्य तटे वराटिकाः ।  
 विराजते राक्षसराजविद्विषो गणं गुणानां गणयन्निवारणवः ॥ ४५ ॥  
 परिचरितपुण्यपण्यावलीलाभविपणिसरणिं पुरुहूतपुरकवाटसमुद्घाट-

नकुञ्चिकां राघवयशःक्षीरसागरमहाझषमर्णवनेमिवरवर्णिनीवेणिकामति-  
 तुङ्गपदलिप्सुतनुभृदधिरोहिणीं दुरितसिन्धुसंतरणहेतुं सुकृततरणितोल-  
 नारित्रं लङ्केशबाहुतेजकडङ्गरीयदूरीकरणयष्टिकां जलधियुगलसीमावि-  
 भागभित्तिं डिण्डीरवसनषण्डविन्यसनलिङ्गिनीं प्रचेतोनिकेतनप्रासादमा-  
 लिकां दुर्ललितयातुधानसमाजधूमकेतुरामसेतुम् ।

वारिधिः समरवंशजन्मनां क्षमाभुजाममितकीर्तिशेवधिः ।  
 यत्र दारुणि तिरश्चि लम्बते संपदे स नलसेतुरस्तु नः ॥ ४६ ॥  
 सेतुरेष परिपातु पातकव्यालसंहतिविहङ्गपुङ्गवः ।  
 यस्य पार्श्वविततौ सरित्पती पुण्यतश्चटुलपक्षविभ्रमम् ॥ ४७ ॥  
 पच्यमानपयसि स्फुटमौर्वज्वालाया सरिदधीशकटाहे ।  
 आसिकाविधिकृतोऽवनिदर्व्या नालमञ्चत दृशा नलसेतुम् ॥ ४८ ॥  
 जलधिचक्रमिषाद्वल्यीकृते धनुषि दैवरघूद्वहसंहितः ।  
 रचयतादघराक्षसमण्डलीजयमसौ नलसेतुशिलीमुखः ॥ ४९ ॥  
 इष्टं सेतुः सौति यद्रामबाणच्छिन्नाकारे वाहिनीसंनिवेशे ।  
 आम्यद्वीचीबाहुबृन्दा कबन्धश्रेणी नृत्तं प्रोद्धतं संविधत्ते ॥ ५० ॥  
 यातायातायामतुङ्गैस्तरङ्गैर्दृश्यादृश्यो दृश्यतां रामसेतुः ।  
 वाताधूतं वार्धिचेलं यदूरौ भूयो भूयः स्थापयन्तीव धात्री ॥ ५१ ॥  
 मृत्स्नाकूटं मेदिनीनामधेयं विन्यस्यान्तर्विश्वसूटकुम्भकारः ।  
 प्रायश्चक्रं प्रेङ्खयत्यब्धिरूपं यष्ट्या येन त्रायतामेष सेतुः ॥ ५२ ॥  
 सेतुं वन्दे सिन्धुराजस्य गावः काषं काषं ग्राणि यत्राङ्गकानि ।  
 चारं चारं जन्तुदुष्कर्मतृण्यां दोहं दोहं पुण्यदुग्धान्य(ट)न्ति ॥ ५३ ॥  
 मध्येपाथोराशि पातालमूलादुन्मग्नस्य क्रीडयौर्वीमिषेण ।  
 भाति ग्रीवेवादिक्कर्मस्य यो मां पापासक्तं पावयत्वेष सेतुः ॥ ५४ ॥

शीर्णाब्जकीकसभरं शिथिलप्रवाल-  
 वह्यान्ननालमवकीर्णवराटदन्तम् ।  
 भग्नोर्मिबाहु च पतद्विरगैर्वभूव  
 यन्निर्मितौ जलधिवर्ष्म स सेतुरव्यात् ॥ ५५ ॥  
 कुण्ठीकृताशरकुलाधिपगर्वराशिः  
 खण्डीकरोतु भवतां कलुषाणि सेतुः ।  
 भारासहिष्णुरिव यस्य पयोधिरङ्गं  
 वीचीकरैर्विततशङ्खनखैः क्षिणोति ॥ ५६ ॥  
 अह्वाय सेतुरशिवानि विहन्तु यत्र  
 सक्तेतरेतररङ्गमुखौ चकास्तः ।  
 वेलातिलङ्घनविधापणबन्धनाय  
 श्लिष्यत्परस्परकराविव सिन्धुराजौ ॥ ५७ ॥  
 सेतुर्मुदे भवतु वो जलमम्बुराशे-  
 वीरेण यत्करणकौतुकिना विभेजे ।  
 सीतावियोगशिखिरावणबाहुघातोः  
 कर्तुं पृथक्प्रशमनामभिकाङ्क्षतेव ॥ ५८ ॥  
 विषं जगद्गुरोरदादयं पुरेति रुष्टयोः  
 सुवेलगन्धमादनस्मराभियतिभृत्ययोः ।  
 निधाय मध्यसीमनि प्रमृद्गतोर्यदर्गलां  
 विरौति वाहिनीपतिः श्रियै स सेतुरस्तु नः ॥ ५९ ॥  
 उदञ्चद्गोषाभ्यामुदधिलहरीभ्यामुभयतः  
 कृतासङ्गः सेतुः कवल्यतु पापानि भवताम् ।  
 भृतक्षोणीकन्यापतिर्विजयनिःसाणयुगली-  
 लसत्पार्श्वद्वन्द्वावलितकरिराजन्यविह्वतिः ॥ ६० ॥

दक्षाः संगतलोकपातकविधौ ताटस्थ्यभाजो नृणां  
 चेतोभीतिविधायका मलिनतां संबिभ्रतो भूयसीम् ।  
 तुङ्गाः पातकराशयस्तनुभृतां भृ(भ)ङ्गा इवाम्भोनिधेः  
 सङ्गाद्यस्य विनिर्दलन्ति शतधा तस्मै नमः सेतवे ॥ ६१ ॥  
 श्रीमद्दामयशोदुकूलकलनावेष्टे नर्ति मौलिना  
 कुर्मो गर्हितकर्मदग्धजनताजीवातवे सेतवे ।  
 शश्वद्यत्र विजृम्भतो रघुपतेः ख्यातिप्रतापाङ्कुरा-  
 न्व्यक्तान्मौक्तिकपद्मरागमिषतः सिञ्चन्निवाम्भोनिधिः ॥ ६२ ॥  
 मध्येवारिधि काञ्चनाचलमिलन्मध्या मही दृश्यते  
 पुंसां नौरिव कापि पुण्यपटली वाणिज्यलाभार्थिनाम् ।  
 लङ्का तन्निकटस्थितेव तरणिर्लघ्वी तयोरन्तरे  
 सेतुः पाश इव स्फुरन्वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ६३ ॥  
 वलमानवीचिकरलीलया मिथः  
 पृथुकम्बुकन्दुकमिह ग्रहिण्वतोः ।  
 निहितेव यः स्फुरति यष्टिरन्तरे  
 सरिदीशयोः स नलसेतुरीक्ष्यताम् ॥ ६४ ॥  
 लङ्काभिव्याप्तिघाटीचटुलरघुवरोद्दामदोर्धाममार्ग-  
 स्त्रैलोक्यग्रासजाग्रदशवदनयशोरोधविष्कम्भकाण्डः ।  
 सेतुर्वेः संतनोतु श्रियमुभयनदीबान्धवोपान्तलीला-  
 लोलकलोलमल्लद्विपयुगलसमीकर्भटीमध्यमितिः ॥ ६५ ॥  
 श्रीमत्कूर्मोर्गेन्द्रक्षितिवलयमयैरादिमध्यान्तभागै-  
 राबद्धे मूर्तिमम्भोनिधिवसनसमावेष्ट्यमानां दधाने ।  
 पीठे यद्गोमुखाब्धे कनकधरणिमृल्लिङ्गभाति तुङ्गं  
 पायादस्मानपायात्सुकृतनरपतेर्जैत्रकेतुः स सेतुः ॥ ६६ ॥

धर्मकोटेस्तदा तस्य धर्मकोटिमभीप्सतः ।

कथमात्माश्रयोऽप्यासीत्कार्ये न प्रतिबन्धकः ॥ ६७ ॥

अयं पुनरधिरूढगन्धमादनं रतिबन्धुशासनमभिवन्ध नुतिबन्धमौख-  
रीमविन्दत ।

नलसेतुबन्धतटकेलिशालिने नतिरस्तु शैलतनयाविलासिने ।

सृजतीव यन्मकुटसिन्धुरब्धिना सहनर्मसंलपनमूर्मिनिःस्वनैः ॥ ६८ ॥

यो वारिराशेरुदरात्तरङ्गमहोरगान्मौलिभृदोषधीशः ।

आकृष्य भूयस्त्यजतीव सोऽयमास्तां मनस्यादिविषापहारी ॥ ६९ ॥

यस्यादृहासेन्दुरुचा पयोब्धिनीलां दधाने लवणाम्बुराशौ ।

निद्राणनारायणनर्म घत्ते सेतुः स मां पुंगवकेतुरव्यात् ॥ ७० ॥

रमतां हृदि रामनाथदेवो वितता वारि.....गेहे ।

श्रियमञ्जति सेतुबन्धरेखा शयितोर्वीधरचापनिर्विशेषा ॥ ७१ ॥

चण्डैः प्रगृह्य चलवीचिकरैर्नराणां

पापावलिं पृथुषु सेतुशिलातलेषु ।

यच्छासनेन परिपातयतीव सिन्धुः

सोऽयं ममास्तु हृदि सोमकलावतंसः ॥ ७२ ॥

व्याकीर्णविद्रुमजटावलयं विमुक्त-

फेनादृहासमवधूर्णितवीचिहस्तम् ।

संध्यासु यस्य नटनानुकृतिं समुद्रो

निर्माति शर्म वितनोतु स नीलकण्ठः ॥ ७३ ॥

आयात पातककृतो भवतामघानि

संक्षालयानि सहसेति यदग्रभागे ।

अम्भोधिरात्मभवसेतुविलङ्घनेन

सत्यापयन्निव चकास्ति मृडं तमीडे ॥ ७४ ॥

रामेश्वरो विजयते ललदूर्मिहस्त-

पर्यस्तशुक्तिपटलीकपटेन यस्यै ।

चूडामणीकृतसुधांशुकलान्तराणि

विश्राणयन्निव विभाति तरङ्गमाली ॥ ७५ ॥

पादावनम्रजनपङ्कपरंपराणां

संक्षालनामिव समुद्रजलैर्विधातुम् ।

श्रीरामसेतुतटसीमनि वासलीला-

माग्नेडयन्धटयतां मुदमद्रिधन्वा ॥ ७६ ॥

मुक्ताविद्रुमपद्मरागपटलीमुख्योपदामन्तिके

न्यस्यन्नेत्य सृजन्निव प्रणयिनीनिर्मोचनाभ्यर्थनाम् ।

भूयो याति मुखे वहञ्जलनिधिर्भङ्गं किलापाकृतो

येन प्रत्यहमेधते स भगवानेणाङ्गचूडामणिः ॥ ७७ ॥

जानकीकरसमूढवालुकामूर्तये मुषितराघवार्तये ।

रामनाथ इति नामशालिने शूलिने नटनशीलिने नमः ॥ ७८ ॥

तदनु पण्डिताखण्डलः पाण्ड्यधरणीमण्डनायमानमुरुतरश्रीलास्यमु-

खरमुपगम्य हालास्यनगरमणयेयगुणविशेषामशेषभुवनमातरमपि सवि-

त्रीकृतमलयध्वजधरित्रीशवल्लभामपरयुवतिदुर्लभाभिरङ्गजनृपालपुंगवश-

क्तिभिरिव वक्षोजवृद्धिभिस्तिसृभिरुपशोभमानयौवनारम्भां विपुलसंरम्भ-

विहितनिखिलदिग्विजययात्रावसरनेत्रातिथीभवन्निपुरविरोधिसंनिधिति-

रोहिततृतीयपयोधरभरां सपदि मीनाक्षीमध्यक्षयन्प्रणिपातपूर्वमयमभि-

जातपथविहारिणीं वाणीमभाणीत् ।

हरमिव समाख्यातुं चित्ताय जाग्रतमञ्जरो

रचयति कुचे तार्तीयके भुजान्तरमञ्जनम् ।



सपदि विनतो लज्जासङ्गात्तदीयगवेषण-

प्रवण इव नः पायान्मीनाक्षि ते मुखचन्द्रमाः ॥ ७९ ॥

स्तनशिखरिणोः स्पर्धामुत्पाद्य तावकयोः पुरा

कुलमहिधरो दृष्ट्वा तस्यौ तृतीयकुचात्मना ।

अधिगतवतोः पश्चादैक्यं तयोः सविधादसौ

निजपरिभवं प्रायो निर्धार्य देवि तिरोदधे ॥ ८० ॥

तव गिरिसुते वक्षोजेषु त्रिषु स्मरशासिनो

नयनसरसीजातैर्नीतेषु सत्सु भक्तताम् ।

दहनघटनत्रासालिल्ये तृतीयपयोधरः

समकुचददश्चिन्ता न्धादलीकविलोचनम् ॥ ८१ ॥

पुरहरकरामर्शत्रासेन भूधरनायक-

स्तव कुचयुगोपान्ते प्राप्य स्तनान्तरभूमिकाम् ।

भगवति तिरोभूतः कापि प्रतिक्षणभाविनी-

महह पुनराशङ्केशनस्य हस्तविमर्शनाम् ॥ ८२ ॥

भवति विमुखे धैर्ये पाणौ विमुञ्चति कार्मुकं

सुरभिलशरेऽप्याजौ स्वीकुर्वति प्रतिकूलताम् ।

परमवसरं लब्ध्वा पृथ्वीधरेन्द्रशरासनो

जननि भवतीमाविलज्जां करे जगृहे हरः ॥ ८३ ॥

इति सुमतिरयमभिदधानो विगलितोपमानसंकथां रूपसंपदमखिल-

जगदम्बिकाया विभावयन्पुनरिदमभाषत—

अम्ब कदम्बवनान्तरमन्दिरसंजातकेलिसंचारे ।

भूरि पुरवैरिलीलासाक्षिणि मीनाक्षि देहि वादेवीम् ॥ ८४ ॥

आचिकुरचरणपल्लवमनवद्यानां शिवे तवाङ्गानाम् ।

उपमां वदञ्जघन्यैरुपमानैः क इव नापराधी स्यात् ॥ ८५ ॥

तदपि भवदीयचिन्तासुकृतानि लब्धुमिच्छन्त्या ।

भक्त्या समाहितः परमयमारम्भः सवित्रि सहनीयः ॥ ८६ ॥

विक्षिप्तदक्षिणेतरकरपल्लवमन्यपाणिधृतकीरम् ।

किमपि करुणापयोधेरधिदैवतमाविरस्तु मम चित्ते ॥ ८७ ॥

कुलगिरिकुमारिके तव कुन्तलपरिमुषितसंपदो मेघाः ।

क्रन्दन्मि नूनमेते क्षितिभृत्पादेषु क्लृप्तनिष्यन्दाः ॥ ८८ ॥

जडमपि दोषाकरमपिसमधिककौटिल्यमपि सुधासूतिम् ।

शिरसा वहसि यदेषा जननि कलापक्षपातशैली ते ॥ ८९ ॥

आपाटलाधरच्छविबालारुणकिरणपरिचयात्किं वा ।

अनिशविकस्वरमास्ते पार्वति भवदीयवदनतामरसम् ॥ ९० ॥

कमलभवन्मुखभेदे कलयेदीशोऽपि देवि मीमांसां ।

एकत्र षट्पदावलिरितरत्र भूलता न चेद्दृष्टा ॥ ९१ ॥

शशलक्ष्मणो विशिष्टं शफराक्षि मुखं तवेति मे धिषणा ।

यदिह विशेषकमिन्दोरसुलभममितैस्तपोभिरप्यास्ते ॥ ९२ ॥

तव जननि लोचनद्वयमाभाति मदारुणीकृतोपान्तम् ।

निजगतिनिरोधकारिणि कर्णयुगे किञ्चिदात्तरोषमिव ॥ ९३ ॥

शर्वाणि ते कटाक्षः शक्तिं जगृहे नु कालकूटस्य ।

गलकलितोऽपि स विकृतिं न दिशति नाथं यदेष मोहयति ॥ ९४ ॥

श्यामापि विमलशीलां संततलोलापि संभृतस्थैर्याम् ।

गौरि कुटिलापि ऋज्वीं तनुते श्रियमानतेषु तव दृष्टिः ॥ ९५ ॥

तावकहसितविडम्बनसंभृतगाढागसां विधेर्भासां ।

संभाव्यते चकोरीचञ्चलसंदंशकोटिभिश्छेदम् ॥ ९६ ॥

दशनकिरणप्ररोहैस्तन्नीममृतैरिवाभिषिञ्चन्ती ।  
 श्लाघाचलितशिरस्कं गायति शश्वद्यशांसि कामारेः ॥ ९७ ॥  
 भवदीयकण्ठनालीपरिवादिन्यामलीकटक्कान्ते ।  
 तन्नीगु.....र्दधत माङ्गल्यहेमसूत्राणि ॥ ९८ ॥  
 हालाहलानलाकुलहरगलसंतापकन्दलीहरणात् ।  
 ब्रूमो भुजद्वयीं तव तनुरुचियमुनातरङ्गयुगलीति ॥ ९९ ॥  
 कलयामि.....ननि श्यामो यदंशुसंदोहः ।  
 मूर्च्छति कपोलमूले मङ्गलदूर्वावतंसमतिदायी ॥ १०० ॥  
 परिणतदाडिमबीजभ्रमचुम्बितपद्मरागमणिमुद्रम् ।  
 विभ्रमशुकमालोक्य स्मेरमुखीं त्वां भजामि मीनाक्षि ॥ १०१ ॥  
 आनन्दपारवश्यादपि विस्मृतमन्तरान्तरा गेयम् ।  
 हैमवति यद्विरा पुनरनुसंधत्से स मां शुकः पायात् ॥ १०२ ॥  
 अङ्गुलिभिरम्ब तन्नीताडनसमये तव स्फुरन्तीभिः ।  
 संगीतविभवसंभृतपल्लवनिवहेव भासते वीणा ॥ १०३ ॥  
 माभूदयं विलीनो गीतिरसेनेति किं नु मीनाक्षि ।  
 कुचगिरिमलाबुरुद्धं कुरुषे वीणाविनोदवेलायाम् ॥ १०४ ॥  
 मध्येगानसुधाम्बुधिमज्जनममिशङ्क्य किं नु वा धन्ये ।  
 वीणावादनकेलिषु कलयसि कुचयोरलाबुविन्यासम् ॥ १०५ ॥  
 त्वं बल्लकी च देवि द्वे सख्यौ कृतपरस्परश्लेषे ।  
 चारुस्वने भवत्यौ सृजत इवान्योन्यकेलिसंलापम् ॥ १०६ ॥  
 स्फीते महःप्रवाहे मज्जनलीलाकृतः सरेभस्य ।  
 उत्पतिताविव कुम्भावुरसिजक्षारौ तवावभासेते ॥ १०७ ॥  
 तव तरुणि मानमायी कोऽपि न रोमालिरस्य मणियष्टिः ।

न कुचौ करण्डयुग्मं मौक्तिकमाला न कन्दुकश्रेणिः ॥ १०८ ॥  
 शिशुतां विजित्य मध्यमसीम्नि निखातो नवेन तरुणिम्ना ।  
 रोमलतिकात्मना तव राजति जम्भारिमणिजयस्तम्भः ॥ १०९ ॥  
 कुचगिरिचरद्भवाशयकरिपातनजातकौतुको मदनः ।  
 तावकगभीरनाभीदम्भादम्ब ध्रुवं चकार बिलम् ॥ ११० ॥  
 कुचयुगलभारपीडा कुरुते तनुतां तवाबलमस्य ।  
 अविवेकिनः समुन्नतिरन्तिकभाजां विषादनायैव ॥ १११ ॥  
 त्रिवलीमयेन यौवनदर्वाकरवेष्टनेन किमपर्णे ।  
 भवदीयतनुपटीरव्रततीमध्यो विगाहते तनुताम् ॥ ११२ ॥  
 कथमतितरां कठोरैः करहिशिरःकदलिकाण्डतूणीरैः ।  
 जननि जघनोरुजङ्घं तुलयन्ति धुतोपमानसङ्घं ते ॥ ११३ ॥  
 भवमहिषि तव पदाभ्यामिदमधरीकृतमिति ध्रुवं वेधाः ।  
 कलयति कमलमधस्तात्सर्वे कुर्वन्ति सत्समाचरितम् ॥ ११४ ॥  
 नखरनिकरच्छलोदितनूपुरहीरोपलप्रतिच्छायाः ।  
 अङ्गुलिदलापदेशाद्भान्ति भवच्चरणकिरणनिष्यन्दाः ॥ ११५ ॥  
 कमलकलहोद्यमो वा हिमगिरिहेलाविधानवाञ्छा वा ।  
 यमिहृदयवारिजस्थितिकलना वा तव पदं करोत्यरुणम् ॥ ११६ ॥  
 हंसास्त्वया मदालसविभ्रमगत्या विभीषितस्वान्ताः ।  
 मातः पयोदमालां प्रेक्ष्य भवच्छङ्कया पलायन्ते ॥ ११७ ॥  
 निर्माय निर्मले तव केवलशृङ्गारकन्दलैरङ्गम् ।  
 उडुराजखण्डमौलैरुपदीकुरुते स्म किं मनोजन्मा ॥ ११८ ॥  
 श्रुतिश्रमविनोदिभिः शुकवैरभिव्यक्त्या  
 पुरारिगुणसंपदा पुलकितैकगण्डस्थलम् ।

कदम्बविपिनान्तरे कलितसंनिधानं चिरा-

न्महः किमपि दृश्यते मरकतोपलश्यामलम् ॥ ११९ ॥

अनन्तरमुपसृत्य सुन्दरेशमारचितसंनतिरिदममन्यत्—

अभीष्टसिद्धयै हरिणाङ्कशेखरं विनौमि हालास्यपुरीविहारिणम् ।

विभोश्चतुःषष्टिविलासकारिणः कियन्मदीयावनकेलिकौशलम् ॥ १२० ॥

जरद्वारोहणशीलिना त्वया कदर्थ्यते हन्त नरे(गे)न्द्रकन्यका ।

हयावलीविक्रयिणस्तवेश किं तुरङ्गमः कोऽपि बभूव दुर्लभः ॥ १२१ ॥

गिरिश पाणिषु माधुर्योषितां वलयभूषणमर्पयता त्वया ।

शफरद्वक्त्रपल्लवसंपदा कथय तेषु कलापि किमीक्षिता ॥ १२२ ॥

उत्कूलसिन्धूदकरोघहेतुमृत्क्षेपकर्मावसरे विनम्रात् ।

संसेत गङ्गा यदि मस्तकात्ते का वा दशा स्यान्मधुरानर्ग्याः ॥ १२३ ॥

उरसिरुहत्रयरूपासुपहत्य तव त्रिवर्गसंपत्तिम् ।

अजनि शफरेक्षणा स्वयमानन्दघनापवर्गसंसिद्धिः ॥ १२४ ॥

अथ निर्गत्य मधुरापुरादधिगत्य च कवेरजां समरमृगयादलितदनु-

जसारङ्गयूथमपि श्रीरङ्गनाथं परिकल्पितपूजापुण्यततिमपि गजारण्यपतिं

चिरमुपास्य निःसृतः सहचरलोकमवलोक्य वाक्यमिदमारुयातवानवनी-

सुरशाकरः ।

कलशार्णवान्तरङ्गं कावेरीसङ्गि मन्महे रङ्गम् ।

यदिह घनपीनतुङ्गे पुरुषो निद्राति भोगिपर्यङ्के ॥ १२५ ॥

चारुकवेरजाझरसमीरणपारणया

पोषधने शयान भुजगेशमहाशयने ।

श्रीमहिलामनोज जल्लामलधामनिधे

त्वं गुरु मङ्गलं मम तरङ्गय रङ्गपते ॥ १२६ ॥

हृद्यमरुद्धाहृदयवर्तनसक्तमते

प्रौढगजाटवीनटनपाटवरूढरुचे ।

संभृतसंपदा विहितकम्बुविडम्बनया

साधय बोधय माशु मम चेतसि भूतपते ॥ १२७ ॥

अज्ञातापचयक्रमं द्विजवरैरास्वाद्यमाने रसे-

ऽप्यर्थं वारिदनीलमर्धमुद्यन्मार्तण्डबिम्बारुणम् ।

मूले सङ्खकुमारिकातटपरिष्कारस्य जम्बूतरो-

रद्राक्षं फलमेकमीक्षणकृतामश्रान्ततृट्यावहम् ॥ १२८ ॥

संसारी स्यन्दनी वा जलधिरशनया लोचनी शेखरी वा

नेत्रा नीलोत्पलानामुदधिपरिवृढेनालयी तूणवान्वा ।

पर्यङ्की कङ्कणी वा फणिघरपतिना सङ्खभूभृत्कुमारी-

मध्यालंकारलीलावसतिरवतु मां देवतासार्वभौमः ॥ १२९ ॥

वृद्धाचलाधिपमुपास्य ततो विपश्चि-

दाराध्य शोणगिरिसङ्गिनमङ्गजारिम् ।

नत्वा विरिञ्चिपुरनायकमप्ययासी-

न्न्यग्रोधकाननपुरीं निजवासभूमिम् ॥ १३० ॥

अनेकतीर्थाटनवैभवेन समापतन्तीं सशरीरबन्धाम् ।

कांचित्तपःसिद्धिमिवैष कन्यामन्यां महीयानथ पर्यणेषीत् ॥ १३१ ॥

अनवगुणकलापैरन्यनारीदुरापै-

रनुसृतनिजचित्तं हैमवत्योरिवेशः ।

द्वयमिदमनुरुन्धन्दक्षिणः सारसाक्ष्यो-

रधित मुहुरमान्तीमन्तरानन्दवृद्धिम् ॥ १३२ ॥

इति समरपुंगवगृत्तौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये पञ्चम आश्वासः ॥

षष्ठ आश्वासः ।

ताभ्यामसौ धर्ममण्डरीभ्यां समाचरन्संशयगोचरेषु ।  
निर्धारणाय श्रुतिनिर्विशेषं प्रमाणमासीत्परमङ्गभाजाम् ॥ १ ॥  
तस्य तीर्थभजनोचितयात्रामादिशन्निव सुदीधितिकस्य ।  
स्मेरपाटलपरीमलवीचीमोदितालिमुखरः समयोऽभूत् ॥ २ ॥  
मल्लिकाकुसुममण्डलगौरो मारबाहुमदमान्द्यविधायी ।  
दीप्तचण्डकरदीधितिरागात्कालकाल इव कश्चिदनेहाः ॥ ३ ॥  
ग्रीष्मसंज्वरकृतामतिपीडामब्जिनीपतिरिवासहमानः ।  
मेदुरामविरतं मिहिकाभिर्विश्रवःसुतदिशं विजगाहे ॥ ४ ॥  
उत्क्षिपद्भिरटवीतरुकाण्डानुद्धतैरपरदिक्पवमानैः ।  
भग्नरंहसि पतङ्गशताङ्गे द्राधिमानमलभन्त दिनानि ॥ ५ ॥  
मेदुरे करसहस्रनिपीतैर्मैदिनीतलजलैरहिमांशौ ।  
भारकुण्ठितजवै रथवाहैः प्रादुरास गरिमा दिवसानाम् ॥ ६ ॥  
व्योम्नि दावशिखिधूमवितानैर्मांसले खरमरीचिहयानाम् ।  
मार्गमार्गणकृतातिविलम्बादीर्घतां समजय(गम)न्दिवसानि ॥ ७ ॥  
अस्फुरच्छिखरिगङ्गरगर्भव्यापिहेतिरटवीहुतवाहः ।  
उद्धतैरिव विशन्निजधूमैरुद्धवं जलमुचामभिशङ्क्य ॥ ८ ॥  
भाविवैद्युतलतापरिणत्यै बीजसंततिरिव प्रविकीर्णा ।  
व्योमसीम्नि विपिनज्वलनानां विस्फुलिङ्गपटली विजजृम्भे ॥ ९ ॥  
शोषितेष्विह जलेषु नितान्तं शेषलोकसलिलान्यपि पातुम् ।  
दारुणैर्वसुमती करजालैर्दारितेव तपनेन पफाल ॥ १० ॥  
प्रस्थितेन मधुमासनृपेण प्रापिता वनमहीशिविराणि ।  
पावकावलिरेव प्रचकाशे पाटलीकुसुमकोरकपङ्क्तिः ॥ ११ ॥  
अंशुमालिकपिशाम्बरमध्ये व्यक्तिभाजि मधुवैरिणि काले ।

अद्भुताय किमिदं यदमुष्मिन्नर्जुनस्य मुहुरास विकासः ॥ १२ ॥  
माधवेन विहितोपचयानां मार्दवं किसलयप्रकरणाम् ।  
आजहार शुचिराशु निधातुं किं शिरीषकुसुमस्तवकेषु ॥ १३ ॥  
दारुणातपभिया स्तनसीमामाश्रितं शिशिरमम्बुरुहाक्ष्यः ।  
सान्द्रचन्दनरसैः किमरक्ष्यस्यते हि शरणागतरक्षा ॥ १४ ॥  
तालवृन्तमभितो हिमधारास्यन्दनिर्भरसिताश्रवलक्षम् ।  
नृत्यति स्म निकटे युवतीनामास्यदास्यकृदिवैन्दवबिम्बम् ॥ १५ ॥  
अम्बुजव्यजनमब्जमुखीनामाश्रयन्नपि मुहुर्मरुदासाम् ।  
धर्मवारिकणजालममुष्णात्का व्यवस्थितिकथा चपलेषु ॥ १६ ॥  
पर्ययेण कृतपातमधोऽधो वापिकाजठरवारि विरेजे ।  
चण्डभानुरकसंज्वरभीत्या गन्तुकाममिव गर्भमवन्त्याः ॥ १७ ॥  
उन्नदद्भ्रमरमुच्छ्रितपद्मं भासते स्म पटलं नलिनीनाम् ।  
साध्वसात्करमुदस्य सवित्रे शंसदात्मसरसामिव शोषम् ॥ १८ ॥  
क्रीडितुं सरसि तीरगतानां वक्रराजिररुचद्वनितानाम् ।  
सादरेव जलजेषु विधातुं सर्वसन्नहनसाहसकेलिम् ॥ १९ ॥  
अम्बुगाहनकृतामवलानामङ्घ्रिपङ्क्तिरपनूपुरनादा ।  
लक्ष्यते स्म सरसीरुहलक्ष्मीमोषणाय भृतमूकदशेव ॥ २० ॥  
प्रक्रमे सलिलकेलिकलाया नाभिदघ्नमपि सारसमम्भः ।  
श्रोणिभिः पुनरुरुहदघ्नं सुभ्रुवामजनि संभ्रमहेतुः ॥ २१ ॥  
प्रापिते सरसि पद्ममुखीनां क्षोभमूरुकुचकुम्भनितम्बैः ।  
अब्जसंततिरधोमुखवीक्षा लज्जितेव लहरीषु मम(ज्ज)जे ॥ २२ ॥  
वीचिलोलमपहाय सरोजं वक्रसीमनि पतन्नपि बध्वाः ।  
षट्पदस्तदुपगूहनहृष्यचेतसा सहचरेण शशंसे ॥ २३ ॥

अङ्गनाः कलिलमम्बु सरस्याः कुर्वते स कुचकुङ्कुमपङ्कैः ।  
 रञ्जयन्ति विदुषामिव भावैराशयं किमु जलस्य मृगाक्ष्यः ॥ २४ ॥  
 पादयावकमुरोजपटीरं चक्षुरञ्जनमपि क्षपयन्तम् ।  
 वीक्ष्य रोषविवशा इव हस्तैस्ताडयन्ति वनिताः स तटाकम् ॥ २५ ॥  
 कान्तयन्त्रकरवारिभरेण ह्लाविते सति पयोधरकुम्भे ।  
 हृद्गतो मृगदृशां मदनेभः खेदमातपकृतं विससर्ज ॥ २६ ॥  
 अक्षमा अपि विहर्तुमगाधे कामिनां करगृहीतवलम्बाः ।  
 बालिकाः प्रसृतपाणिपदाब्जं पाथसि प्लवननर्म वितेनुः ॥ २७ ॥  
 कैशिके सलिलसंगिनि तासां कान्तचित्तमजनिष्ट रसाद्रिम् ।  
 शुष्यति प्रचितशोषणमल्लैराङ्गजैर्नियमिते च निबद्धम् ॥ २८ ॥  
 नीलकुन्तलनियन्त्रितमल्लीसूनकन्दुकभरा सुदृगाली ।  
 वारिदोदरवलद्विधुबिम्बामावलिं क्षणरुचामनुचक्रे ॥ २९ ॥  
 अथैष पित्रोरमितैस्तपोभरैरुपेयुषोः स्वर्गमुपार्जितैः स्वयम् ।  
 गयाशिरःसीमनि कृत्यमास्तिकः स्वधर्म इत्याचरितुं समैहत ॥ ३० ॥  
 द्युसिन्धुकाशीतदधीश्वरेषु प्रारभ्य या बाह्यममुष्य भक्तिः ।  
 करावलम्बप्रतिपादनं सा गयाप्रयाणाभिरतेरतानीत् ॥ ३१ ॥

लभे शुभे स निरगाद्रचितः सुरेन्द्र-  
 संतर्पणः सहजनिर्मलशीलशाली ।

दुष्कर्मवर्मितजनागमदूषितानि

तीर्थानि पावयितुकाम इवाखिलानि ॥ ३२ ॥

बलिभोजिबकोटयोर्जवात्प्रतिपन्नाटनयोः प्रतिक्षणम् ।  
 किरणच्छलतोऽसितार्जुने किम्भामातां पुरतोऽस्य निम्नगे ॥ ३३ ॥

अनुपदमपश्यदयमपसव्यपार्श्वतः सहसा विनिःसृतं धरणीतलादुपरि

बाहुमध्यमादनतितुङ्गे नभसि विहितचङ्क्रमतया संनिष्कृष्टोदयामिष्ट-  
 .....मनक्षरमाचक्षणमदक्षिणभागविटपिशाखाशिखरविरचितोपवेश-  
 तया भजनीयदेशभाविनीमञ्चितामुन्नतिमभिव्यञ्जयन्तं कमपि खञ्जरी-  
 टकखगम् ।

अम्बरे मण्डलभ्रान्तिमपदिश्य गरुत्मतः ।

तमागतवतस्त्रातुं हरेश्चक्रमदृश्यत ॥ ३४ ॥

उल्लीढमाणिक्यमरीचिकोर्मिहल्लीसशीलच्छवि हलकाद्रौ ।

वल्लीसखं धाम वशीन्द्रलोकहल्लीनमेकं मतिमाननंसीत् ॥ ३५ ॥

स्थितस्य मध्ये शिवयोर्विभाति वक्रावली यस्य समं तदास्यैः ।

बिम्बालिरिन्दोरिव भानुमालिस्पर्धाभृतद्वादशविग्रहस्य ॥ ३६ ॥

अभिवन्द्य च तं भगवन्तमिदं नवनमतानीत् ।

गन्धश्रेणीसान्द्रकह्लारचूडं मन्दस्मेरोदारवक्रारविन्दम् ।

अन्तर्वाणिध्येयमाम्नायगेयं वन्दस्वैनं वाणि वल्लीसहायम् ॥ ३७ ॥

दीनपालनमहाव्रतकतौ दीक्षितेयमधिहलकाचलम् ।

वैनतेयतनयाधिरोहिणी वासना विहरते षडानना ॥ ३८ ॥

कालिकागिरिशयोगसाधितं गाढमग्निजठरे समाहितम् ।

गालितं पयसि सौरसैन्धवे काञ्चनीकृतशराटविं रुचा ॥ ३९ ॥

शीलितोपचयकृत्तिकापयःस्वीकृतिप्रकटितातिवैभवम् ।

व्याल्लहामि मनसा भवामये मज्जतां किमपि पारदं रसम् ॥ ४० ॥

इहेश्वरादेकमुखप्रवृत्तेरीषलभा .....रीरितार्थः ।

कह्लारशैलाधिपतिं कथं वा भजन्ति संदंशितबाहुमुख्यम् ॥ ४१ ॥

कनीनिकांशुग्रथिताक्षमाला षडाननी भीति षडाननस्य ।

अम्भोरुहश्रेणिरिवासिताब्जदलस्रजा गाढतरं निबद्धा ॥ ४२ ॥

त्रिसंध्यमाविष्कृतरक्तसंध्यके घराघरेऽस्मिन्निदमन्यदद्भुतम् ।  
 मदेकनालोपरि शश्वदीक्ष्यते समप्रबोधाकलिता षडम्बुजी ॥ ४३ ॥  
 कलापिनीनां नटनान्तरेषु कपोल[डो]दोलायितकुण्डलानि ।  
 नालीकसंदोहनटन्मिलिन्दपालीकन झूपरिशोभितानि ॥ ४४ ॥  
 कल्लारमाप्रातुमिवेक्षणाभ्यां गाढावलीढश्रवणान्तिकानि ।  
 नेत्रद्वयीसीमनिबद्धसेतुनर्मस्पृशा नासिकयोज्ज्वलानि ॥ ४५ ॥  
 न्यस्तस्य दृग्दोषनिवारणाय बिन्दोः सगन्धं तिलकं वहन्ति ।  
 प्रियाघरोष्ठाभृतपारणायामुच्चैरहंपूर्विकया युतानि ॥ ४६ ॥  
 उपासकेभ्यो युगपत्प्रणीतषड्दर्शिनीव्याकृतिसंभ्रमाणि ।  
 कल्लारसौरभ्यघने कपोले स्वैरं शिवाभ्यां कृतचुम्बनानि ॥ ४७ ॥  
 रसाभिलाषेण रहः प्रियाभ्यां पर्यायपीताघरपल्लवानि ।  
 धन्यो जनः पश्यति तारकारेर्मुखानि मुग्धस्मितकन्दलानि ॥ ४८ ॥  
 कुमारमीडे गुरुगर्वयोगादुपोढसंरम्भमुपेत्य यस्य ।  
 विलासहासेन भवान्विचेष्टः शक्रो जयस्तम्भ इवावतस्थे ॥ ४९ ॥  
 अहरलङ्घयविधेयशतस्य वा निशि निषेविततरुतलस्य वा ।  
 उपनिषन्मुखवेद्यमुदेतु मे मनसि षण्मुखवारिरुहं महः ॥ ५० ॥  
 नीलावनीभृन्निभसौरिघाटीलुलायकोलाहलसुषैर्ये ।  
 काले स्मरामः करुणामिरामविलोकनं तारकवैरिणं तम् ॥ ५१ ॥  
 वल्लीवक्त्रारविन्दे मदकलमधुपत्रातसंपातरीत्या  
 तुल्यानां जृम्भणानामहमहमिकया गुम्भने दुर्निवारैः ।  
 हृद्यामुद्गावयद्भिर्दिशि दिशि \*.....पङ्क्तिमिन्दीवराणां  
 कल्याणं वः कटाक्षैः कलयतु करुणाशालिभिः कार्तिकेयः ॥ ५२ ॥

स्तनंधयोऽपि शर्वाण्या दैत्यं दारितवानसौ ।  
 स्वतो धारयतः शक्तिं किं वयो गण्यते बुधैः ॥ ५३ ॥  
 सर्वागमोपदेष्टापि शबरीमयमग्रहीत् ।  
 अस्य भिल्लाग्रणीसूनोरथवा किमनौचिती ॥ ५४ ॥  
 श्रयत भवानीतनयं शतमखरिपुजैत्रवैभवानीतनयम् ।  
 निरवधि कारुण्येन व्याप्तं हृदि वपुषि चाधिकारुण्येन ॥ ५५ ॥  
 सेनानीरजनि करश्रेणिपराभूतशोणनीरजनिकरः ।  
 परनलिनीरजनिकरः परमशिवानन्दबाष्पनीरजनिकरः ॥ ५६ ॥  
 प्रशस्तलीलाविभवोपनीतकुशस्थलीकूलझरीविशेषम् ।  
 कृपालतोपन्नमुपात्तवेधःकपालमाराधयदेश देवम् ॥ ५७ ॥  
 इमं परीषाकमिहापराधादम्भोजयोनेरपि पश्यतेति ।  
 अदःकपालेन सुरालयेषु भिक्षामटन्यः प्रकटीचकार ॥ ५८ ॥  
 तदनु निःशङ्कं भूधरोत्सङ्गसीम्नि शीलित.....मासादितरागसंप-  
 दावेशतया शैलेशतनुभुवा सततमाकेशचरणमवलोकनीयरामणीयकं  
 नागेशमभिवन्द्य नरपालमन्दिरद्वारमासाद्य दूरादेव नृपसदसि मागधकु-  
 लनिगद्यमानमभिजातपद्यजातमार्थमिश्रः सहर्षमश्रौषीत् ।  
 वर्धस्वामितसार सारसविधेयालोकलोकत्रयी-  
 गेयप्रौढिविशेषशेषनिभवाङ्गैपुण्यपुण्याकृते ।  
 संग्रामाङ्गणधीर धीरत सतां कोदण्डदण्डक्षत-  
 प्रत्यर्थिस्सयसङ्गसंगतमहीरामाक माकप्रभो ॥ ५९ ॥  
 धनजयकृता दानेनानेकदिक्तलङ्घन-  
 स्यदनिरतया कीर्त्या नीत्या निरस्तकलङ्कया ।

सरसकलया चात्रेः संतानरत्नचिरन्तना-

ननघचरितान्नाजज्ञेगीयसे क्षितिनायकान् ॥ ६० ॥

जनितनलिनीशङ्कावेशे हरिन्मणिकुट्टिमे

शशधरकलामुद्यद्विम्बां निशासु समंततः ।

विसधिषणया केलीहंसाः स्पृशन्ति मुखाञ्चलैः

प्रतिबुधगृहं यत्तन्माकप्रभो तव वैभवम् ॥ ६१ ॥

श्रीमन्माकक्षितिधर भवत्कीर्तिशैल्ययोषा

मेरुस्तम्भे भ्रमणनटनप्रक्रियां संविधत्ते ।

तस्यास्तादृग्विलसितजुषो रत्नताटङ्कभूषा-

युग्मं तिम्मच्छविरिति शशीत्यम्बरे बम्भ्रमीति ॥ ६२ ॥

चक्राणां विदधाति सोऽतिकदनं तेषां शरण्यस्त्वयं

राजा विष्णुपदाक्रमं वितनुते सोऽयं तु तस्यार्चकः ।

आस्ते सोऽहिभयैकभाजनमयं तस्यानभिज्ञस्त्विति

त्यक्त्वा तं परिकर्ममौक्तिकमिषात्त्वामेव ताराः श्रिताः ॥ ६३ ॥

तव माकविभो धराधिपैरवलेपादकृताभिवन्दनैः ।

इह दिव्यपि चानुभूयते बहुशस्त्रीपरिरम्भसंभ्रमः ॥ ६४ ॥

पार्श्ववर्तिजनताप्रतिबिम्बव्याजतो विमतराजसमाजम् ।

सङ्गरे कवलितं किल धत्ते सार्व माक तव पाणिकृपाणः ॥ ६५ ॥

वमथुनिकरेण वसुधां सिञ्चति माकनृप तव गजश्रेणी ।

आत्मपदाहतिलीलानिर्मितमूर्छानिवारणायैव ॥ ६६ ॥

श्रीमाकक्षितिपालशेखर भ्रवद्वेतण्डकर्णानिलो

नेष्यत्याशु कुतोऽपि तूलपटलीरीत्या हरिद्वारणान् ।

आलोच्यैवमचञ्चलस्थितिकृते तेषां किमम्भोजम् ।

क्षोणीमण्डलभारमेव सततं कुम्भस्थलीषु न्यधात् ॥ ६७ ॥

चाटीहेलासु घोटीसुरपुटदलितक्षुण्णरेणूपगूढै-

र्दानैर्जम्बालितासु त्रिदशकरटिनां गण्डभित्तिस्थलीषु ।

लग्ना नीलारविन्दच्छदरुचिरलिनां धोरणी कज्जलेन ।

व्यालिप्ता जैत्रवर्णावलिरिव भवतो भासते माकभूप ॥ ६८ ॥

अध्यासीना समन्तात्क्षितिभरणकृतामावलिः सिन्धुराणां ।

वातैरश्रान्तलोलश्रवणपुटमहातालवृन्तोपजातैः ।

काष्ठानामन्तराले किमपि विसरतस्त्वत्पतापानलस्य

प्रायः संधुक्षणानि प्रणयति नितरां माकराज क्षितीन्द्र ॥ ६९ ॥

विपक्षलक्ष्मीः क्रियते त्वया महीवराहवन्दी प्रमदासमञ्जसा ।

रिपुं च माकेन्द्र करोषि किंकरं वराहवं दीप्रमदासमञ्जसा ॥ ७० ॥

प्रकरूपते त्वत्करवालयष्टी रविप्रभावारिजयापनाय ।

न हि प्रवर्तेत कदापि लोके रविप्रभा वारिजयापनाय ॥ ७१ ॥

इह महिमा कनकपटः पटुघटितं साख्यमाक नकपटः ।

विहरति मानवलोके विलसत्कारुण्यवीचिमानवलोके ॥ ७२ ॥

पापनृकण्ठीरवतः प्रथितादुदितं दिशासु कण्ठीरवतः ।

एत्य धरा माकेशं हृष्यति हटकृष्टवैरिरामाकेशम् ॥ ७३ ॥

वारिजनाभी राजति सोऽयं कृतस्तवारिजनाभीः ।

जहिहि स्कन्धावारे वसतिं तरसा दिगन्तिकं धावारे ॥ ७४ ॥

हेमाकरूप क्षमाकण्ठकहरपटिमा कल्यारीमाकटाक्ष-

स्तोमाकाषः सुमाकर्कशभणितिललामा कथं वर्ण्यतेऽसौ ।

क्ष्माकर्पूरभ्रमाकल्पनलटहयशःप्रौढिमा कर्मरूढ-

स्थेमा कारुण्यसीमा कनदनघगुणो माकराजक्षितीन्द्रः ॥७५॥

अनन्तरमयमवनिभृदन्तिकादभिमुखमापतद्विरागच्छत सरयमा-  
शिषो वदत भूपतेः श्रीमदवलोकनकुतूहली नृपतिरयमास्त इति निवे-  
दयद्विरावसरिकपुरुषैरावेद्यमानसरणिरवगाह्य धरणीशमन्दिरमतिलङ्घ्य  
कतिचिदपि कक्ष्या(क्षा)न्तराणि कविबुधबन्धुसचिवमित्रसामन्तमण्डली-  
शोभिनि काञ्चनास्थानमण्डपे मणिमयचतुस्तम्भमध्यमवितर्दिकायामति-  
मृदुलतूलमालिकामांसलममृतफेनपटलीविनिर्मलमादिपुरुषमिव शेषमास्त-  
रणविशेषमध्यासीनं वारविलासिनीकरकमलडो(दो)लायमानचामरद्वित-  
यभासुरपार्श्वभागतया कलशजलधियुगलीकलोलयुगला...रुलसन्तमर-  
विन्दिनीबन्धुमपह(स)न्तं कौसुम्भपटखण्डपरिकलितमालतीप्रसवशा-  
लिना मौलिबन्धेन संध्यामयूखसंवलिततारकमम्बरतलैकदेशं विडम्बय-  
न्तमस्तोककुङ्कुमस्थासकपिशङ्गमरीचितरङ्गितां मूर्तिमावृण्वता कण्ठाभर-  
णमुक्ताफलदीप्तिवृन्देन मन्दाकिनीपूरपतनगौरवपुषं सुमेरुमवधीरयन्तं  
पीतवसनपरिपीतकटिप्रदेशतया पुष्करजालसंवृतनितम्बभूमिमुदयक्ष्मा-  
भृतमधिक्षिपन्तं कलकरूपशाखिनः किसलयान्तरालकन्दलितेन कुसुम-  
कोरकेणेव कुरुविन्दमध्यवर्तिना कुलिशोपलेन परिशोभमानमहं वीरक-  
ङ्कणं मणिबन्धसीमनि महनीयमुद्रहन्तं मकरध्वजमिव मार्गणोपदर्शित-  
सौमनस्यं पाकशासनमिव प्रतिरोधिबलविभेदनं पुरवैरिमित्रमिव समस्ता-  
भिलषितपूरणधुरीणसन्निधानं द्वितीयहरमिवातृतीयलोचनमन्यमिव शत-  
मन्युमितरमिव वदान्यपादपमपरमिव कुसुमाकरमत्रिकुलपवित्रीकरणकु-  
शलचरित्रसंपदं कोनाम्बागर्भकुञ्जगृहसंचारकेलिपञ्चाननं पापजगतीपति-  
प्राचीनसुकृतपरिपाकं माकनरलोकनायकमवलोकयन्मनस्येवमकरोत् ।

यो भोगिप्रवरोऽप्यजिह्वचरितः श्रीशोऽपि हृष्यद्वृषो

भाखानप्यरिदुःसहः कुवल्याधीशोऽप्यदोषाकरः ।

सर्वज्ञोऽप्यनलीकदृष्टिरचलोऽप्यक्षीणपक्षावलिः

सोऽयं माकनृपो विचित्रमहिमा स्वैरं विजेजीयते ॥ ७६ ॥

तदनु संमदादुत्थाय पार्थिववरिष्ठेन समुचितासन्नविष्टरे समुपवेशि-  
तोऽयमतिविचक्षणो दक्षिणमुद्यम्य हस्तं नृपकुलमणेरस्य नमदखिलसा-  
मन्तभूपतेराशिषं प्रायुङ्क्त ।

कल्याणाकर माकराज भवते कारुण्यसंशीलना-

द्रौंरेष जनार्दनो वितरतादालोकनैः संपदम् ।

पारावारसुतासनाथमभितो बाहान्तरान्तःपुरं

दोष्णां यस्य चतुष्टयी चिरधृतैः पातीव दिव्यायुधैः ॥ ७७ ॥

लक्ष्मीनित्यविहारकैटभरिपो चक्रावलीरञ्जन-

च्छायावल्लभ कीर्तिवृद्धिकलनाधाराधराभ्यागम ।

दोषापोषणपूर्णचन्द्र सुमनोविस्फूर्तिपुष्पाकर

श्रीव(म)न्साल्वकुमार माक भवतः श्रेयांसि संप्रार्थये ॥७८॥

सकलभवद्गुणसङ्घश्लाघाचातुर्यविवृतिकलनायाम् ।

जगति फणिराज एकः शिष्यत इत्येव शेषतां धत्ते ॥ ७९ ॥

पारं भवद्गुणौघानां वाणी व्रजतु मे कथम् ।

अपर्याप्तस्थितिर्येषामपि ब्रह्माण्डमण्डलः ॥ ८० ॥

तदपास्य भवद्गुणावलीस्तवधाटीरुचिमेतदद्य नः ।

पृथिवीश भृशं निवेदने प्रकृतार्थस्य मनः प्रवर्तते ॥ ८१ ॥

स्थितिगुप्तिमलब्धसंगतिं क्षितिपालाधिगमै फलं विदुः ।

मनुजेशधुरीण मादृशमुचितं तेन तवोपसर्पणम् ॥ ८२ ॥



भुवि ते तु बुधैरवस्थितैरनवासं न किमप्यवेक्षते ।  
 अपहाय पुरा कृताधिकं सुकृतं दुष्कृतशोधनक्षमम् ॥ ८३ ॥  
 तदिमां मनुजादिबन्धुतां तव पार्श्वे विनिवेश्य सांप्रतम् ।  
 अविमुक्तमुपासितुं व(रै)रविमुक्तं वयमाद्रियामहे ॥ ८४ ॥  
 परिपाहि मदीयबान्धवान्विषये ते विहितस्थितीनिति ।  
 कथनं खलु सिद्धसाधनं क्षितिसंत्राणकृतस्तवान्तिके ॥ ८५ ॥

इति तमभिलपन्तं हृष्टचेता नरेन्द्रो  
 भृतमुदमुपचारैः प्राहिणोदत्युदारैः ।

पथि खलु विदधानो भावबन्धं विशुद्धे-

र्वलवदिह सपर्याभाजनं कस्य न स्यात् ॥ ८६ ॥

अथ विनिर्गत्य निःशङ्कदुर्गभुवो निखिलदुर्गतजनस्वर्गतरोरनर्गल-  
 शौर्यविस्मारितभार्गवस्य भर्गतनूभवस्येव दुर्गाप्रसादलब्धविविधाभिल-  
 षितवर्गस्य भोगिवरनिराकृतिपटुविवेकशालिनो माकराजमहीपाकशास-  
 नस्य सुजनतातिरेकमनुचिन्त्य मुहुर्मुहुर्मुदमनुसंदधानस्तदवलम्बिभिरेव  
 वचनगुम्भनैरनुचरसमाजमपि सभाजयन्सरोजलोचन इव सहचरीद्वयेन  
 कियद्दूरमिव गत्वा स लब्धवर्णः सुवर्णमुखरीं निर्वर्णयन्निदमवर्णयत् ।  
 इयं खलु

हुंकृत्य भृङ्गनिनदैरुपगृह्य वीची-

हस्तैः शिशूनिव जनानदसीयपङ्कम् ।

प्रक्षाल्य हंसरसितैः परिसान्त्वयन्ती

मोदं प्रसूरिव मुहुर्मुहुरातनोति ॥ ८७ ॥

उत्तरेण सरिदुत्तमामिमांस्तुङ्गशृङ्गदलितद्युसिन्धुना ।

चक्षुषोरुपदया चिराय नो भूयते भुजगराजभूयता ॥ ८८ ॥

अत्र कुञ्जगृहासीनकेलिकाराङ्कलालिताः ।

विष्णोः कर्माणि गायन्ति विद्याधरमृगीदृशः ॥ ८९ ॥

अहो वृषधरमहीपतेरमुष्य महिमा ।

पङ्कपनीतैरिह सत्प्रसूनैः कुणिः स्रजो गुम्भनमातनोति ।

अम्भोजनाभस्य कथामवाचा प्रस्तूयमानां बधिरः शृणोति ॥ ९० ॥

अथ तदानीं

पद्मासन्नायमाने मणिमुरसि वहन्कौस्तुभं वास्तुभूमि-

र्भासामासारदानोन्मुखधनसुषमागर्वनिर्वापिकानाम् ।

स्तुत्यः श्रुत्यावलीभिर्नियमधनजनस्वान्तकान्तारलीला-

कुम्भी कुम्भीनसाद्रेरधितटममुनालोकि लोकैकनेता ॥ ९१ ॥

असौ पुनरुरसा विशङ्कटेन विधृतवनमालिकं वेङ्कचे(टे)शमभिवन्द्य  
 निर्मलमनाः सपरितोषमिदमभाषत ।

साधूनां हृदयान्तरालसरणौ पुष्पान्परिष्कारतां

कुक्षेः सीमनि दर्शनीयविभवां कुर्वञ्जगन्मण्डलीम् ।

आस्यामञ्जनभूभृतो निजतनुच्छाया.....रं त्वर्थय-

न्कोऽप्यास्ते मणिरिन्दिराकुचतटीशाणोपलोत्तेजितः ॥ ९२ ॥

अञ्जेन्दीवरयोरनङ्गशरयोरुत्तेजिते यदृशौ

मञ्चो यस्य समस्तशब्दकुहनामाणिक्यशाणोपलः ।

यन्नाभीसरणिश्च सूक्तिजननीश्चश्रूपदस्थायिनी

पायान्मां हृदयंगमस्सरकलातत्त्वं तदेतन्महः ॥ ९३ ॥

अञ्जनाचल.....सर्वैरपि जनैरब्रम् ।

तटे गुह्यतटाकस्य मुकुन्दो मुहुरीक्ष्यते ॥ ९४ ॥

अवतंसेन विदुषां प्रशशंसे ततोऽमुना ।

स्वामिपुष्करिणीतीरभूमिभूषामणिः.....॥ ९५ ॥

अङ्घ्रिप्रभिन्नतटहाटकशैलशृङ्गरिङ्गद्रजोनिचयकुङ्कुमलिसगात्रः ।

घोणाहताम्बुनिधिदुन्दुभिघोषहृष्टः पायान्महीपरिणयाभिमुखो(वराहः) ॥

अम्भोनिधेरलघुनिश्चसिताभिषङ्गाद्विभ्राम्यतो भ्रमिविलोकनकैतवेन ।

पृथ्वीपुरःप्रणयिनोचितभूपरीक्षां कुर्वन्निवादिमकिटिः कुरुतां मुदं नः ॥

(व्या)धूतदेहरभसव्यपसार्यमाणा-

माशासु वारिलहरीमपदिश्य सिन्धोः ।

जीयात्सृजन्निजसमागमभाविपृथ्वी-

व्रीडापनोदनतिरस्करिणीं वराहः ॥ ९८ ॥

आद्यं नमामि.....भजन्समुद्रो

यद्रोमकोटिषु कुशाग्रहिमाम्बुरीतिम् ।

तत्कालसंगतधरापरिरम्भकर्म-

धर्मोदबिन्दुविहृतिं घटयांबभूव ॥ ९९ ॥

अम्भोधि कूल.....चोरदैत्य-

मुस्ताक्षतिप्रभवमोदपरंपराभिः ।

भूदारतां प्रकटयन्पुरुषः पुराण-

स्तचादृशीमिह तरङ्गयतु श्रियं वः ॥ १०० ॥

कोलस्तनोतु कुशलानि चिरंतनो मे

येन क्षितौ प्रथममीषदुदञ्चितायाम् ।

अस्या विषादविगमाच्चलसितैरिवाब्धे-

रङ्गाय बुद्बुदकदम्बकमाविरासीत् ॥ १०१ ॥

आधारधुर्य जगदण्डकपालवन्ति

पाथोमिषेण फणिमन्दिरमण्डपस्य ।

उर्वीशिलासुपरि निक्षिपता व्यतानि

येनाम्बुमानमिव तेन वयं सनाथाः ॥ १०२ ॥

प्रान्तक्षरज्जलधिवारिभरामुदस्य-

न्धोणाञ्चलेन धरणीं कुहनावराहः ।

तादृक्कृतिव्यतिकरश्रमवारणाय

धारागृहान्तरमिवाधिगतः पुनातु ॥ १०३ ॥

मह्यं शुभानि विदधातु महावराहो

दंष्ट्राहितेन विलसन्बलयेन धाव्याः ।

संरक्षणादिव चराचरमण्डलीना-

मासादितेन महतातपवारणेन ॥ १०४ ॥

अङ्कं महीवरतनोरधिरोपिताया

व्यापारयन्निजदृशा वदनारविन्दे ।

आद्यः पुमानभयमुद्रिकयादसीय-

मस्यन्हठोद्धरणभीतिमिवावतान्नः ॥ १०५ ॥

भवाब्धिरुद्वयसो जनानां पदाब्जमेतद्भजतां ममेति ।

वक्तीव यः सक्थिनिवेशितेन वरप्रदेनापि कराम्बुजेन ॥ १०६ ॥

तदनु शेषाचलभूषामणेररविन्दलोचनस्य चरणारविन्दपरिचरणपु-

ण्यपरिणतेरिव नयनसरणिमवगाहमानमन्तिकनिष्यन्दमानसिन्धुपवन-

कन्दलप्रासतुन्दिलशिथिलबन्धस्य फणिराजपरिकर्मणः प्रतिक्षणदृढीकृतौ

कृतदक्षिणं दक्षिणकैलासकटकतटसीमनि शिलावटमूलबद्धरतिं कालह-

स्तिपतिमासेवमानो भूदेवानन्दनः सानन्दमिदमवादीत् ।

अग्रे लताग्रथितपटलीकल्पितच्छायमास्ते  
 सिक्तं दन्तावलकरजलैरर्चितं भोगिरत्नैः ।  
 भिल्लाधीशोपहृतपिशितामोदवक्त्रारविन्दं  
 भाग्यं पृथ्वीधरपतिसुता.....योरादितत्वम् ॥ १०७ ॥  
 पायादपायरहितं परिणम्रमुक्ता-  
 दायादकायमतिवेलदयाविधेयम् ।  
 दूरे चिरंतनगिरां दुरितापहारि  
 पारेसुवर्ण.....कटं महो नः ॥ १०८ ॥  
 ब्रह्मादयोऽपि भवदासिकृते यतन्ते  
 यत्नं विनापि ययुराटविकादयस्त्वाम् ।  
 आतः कृतान्तविजयिन्नतिचित्रशीलं  
 त्वां मन्महे न सुलभं च न दुर्लभं च ॥ १०९ ॥  
 प्रत्यग्रपुष्करपयःकलिताभिषेके  
 नागे नटद्गुणततावपि लुप्तिकायाम् ।  
 प्रीतिस्तवास्तु भगवन्नभवत्कथं वा  
 लुब्धद्विजिह्वविषयः प्रणयानुबन्धः ॥ ११० ॥  
 अन्योपचारविधिरस्तु महानणुर्वा  
 भावत्कर्हर्षपदमान्तर एव भावः ।  
 गौरीश ते मणिगुणप्रतिपादनेन  
 प्राप्तौ गतिं किल समां फणितन्तुवायौ ॥ १११ ॥  
 त्वद्भावतोऽपि तुहिनांशुकिशोरमौले  
 धन्या भृशं भवति तावकभक्तैव ।

श्रीकालहस्तिपुरसीमनि यत्त्वयापि  
 भक्ताग्रिमस्य जगृहे फणिनः स्वरूपम् ॥ ११२ ॥  
 निर्मोकपट्टसितमङ्गमसह्यवेगः  
 क्ष्वेलानलो दुरवबोधतरं पदं च ।  
 सर्वं यतः सममहेर्भवतश्च शूल-  
 न्नन्योन्यरूपपरिवृत्तिरतः किमासीत् ॥ ११३ ॥  
 देव त्वया यदिह दक्षिणरौप्यशैले  
 व्यालद्विपेन्द्रतनुरष्टविधा वितेने ।  
 तद्युक्तमेव कलये तव नीलकण्ठं  
 पञ्चाननं च यदुशन्ति भवन्तमार्याः ॥ ११४ ॥  
 घोरस्वभावजटिलः क वनेचरेन्द्रः  
 शान्तोपसेव्यसरणी सुगमा क मुक्तिः ।  
 अन्योन्यमेलनविधावनयोः प्रवीणा  
 तत्तादृशी जयति देव तवानुकम्पा ॥ ११५ ॥  
 प्रालेयभानुशकलादपि पादुकाया-  
 माकाशसिन्धुसलिलादपि वक्रतोये ।  
 देवीमुखाभृतरसादपि दष्टमांसे  
 को वा गुणस्तव कुतूहलहेतुरासीत् ॥ ११६ ॥  
 हातुं पुलिन्दपतिरात्तकिरातभाव-  
 मासीद्भवन्तमधिगम्य महाकिरातः ।  
 किं कालहस्तिनगरीश तदद्भुताय०  
 प्राग्वासना बलवती खलु देहभाजाम् ॥ ११७ ॥

अङ्गाचरार्चनविधेरपि ते गरीयः

पादारविन्दपरिपूजनमेव शम्भो ।

दत्त्वा मुखे दशमगाद्विषमेक्षणत्वं

मिल्लः पदे तु हरिराससुदर्शनोऽभूत् ॥ ११८ ॥

व्याधः समर्पयतु नाम विलीढशेषं

मांसं विवेकविरहेण मनोभवारे ।

अङ्गीकृतं कथमिदं भवताथवैत-

त्संभाव्यते त्वयि वनेचरसार्वभौमे ॥ ११९ ॥

पाणिग्रहव्यतिकरादुपरि प्रजाना-

मुच्छिष्टसंकरमुशन्ति जना जगत्याम् ।

प्रागेव मुक्तिपरिणीतिविधेरयं वा-

मासीत्किमेष शबरागमसंप्रदायः ॥ १२० ॥

स्पृष्टं शिरः शबरपादुकयेति मन्ये

तस्मिन्नमर्त्यतटिनीं विभूषे तथापि ।

दष्टामिषग्रहणदर्शितचापलस्य

नेहास्ति कापि तव निष्कृतिरन्तकारे ॥ १२१ ॥

गङ्गागाण्डिवचापयोर्मदभरक्षेपाय चूडापदे

गण्डूषाम्बु च पादुका च शबरोत्तंसस्य बन्ध्रे त्वया ।

पद्माक्षसम्यग्भजनाय दृगपि प्रत्याददे कस्य वा

दर्पापाकृतये महेश जगृहे दष्टावशिष्टामिषम् ॥ १२२ ॥

त्वन्मस्तकाहितफट्टन्यसनादिदोष-

संशोधकव्रतकृते शबरो बभार ।

चर्मग्वरं कटितटे भसिताङ्गराग-

मङ्गे कपालमधिपाणि जटाश्च मौलौ ॥ १२३ ॥

सन्तु प्राणिवधैकतानमतयः शश्वन्मदान्धीकृता

जिह्वव्यापृतयोऽथवा जनिभृतः स्फारीभवद्भ्रान्तयः ।

मुक्तिस्तान्वृणुते खयं यदि कृपा मुग्धेन्दुचूडाल ते

तत्र व्याधगजाहिकीटपतयो दृष्टान्तकाष्ठापराः ॥ १२४ ॥

यामि प्रीतिमहं परान्नभजनैरुच्छिष्टभोजी भवा-

न्मूर्खाहं चरणौ स्पृशामि धनिनां त्वं पादुकाशेखरः ।

सेवेहं धनपापकर्दमनर्दी त्वं वक्रतोयाप्लुतो

युक्ता किंनु मदीयदोषगणना श्रीकालहस्तीश ते ॥ १२५ ॥

सत्कर्माचरणात्मिकां प्रथमतः संपाद्य नान्दीं ततः

प्रादुर्भाव्य समस्तभक्तिगरिमप्रस्तावनाकौशलम् ।

द्रागुत्सार्य तमःपटीमथ वृते दीपेन विद्यात्मना

चित्ते मे नटनं विधास्यसि कदा श्रीकालहस्तीश्वर ॥ १२६ ॥

गण्डूषाम्बुनिमज्जनाय यदभूद्रङ्गावतंसस्य ते

चूडालङ्कृतिरूपनाय विधृतज्योत्स्नावतः पादुका ।

तृप्त्यै भक्षितशेषमामिषमपि त्रैलोक्यकुक्षिभरे-

र्विद्याधीश मुदे तवास्तु तदियं वाणी लघ्निष्ठापि मे ॥ १२७ ॥

मिल्लग्रणीचरणपल्लवपादुकायै

सेयं क्रियासममिहारवती नमस्या ।

वेधः करोटिविधुखण्डवियन्नदीनां

सेहे न या गिरिशशेखरताभिमानम् ॥ १२८ ॥

अस्त्येव यद्यवतरेन्मम दृष्टिमार्गे  
 नैवास्ति चेन्न तटिनीभरणं घटेत ।  
 इत्थं विधेर्विमतिमीश किरीटलक्ष्म्या  
 यस्याः स्मृतिर्हरति सावतु पादुका नः ॥ १२९ ॥  
 त्रातं यया हरजटावनचारकेरुयां  
 वेधःशिर प्रतिहतेः शबराङ्घ्रिपद्मम् ।  
 सा पादुका षडरिवर्गविनिर्जयाय  
 संनद्धतां भवतु संप्रति नः शिरस्त्रम् ॥ १३० ॥

अपि च—

जगन्मण्डलीयं त्वयि स्वप्रकाशे नटन्ती रवेरंशुजाले नदीव ।  
 अविद्याविलासाकृतिर्विद्यया ते भव.....भवत्यन्तकारे ॥१३१॥  
 मनोहारिशब्दादिभिर्व्यज्यमानानहं किञ्चिदालिख यस्यैव लेशान् ।  
 सुखत्वेन जानामि संसारपीडां तमानन्दवाराकरं त्वामुपासे ॥ १३२ ॥  
 .....कणस्फूर्तिहेतुः सुखादिप्रपञ्चोऽपि सर्वप्रियत्वेन भाति ।  
 परप्रेमभारास्पदत्वेन तादृक्प्रमोदाकृतिप्रत्यगर्थोऽसि शम्भो ॥ १३३ ॥  
 न कर्तास्मि नानाविधानां क्रियाणां प्रसक्तोऽपि नैतत्फलस्वादनेषु ।  
 सदानन्दविज्ञानसान्द्रस्वभावो भवानेव सोऽहं भवामि स्मरारे ॥१३४॥  
 यथा मातृवाक्येन राधेयभावं परित्यज्य कर्णः पृथासूनुरासीत् ।  
 तथा तत्त्वमस्यादिवाक्येन जैवं समुत्सृज्य रूपं त्वमेवाहमस्मि ॥१३५॥  
 भवन्तं वदन्येकमेवाद्वितीयं प्रणीतेतरालापसीमावचांसि ।  
 अतः साधयेदावयोर्भेदसत्तामयं कल्पितः किं नु संसारबन्धः ॥१३६॥  
 यथा शुक्तिकादेरिदं तानुविद्धं समारोपितं वस्तु सर्वं चकास्ति ।  
 तवानङ्गजेतस्तथा सत्तयेदं समालिङ्गितं दृश्यजातं विभाति ॥ १३७ ॥

गुणे कल्पिताया यथा कुण्डलिन्या जनत्रासकम्पादिसंपादकत्वम् ।  
 तथा संसृतेरीश नानाविधार्थक्रियासाधकत्वं त्वदारोपितायाः ॥१३८॥  
 त्रयीमौलिना देशिकस्यापि वाचा समावेदिता संगनिर्मुक्तता मे ।  
 न सा बाध्यते नाथ मिथ्याभिमत्या महारत्नदीपभा वात्ययेव ॥१३९॥  
 असङ्गत्वधीरात्मनीयं मदीया हृदाघत्त कर्त्रादिभावपतीत्या ।  
 सुधांशूपले शुद्धतासंविदस्मि जपोपाधिकारुण्यबुद्ध्यैव नैति ॥ १४० ॥  
 सदा शुद्धबुद्धो विमुक्तस्वरूपस्त्वमेतादृशोऽहं च तर्कागमाभ्याम् ।  
 अभेदेऽपि सत्यावयोरन्तरात्मनो मे सुखस्फूर्तिरल्पेयमास्ते ॥१४१॥  
 विरामेण सर्वेन्द्रियव्यावृ(ष्ट)तीनां सुषुप्तावपि क्षीणशोकोदयायाम् ।  
 सहाविद्यया संमदस्यानुभूतिः सकाकोलमाध्वीकसेवासमाना ॥१४२॥  
 विसर्पन्महामोहवेगान्धकारे निरस्येह निःसारसंसाररूपे ।  
 भृशं क्लेशयित्वालमापन्नबन्धो शिव त्राहि मामीश कारुण्यसिन्धो ॥१४३॥  
 दुरन्तव्यथाहेतुभूतस्य दुष्टघ्नस्यैव शस्त्रेण वैद्यो दयालुः ।  
 हृदो दुःसहं ग्रन्थिमीशान भिन्दन्प्रबोधेन मे देहि मोदातिरेकम् ॥१४४॥  
 बधूयुग्मवाताशनव्याधलतानराधीशनत्कीरनागार्तिहारिन् ।  
 त्वं(?)मानयैनं जनिव्याधिपीडाविहस्तीकृतं कालहस्तीश देव ॥ १४५ ॥  
 तुषारद्युते ..... ।  
 .....पवादं मया ते वितीर्णा कलामालिकेयम् ॥ १४६ ॥

एकदापि रचितेक्षणापणौ तौ तदैव भवताभिरक्षितौ ।

पार्वतीश पदयोस्तवानिशं दत्तदृष्टिमपि मामुपेक्षसे ॥ १४७ ॥

इत्यादि कीर्तयन्नयमत्यादरादुपेत्य धीराग्रिमो माराभियातिशरीरार्ध-  
 हारिणीमाराध्य मातरं शतपत्रमुकुलसच्छात्राजुषौ मस्तकमुवि हस्तौ नि-  
 धाय समस्तोपनिषदर्थैर्घसुरभिलाभि ..... श्रौषीत् ।

विष्वद्वीचि मरीचिमद्रुचिभरे वीचीव वारां त्रयी  
 लोकानां यदवेदनादुदयते यद्वेदनान्मीलति ।  
 सत्यानन्दसुधासमुद्रलहरी सा काचिदेका ....  
 ....सि त्वमेव परमा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४८ ॥  
 नित्यानित्यविवेचनादिमजुषो नित्यैर्वचोगुम्भनै-  
 रासैः स्वस्य तवापि चैक्यमुभयोरापाततो जानतः ।  
 कल्याणे तव दृक्पथे निपततः कस्यापि पुण्यात्मनो  
 जिज्ञासा त्वयि जायते भगवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४९ ॥  
 विध्याद्यासु विधासु कापि भवतु श्रोतव्यवाक्ये विधा  
 ....कर्मविचारक....घटनया प्रत्यग्विचारस्य च ।  
 लिङ्गैः षड्विधरूपक्रमप्रभृतिभिर्वेदान्ततात्पर्यधी-  
 राधेया त्वयि तद्विमर्शकल्या ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५० ॥  
 कार्योत्पत्त्यनुकूलवेदनतया कर्त्र्या भवत्याः पुनः  
 साक्षादेव निदानतां त्रिजगतीद्वारं तु मायापरम् ।  
 मृद्वत्तन्मसृणत्ववच्च कलशे सत्ताभृतस्ते तत-  
 स्तस्या जाड्यजुषश्च संगतिरिह ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५१ ॥  
 कुम्भीजन्मनि कुम्भकार इव भूभर्तेव भूमिस्थितौ  
 हेतुः किं जगतोऽन्य एव जननस्थेन्द्रोरुपादानतः ।  
 इत्थं आन्तिमुदित्वरीं शमयितुं लक्ष्माहुरेकं जग-  
 जन्मादित्रयहेतुतां तव बुधा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५२ ॥  
 पीडनां व्यणुकादिकार्यमिवहप्रारम्भकत्वं यथा  
 नानारूपजडात्मना परिणतिर्यद्वत्प्रधानस्य वा ।

तद्वन्निर्द्वयनिर्विकार.....स्ते तद्व्यासंभवा-  
 व्यालस्य सगिवास्य कारणमसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५३ ॥  
 देहान्तःकरणस्पृहासुखमुखे रज्जूरमाद्वाधिम-  
 प्रत्येकाध्यसने च जीववपुषा पुष्पास्युपादानताम् ।  
 आकाशाग्निसमीरवारिधरणीमुख्ये तु साधारणे  
 रूपेणैव महेशितुस्त्रिजगती ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५४ ॥  
 नित्यामस्तसमस्तभेदविसरां निःस्पन्दचित्कन्दली-  
 मानन्दैकरसामगम्यसरणीमाग्नयवाचामपि ।  
 मूर्तिं जीवमहेश्वरौ विदधती मायावशेनात्मन-  
 स्तद्वद्वानुगता विशुद्धचिदसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५५ ॥  
 निष्प्रत्यूहमिषत्स्वरूपधिषणासंसिद्धसर्वज्ञता  
 सर्वोत्पादयितृत्वसर्वभुवनाधिष्ठातृताग्रेसरैः ।  
 कल्याणैरुपशोभितां गुणगणैः कैवल्यलक्ष्मीमयीं  
 दिव्यामीशदशमवाप्य जयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५६ ॥  
 मायाराहुविलीढबोधशशिना चक्षुर्मुखाक्षोदयं  
 नानावृत्तिमुखावलोकनमिलत्किञ्चिज्ज्ञताशालिना ।  
 उन्मीलद्बहुशोकवेगगरिमोद्विभेन जीवात्मना  
 बध्नासीव भवाब्धिमज्जनविधिं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५७ ॥  
 छायावल्लभशीतभानुहुतभुङ्क्षत्रतारादयो  
 भान्तीं त्वामनुभान्ति केवलचिदालोकातिरेकीकृते ।  
 चेतोवृत्तिपदार्थभेदकभवन्मातृप्रमामेयती-  
 धुर्या भासयसि त्वमेव भुवनं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५८ ॥

ऐक्ये व्यक्तिमुपागते सति बहिश्चन्द्राभाभावश्च  
 प्रेङ्खद्वृत्तिवशेन साक्षिविषयावच्छिन्नचैतन्ययोः ।  
 प्रत्यग्बोधमयेन दीपमहसा संबन्धमाध्यासिकं  
 प्राप्तेन प्रकटीकरोषि विषयाब्जज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १५९ ॥  
 सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यंशका  
 मूलज्ञानपदाभिषेकविधिना संभाविताः सूरिभिः ।  
 बाह्यैर्वृत्तिभिरिक्षणादिकरणोद्भूताभिरैकैकश-  
 स्तैरुद्यन्निखिलव्यवस्थितिरसि ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६० ॥  
 सामान्यग्रहणात्तदंशविषयाविद्यानिवृत्तावपि  
 सञ्चरुयेतरभागसंवृत्तिविधाजाग्रतमोवस्थितेः ।  
 सग्वतंधयशुक्तिरौप्यमरुभूरिङ्गन्मरीचापगा-  
 पूर्वाध्यासशतानि संकलयसि ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६१ ॥  
 अस्पृष्टैर्भ्रमवच्चनादिकलयावच्छेदनिन्दापरैः  
 संसर्गाविषयप्रभैकजनकैश्छन्दोगिरां मौलिभिः ।  
 दुष्टां प्राथमिकीं दृगादिजनितां बुद्धिं मिदागोचरा-  
 मस्यद्विर्घटते तदद्वयमिति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६२ ॥  
 तत्त्वावेदनतश्चिरंतनगिरा प्रच्याविताध्यक्षधी-  
 रज्ञानव्यतिरिक्तदोषमहिमाजन्यं प्रपद्यास्पदम् ।  
 नानाकार्यपरंपरास्वनुगतां सत्तां तवातन्वती  
 व्यत्यस्तामिव बोधवीति सफला ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६३ ॥  
 आदर्शाहृतिसंनिवृत्तनयमव्यालिखमानं यथा  
 कण्ठस्थं मुखमेव न प्रतिमुखं मिथ्या पदार्थान्तरम् ।

चैतन्यप्रतिबिम्ब एव मुकुरे जीवोऽपि मायामये  
 त्वद्रूपादतिरिच्यते न हि तथा ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६४ ॥  
 प्रक्षीणादिकथा समस्तजनिमत्प्रत्यक्षताशालिनी  
 विक्षेपप्रतिरूपशक्तियुगली विख्यापितप्रक्रिया ।  
 मन्दीभूतनिरुत्तिमार्गगमना मायाभिधा किंकरी  
 किं ते दुर्घटमेव नो घटयति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६५ ॥  
 स्वच्छन्दारुणबन्धुजीवसुमनोगुच्छाङ्कपालीवशा-  
 दच्छायां तु यथा सुधाकरमणावध्यस्यते शोणता ।  
 संसारप्रवणस्वभावभरिताहंकारसान्निध्यतः  
 शुद्धायामपि संसृतिस्त्वयि तथा ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६६ ॥  
 दृष्टिं सृष्टिमुशन्ति केचिदपरे द्रक्तुल्यकालां तु ता-  
 मभ्रादिकमतस्त्वया प्रथमतः सृष्टस्य दृष्टिं परे ।  
 लोकानां मृगतृष्णिकाम्बुलहरीसाधारणं सर्वथा  
 रूपं बोधनिवर्त्यमेव भवति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६७ ॥  
 जन्म श्रोत्रियसंततौ शुभतरे काले व्रतस्वीकृतिः  
 साङ्गाम्नायसमागमो गुरुमुखाद्धारग्रहः सत्कुलात् ।  
 निष्कामाचरणं च कर्मविततेर्निष्पद्यते कस्यचि-  
 त्त्वज्ज्ञानादरहेतुशुद्धि(द्व)विषये ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६८ ॥  
 वर्णां स्नातककाननस्थितिजुषां धर्मैश्च कर्मन्दिनां  
 संन्यासैरपि कर्मभिः समुचितैः पादोद्भवादेरपि ।  
 निष्पन्ना निखिलाप्यपूर्वपटली वेगाद्विलम्बादपि  
 त्वद्विद्याजननोपयोगमयति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६९ ॥

आधानाहितसंस्क्रियोज्ज्वलतरे निष्पादिते पावके  
 यागोऽपूर्वमिव त्वदेकविषयध्यानक्रियाशीलनात् ।  
 चित्तेनातिपचेलिमेन सहिता सा तत्त्वमस्यादिवा-  
 कत्वत्साक्षात्कृतिमादधाति विमलां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७० ॥  
 ग्रीवावस्थितमेव रत्नखचितं त्रैवेयकं विस्मृते-  
 रन्विच्छ(ष्य)न्पुरुषो यथासप्तवचनादाह्वैव तन्मोदते ।  
 अज्ञानस्थगितां सतीमपि तथा त्वद्रूपतामात्मनः  
 प्राप्यैवागमतः प्रहृष्यति सुधीर्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७१ ॥  
 त्रय्यन्तश्रवणे तदर्थमनने तद्भावनयां च स-  
 न्संप्राप्तादपरोक्षसंविदुडुपात्संसारपारं गतः ।  
 यावत्.....श्वविमुक्तिं खेलति भजन्बिम्बेशतां त्वन्मय-  
 ब्रह्मानन्दरसानुभूतिललितां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७२ ॥  
 वस्तुन्याहितचित्तमौपनिषदे वैधेषु वा जाग्रतं  
 नानाकर्मसु रक्षसीति यदयं नैसर्गिकस्ते गुणः ।  
 देहात्मभ्रमधूसरं जनमिमं त्यक्तात्मनीनक्रियं  
 यद्युत्तारयसे यशस्तव तदा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७३ ॥  
 वृत्तान्तास्तसुधं दयैकरससंवृत्तान्तरङ्गं त्रयी-  
 सिद्धान्तं स्फुटमात्मसंविदपृथक्विस्मयां तनूमाश्रितम् ।  
 अध्वान्तप्रणयानुबन्धिनि महत्यध्वान्तधाम्नि स्थितं  
 शुद्धान्तःकरणाञ्चितं पशुपतेः शुद्धान्तमन्तर्भजे ॥ १७४ ॥

अपि च । श्रीमन्नराजमणिपञ्जरकेलिशारि  
 च्छन्दःशिखासदनमङ्गलदीपरेखे ।  
 नानागमोपवननाट्यकलामयूरि  
 देवि त्रिलोकजननि त्रिपुरे नमस्ते ॥ १७५ ॥  
 ....त्रयीपुरहरार्धभिदादिरूपे  
 श्रीकामराजमनुशेखरवर्णभागैः ।  
 क्लृप्ताननस्तनजगत्प्रकृतिप्रतीके  
 कल्याणि हैमवति कामकले नमस्ते ॥ १७६ ॥  
 आपाटलं कुटिलकुन्तलमायताक्षं  
 शोणाधरच्छवि सुधाकरबिम्बवक्त्रम् ।  
 कुम्भस्तनं सृणिगुणाशुगचापहस्तं  
 रूपं विधाय कृतलोकोहिते नमस्ते ॥ १७७ ॥  
 मध्येपयोम्बुधि मरुद्गुमनीपधाम्नो  
 रत्नान्तरीपतिलकस्य ललामभूतम् ।  
 क्लृप्तं वदान्यमणिभिर्गृहसार्वभौम-  
 मास्थाय शश्वदनुभूतरते नमस्ते ॥ १७८ ॥  
 दीप्ताणिमादितनुदि.....ल-  
 व्याप्तान्तरालभुवि विभ्रमशालिकायाम् ।  
 मञ्चाग्रणीभवदजादिसदाशिवान्त-  
 पञ्चामरीधृतशिवाङ्कगते नमस्ते ॥ १७९ ॥



प्राचीनसूक्तिरसदिग्विदसाधिनाथ

.....लोचनदलेषु सरोरुहेषु ।

तत्तत्फलाहिततरङ्गितमानसाभि-

राराधिते मतिमदावलिभिर्नमस्ते ॥ १८० ॥

आनन्दबाष्पमकरन्दभृताक्षिपद्मै-

रंशेषु.....रपुनर्भावाय ।

अन्तर्महाकमलकाननमम्ब धन्यैः

संभाव्यमानचरणाम्बुरुहे नमस्ते ॥ १८१ ॥

निद्राविधौ निरवधिक्षुधया धरादि

पर्वावलीविलसितामतिलङ्घ्य पद्याम् ।

ली.....रभिषिक्तलोके

शर्वाणि कुण्डलिनी चन्द्रकले नमस्ते ॥ १८२ ॥

गीर्देवताहरिवधूगिरिजादिशक्ति-

साम्राज्यपीठनियतस्थितिजागरूके ।

शुद्धान्तसुन्दरि परस्य सुधांशुमौले

ज्ञान.....जनयित्रि शिवे नमस्ते ॥ १८३ ॥

ततश्च विपश्चिदेष निर्गत्य दुर्गत्यरुणकरधोरणीसंत्रासगरिमानुबन्धि-  
भिरन्तर्मुखजनैरनवरताक्रान्तगह्वरगृहान्तमहरवसान.....नटन्महानट-  
पादतलाभिघातपरिपीडितशरीरतया भूरितरगौरिकपुञ्जपिञ्जरीभवदमित-  
निर्झरीकैतवेन परितो दरीमुखशतैः क्षतजलहरीरिव समु.....न्तं  
जलधरपरंपरापिहितशिखरनितम्बभागतया शाम्बरीसंच्छन्नमौलिचरणस्य  
पार्वतीपरिणेतुसमुकुर्वाणं निखिलसंसिद्धिनिर्वाहनैपुणी(प्य)चर्वितसकल-  
कुलशैलगर्वततिमभजत श्रीपर्वतम् ।

सरिद्धराः सप्त विधाय मध्ये विभेदनं यस्य विनिःसरन्त्यः ।

विपाटयामो वृजिनप्रपञ्चमेवं जनानामिति दर्शयन्ति ॥ १८४ ॥

पाटलाञ्चितपदं शरीरिणां घोरतापहरदानकोविदम् ।

मल्लिकार्जुनमसोढमन्मथं तत्र तं शुचिमसावसेवत ॥ १८५ ॥

यस्य सायमुरुत्तरंहसा पूर्णनं गुरुतरं समेयुषाम् ।

वासना...तिकरादहर्निशं ज्योतिषां सुरपथे परिश्रमः ॥ १८६ ॥

तदनु धरणीसुराधिपो भवनाशिनि तटप्रकटितरसन्निधानं(?) निधान-

मिव निखिलनियोगिनां व्यक्तिभिदालेशवञ्चितेऽपि वपुषि व्यञ्जित....  
रुषभृगजातियुगसमवायमनपायशौर्यवडवानलहेतिशेषितदनुजाधिराजभु-  
जमहोजलनिधिमलोकयदहोबलपतिम् ।

सर्वान्तर्यामिभावे मम निगमशिरःसंप्रदायैकलक्ष्ये

दृष्टान्तस्तम्भगर्भो न परमिदमपीत्येव संदर्शनाय ।

ह्रन्मध्यं दानवेन्दोः सपदि विदलयन्पाणिजैः कूणिताग्रैः

प्रह्लादाह्लादकारी समहृत जगति स्फीतमत्याहितं यः ॥ १८७ ॥

तदनु पाशायुधप्रसाधितमाशावकाशमवगाहमानः प्रकटितसेवमान-  
जनदुरितभङ्गमुद्रामधिगम्य तुङ्गभद्रां सुमतिरित्ययमवोचत ।

मातर्भवत्येव महावराहवक्त्रावतीर्णा न वसुंधरापि ।

त्वमेव कामं न हि तुङ्गभद्रा किंतु त्वया सापि कृतानुषङ्गा ॥ १८८ ॥

मह्या नितम्बमिव गौरवमाननीय-

सह्याचलं समधिरुह्य सुधीरयासीत् ।

वेलागतं तदनु वीचिमतः प्रतीचो

लीलानिकेतमृषभध्वजबलभायाः ॥ १८९ ॥

लम्बालकान्तललितामलिके पटीर-  
 जम्बालिकान्तधवलच्छविमङ्गकेषु ।  
 बिम्बारुणामधरभासि विनम्य धीमा-  
 नम्बामथैष वचनैरधिनोन्मनोजैः ॥ १९० ॥  
 हस्तैश्चतुर्भिरभयं वरमञ्जचक्रे  
 संविभ्रती त्रिनयना नवचम्पकाङ्गी ।  
 पीताम्बराञ्चितकटी नवचन्द्रखण्डा  
 काचित्सरोजनिलया करुणाविरास्ते ॥ १९१ ॥  
 चण्डि प्रसाधयसि यत्प्रियवामभागं  
 सौभाग्यचिह्नमिदमेव न किं भवत्याः ।  
 अध्यास्य किं मुहुरमुष्य किरीटसीमां  
 सखोऽथवा भवति नातिशयः सपत्न्याः ॥ १९२ ॥  
 दिक्कूलचुम्बिनि दृढं विमलस्वभावे  
 मातर्भवन्मणिकिरीटमरीचिपूरे ।  
 अर्धेन्दुनावमधिरुह्य मदीयभावः  
 स्वच्छन्दसंचरणकेलिविधिं विधत्ताम् ॥ १९३ ॥  
 कल्याणि ते मुखविधुस्मितकौमुदी च  
 नेत्रारविन्दकरुणामधुनिर्झरी च ।  
 वक्षोजकुम्भगलितामृतवाहिनी च  
 तन्वन्तु नखिविधतापकलापशान्तिम् ॥ १९४ ॥  
 चक्रं नितम्बफलकेन तवातगन्धं  
 शङ्खं च कण्ठविजितं बिभृषे कराभ्याम् ।

आर्या गुरोरिह लघोरथवा निकाम-  
 मङ्गीकृतस्य परिपालनमाद्रियन्ते ॥ १९५ ॥  
 प्राप्यं जनेन परमं वरमेतदेव  
 पादाम्बुजं परमितो न च किञ्चनेति ।  
 व्याकुर्वतोस्तव वराभयमुद्रिकाभ्यां  
 सेयं युगाय करयोः शिरसा नमस्या ॥ १९६ ॥  
 अस्तोपमर्दलवमादियुगावतारे  
 धृत्वोदरस्य तव सूतवतस्त्रिलोकीम् ।  
 मातः कथं कथमिवेह महानुभावाः  
 सद्भाव एव सततं प्रथयन्ति चिन्ताम् ॥ १९७ ॥  
 सन्मार्गरोधरसिके शमवत्प्रणीत-  
 न्यकारभाजि नवमन्मथपत्रिभिन्ने ।  
 अक्षानुषङ्गमलिने हृदि मामकीने  
 शर्दाणि विन्ध्य इव ते चरणौ निधेहि ॥ १९८ ॥  
 मूकाम्बिके मुहुरपास्तजपस्य कामं  
 रागस्पृशो रचितपल्लवसौहृदस्य ।  
 भक्तस्य मे पदयुगस्य भवेत्तवैव  
 श्लाघ्या गतिः सकलहंसकुलैर्दुरापा ॥ १९९ ॥  
 साकारा सुखकन्दली पशुपतेरेका मनोहारिणी  
 स्ताकालोकसुधाकृतस्मरवधूशोकाग्निनिर्वापणा ।  
 त्रैकाल्यप्रतिपत्तिदोहनविधौ या काश्चिन्नेतुः सतां  
 सा कारुण्यतरङ्गिणी मनसि मे मूकाम्बिका दृश्यते ॥ २०० ॥

इति सपदि हिमाचलेन्द्रकन्यां पशुपतिनेत्रचकोरपौर्णमासीम् ।  
समजनि भजतोऽस्य साधुमौलैरकृतकभक्तिसुधाम्बुधेः समृद्धिः ॥२०१॥

इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये षष्ठ आश्वासः ।

अथ सप्तम आश्वासः ।

अथ मनीषिमणिरेष कुमुदिनीरमणकोरकापीडसेवादरादिव शैवलि-  
नीपतिना प्रतिमुहुरधिष्ठिताभ्यर्णं गोकर्णमधिगम्य मन्मथपरिपन्थिमन्त्रैक-  
साधकानधवैदिकजनानात्मीयनयनयोः पन्थानमुपनीय चिन्तामिमामता-  
नीत् ।

इह केचन शास्त्रवेदिनो भवदुःस्वप्नपरम्परादृशः ।

तदपायकृते जपक्रियामधिगोकर्णममी वितन्वते ॥ १ ॥

पारेपारावारमाविर्भवन्तं देवं मारामित्रमाराध्य धीरः ।

सोऽयं भूयो भक्तिपीयूषवर्षादात्तोत्कर्षा भारतीमित्यवादीत् ॥ २ ॥

अनुतटमनिशं महाबलो न यदि भवानिह नाथ तिष्ठति ।

जलधिरभिभवेदयं तदा जगदभिकृष्टदिगन्तराक्रमः ॥ ३ ॥

अथवा लघुरेष सिन्धुरास्तां प्रतिविध्यण्डममी पितामहाद्याः ।

स्थितिमादधते धृतप्रकम्प्रास्तनुभूशासन शासने त्वदीये ॥ ४ ॥

सृजसि स्मरजेतरासिकामिह गोकर्णमिते निकेतने ।

दिशसि श्रयतां तु देहिनां कथमाभोगकरम्बितं पदम् ॥ ५ ॥

अयं खलु तदनु संख्यावदग्रणीरतिलङ्घ्य सख्यधरणीधरमतिस्निह्यद-  
नुचरघटासमावृतो विविधनीवृदावलिमवगाहमानः प्रबलवाहिनीकुलान्ति  
पावनस्थलानि च पदे पदे भिशामयन्कुशाञ्चलपरिहसनमतिरतिमात्रपे-  
शलांसूक्तिमभिधातुमाद्रियत ।

वरदापदाञ्जमकरन्दकन्दलीं वरदापगामधिविगाह्य निर्मलाम् ।

अधुना निजामवयवार्थदुर्विधामभिधां समञ्चति मलप्रहारिणी ॥ ६ ॥

वीचीहस्ता विपुलपुलिनश्रोणिरिन्दीवराक्षी

फेनोदारस्मितविलसिता बन्धुरावर्तनाभिः ।

चक्रोरोजा सरसिजमुखी चारुहंसप्रचारा

पारावारप्रथमगृहिणी भासते कृष्णवेणी ॥ ७ ॥

महाबलेशमकुटीतटजाते तरङ्गिणि ।

सकृष्णापि त्वया शश्वदकृष्णा हन्त मेदिनी ॥ ८ ॥

दोलयितं बालसमीरणेन वीचीदुकूलांशुकमुद्वहन्तीम् ।

पृथ्व्या स्वयं भीमरथीभवन्त्या पताकिकां भीमरथीमुपासे ॥ ९ ॥

पुरुषत्रयमौलिभागभूषामणिनीराजितमञ्जुपादपीठाम् ।

तुलजापुरवासिनीं तुरीयामवलम्बे जगदम्बिकां भवानीम् ॥ १० ॥

कञ्जराजिगलितैरनारतं पिञ्जराभसि नवीनकेसरैः ।

पञ्जरासरिति क्लृप्तगाहनः किं जरायुवसतिं प्रपद्यते ॥ ११ ॥

नीलग्रीवजटा.....विगलितां निर्माल्यमालामिव

ब्रह्मक्षोणिभृदुत्तमाङ्गविततां पृथ्वीपरिष्कारिणीम् ।

आत्मीयैरधिवासितं विदधतीमम्भोनिधानं रसै-

स्तामद्याहमगण्यपुण्यसुलभां द्रक्ष्यामि गोदावरीम् ॥ १२ ॥

पात्रगा पटुधियामिव संपत्कान्तसिन्धुरमिता करिणीव ।

गौरिवाञ्छितपयोधरभारा गौतमी हरति लोचनजाड्यम् ॥ १३ ॥

तापसाघदलनाय निर्गता गौतमी हरति कल्मषं नृणाम् ।

चातकार्तिशमनोद्यता जलैरभ्रपङ्क्तिरभिषिञ्चति क्षमाम् ॥ १४ ॥

त्रिनयनजटाराजद्राजक्षमारुहकोरक-

व्यतिकरघनामोदा गोदावरीलहरीमराः ।

पशुबधमहाकालीनालीढगोतमपातक-

प्रशमकुशलारम्भाः संभावयन्ति वसुंधराम् ॥ १५ ॥

जगत्पतेरस्य जटाच्युतेति विधेहि गोदावरि मा विषादम् ।

सरोषगौरीचरणाहतीनामलम्भनादामुहि मोदमेव ॥ १६ ॥

स्खेलान्तर्लीलासुभगतबालानिलवल-

त्तरङ्गालीतुङ्गातरलतरभृङ्गा तत इतः ।

तटिन्यास्ते धन्या तरुणकमलिन्याकरतया

प्रणीता वैनीतावलिभिरभिवीता शतधृतेः ॥ १७ ॥

पवित्रामद्राक्षं बहलकमलामोदमधुरैः

समीरैरध्वन्यश्रममपनयन्तीं नवनवैः ।

अतिप्रेम्णा भर्तुश्चरमजलधेरर्पितमुखीं

पयोष्णीमुष्णीषप्रतिमलहरीं विन्ध्यनृपतेः ॥ १८ ॥

कलितापीडा कमलैर्महिता पीयूषमधुरतापीना ।

जनतापीतजलेयं मम तापं हरतु मलिनतापीडाम् ॥ १९ ॥

सुधांशुकन्या खदतां जनानां तापं च दूरे तनुतां पयोष्णी ।

कथं त्वमप्यम्ब कठोरधाम्नस्तनूभवे तापि तथाविधासि ॥ २० ॥

अक्षणोर्वर्षत्यमृतलहरीमाश्रमैस्तापसानां

नित्योदञ्चन्निगमपठनैरुलसतीरभागा ।

अश्मव्रातैरचलधनुषोऽलिङ्गभूतरभूतां

मज्जनानामनुजपटलीशर्मदा नर्मदा मे ॥ २१ ॥

पूजनीयविभवासु भूतले जाग्रतीषु शतशो नदीष्वपि ।

किं त्वयैव वितनोति केलिकामर्णवस्त्वमसि येन नर्मदा ॥ २२ ॥

कुचपरिणतिभाजः क्षोणिबिम्बाधराया

विगलितमिव यस्मादुत्तरासङ्गचेल्मम् ।

नटयति मुदमम्भो नार्मदं शृङ्गसीमा-

मधिवसति महाद्रेरस्य माहिष्मतीयम् ॥ २३ ॥

पुरी जयत्यर्जुनभूपतेरियं वहन्निमां विन्ध्यवसुंधराधरः ।

त्रिविष्टपालम्बतया धृतस्सयं नगाधिराजं न तृणाय मन्यते ॥ २४ ॥

माहिष्मतीमण्डनमार्तिहारि जनस्य दोस्तम्भसहस्ररम्यम् ।

सप्तार्णवीमुद्रितराज्यलक्ष्मीविलासगेहं किमपि स्मरामि ॥ २५ ॥

अवतारविशेषमञ्जनामेरुगोष्णीषमनल्पहेमभूषम् ।

कृतवीर्यतनूजवेषमीडे जगतीपालनकर्मनिर्निषेधम् ॥ २६ ॥

यदीयभुजमण्डले धरणिरेत्य लीलारतिं

विशङ्कटतरे.....विसृजति स्म दौस्थ्यव्यथाम् ।

परीक्षणकषोपलः स दशकण्ठबाहूपमनां

जगन्महितशासनो जयति कार्तवीर्यार्जुनः ॥ २७ ॥

रेवा यस्य परं दुरासदभुजासेतौ न माति स्म सा

तेजोवार्धिरपि क्षपाचरपतेस्त्रैलोक्यकूलंकषः ।

सप्तद्वीपनिखातयूपपुलकच्छन्नावनीविग्रहः

सोऽयं हैहयनायको विजयते शूरक्षितीशाग्रणीः ॥ २८ ॥

काचिन्महाकालनिकेतनस्य पुरामरातेर्भुवि राजधानी ।

श्रिया विशालां जनतामवन्ती चकास्त्यसावुज्जयिनी पुरीणाम् ॥ २९ ॥

भूतिं देहि ब्रूहि नामानि शंभोराद्यं विद्यां लीलयेत्याचरन्ती ।  
 देव्या साकं ध्यायत ध्यायतेति ध्यायन्त्यस्यां दैवतं केऽपि धन्याः ॥ ३० ॥  
 अस्यां मरालीततिरद्रिकन्याकेलीगतिप्रार्थनसापराधा ।  
 निवारितान्तर्गमनेव नित्यमास्ते बहिः खेयरतिच्छलेन ॥ ३१ ॥  
 क्रीडाजुषामत्र कृशोदरीणामारज्यमाना घुसृणाङ्गरागैः ।  
 सृष्टा जगत्पातकसंहतीनामुत्पातसन्ध्येव पुरः समिन्धे ॥ ३२ ॥  
 अस्यां निरस्ता दिवसान्तनृत्यत्पिनाकिपूजापटहप्रणादैः ।  
 निर्याति नृणामिव दुष्कृतालिः सौधेषु कालागरुधूमरेखा ॥ ३३ ॥  
 आरूढकर्मन्दिपथा इवास्यामाविर्भवज्झङ्कृतितरानादाः ।  
 आरामवीथीष्वनुवल्लिगेहमटन्ति भृङ्गा मकरन्दभिक्षाम् ॥ ३४ ॥  
 स्वयं विशालाप्यवकाशहीना दुष्कर्मलेशस्य शरीरभाजाम् ।  
 उच्चैर्महाकालमुपाश्रितापि कदापि नैषाञ्चति काललक्ष्याम् ॥ ३५ ॥  
 स्थितं संनिधानेऽपि धीसूक्तिदूरं निराकारमप्यर्धनारीशरीरम् ।  
 अधिष्ठानमप्यस्य विश्वस्य शश्वन्महाकालवास्तव्यमव्यान्महो नः ॥ ३६ ॥  
 अस्याः सिन्धोरूर्मिहस्तावलम्बादेनः सिन्धोरेत्य पारं भवामि ।  
 निर्विन्ध्याया निर्मलाम्भःप्रवाहे निर्मज्जाहं निर्गतः क्लेशविन्ध्यात् ॥ ३७ ॥  
 चर्मण्वत्याः साधु खण्डीकृतांहोमर्मण्यस्या मज्जतां वारिपूरे ।  
 कुम्भीपाकाद्धोरपीडाविपाकार्त्तिकं भीतिः स्यात्किंचिदप्यङ्गभाजाम् ॥ ३८ ॥

इदं तावदिह दृश्यते मन्दाकिनीविहितमहितसांगत्यमलघुसलिलपू-  
 रसातल्यवितीर्णजलधिसौहित्यमशिशिरकरापत्यम् ।

क्षितिरोमलता कलिन्दभूमृत्करिकालायसशृङ्खला खवन्ती ।  
 भवतापपरीतमात्रसानां नवतापिञ्जवनीयमाविरास्ते ॥ ३९ ॥

वृषभौक्तिकसंहतेर्विधात्रा वणिजा भूविपणौ विसारितायाः ।  
 परभागकरी पटीव नीला प्रतिभाति द्युमणेरियं कुमारी ॥ ४० ॥  
 मिहिरांशुविलीनमेघमार्गद्रवनिष्यन्दतौ परं किलास्याम् ।  
 यमुनेति कलिन्दजेति सिन्धोरबलेति प्रथते नृणां विमोहः ॥ ४१ ॥  
 नतिरस्तु गभस्तिमालिसूनोर्नरकद्वारमहायसार्गलायै ।  
 जनसद्गतिनर्तकीमसारप्रतिसीराकृतये प्रकाममस्यै ॥ ४२ ॥  
 असितोत्पलमालिकामवन्या जनतापुण्यशिखावलाभ्रपङ्क्तिम् ।  
 शिशिरामवगाह्य सिन्धुमेनां जनितापं विजहाति जीवलोकः ॥ ४३ ॥  
 अनुवारमवाप्तवारिकेलेरसिताया मुरशासनस्य मूर्तेः ।  
 अयमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः किमु नीलिमातिरेकः ॥ ४४ ॥  
 अतिवेलरसोदयानुभावात्कलयन्ती निजकामुकामिसारम् ।  
 असितावरणांशुकं किमेषा सहजश्यामलकच्छलेन धत्ते ॥ ४५ ॥  
 अभिषिञ्च कलिन्दकन्यके मामतिनीलच्छविनैव वारिणा ते ।  
 सहसा भवितास्मि तावताहं शरदिन्दीवरबान्धवावदातः ॥ ४६ ॥  
 दिशि वासमवाप्य दक्षिणस्यां सहजन्मा तव शास्ति पापशीलान् ।  
 भवती तु परिष्कृतोत्तराशा कृपया कल्मषमेव देहभाजाम् ॥ ४७ ॥  
 जननि त्वदवेक्षणं जनानां निरयश्रेष्ठ्यनवेक्षणे निदानम् ।  
 भवदम्भसि मज्जनं तु भद्रे पुनरुन्मज्जनकारणं भवाब्धेः ॥ ४८ ॥  
 जननामयभेषजैः श्रुतीनां पटवासैस्तटरेणुभिर्भवत्याः ।  
 चरणाम्बुजवासितैर्मुंरारेरनुलिप्तोऽपि भवामि नीरजस्कः ॥ ४९ ॥  
 रविनन्दिनि नीलरत्नयोस्ते तटसीमाजनुषोर्स्तयोः किलैकम् ।  
 अभवत्परिकर्म विन्ध्यभूमेरपरं गोपवधूपयोधराणाम् ॥ ५० ॥

हसितौषधमोहिताशयानामनुतीरं तव बलवाङ्मनानाम् ।  
 बहुशो हरति स्म नीविबन्धानतिसंधापटुरादिमः स चोरः ॥ ५१ ॥  
 तटमम्ब तवैनदेव शार्ङ्गी निजवंशीविनदामृतैरसिञ्चत् ।  
 अत एव पुरीयमत्र भान्ती मधुरेति व्यपदिश्यते जगत्याम् ॥ ५२ ॥  
 महतीषु पुरीषु काममेषा मधुरेत्यत्र किमाविरास शार्ङ्गी ।  
 अवतारमहोत्सवेन शौरैरथ चेयं मधुरा किमासु जज्ञे ॥ ५३ ॥  
 जनिकापथचङ्कमालसानामलघुश्रान्तिकलापमङ्गभाजाम् ।  
 अमृतार्पणलीलया हरन्ती नगरीयं मधुरा भवेन्न केषाम् ॥ ५४ ॥  
 धरणीतिलकं तरी भवाब्धेः खनिरिन्द्रानुजगारुडोपलस्य ।  
 दिशति प्रमदं दृशोरियं मे रजनीशान्वयराजराजधानी ॥ ५५ ॥  
 यदुवंशयशोनिदानभूमिः शिशुताविभ्रमसाक्षिणी मुरारेः ।  
 नवमुक्तिवधूविवक्षुलोकप्रतिबोधाङ्कुरपालिकेयमास्ते ॥ ५६ ॥  
 अवकर्णयितुं यशो मुरारैरसकृत्यौरजनोपगीयमानम् ।  
 गलितावरणैरियं गवाक्षैः परिफुल्लश्रुतिसंपुटेव भाति ॥ ५७ ॥  
 यमुनालहरीसमीरधूतैरियमाभाति शतैस्तटाकिकानाम् ।  
 उपकण्ठमुपेयुषां जनानामघसंधातमिवापसारयन्ती ॥ ५८ ॥  
 निजभक्तिनिरूढमानसानां घनसंसारविषादखण्डनाय ।  
 अरविन्दविलोचनः किलास्यां परिजग्राह भवानुबन्धलीलाम् ॥ ५९ ॥  
 चिरकालधृतं हृदा जगत्याः किमपि प्रौढविषादकारि शल्यम् ।  
 भगवानिह कंसनामधेयं बलसंदंशिकया समुज्जहार ॥ ६० ॥  
 इह धन्यतमैरलोकि रेखासरसीजातरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।  
 अनुवीथि पदावली मुरारैरकुतो जन्मसरस्वतीविचेया ॥ ६१ ॥

मनुजो नहि मादृशो जगत्यामनुकम्पालवदुर्विधान्तरङ्गः ।  
 चिरशीलितमप्यधर्मजातं बहिरुत्सृज्य पुरीमिमां विशामि ॥ ६२ ॥  
 इत्यादिवचनरीतिमुखरिताननो हरितालनिभवसनभरितात्मकटितटं  
 हरिनीलमणिभङ्गसंकाशरोचिषमवनतपरिषदतिहर्षविरचनाय समुद्यन्त-  
 मिव कमपि तडित्वन्तमानकदुन्दुभेरात्मजमभिवन्ध संक्रन्दनमुकुन्दशा-  
 तोदरीद्वन्द्वसंवादरूपमरविन्दलोचनस्तुतिकलापमभिरूपशेखरोऽयमेवम-  
 करोत् ॥  
 विधाय केलिं वियदापगायां यान्त्योस्तटीमिन्द्रमुकुन्दपत्न्योः ।  
 पटीविपर्यासवशेन जज्ञे प्रगल्भवादप्रतिवादभङ्गी ॥ ६३ ॥  
 पटे सुरेन्द्रप्रमदैकधार्ये कुतोऽन्यथा मुह्यसि गोपभीरो ।  
 तवैव मोहो दयितं मुरारैरशेषवन्द्यादधिकं वदन्त्याः ॥ ६४ ॥  
 मृगाक्षि शौरैर्महिमातिरेकमारुयाति राज्यानधिकार एव ।  
 बलेस्त्रिलोकीमपहृत्य बाले गोत्रारये दत्तवतः क राज्यम् ॥ ६५ ॥  
 ज्यायोबलात्साधयतोऽनुजस्य कार्याणि मुग्धे वद कः प्रकर्षः ।  
 त्राणं गवां तन्वति मत्सहाये दृष्टं बलं दुर्ललिते मघोनः ॥ ६६ ॥  
 गोपालबाले कुलिशायुधेन कृपा व्यधायीति किमेष दोषः ।  
 मग्नानुकम्पा क नु मातृगर्भं दम्भोलिना दारयतो बलारेः ॥ ६७ ॥  
 दिवौकसां दानवजातिमात्रे स्पर्धा निसर्गप्रभवा हि सत्ये ।  
 पौलोमि तर्हि त्वयि पाकशासी वैरानुबन्धान्न कुतो विधत्ते ॥ ६८ ॥  
 नारीवधं नर्मसखस्तवैव शतक्रतुः संविदधीत किं वा ।  
 अकार्यमप्याचरणीयमेव वितन्वता विश्वकुटुम्बरक्षाम् ॥ ६९ ॥  
 खकुक्षिपूर्त्यै कृतचोरवृत्तेर्दूरे जगन्नाणधुरंधरत्वम् ।  
 पुंसः स्वकीयोदरपोषणं च तस्य त्रिलोकीपरिपोषहेतुः ॥ ७० ॥

मर्त्याङ्गनागर्भपुटीमितेऽस्मिन्करोषि मिथ्यागरिमाधिरोपम् ।  
विश्वत्रयव्यापितनोरनेन का हानिरुन्मीलति कैटभारेः ॥ ७१ ॥  
किं किं शुभे केशवशाम्बरीभिर्विमोहिता त्वं न समर्थयेथाः ।  
भजन्तमुत्सृज्य जनं परेषु धाटीं निबध्नाति तदीयमाया ॥ ७२ ॥

आनन्दामृतसर्वस्वमाशास्यमरैरपि ।

आभीरपतिगेहान्तमभिव्यक्तमुपासहे ॥ ७३ ॥

पयःपयोधौ बहुकाललीलया वितायमानादिव वासनाबलात् ।  
हरिर्विहायानकदुन्दुभेर्गृहान्ब्रजे सुधाढ्ये विहरन्स पातु नः ॥ ७४ ॥  
जङ्घोपरि न्यस्य कृते जवेन संक्षालने संविहितां जनन्या ।  
प्रदक्षिणाम्भःपरिषेकरक्षामन्तर्हसन्वीक्ष्य हरिः पुनातु ॥ ७५ ॥  
स्तनं जनन्या धयतेव संमुखं प्रसारितः पातु करो बलिद्विषः ।  
निशाचरीमम्ब निरीक्ष्य मारितां प्रयाहि मा भीतिमितीव शंसितुम् ७६  
वन्दे मुकुन्दं पदपल्लवाभ्यां वाचालमञ्जीरमनोहराभ्याम् ।  
प्रहारलीलां मनसि प्रणेतुमभ्यस्तडो(दो)लाफलकाभिघातम् ॥ ७७ ॥  
जानुद्वयीचङ्क्रमणेषु धात्र्यां पाणिं निधायैकमुदस्तबाहुः ।  
तमाहरिष्ये तरुमिन्द्रलोकादिहेति शंसन्निव शौरिरव्यात् ॥ ७८ ॥  
अपि त्रिलोकीममिमीत यस्मिन्ना समाहितैरङ्घ्रिसरोजविक्रमैः ।  
स माधवो नः परिपातु संचरन्करौ समालम्ब्य पितुर्गृहाङ्गणे ॥ ७९ ॥  
अमेयमप्यकृतकभारतीशतैरगोचरं यमिवरचेतसामपि ।  
गृहाङ्गणे किमपि यशोदया गुणैरुल्लखले कलितमुपासहे महः ॥ ८० ॥  
आकुञ्च्य पादाम्बुजमेकमन्यदुत्क्षिप्य नृत्यन्तमुदग्रचूडम् ।  
पाणिद्वयीपायसगव्यसारौ पश्यन्तमीडे पशुपालडिम्भम् ॥ ८१ ॥

कराम्बुजस्तम्भितकिङ्किणीरवं पदे पदे कल्पितपार्श्ववीक्षणम् ।  
शनैःशनैराकलिताङ्घ्रिचङ्क्रमं विनौमि शौरैर्व्रजगव्यमोषणम् ॥ ८२ ॥  
विज्ञातुमामोदवशेन मोषं गव्यस्य गोपाङ्गनया कयापि ।  
निजाननेन्दोर्निकटोपनीतं जिघ्रन्मुकुन्दो वदनं स जीयात् ॥ ८३ ॥  
गृहे मदीये कियदद्य गव्यमहारि शंसेति कयापि पृष्टे ।  
पयोधरौ पाणियुगेन तस्याः स्पृष्ट्वेयदस्तीति भणन्विटोऽव्यात् ॥ ८४ ॥  
कलशीनिहितं पयः कथं वा परिपीतं भवतेति राघयोक्ते ।  
अधरामृतपारणाममुष्या विदधानं विभुमेवमित्युपासे ॥ ८५ ॥

हैयङ्गवीनहरणाकुलघोषयोषि-

दाक्रोशनाटितरूपः पुरतो जनन्याः ।

व्यत्यस्तपाणिविधृतश्रवणानि चित्ते

नाथस्य केलिनमनोज्ञमनानि भान्ति ॥ ८६ ॥

लताङ्गि मङ्गं रचयाञ्जलिं पटीमहं दिशामीत्यवकर्ण्य भाषितम् ।  
कृतेऽञ्जलावेककरेण राघया शिरो विधून्वञ्जिशुरस्तु संपदे ॥ ८७ ॥  
रक्षाकरं मङ्गलमारचय्य संप्रेषितः सानुनयं जनन्या ।  
कस्तूरिकाकृतसतमालपत्रो नासाञ्चलेनापि मणिं दधानः ॥ ८८ ॥  
काञ्चीगुणोदारकटिप्रदेशो मायूरबर्होज्ज्वलमौलिबन्धः ।  
बहन्करे वेत्रविषाणवंशान्पाथेयशिक्याकलितांसभागः ॥ ८९ ॥  
पवित्रयन्त्रङ्घ्रिपथोरुहाभ्यामाभीरपल्लीभवनाङ्गणानि ।  
बहिर्नयन्पीतनिबद्धश्रावं कुलं गवां गोष्ठगृहान्तरेभ्यः ॥ ९० ॥  
अलीलया कांचिदपाङ्गितेन परां दरस्मेरमुखश्रियान्याम् ।  
कर्तुं रहः केलिकलां वनान्ते समाह्वयन्घोषसरोरुहाक्षीम् ॥ ९१ ॥

पित्रा कियदूरमिवानुगम्य वात्सल्यनिष्ठेन विसृज्यमानः ।  
 वनाय शृङ्गिण्यवनाय चाद्यो विद्योततां चेतसि पूरुषो मे ॥ ९२ ॥  
 किरीटसंदानितकेकिपिच्छं वशीकृताभीरवधूपपञ्चम् ।  
 कदम्बगुच्छाहितकर्णपूरं कुर्वे हृदन्तः कुहनाकिशोरम् ॥ ९३ ॥  
 हेलालवल्लीवमितत्रिभङ्गीवक्राम्बुजव्यापृतवंशनालम् ।  
 व्यत्यासविन्यस्तपदं पुरस्तादास्तामवस्थानमनङ्गशौरेः ॥ ९४ ॥  
 वंशीभुपासे वसुदेवसूनोरारज्यमानामधरांशुपूरैः ।  
 शृङ्गारगीतामृतसेचनेन रोहस्यवालामिव लोभनीयाम् ॥ ९५ ॥  
 वंशीसुधां वर्णय वाणि शौरेरास्वादितामर्कसुतामरालैः ।  
 गलन्मृणालीकवलच्छलेन तृप्तेस्तदुद्गारमिवादधानैः ॥ ९६ ॥  
 आप्लावयेयुरपि नः श्रवसी कदाचि-  
 त्कंसाभियातिकलहंसवरामृतानि ।  
 प्रादुर्भवत्किसलयच्छलतः प्रसार्य  
 जिह्वां महीरुहकुलैरपि सेवितानि ॥ ९७ ॥  
 अनुभवेयमहं किमु जातुचिन्मुरभिदो मुरलीनिनदामृतम् ।  
 किसलयाञ्जलिशालिमुखाञ्जलैः किमपि सेवितमन्यभृतैर्द्विजैः ॥ ९८ ॥  
 आपाटलान्यङ्गुलिपल्लवानि व्यापारयन्तं विवरेषु वेणोः ।  
 नादामृतैर्नन्दगवीकुलानां मोदान्सृजन्तं कलये मुकुन्दम् ॥ ९९ ॥  
 खुराहतक्षिण्णभुवां पशूनां परागजालैः परिधूसराङ्गे ।  
 मुखद्विगन्ते मुरलीनिनादैः स्निह्यत्यनन्ते मम शोभनीयम् ॥ १०० ॥  
 दृढानि गोपीधृतिवन्धनानि हठादपाकुर्वन्ति हासलेखैः ।  
 अनीदृशे मे मतिरागमान्तवनीचरे वैणविकावतंसे ॥ १०१ ॥

बिम्बाधरं बन्धुरमन्दहासं लम्बालकासङ्गिललाटदेशम् ।  
 विरामकालेऽपि न विस्मरामि मुखं रणद्वेष्टसखं मुरारेः ॥ १०२ ॥  
 हसितस्पृशि हारिकण्ठनाले परमानन्दसरःप्ररूढमूले ।  
 अधरच्छविकेसराभिरामे श्रुतिसौरभ्यनिधौ शुचां विरामे ॥ १०३ ॥  
 ब्रजयोषिदपाङ्गभङ्गवीते मकरन्दायितमञ्जुवेणुनादे ।  
 परिलक्षितशृङ्गिणीपरागे रदमुक्त्तारमणीयगर्भभागे ॥ १०४ ॥  
 अमितप्रणयावगाहिनीभ्यां रचिताप्राणविधौ रमावनीभ्याम् ।  
 कुरु मानसराजहंसलीलां कुहनागोपमुखाम्बुजे विशालाम् ॥ १०५ ॥  
 वनाद्दिनान्ते ब्रजमाव्रजन्तमभङ्गशृङ्गारवपूरिताशम् ।  
 श्रवःकदम्बस्तबकेन साकं मनागिवाभ्लानमुखारविन्दम् ॥ १०६ ॥  
 वराङ्गनादन्तपटप्रतीति सरोषराधासमुदीक्षितेन ।  
 बिम्बोष्ठमध्ये भृशपाटलिम्ना विन्यस्तवंशीजनुषा विभान्तम् ॥ १०७ ॥  
 वृन्दावने प्रीणितया कयापि संभावितं सप्रणयावलोकैः ।  
 संकेतभूवञ्चितया तु गोप्या संताडितं दारुणदृष्टिपातैः ॥ १०८ ॥  
 भ्रूक्षेपमन्दस्मितदृक्तरङ्गैः पुष्पान्तमन्तः स्तरमङ्गनानाम् ।  
 आभीरवृद्धाननुकम्पयार्द्रैरालापभेदैरनुमोदयन्तम् ॥ १०९ ॥  
 नन्देन क्लृप्ताभिगमेन गाढमालिङ्ग्य दोर्म्यामभिगम्यमानम् ।  
 आविःस्तनक्षीरमिलिन्दमाजा यशोदया सादरमीक्ष्यमाणम् ॥ ११० ॥  
 श्रोभाविगोसंचरणप्रदेशान्संकेतयन्तं सवयोजनानाम् ।  
 अग्रेचलद्गोकुलमम्बुजाक्षमालम्बतां बालकमाशयो मे ॥ १११ ॥  
 गोवर्धनव्यञ्जितकौशलेन गोवर्धनच्छत्रमुदस्य दोष्णा ।  
 गोपायिताभीरकुलाय वर्षाद्गोपायितायास्तु स ते प्रणामः ॥ ११२ ॥



ऋजूकुर्वन्नपि हरिस्त्रिवकामसृजन्पुनः ।  
 दृगन्तकचभारेषु त्रिषु वक्रां धिनोति नः ॥ ११३ ॥  
 भवभीतिपराकृतेरुपायं शृणु चेतः श्रुतिमौलिसंप्रदायम् ।  
 परिशील्य भावनां मुरारेः कुरु दारादिकुतूहलानि दूरे ॥ ११४ ॥  
 प्रसूरियमसौ पिता मम सुतो नताङ्गीति किं  
 विमोहमरुगाहनव्यतिकरेण वा ताम्भसि ।  
 यदूहवधूटिकाजठरशुक्तिमुक्तामणौ  
 मनो भज विनोदनं मधुविदारके दारके ॥ ११५ ॥  
 अशौरिकुलपावनानकृतनन्दगोपालका-  
 नकालियविमर्दनानकरनीतगोवर्धनान् ।  
 अकंसमदभञ्जनानकलितावनीरञ्जना-  
 नबाणभुजदारकानलमुपास्य वृन्दारकान् ॥ ११६ ॥  
 अल्लनवृषभासुरैरशिखिपिच्छकाभासुरै-  
 रगव्यरसलालसैरपटुरासलीलारसैः ।  
 अगोभरणदीक्षितैरकमलानुवादीक्षितै-  
 रभृङ्गसचिवालकैरलमशाम्बरीबालकैः ॥ ११७ ॥  
 कृष्णस्य वृन्दावनकन्दरान्तराभीरदाराभिरतेः कथाभिः ।  
 अलं विमुक्त्यै कृतमर्चनायामायासभारैरमरान्तराणाम् ॥ ११८ ॥  
 वनमालिवशीकृताशयानां पदविन्यासपवित्रितो वधूनाम् ।  
 यमुनातटरेणुरेव पुंसामलमंहो विनिहन्तुमङ्गसङ्गी ॥ ११९ ॥  
 परःसहस्राणि परस्य धाम्नः स्तूत्येव रूपाणि जगद्विभूत्यै ।  
 मृग्यो मृषा गोपविलासवीर्यलावण्यसौरभ्यलवोऽपि तेषु ॥ १२० ॥

पशुपैरपि बाह्यदृष्टिशीलैर्दृष्टो दृश्यरथाङ्गशचिह्ना ।  
 अधिनन्दनिवासमागमान्तैरपि मृगया पदपङ्क्तिरञ्जनाभेः ॥ १२१ ॥  
 उरुभक्तिसुधारसोर्मिलानामपनेतुं जनिखेदमङ्गभाजाम् ।  
 स्वयमाहतसंभवानुबन्धे महनीये रमतां मनो मुकुन्दे ॥ १२२ ॥  
 किंच-वन्दे महः किंचन वंशनालीशृङ्गाङ्कुशाजिह्मगचापहस्तम् ।  
 गुञ्जारुणं कापि ततोऽपि नीलं बर्हावलीबालभृगाङ्गचूडम् ॥ १२३ ॥  
 शृङ्गाटमध्ये कृतसंनिधाना मुखारविन्दे मुरलीं दधाना ।  
 ममास्तु चित्ते महनीयशीला विद्या मुरद्वेषिविचित्रलीला ॥ १२४ ॥  
 इदं मदंशद्वयमेवमेव कृतव्यतीहारमजायतेति ।  
 विभावयन्ती विनिमाय पादौ विद्या परा वेणुमती समिन्धे ॥ १२५ ॥  
 कुहचिज्जयकुञ्जरप्रचारं परतो भावितराजहंसयानम् ।  
 कटिसीमनि वाससी वसानं कनकाद्वासिकुसुमभरागशोणम् ॥ १२६ ॥  
 हृदि कौस्तुभमेकतो दधानं परतस्तुङ्गपयोधरोपरुद्धम् ।  
 गिरिधारणकर्कशैकपाणिं कुसुमादप्यतिकोमलान्यहस्तम् ॥ १२७ ॥  
 हरिणाधिपकोकिलावलेपान्क्षपयन्तं निजकण्ठनादभङ्गया ।  
 क्वचिदुज्ज्वलकुण्डलाभिरामं पटुताटङ्कपरिष्कृतं कुतोऽपि ॥ १२८ ॥  
 विनतातिहरं विलोचनाभ्यां कमलेन्दीवरगर्वमोचनाभ्याम् ।  
 धृतचित्रकटवक्सरोरुहा(भ्यां) निटिले निर्जितबालचन्द्रभासि ॥ १२९ ॥  
 प्रियकस्तवकासितोत्पलाभ्यां प्रतिपन्नश्रवणावतंसकृत्यम् ।  
 शिरसा शिखिनः शिखण्डमालां शशिखण्डं च सहैव लालयन्तम् १३०  
 बलभिन्मणिबन्धजीवशोभं धृतपाशाङ्कुशपुष्पवाणचापम् ।  
 मुरलीवरमूर्च्छनासु शश्वन्महनीयासु निबद्धमौलिकम्पम् ॥ १३१ ॥

गिरिशार्धगृहान्तरे विहारान्कलयन्तं नवकल्पशाखिमूले ।

परितः परिवारदेवतानां प्रकरेणाहितसेवनानुबन्धम् ॥ १३२ ॥

इतरेतरयोगमेषुषाभ्यामतिहृद्यन्मकरन्दशर्कराभ्याम् ।

कृतिनः खलु केऽपि भावयन्ते भवशान्त्यै परसंविदोरभेदम् ॥ १३३ ॥

रुचिराद्भुतरूपसंविधानं परमानन्दसुधापयोनिधानम् ।

उषितं पथि योगिनां विधेये तदहं धाम विचिन्त्य तत्र लीये ॥ १३४ ॥

पुण्यस्थानाग्रगण्यादथ यदुनगरादेष तस्मान्मनीषी

स्थाण्वीशाख्यं धरण्यामभजत किमपि क्षेत्रसुचैः पवित्रम् ।

सद्यः संसिद्धिहेतुं समधिकतपसां पुष्करं दुष्कराणां

सोमावासं प्रभासं सुगतियुवतिसंचारिकां द्वारकां च ॥ १३५ ॥

अथ द्रुताभीष्टकरीं शतद्रुं पाशापहन्तीं भजतो विपाशाम् ।

धरावतीर्णां धरणीधरेन्द्रादिरावतीं चैष निषेवते स्म ॥ १३६ ॥

सामोगां चन्द्रभागां जगदखिलमिदं पावयन्तीं च सिन्धुं

सेवित्वाथो निवृत्तः परिचितधनदारामगन्धादिगन्तात् ।

प्रौढं जालन्ध्रपीठाभिधमनघपदन्यासधन्यं भवान्या

हृद्यं प्रापद्यतासौ हिमवति किमपि स्थानमानन्दशाली ॥ १३७ ॥

असौ पुनरनेकतटिनीसरोवनीनगरप्रदेशेषु विरचितभ्रमणोऽपि पर-  
मपावनपयःपूरनिष्यन्दिनीं शृङ्गिणीमिव पुंगवकिशोरकस्त्रिदशतरङ्गिणीं  
निशामयन्किमपि चिन्तातिशयसंदानिताशयो व्याहर्तुमिति गिरं  
प्रावर्तत ।

इक्ष्वाकुसंतानयशःपताकां मुक्तामणिं तां मुनिकण्ठशुक्तेः ।

दुर्वर्ण्यकक्ष्यामवनीवशायां निर्वर्णयिष्यामि कदा स्रवन्तीम् ॥ १३८ ॥

विद्याम्बुजश्रेणिविभातवेलां मायातमश्चन्द्रमरीचिवीचीम् ।

मुक्तालतां मुक्तिविलासवत्या भागीरथीं चेतसि भावयामि ॥ १३९ ॥

गङ्गामुपासे गगनापदेशकासारकेलीकलहंसपङ्क्तिम् ।

खयंवरासक्तिसमेतमुक्तिवधूकराम्भोजमधूकमालाम् ॥ १४० ॥

किरीटिकोदण्डकृतप्रहारव्रणोल्वणीभावविशङ्कयेव ।

यामोषधीशेन समं महेशो दधाति मौलौ तटिनीं नुमस्ताम् ॥ १४१ ॥

भागीरथी सावतु या गिरिशजटाटवीपर्यटनोपजातात् ।

आशाभ्रमान्मार्गमजानतीव भगीरथस्यन्दनमन्वयासीत् ॥ १४२ ॥

क्रीडापराधशमनाय नतस्य शंभो-

श्रृङ्गापदे विहरणं समवेक्ष्य यस्याः ।

कोपातिरेकमयते कुलशैलकन्या

सा पावनी दिशतु संमदमभ्रगङ्गा ॥ १४३ ॥

अम्बरगालितमासीद्ब्रह्माण्डघटे बलिद्विषा यस्मात् ।

तस्मादतीव पूतं जज्ञे किल सौरसैन्धवं सलिलम् ॥ १४४ ॥

द्युसिन्धुर्य्या दुरितानि हन्तुमादौकते वीवधगूढरूपा ।

प्रकाशसंचारविधौ भयेन कुतोऽपि धावेयुरितीव बुद्ध्या ॥ १४५ ॥

समुद्भूता वीवधसंपुटीषु भागीरथी भाग्यवतां जनानाम् ।

आरोहणं मूर्धनि संविधातुं प्रायो विधत्ते पदमंसभागे ॥ १४६ ॥

गङ्गा निजं वारि विगाहमानाञ्जरीरिणः कालहरीकरोति ।

सुधांशुमौलेः स्वमदापहस्य गर्वापहाराय कृतोद्यमेव ॥ १४७ ॥

विष्टपत्रयतमःपरिपाटीखण्डनाय कलितावैतरापि ।

अभ्रसिन्धुरखिलानपि लोकानन्धकारयति हन्त किमेतत् ॥ १४८ ॥

निमज्ज्य गङ्गाम्भसि निःसरञ्जनः पयोदनीलप्रतिमागतं गलम् ।  
विलोक्य जम्बालविलेपशङ्कया करोति भूयोऽपि च गाढमज्जनम् १४९  
मातेति पूर्वं महयन्विधत्ते सुरापगायां सुकृती विगाहम् ।  
कान्तेति पश्चात्कलयन्नसौ तां कोटीरकोटौ कुरुते विचित्रम् ॥ १५० ॥

सोराम्भोरुहशीधुसारलहरीनिष्यन्दमुष्टिधयो  
रोधोदेशविकासिकैतकरजोविस्तारकुक्षिभरिः ।

वीचीनर्तितराजहंसवनितासंगीतसर्वकषो

मर्त्यानां हरति श्रमं सुकृतिनां मन्दाकिनीमारुतः ॥ १५१ ॥

कदा तरङ्गे गगनापगाया निमज्ज्य गाढं निवसामि तावत् ।

प्रविश्य यावत्प्रतिहृत्प्रतीकं समूलमुन्मूल्यते स तापान् ॥ १५२ ॥

अयि नगराजनन्दिनि धनसुकृतसारकन्दलनिष्यन्दिनि परतत्त्ववि-  
ज्ञानपाथोनिधानकौमुदि भगवति भागीरथि,

निज्जगत्सु न ते तुर्या नीचेषु न च मे समः ।

मयि प्रपातनं मातर्विधातुं किं विलम्बसे ॥ १५३ ॥

अनन्तरमन्तर्वाणिरयमतिदुरन्तभवस्वेदसंतानभीषितः पिपासित इव  
पीयूषकन्दलीं परिशुष्यदमेयसस्यसमूह इव प्रत्यग्रवर्षधारां प्रतिभटानु-  
द्रुत इव प्रबलत[मा]मित्रवाहिनीं जिह्मगविषाभिभूत इव जीवातुमूलिकां  
कल्लोलिनीरमणलहरीविषक्त इव कामपि महातरिं तीव्रनदीपूरनीयमान  
इव तीरभूमिं घर्माभितप्त इव कर्पूररसनिर्झरीं निर्धनलोक इव निक्षेपसं-  
ततिं जगतीधराधीशशिखरान्तरादधिहरिद्वारमापतन्तीममृताशनसरितमु-  
पलभ्य निर्भरानन्दसंभ्रान्तमानसो मौनमहासीत् ।

पयः प्रकृतिशृङ्गिण्या\*ब्रह्माण्डोधसि संभृतम् ।

जगदर्भकजीवातु गङ्गेति परिगीयते ॥ १५४ ॥

विध्यादेशकरी सेयं विविधप्रत्ययावहा ।

आगमैरञ्चिता भाति शब्दविधेव जाह्नवी ॥ १५५ ॥

उद्दिधीर्षुः सगरजानसौ स्वर्गादवातरत् ।

गणयन्ति न हि क्लेशं परार्थैकपरायणाः ॥ १५६ ॥

गिरिशस्य पुरा केशान्परिगृह्णोर्मिपाणिना ।

पादावलम्बिनी पश्चादासीज्जाड्यादसौ नदी ॥ १५७ ॥

ईशमुक्ता गिरिदरीरियमाप पदे पदे ।

भगीरथस्य तन्वाना भावं भूयस्तपोविधौ ॥ १५८ ॥

परं नापूरि जाह्नव्या भगीरथमनोरथः ।

पारावारोऽपि निःसीमपरिणाहविभूषितः ॥ १५९ ॥

त्रिविक्रमपदोद्भूता त्रिलोकीमियमानशे ।

कारणस्यानुकुरुते कार्यं हि गुणसंपदा ॥ १६० ॥

अनन्तपथगाप्येषा हन्त त्रिपथगामिनी ।

भगवत्पादजातापि शुक्ला वर्णेन शोभते ॥ १६१ ॥

नदी नवसुधाधारा वसुधावासवत्यपि ।

प्रतिकूलप्रवृत्तेयमनुकूलपि देहिनाम् ॥ १६२ ॥

गङ्गोरगी गिरीशस्य जटाकन्दरनिःसृता ।

विषोदग्रा वितनुते पापमण्डूकपारणाम् ॥ १६३ ॥

आस्ते किमावृता गाङ्गे दाहशक्तिरिहाम्भसि ।

निर्दह्यते यतो नृणामस्य सङ्गादघाटवी ॥ १६४ ॥

आपगाया जगत्यस्याः कोऽपि शीतलितागुणः ।

पातकानि प्रकम्पन्ते यस्या नामश्रवादपि ॥ १६५ ॥

ननु त्रिपथगावारि समस्ताम्भोविलक्षणम् ।  
 सिक्तः कूलाङ्कुरो येन कल्पते मूलवृत्तये ॥ १६६ ॥  
 कोऽपि निर्जरवाहिन्या गुणासङ्गी शरोत्करः ।  
 चलञ्जवेन तनुते षडरिच्छेदनं नृणाम् ॥ १६७ ॥  
 अनादिमलसंघातहरणैकपटीयसीम् ।  
 अभ्रगङ्गामपि नदीमन्यामपि गृणन्त्यहो ॥ १६८ ॥  
 विध्यण्डपुटनिष्पन्नो वियद्गङ्गामयो रसः ।  
 अजरामरणां सिद्धिमाधत्ते सेवितो नृणाम् ॥ १६९ ॥  
 शिरांसि भजतामाशु सिन्धुरेषाधिरोहति ।  
 विवरीतुं प्रवृत्तेव विश्वमूर्धन्यतां निजाम् ॥ १७० ॥  
 अस्यामिहावतीर्णायामाविरास्ते भवाद्वयम् ।  
 कालमन्मथयोः शश्वत्कदाचिन्न शरीरिणाम् ॥ १७१ ॥  
 विमुक्तिविश्राणनधुर्यभावबोधाय बद्धा भुवनान्तराले ।  
 काशीपतेः क्षौमपताकिकेव लेखस्रवन्त्या लहरी समिन्धे ॥ १७२ ॥  
 इयं प्रसन्ना हृदये जले च तीरे प्रवाहेऽपि च दीप्रहंसा ।  
 अभीष्टदाने गमनेऽपि शश्वदपास्तमान्द्या तटिनी चकास्ति ॥ १७३ ॥  
 आपन्नसत्त्वेव वियन्नदीयमाविर्भवत्केतकवर्हशोभा ।  
 वीचीकरालम्बितपार्श्वभित्तिविजृम्भमाणश्चसनं प्रयाति ॥ १७४ ॥  
 कूलद्विजा कुन्दसगन्धमूर्तिः स्वादुस्तुषारा सुरभिः सरोजैः ।  
 इयं प्रसूतेः फलमिन्द्रियाणां मन्दाकिनी पुष्यति मामकानाम् ॥ १७५ ॥  
 तदनु भुवनोपतापदमनौपचितरंहसि सुमनोनदीजले कलितावगा-  
 हनो बुधजनोत्तंसमणिरतिमनोहरं वचनोपहारमतनोत् ।

त्रिमार्गगे वाङ्मनसातिदूरः स कोऽपि जागर्ति तव प्रकर्षः ।  
 यदन्यतीर्थातिशयप्रसङ्गे विश्राम्यति त्वर्युपमानभावः ॥ १७६ ॥  
 दानाय मुक्तेर्धृतकङ्कणायां मयि स्थितायामपि केऽपि मर्त्याः ।  
 क्लिश्यन्ति चेतः श्रुतिचिन्तयेति क्लृप्तादृहासेव विपाण्डरासि ॥ १७७ ॥  
 ब्रह्माण्डरन्ध्रात्पतनं सुमेरौ नानानगेन्द्राभिहतीश्च गुर्वीः ।  
 अचिन्तयित्वा भुवमागतासि पातुं सुतानम्ब भवाब्धिमम्लान् ॥ १७८ ॥  
 हिमाचलं प्राप्य जटाकलापादीशस्य नेत्रानलतापितेव ।  
 प्रपद्यसे मज्जदनेकलोकभवाग्निकीलकुलितेव सिन्धुम् ॥ १७९ ॥  
 अम्ब त्वया मेषजमत्यपूर्वमशिक्षि कस्मादिदमभ्रसिन्धो ।  
 भवज्वरं यद्विषमं प्रकृत्या शीताम्बुसेकेन नृणां क्षिणोषि ॥ १८० ॥  
 ब्रह्मन्हरे हर भवादवतेति देही  
 जल्पन्निमज्जति जले तव जह्नुकन्ये ।  
 निर्माहि पाहि निजहीति निदेशमेषां  
 तन्वन्नृदञ्चति क एष तवानुभावः ॥ १८१ ॥  
 गगनतटिनि तावकं गरिम्णा सलिलमशेषजलातिशायि मन्ये ।  
 न विसृजति निमज्जतां नराणामिदमधिरुह्य सकृद्यतः शिरांसि ॥ १८२ ॥  
 भरणे निजवर्ष्मणोऽपि खिन्ना भवतीं जाह्नवि देहिनो भजन्ते ।  
 किमिदं निदधाति मूर्ध्नि तेषामहहाशेषजगत्कुटुम्भारम् ॥ १८३ ॥  
 त्रिदिवस्रवन्ति भवदम्बुमाधुरी सकलातिशायिविभवेति मन्महे ।  
 अवलिह्य जातुचिदिदं यतो जना विमुखीभवन्ति जननीकुचामृते ॥ १८४ ॥  
 अयि तावकं चरितमद्भुतोदयं सुरभीकरोति सुरलोकनिम्नगे ।  
 पदमुन्नतं भजनसङ्गिनो जनान्नयसे यतः स्वयमधोनिपातिनी ॥ १८५ ॥

चेलं चर्म निकेतनं पितृवनं पात्रं शिरो लेपनं  
 भस्मालंकृतिरस्थिजालमनुगा वेतालपारम्परी ।  
 भिक्षापर्यटनं च वर्तनमहो नृणां भवत्सेविनां  
 मातर्ब्रूहि कथं त्वदीयमजनं कुर्वे सुपर्वापगे ॥ १८६ ॥  
 आकण्ठं सलिले निमज्ज्य पुलिनाभोगोपधाने शिरः  
 कृत्वा शैलमुतापते सुररिपो गङ्गाधरेत्यालपन् ।  
 गृह्णन्कर्णपुटे शिवेन कृपया प्रव्याहृतं तारकं  
 तीरे जाह्नवि तावके तनुपरित्यागं विधास्ये कदा ॥ १८७ ॥  
 त्वद्रोधोभुवि भूस्त्वदम्बुनि जलं त्वत्फेनभासि प्रभा  
 त्वद्वीचीपवने मरुत्त्वदुदकावर्ताम्बरे चाम्बरम् ।  
 इत्थं देवि मदीयदेहजननी भूतावली लीयतां  
 त्वत्संबन्धिनि जह्नुनिन्दिनि महत्येषा मम प्रार्थना ॥ १८८ ॥  
 इति स्तुत्वा नभःसिन्धुमेष धीमानमोदत ।  
 मनसा फलिताशेषमनोरथसमृद्धिना ॥ १८९ ॥  
 इति समरपुंगवकृतौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये सप्तम आश्वासः ।

अष्टम आश्वासः ।

पत्या प्रकाश्यमानं क्षेत्राणामयमुपास्य केदारम् ।  
 सकलमहितं फलानि स्वकुलत्राणक्षमाणि लभते स ॥ १ ॥  
 उच्चैर्महागिरिविहारमुपेत्य धीमा-  
 त्रीहारसंवृतिनिवृत्तिदिनावतारे ।  
 प्राहृष्यदादिपुरुषं बदरीवनान्तः  
 पश्यन्करोदरमिषद्वदराविशेषम् ॥ २ ॥

तदनु कारुण्यलवनवविकृतकामरूपां कामरूपान्तराहितकामपीठ-  
 स्थितिं कामपि परदेवतामाराध्य नरदेवदुर्नयनाटिकाविभावनपाटवानुव-  
 र्तिभिरालापविस्तारैरस्तौषीत् ।

त्वञ्छूलीलानुसारित्रिपुरहरणदृक्किङ्कराधोक्षजाज्ञा-  
 निर्वोदृ ब्रह्मचिन्तासमुपनतजगद्भोरणीकोणभाजः ।  
 उर्व्याः कापि प्रदेशे कतिपयविषयाधीशतामेत्य मत्ता  
 न त्वामञ्चन्ति भूपाः समयविषमतां किं ब्रवीम्यद्रिकन्ये ॥ ३ ॥  
 नत्वा पृच्छामि किञ्चिद्भगवति भवतीं वाच्यमेतत्कुतश्चि-  
 त्पुण्यात्पट्टाभिषेकव्यतिकरसमयप्राप्तिमात्रेण राज्ञाम् ।  
 सौजन्यं क प्रयायात्क मतिरुपरमेत्क व्रजेत्साधुवादः  
 सौलभ्यं कापसर्पेत्क पुनरपसरेदातुरेष्वार्द्रभावः ॥ ४ ॥  
 भूजाने जय जीव कोऽत्र पुरतः शब्दायते वार्यता-  
 मायुष्मन्नहमेव कोऽसि कथय त्वं वा त्वदीयाश्रितः ।  
 आस्तां तद्भवदीयनाम किमहं डित्यस्तथा वा तदि-  
 त्यभ्यस्तानपि खेदयन्ति गिरिजे भूपा भवद्वञ्चितान् ॥ ५ ॥  
 आयाहि प्रातरेहि ह्यलमनवसरो याहि मे देहि सद्यः  
 स्वर्णान्येतत्पिधेहि प्रतिभुवमथवा ब्रूहि नो चेदपेहि ।  
 इत्येवं द्रष्टुकामा नरपतिहतकानेतदासन्नभृत्यै-  
 रायास्यन्ते नितान्तं जननि तव पदद्रोहिणो देहभाजः ॥ ६ ॥  
 ह्यः शर्वर्या समज्याविषटनसमये हे बुधा युष्मदर्धं  
 राज्ञेऽवोचाम किञ्चिद्रहसि स च तदा प्रीतचेता इवास्त ।  
 इत्थं वागीशसार्थानयि जननि भवद्वञ्चितान्वञ्चयन्तो  
 मन्दाः कुर्वन्ति केचित्पितृपतिनगरीमार्गपाथेयबन्धम् ॥ ७ ॥  
 या० प्र० १०

आकर्ण्यस्माकमभ्यागमनमवनिभृद्वित्रिकक्ष्यान्तराणि  
 प्रोल्लङ्घ्याभ्येत्य नीत्वा बहुमतिमतनोदर्धपीठीजुषां नः ।  
 इत्थं मिथ्यावचोभिः पटव इव जना वञ्चयन्ति प्रपञ्चं  
 केचिज्जानन्ति नैते भवदुपजनितानम्बिके विप्रलम्भान् ॥ ८ ॥  
 अद्य प्रातः सभायामखिलनृपतिषु प्रेक्षमाणेषु पीठा-  
 दुत्थायास्तत्कराग्रादवनिभृदुपदामग्रहीत्पाणिनेति ।  
 एतादृक्त्वेन जात्वप्यवनिपतिम[वि]ज्ञातवन्तोऽपि केचि-  
 द्राजामिज्ञा इवाज्ञास्त्वयि सति विमुखेष्वेन्द्रजालं सृजन्ति ॥ ९ ॥  
 नीहाराहार्यकन्ये तव पदकमलध्यानमुद्राविधानै-  
 रत्यर्थं वर्तयन्ते जनुषि सफलतां केऽपि धन्या धरण्याम् ।  
 अद्राक्षीदीषदस्मान्नृपतिरधिगतप्रीतिरधेति सार्धं  
 मन्वाना जन्म यान्ति प्रतिमुहुरितरे निर्वृतिं दुर्विवेकाः ॥ १० ॥  
 मातर्दैतेयवैरिप्रमुखसुरवैरैः शश्वदध्यासितायां  
 भावत्कागारबाह्याङ्गणभुवि वसतिप्राप्त्युपायं विहाय ।  
 हा हा मोहाद्यतन्ते जगति तनुभृतो नैकनिष्ठयूतवीटी-  
 जम्बालैर्दूषितायां नरपतिभवनद्वारि कर्तुं विहारम् ॥ ११ ॥  
 धिक्कारः सौविदलैश्चिरविततबहिर्वेदिकावासकाश्यं  
 याञ्चादैन्यानुरोधः करितुरगकुलेष्वाकुला पर्यटाख्या ।  
 निर्हेतुर्दण्डपातो भृशमुलभरुषा मेदिनीनायकेने-  
 त्येवंरूपेण मातः परिणमति नृणां त्वत्पदाब्जापराधः ॥ १२ ॥  
 त्वत्पादाम्भोजपूजाविरचनविमुखीभावदोषावतीर्ण-  
 क्षोणीभृत्सेवनानां पुरुषपरिषदामद्रिराजन्यकन्ये ।  
 नाहारो नैव निद्रा न सुखरसिकता नार्चना देवतानां  
 राजद्वारोपकण्ठेष्वपि तु तत इतः पर्यटाख्यैव कृत्यम् ॥ १३ ॥

त्रैलोक्यश्लाघनीये धरणिधरकुलोत्तंसवंशे प्रसूतिः  
 शुद्धान्तैश्वर्यभाक्त्वं त्रिभुवनभरणोल्लासिनश्चन्द्रमौलेः ।  
 लोकानां मातृता चेत्यखिलमपि शिवे हृद्यमेतद्भवत्या  
 भूपद्वारासिकायै पुनरपि तु सतां सृष्टिरेकैव कष्टा ॥ १४ ॥  
 आवासं दुर्गुणानां कमपि नृहतकं भूपतित्वेन सृष्ट्वा  
 तद्वेहद्वारि याञ्चामहह रचयितुं यद्विनिर्मासि धीरान् ।  
 सोऽयं सर्गस्वभावः किमु तव जननि ब्रूहि किं विभ्रमो वा  
 नैर्घृण्यं वा किमाहो किमुत दृढतरद्वेषिता वा बुधेषु ॥ १५ ॥  
 तस्याः को वा निषेधं सृजति गिलति चेदावृत्तिः सस्यजालं  
 मर्यादालङ्घिनी चेज्जलनिधिलहरी को नु वा तां निरुन्ध्यात् ।  
 किं च त्वं शैलकन्ये कुटिलनृपगृहद्वारवेदीविहार-  
 क्लेशोदन्यावदान्या भवसि यदि सतां कस्तव स्यान्नियन्ता ॥ १६ ॥  
 भूभृत्सेवाविधानं बुधजनविततेः शास्त्रदृष्टेः पिधानं  
 दुष्कृत्येषु प्रधानं दुरितमिषविषोन्मेषपाथोनिधानम् ।  
 ब्राह्मण्यस्यावसानं प्रसरदपयशोवल्लुपपन्नप्रदानं  
 सत्यस्वापोपधानं सति किमु बहुना त्वय्युपेक्षानिदानम् ॥ १७ ॥  
 भुक्ते प्राचीनविचे गरिमज्जुषि ऋणे भिक्षुतायां धृतायां  
 संमाने हीयमाने नृपसदसि बहिर्द्वारोरोधेऽपि जाते ।  
 कोऽयं मायानुभावस्तव सति विलसत्यर्थलाभातिलोभा-  
 द्भावं धावं बुधानां ततिरटति मुधा राजधान्यामधन्या ॥ १८ ॥  
 विन्यस्ताञ्जलिना प्रणम्य शिरसा याचे दया चेद्बुधा-  
 नास्थानीनरकान्तरे क्षितिभुजां कामाक्षि मा मा क्षिप ।  
 यद्यस्मिन्क्षिपसि व्यपेतकरुणालेशा तदा शालिका-  
 द्वाराध्यासनदुर्दशां वितर नो गुर्वीं दुरुर्वीपतेः ॥ १९ ॥

नैतत्स्वर्गतिसाधनं न च कुलाचारं(रो) न चाज्ञा गुरो-  
 राभ्यायैर्विहितं च कर्म यदिदं भूपाधमोपासनम् ।  
 प्राग्जन्मन्यचलात्मजे कृतभवत्पादापराधा वयं  
 पातं केवलमात्मनः स्वयमहो कर्तुं प्रवर्तमहे ॥ २० ॥  
 मूर्ध्ना पर्यटने कृतेऽपि करुणामुद्रा न चेत्तावकी  
 न प्राप्येत नरैर्गुवाकफलमप्यन्तर्धुणास्वादितम् ।  
 जानन्नप्यमुमर्थमर्थपटलीसंपादनाकाङ्क्षया  
 हा धिक्कष्टमनुद्रवामि धरणीपालाधमानम्बिके ॥ २१ ॥  
 त्वच्चिन्तां कलयामि चेत्त[दधुना] प्रत्यूहजाग्रन्मनः-  
 क्षोभोत्पादनचञ्चुरौदरशिखिज्वाला समुज्जृम्भते ।  
 तच्छान्त्यै नृपतीन्भजामि यदि तच्छानात्त्वदीयस्मृति-  
 नैवोदेति किमाचरामि कथय प्रालेयशैलात्मजे ॥ २२ ॥  
 प्राचीनक्षेत्रमात्रान्न लगति किल मे स्फारसंसारभारः  
 कृत्वा भूमर्तुसेवां धरणिर्भिनवोपार्जनीया मयेति ।  
 चिन्तासंदानितान्तःकरणसरणिर्भिर्घस्रैरसदायै-  
 रन्वारब्धा भवत्यां पुरहरदयिते देवि साक्षादुपेक्षा ॥ २३ ॥  
 उत्थानं प्रातरूर्वापरिवृढभवनद्वारदेशाभिधानं  
 निध्यानं भूमिबन्धोः पुनरुपगमनं वासशालं प्रतीति ।  
 एतैर्व्यापारजातैरचलपतिसुते नित्यमावर्त्यमानै-  
 रङ्घ्रिद्वन्द्वं भवत्या मुहुरहह वयं घस्मरा विस्सरामः ॥ २४ ॥  
 ग्रामं वा ग्रामटीं वा मितभुवमथवा हाटकं वा पटं वा  
 यः कोऽप्यसाकमेतत्किमिह न वितरेदेकिकां वा वराटीम् ।  
 इत्यम्ब त्वय्युपेक्षाविरचमदुरितप्रासदारिद्र्यमुद्रा-  
 कातर्याः पर्यटाख्यां नगरमुवि वयं बह्वधर्माय कुर्मः ॥ २५ ॥

अन्तःशुद्धान्तमास्ते नृपतिरविरतं नैव निध्याति दैवा-  
 निर्गच्छन्तं कदाचित्तिरयति तरसा खेटकूटैर्भटौघः ।  
 वक्ता वा नास्सदर्थे स्वयमपि गमनं दुष्करं द्वार्यथापि  
 त्वद्गोहादद्रिकन्ये वयमवनिपतिं द्रष्टुकामाश्चरामः ॥ २६ ॥  
 विद्यागोष्ठीषु राज्ञो नहि रुचिकणिकाप्यस्त्युदास्ते प्रधानो  
 विद्वेष्टि स्वाधिकारक्षतिचकितमनाः सोऽप्यमेधाः पुरोधाः ।  
 अन्यस्त्वज्ञातविद्वज्जनसरणिरथाप्यम्ब ते शाम्बरीभिः  
 पश्चात्संचोद्यमानाः सुधिय इति वयं राजधान्यां भ्रमामः ॥ २७ ॥  
 संनह्यत्सौविदल्लाधमवदनसमालोकनाय प्रसर्प-  
 ङ्गुलीषु द्वारवेदीशिखरसरणिषु प्रत्यहाध्यासनाय ।  
 याच्ञावाणीनिबद्धक्रमरसरसनाधारणायापि चास्मा-  
 न्निष्कारुण्यं सृजन्त्यास्तव गिरितनये किं फलं लब्धमासीत् २८  
 कर्णो मध्याह्नदीनः समयमनुसरत्यम्बुदः स्वर्गमात्रे  
 सन्तानस्त्यागशाली वयमपि तु मुहुः सर्वतो दानशौण्डाः ।  
 इत्युर्वीपालगर्वप्रलपितगरलज्वालजालानि पातुं  
 कर्णाभ्यां किं नु सृष्टा वयमवनिधराधीशकन्ये भवत्या ॥ २९ ॥  
 कुम्भीपाकादिनानाविधनिरयकुलेष्वातलं संनिमज्जा-  
 व्यापारे नास्ति भारः सरसिरुहभुवो यावदायुर्विरामम् ।  
 क्षमापालद्वारि किंतु क्षणमपि वसतिः शक्यते नैव कर्तुं  
 तस्मादसद्विपक्षं जनमपि न कदाप्यम्ब तस्यां निधेहि ॥ ३० ॥  
 आस्थानी गाहनीया नृपनिकटजुषो रङ्गीनीया मनुष्या  
 भूपालः सेवनीयः स च बहुलघनैरापनीयो मयेति ।

चिन्तां संत्यज्य सोऽहं तव पदनलिनोपासनामात्रकृत्यः  
 प्रेङ्खद्भावः कदा वा वद जननफलान्यम्ब संपादयिष्ये ॥ ३१ ॥  
 यास्यामो राजधानीं कथमपि नृपतेरन्तिकं तत्र को वा  
 नेप्यत्यस्मानकस्मात्प्रचुरधनभरैः प्रीणनामन्तरेण ।  
 दृष्टे वा राज्ञि कृष्ठां चिरवसतिभृते नाञ्जसा वाञ्छितासि-  
 स्तस्मादक्लेशलभ्यां द्रुतफलजननीमद्रिजां न त्यजामः ॥ ३२ ॥  
 लक्ष्मीकुर्वे किमुर्वीसहचरहतकानम्बिके तावकाङ्गौ  
 जाग्रत्यश्रान्तमन्तःकरणभुवि ममाभीष्टविश्राणनाय ।  
 त्वद्भृत्यद्वाःस्थवीटीचिपिटकपटसंवाहकक्रीतदासी-  
 दासेयप्रेष्यचेटीसुतजनसदृशाः किं नु ते राजकीटाः ॥ ३३ ॥  
 कामाक्षि त्वत्कटाक्षव्यतिकरकलिकामोदसाम्राज्यलक्ष्मी-  
 पर्याप्तस्वान्तवृत्तेर्नहि मम गणनागोचरे ते नरेन्द्राः ।  
 सेवाहेवाकभाजां तव जननि जगत्यब्जभूर्वा हरिर्वा  
 व्यक्षो वा लक्ष्यकोटौ विलसितुमनलं केऽपि मूढा नृकीटाः ३४  
 त्वच्छानैकावधानप्रणयनसुलभानन्दलीढान्तरात्मा  
 नाहं भूपानुपासे पुरहरसुतनो संपदे किंपचानान् ।  
 पुंसां चिन्तालताभिर्हृदि तव चरणोपगतामद्रिकन्ये  
 नावध्यन्ते कतीभाः कति कति तुरगा गेहबाह्याङ्गणेषु ॥ ३५ ॥  
 कुर्वन्तु स्वैरमुर्व्यां कतिचन समयक्षेपणं भूपगेह-  
 द्वारावस्थानधारापरिचयरचनोदीतरागा वराकाः ।  
 त्वद्ग्यानारम्भलब्धोदयभिरतिशयानन्दनिष्यन्दसिन्धो-  
 रन्तःस्वच्छन्दचारैर्जननि वयममी कालजालं नयामः ॥ ३६ ॥

स्निह्यद्भूपालदत्तद्विरदवरघटामांसलस्निग्धमुग्ध-  
 स्कन्धाभोगाधिरौहक्रमसुमरतमरुयातिसंप्राप्तितोऽपि ।  
 देवि त्वद्भृत्यशालारजकवशजुषामन्वये रासभाना-  
 मुद्भयाभेयमारोद्वहनमतितरां युक्तमित्येव मन्ये ॥ ३७ ॥  
 साकं भूनायकेन प्रचुरमणिभरोद्धामरं सामरस्या-  
 दध्यारुह्यासनार्धं युगपदभिमुखीभूय संलापतोऽपि ।  
 न्यञ्चद्वात्रं निषेधप्रसृतकरतलं निर्भरोत्कम्पमम्ब  
 त्वद्देहद्वाःस्थवेत्रप्रहरणसमयत्रासदैत्यं परं नः ॥ ३८ ॥  
 आन्दोली चतुरन्तयानतुरगश्चेतातपत्रद्विप-  
 प्रायां संपदमावहेति गिरिजे न त्वां कदाप्यर्थये ।  
 याचे केवलमेतदेव बहुधा त्वत्पादपङ्केरुह-  
 द्वन्द्वाराधनचातुरीगुणनिकासाम्राज्यसिंहासनम् ॥ ३९ ॥  
 तदनु तुहिनजगतीधरादवतीर्थं स पुनरार्यमिश्रो निजवचःसुतिधौ-  
 ततत्त्वावबोधकर्मनिकरस्य सगरसुताहुतिहुताशनीकृतप्रबलरुषः कपिल-  
 मुनेराश्रमपदमुपाश्रयत ।  
 अभिषिच्य भसितराशीन्पुरहरनिर्माण्यसलिलपूरेण ।  
 निरवापयत्पितृणां भगीरथो यत्र निरयवाधाम्निम् ॥ ४० ॥  
 अह्वाय पत्युरह्नामपहाय सतामसूयितवतीव ।  
 श्लिष्यति सुरस्रवन्ती नर्मसखं यत्र नवनवोर्मिकरैः ॥ ४१ ॥  
 तत्र च जलधिमध्यक्षयन्निदमवादीत् ।  
 भागीरथीतिप्रथिताभिधानां कांचित्कुमारीमुपनीय गौरीम् ।  
 असौ वरायातिसृजन्पितृणां चक्रे मुदं चण्डकरान्वयेन्दुः ॥ ४२ ॥  
 अहस्करापत्यसरस्वतीभ्यामभ्यर्णमादाय विमुच्यमाना ।  
 अमुं नवोदेव.....ख द्युसिन्धुरावद्भभङ्गा पतिमभ्युपैति ॥ ४३ ॥



वारं वारं प्रौढवातानुषङ्गाद्वेगेनायं वेपते वीचिमाली ।  
कुम्भीयोनेः कुक्षिवास्तव्यमग्निं ध्यायं ध्यायं त्रासमृच्छन्निवोच्चैः ॥ ४४ ॥

मन्थानशैलमथितोऽपि घटीभवेन  
ग्रस्तोऽपि दाशरथिना कृतबन्धनोऽपि ।

उद्दामवाडवहुताशनपीडितोऽपि  
गम्भीरतां न हि कदाचिदयं जहाति ॥ ४५ ॥

अथ नीलाद्रिमासाद्य कृती स कृतबन्धनः ।  
अस्तौदित्थं जगन्नाथमघनिर्माथकर्मणे ॥ ४६ ॥  
चरितं तव प्रथीयः शक्यं मितया न मे गिरा स्तोतुम् ।  
नासामणिर्न भवितुमर्हति मानाधिकं रत्नम् ॥ ४७ ॥  
अतिलघुनापि च वचसा मधुमथन तव प्रणौमि महिमानम् ।  
तुभ्यं त्रिभुवनवपुषे तुल्यं कथमर्प्यते माल्यम् ॥ ४८ ॥  
मम यन्मनुष्यजन्मनि भवत्सपर्यापराङ्मुखीभवनम् ।  
स नैवनीतनिर्गमसमये मन्थानगुणभङ्गः ॥ ४९ ॥  
अन्यार्थमपि भवन्तं परिचरता प्राप्यते गतिः पुंसा ।  
आमोदमेणनाभेराजिघ्रति किं न पणितापि ॥ ५० ॥  
भवतः प्रपद्यमानश्चरणौ पदवीं समश्नुते परमात्मा ।  
को गन्धगजाधिरूढः क्षुद्रं प्रतिपद्यते द्वारम् ॥ ५१ ॥  
प्रकृतिजयिनस्त्वदङ्गे पातकराशिरपि किमु भवेत्क्षयम् ।  
अस्त्रमरविन्दयोनेश्चटकोपरि किं नु संधेयम् ॥ ५२ ॥  
ईषलभा मनीषिभिरीहितसंपत्प्रसादविषयैस्ते ।  
हैयङ्गवीनसङ्घं ह्यादधतो न खलु घृतचिन्ता ॥ ५३ ॥

करुणागुणपरिणाहः कंसारे तव निसर्गसंसिद्धः ।  
आधीयते न केनचिदमृतरसौघस्य माधुर्यम् ॥ ५४ ॥

अनुपदमतिलङ्घ्य जनपदशतानि विबुधाग्रण्यः स पुण्यस्थलीषु शस्तं  
गयाक्षेत्रमयासीत् ।

दृश्यते तटिनी यस्मिन्नद्भुताकारशालिनी ।  
अपि फल्गुः स्वयं पुंसामफल्गुफलदायिनी ॥ ५५ ॥

अधिमौलि गयामरद्विषो विबुधैर्यत्र कृते पदार्पणे ।  
भुवनत्रयमस्तके पुनः पितरो हन्त पदं वितन्वते ॥ ५६ ॥

कटितटिघटिततटिन्निभांशुकं रमाधवं छविजितमारमाधवम् ।  
जगन्नयी प्रणमति यत्र मौलिना गदाधरं किसलयभं गदाधरम् ॥ ५७ ॥

तत्र च विहितकर्तव्यकलापोऽयमभिरूपो विनिर्गल्य ततः समग्रगु-  
णसंभृतेन कुटुम्बिनीयुगेन विविधतीर्थसमूहमवगाहमानो विमानितदि-  
विषदाहारसंपदं व्याहारमुदजृम्भयत ।

अहस्करेऽप्यलघुतमिस्रतस्करे कुमुद्वतीं समधिगता कुमुद्वतीम् ।  
पवित्रितक्षितिरियमत्र चक्षुषी पुनः पुनारमयति मे पुनःपुना ॥ ५८ ॥

संध्याटवीचारविवृद्धमूर्तिः कुर्वन्मुहुः कूलविहङ्गलीलाम् ।  
खैरं प्रणर्दन्निह शोणभद्रो गवामसौ गच्छति संनिवेशम् ॥ ५९ ॥

शर्वाणीचरणसरोजवान्तलाक्षाजम्बालभ्रमजनिहेतुधातुशाली ।  
विन्ध्याद्रिवितरति मे नितम्बसीमाविस्तारस्थगितदिगन्तरः प्रहर्षम् ६०

अध्यास्ते रुचिरममुष्य शृङ्गमेका सा काचित्रिभुवनसंज्वरापहव्री ।  
निर्व्याजप्रणिहितनीलकण्ठहर्षा वर्षन्ती कमपि रसं बलाहकाली ॥ ६१ ॥

कर्याली हृतमधुकैटभावलेपा लोकान्धकरणलुलायदर्पहव्री ।  
चामुण्डा शकलितरक्तबीजदम्भा शुम्भघ्नी जयति निशुम्भसूदनीयम् ६२

विश्वस्मादपि धरणीधरेन्द्रकन्ये

विन्ध्योऽयं निरवधिभागधेयशाली ।

आक्रान्ताखिलभुवनापि यस्य नाम्ना

विख्याता परमसि विन्ध्यवासिनीति ॥ ६३ ॥

देवि त्वत्पदरुचिदर्शितातिरागा तुङ्गेषु द्रुमविटपेषु लम्बमानाः ।

शैलेऽस्मिन्सततमवाङ्मुखत्वभाजो दृश्यन्ते धृतनियमा इव प्रवालाः ॥ ६४ ॥

कुब्जत्वं दधदपि कुम्भयोनिभक्त्या विन्ध्याद्रिर्विबुधनिवासतोऽपि तुङ्गः ।

संचारं सद्यगिरीशपाणिपद्मस्पृष्टाभ्यामिह वितनोषि यत्पदाभ्याम् ६५

मच्चित्ते.....महिषासुरोत्तमाङ्गे विन्ध्यादेरधिशिखरं च विश्वमातः ।

निःशङ्कं निहितपदाब्जया भवत्या काठिन्यं क नु वद काममन्वभावि ६६

वेलायां विषमकृतान्तवाहघण्टासंरावश्रवणसमाहितव्यथायाम् ।

मञ्जीरकणितमनोहरं पुरस्तादास्तां नश्चरणसरोजमम्बिकायाः ॥ ६७ ॥

पारीन्द्राः परिभवमापिता निकामं

मध्येन स्मरहरवल्लभे भवत्याः ।

तत्तादृक्किमिरतरङ्गितासु मन्ये

बध्नन्ती(न्ति)स्थितिमिह.....भ्यतो गुहासु ॥ ६८ ॥

उत्तुङ्गा बलवदुदारकान्तिभाजो वर्तन्तां शतमिह वारणेन्द्रकुम्भाः ।

सोढारस्तव कुचभारवत्किमेते पञ्चास्यप्रसभविमर्दसंभ्रमाणाम् ॥ ६९ ॥

शर्वाणि स्तनभरसंपदा परं ते विन्ध्याद्रिर्विगलिततुङ्गतावलेपः ।

त्रीले(डे) न क्षितिमभजद्विजस्तु मेजे प्रख्यातिं शिव शिव भाग्यरीतिरेषा

संत्रातुं जनमिह सर्वहिंसकेभ्यो वात्सल्याद्ब्रह्मसि वरायुधानि हस्तैः ।

हन्तैतद्भगवति साहसं यतोऽमी रज्यन्ते नवयुमनोजिघृक्षयापि ॥ ७१ ॥

चन्द्रस्ते वदनमिषेण शैलकन्ये विन्ध्याद्रौ वसति विधुंतुदैकभीत्या ।

पर्यन्तभ्रमणमिष(षा)त्तरक्षुवीक्षावित्रासव्यतिकरविद्रवत्कुरङ्गः ॥ ७२ ॥

त्वद्विम्बाधरतुलना शिवे तदानीं प्रादुष्यादिह सहकारपल्लवेषु ।

धात्रा चेन्मकरन्दसारधारानिष्यन्दः कुसुमवदेषु निर्मितः स्यात् ७३

स्वच्छन्दं विलसतु चन्द्रिकाङ्कुराणामुद्भेदः किमपि सुधारसोद्गमश्च ।

वक्त्रेन्दौ तव वरवर्णिनि स्मरारेराश्रया न किमिह सूतिरम्बुजानाम् ७४

अस्यादेरनुवनमध्यमम्बुजातैर्वेत्तण्डवजकरदण्डपातभीतैः ।

सारङ्गैरपि चकितैर्वेत्तनेचरेभ्यः सर्वस्वं निहितमिव स्वकं त्वदक्ष्णोः ७५

फुल्लासु क्षितिरुहपुष्पमञ्जरीषु आभ्यन्ती ततिरिह भाति षट्पदानाम् ।

पृथ्वीभृत्प्रियतनये विलोकयन्त्याः कान्तारश्रियमिव ते कटाक्षमाला ७६

पाठीनध्वजपरिपन्थिकायमायकैलासक्षितिधरकालमेघपङ्के ।

मातस्ते हतजनिमार्गपर्यटाख्या निष्ठप्ते मयि निपतत्वपाङ्गधारा ॥ ७७ ॥

त्वामभ्रच्छविमिह वीक्ष्य नीलकण्ठास्तुष्यन्तः सपदि वितन्वते कलापान् ।

त्वत्केशशुतिविसरापहारशङ्कां निर्माधुं निपुणमिव प्रदर्शयन्तः ॥ ७८ ॥

उद्भिन्नस्मितलवमुल्लसत्कपोलं लोलाक्षिभ्रुवमतिलोभनीयनासम् ।

बिम्बोष्ठं भूतमणिकुण्डलाभिरामं वक्त्रं ते जननि वयं न विस्मरामः ७९

विनिर्गतानविहितपुण्यदुर्लभत्रिमार्गासलिलविगाहनाय नः ।

पदे पदे बहलविपत्तिशङ्कया विषीदतः सुखयतु विन्ध्यवासिनी ८०

अपि च ।

रक्षति दुर्गा यन्तं विपदः स्वगुणान्कृपासृदुर्गायन्तम् ।

समहृत कासरदनुजं तमपि च या सुभ्रमन्तिकासरदनुजम् ॥ ८१ ॥

देवी सा मे दुरितं क्षययतु कृपया हरिस्वसा मेदुरितम् ।

शक्तिषु परमा नन्दं जनकं किल या निनाय परमानन्दम् ॥ ८२ ॥

शुचमिह नोपलभन्ते वपुः स्मरन्तो बलौर्दोनोपलभं ते ।

स्थितमनिदानवलक्षे हर्यक्षे चण्डि लनदानवलक्षे ॥ ८३ ॥

अपि च ।

स्कन्धादवपुत्य हरेः सलीलमाक्रम्य पद्मग्रामवनीलुलयौ ।  
 संधित्सया चापगुणैर्निषङ्गादुदर्विषं मार्गणमुत्क्षिपन्तीम् ॥ ८४ ॥  
 प्रहारकेलिस्पृहया रथाङ्गनेमिग्रहव्यग्रनिजाग्रहस्ताम् ।  
 तिर्यङ्मुखीं पाणिधृताञ्चलस्य कम्बोः समुद्रोषणकर्महेतोः ॥ ८५ ॥  
 उदस्तहस्तोपहितत्रिशूलनिर्भिद्यमानं निजपश्चिमाङ्गात् ।  
 निर्गच्छतो निर्जरशात्रवस्य चर्मासिपाणेः शिरसश्छिदायै ॥ ८६ ॥  
 आलम्ब्य केशानवधूय खेटं पाणावधिक्षिप्तकृपाणवल्लीम् ।  
 दरोच्छ्वसन्मध्यमदृष्टिरिह्मदग्निस्फुलिङ्गावलिभीषणास्याम् ॥ ८७ ॥  
 विश्वत्रयापद्विनिवारणाय संनाहमेवं समरे दधानाम् ।  
 किरीटचन्द्रांशुकृताभिषेकामम्बामहं भावनयावलम्बे ॥ ८८ ॥  
 तमसामर्दिनि विधृतमसाधिषं तमसा जाह्नवीपूरं तमसा विगाहते ।  
 निर्जेतुं दुरितावलीं सति कलौ निःसीमवीर्योदयां  
 देवो मेलयति स्म यत्र सुदृढं तिस्रो महावाहिनीः ।  
 श्रेयानेष निरीक्ष्यते स शिविराभोगः प्रयागाभिधो  
 धीराः स्वैरमिह प्रयान्ति पदवीं देहत्यजं शाश्वतीम् ॥ ८९ ॥  
 देहिनामिह तटस्थितिस्पृशां पुण्यमात्मजमिमाः पुनः पुनः ।  
 स्फारविस्मयकृते परस्परं संगताः प्रसुवते सरिद्वराः ॥ ९० ॥  
 अन्योन्यमायामिभिरुर्मिहस्तैरास्कन्दकर्मण्यनयोः सपत्नयोः ।  
 साक्ष्यं न साधीय इतीह सा किं सरस्वती संवृतमूर्तिरास्ते ॥ ९१ ॥  
 जाह्नवीरविसुतारजतायः शृङ्खलायुगलसंहतमेनम् ।  
 क्रीडितुं स हि विमुक्तियुवत्या केलिमञ्चमयमञ्चति लोकः ॥ ९२ ॥  
 यियासतामत्र निमज्ज्य नाकं हित्वा तनुं मुक्तिमभीप्सतां च ।  
 वैवस्वतीविष्णुपदीमिषेण वेदोपदिष्टाध्वयुगं चकास्ति ॥ ९३ ॥

निर्वापितानामिह विष्णुपद्या नृवर्गकान्तारभवानलानाम् ।  
 विसृज्य वीर्यधूमपरम्परेव विराजते चण्डमरीचिकन्या ॥ ९४ ॥  
 सहजमलिनं विद्यावर्त्म स्वभावमलीमसा  
 विधिपदविका चित्रः पन्था विमिश्रितयोस्तयोः ।  
 इति पृथगवस्थित्या संमेलनेन च देहिना-  
 मिह विवृणुतो नानामार्गान्धुसिन्धुकलिन्दजे ॥ ९५ ॥  
 निर्माति धर्मांशुसुताभुजङ्गया निर्मोकशङ्कामिह गाङ्गमम्भः ।  
 यां वीक्ष्य लोकाः समवर्तिलोकयात्राकथामप्यवधीरयन्ति ॥ ९६ ॥  
 अनेकदेशोन्मिषदभ्रसिन्धुप्रवाहखण्डामिव भानुकन्याम् ।  
 पश्याम्यविद्यामिव तत्र तत्र प्रभिद्यमानां विषयप्रकाशैः ॥ ९७ ॥  
 उन्नेतुमुद्वेलमवाब्धिमग्नान्कृतोद्यमाभ्यां कृपया शिवाभ्याम् ।  
 प्रसार्यमाणानिव बाहुकाण्डौ पश्यामि नद्योरनयोः प्रवाहौ ॥ ९८ ॥  
 वेगाविद्धसरोजकुञ्जलकुचं विक्षिप्तवीचीभुजं  
 फुल्लेन्दीवरदृष्टि बुद्बुदनिभाविभूतरोमोद्गमम् ।  
 नुत्यत्फेनविपाण्डुकञ्चुकमुमे दूरात्समभ्यागते  
 गाढालिङ्गनमत्र हन्त तनुतो गङ्गाकलिन्दात्मजे ॥ ९९ ॥  
 कापि प्रस्तुतदोर्मुधे इव मिथो वीचीभरैराहतै-  
 रेतैरात्तजयश्रियाविव कुतोऽप्यन्योन्यकृत्साकर्मैः ।  
 विद्राणे इव साध्वसेन कुहचिद्व्यक्तापसारत्वैर-  
 स्तन्वाते सरितौ विडम्बनमुमे तत्तादृशानां नृणाम् ॥ १०० ॥  
 कालिन्दीसुरनिम्नगे विलसतः कालावदाते ययो-  
 रंशूनामिव संतती तनुभृतामन्तस्तमिस्रापहे ।  
 पुण्यैरथ पुराकृतैर्वयममी तत्तादृशौ तावुभौ  
 वेणीमाधवशूलटङ्कगिरिशौ वीक्षामहे चक्षुषा ॥ १०१ ॥

वामे भागे वरतनुमयं शूलटङ्केशमीडे

संध्यानृत्तभ्रमणरचनासङ्गिनो यस्य कण्ठात् ।

सस्तां मुक्तासजमिव महाकृष्णसर्पाञ्चितार्धा-

मग्रे पश्याम्यमरतटिनीमर्ककन्योपगूढाम् ॥ १०२ ॥

भुवनत्रयपारवर्ति पुंसामधिगन्तुं पदमाहितस्पृहाणाम् ।

अनुभूतचरादिविप्रयागादयनं नेह परं भुवि प्रयागात् ॥ १०३ ॥

इत्यालपन्नयमुत्तीर्य सुरधुनीमनीदृशसंपत्तिपेशलान्कोसलानवलोक्य-  
न्ननघगुणपरिभूतधनदपुरुहूतपुरमजिहीत साकेतम् ।

विमलां प्रकृतिं विवृण्वती सततं भावितसर्वमङ्गला ।

यदलंकरणाय कल्पते हिमवन्मानससंभवा नदी ॥ १०४ ॥

परिसरयूपकण्ठमलघूत्तरवेदितरी

परिसरयूपकण्ठपरिबद्धचषालशता ।

प्रदिशति यत्र कौतुकमशीतकराभिजन-

प्रभवजनाधिनाथहयमेधवितानमही ॥ १०५ ॥

तत्र स रामभद्रं प्रणिपत्य नुतिमित्यतानीत् ।

कल्पयत्यवनिकर्णजन्मनो वञ्चहि श्रवणहर्षवैभवम् ।

संभवे जनकमोदसंपदामात्मजोक्तिरयते निदानताम् ॥ १०६ ॥

सूनुनैव सुवचं प्रचेतसो वस्तु वर्णयितुमाद्रियामहे ।

राघवैकसुगमे रणाङ्गणे व्यापृतं किल वलीमुखैरपि ॥ १०७ ॥

हन्त सत्यपि रघूद्वहे गिरा प्रस्तुवन्ति कवयः परानपि ।

यस्य वक्तमपदानमेव या प्रादुरास भुवि पद्यरूपिणी ॥ १०८ ॥

तद्विना दशरथावनीसुहृन्मानिनीजठरशुक्तिमौक्तिकम् ।

वावदूकजनवाङ्मुखस्य किं विद्यते भुवि विभूषणान्तरम् ॥ १०९ ॥

संयमिप्रवरसाधितस्य किं पायसस्य परिपाकवैभवात् ।

माधुरीमधिगतो महीयसीं राघवो रमयते ममाशयम् ॥ ११० ॥

दत्तया दिविकृतत्रिशङ्कुना निर्ममो निखिलशस्त्रविद्यया ।

आधिशङ्कुभरमापयन्दिशामाशयेषु रघुनायकोऽवतात् ॥ १११ ॥

पादरेणुपरमाणुयोगतः सिद्ध्यता युवतिसृष्टिकर्मणा ।

साधयन्नपि मतं मुनेः कथं जानकीपतिरतर्कमार्गगः ॥ ११२ ॥

कुर्वतो दृढगुणप्रकृष्टतामात्मनो दशरथाङ्गजन्मनः ।

गौरवं न सहते स कार्मुकं कामशासनकरोपलालितम् ॥ ११३ ॥

धर्मनिर्मथनकर्मठं हठात्कल्पयन्नपि करातिपीडनम् ।

मेदिनीहृदयहारिभिर्गुणैर्मैदुरो जयति मैथिलीपतिः ॥ ११४ ॥

प्रक्रमं रचयतः प्रनर्तितुं विक्रमस्य किल विघ्नशान्तये ।

ऐशचापतृणभङ्गमाचरन्नेष दाशरथिरेव सेव्यताम् ॥ ११५ ॥

दोःप्रतापशिखिनः समिन्धने दोहलीव निजबाहुलीलया ।

काकपक्षधर एव कार्मुकं पाटयन्पशुपतेः स वर्ण्यताम् ॥ ११६ ॥

आप भङ्गमवनीसुताश्रुवः पूर्वमेव पुरवैरिकार्मुकम् ।

अर्कवंशसुकृतैरयं पुनः कीर्तिमानवतु केलिमानुषः ॥ ११७ ॥

हन्तुमुद्यमवतो निशाचरानदृहास इव रामतेजसः ।

पूरयन्दश दिशः पुनातु वो भैरवः शिवधनुर्मिदारवः ॥ ११८ ॥

मैथिलीहृदयमञ्चशायिनः सौखशायनिकशेखरः प्रभोः ।

पातु वो रघुवतंसदोर्लताभज्यमानभवचापनिखनः ॥ ११९ ॥

आत्मवैरिधनुरार्तिनाटद्वीरचोदितविदेहजार्पिताम् ।

दृक्तरङ्गवरणोत्पलस्रजं धारयन्नवतु वो रघूद्वहः ॥ १२० ॥

जातरूपफलके शनैः शनैरङ्गसंगतिभिः पापसूत्रवरीम् ।

मन्दमन्दमपदेशपूर्वकं मैथिलीमनुसरन्स पातु वः ॥ १२१ ॥

वार्धिनेमिजनुषो वधूमणोराशये शयकुशेशयेऽपि च ।  
 कौतुकस्य कलयन्निबन्धनं नन्दनो दशरथस्य पातु नः ॥ १२२ ॥  
 मैथिलीपरिणयोत्सवे मुखं मन्दहासमधुराधरं विभोः ।  
 धर्मवारिकणहृद्यमस्तु मे [मङ्गलाय] शुभिकाविभूषितम् ॥ १२३ ॥  
 आश्रमप्रसृमरे शनैर्जवादाहितापसरणे कथंचन ।  
 संगते सदसि मङ्गलाय मे जानकीरघुवतंसयोर्भ्रुवौ ॥ १२४ ॥  
 मैथिलीमनुकुलावतंसयोः पुष्पती पुलकजालमङ्गके ।  
 शोभनस्तुतिमया शुभाय मे कल्पतां सुदृगद्भुलकाकपि (?) ॥ १२५ ॥  
 भाविनि त्रिदशवैरिभञ्जने साध्वि मे कुरु सहायतामिति ।  
 याचमान इव जानकीकरं पाणिना परिमृशन्मुदेऽस्तु सः ॥ १२६ ॥  
 चम्पवल्लिकरपीडने रुषः शान्तये किमुपलाधिरोहणे (?) ।  
 जानकीपदसरोजमामृशन्पाणिना रघुपतिः प्रसीदतात् ॥ १२७ ॥  
 हन्त दृश्यमपरं मदागमः शंसति ध्रुवमितीर्ष्ययेव सः ।  
 तत्पदर्शनविधौ धराभुवि मन्दवर्षवचनो धिनोतु माम् ॥ १२८ ॥  
 मैथिलेन्द्रमहिलाभिरैकतः स्थापितौ सदृशतादिदृक्षया ।  
 .....माहितस्थितौ चिन्तयामि जगदादिदम्पती ॥ १२९ ॥  
 मैथिलीसहचरं मनः सखे सर्वदैव तदवेहि दैवतम् ।  
 घोरजन्मकुहनापयोनिधेस्तारकं तव तनुप्रतारकम् ॥ १३० ॥  
 सन्तनामहं वीशसम्मतपरं (?) देवता विगणयामि नैव ताः ।  
 राममेकमभिरामवैभवारामाशरविराममाश्रये ॥ १३१ ॥

तमालच्छायाः सप्ततमनुकूलस्तनुभृतां

वचः केलीशे ..... (?) विशगतमधूलीमधुरिमा ।

जगन्नेता सीतापतिरहितजेता गुणगणैः

स नाथो ह्रस्वाधो जनुषि रघुनाथो विजयताम् ॥ १३२ ॥

मणिगणपरिणद्धे मण्डले पुष्पकान्तः-

सुरतरुतलभञ्जि स्वर्णपीठे निषण्णौ ।

विसरमुपहसन्तौ विद्युदम्भोदभासां

मनसि मम रमेतां मैथिलीरामचन्द्रौ ॥ १३३ ॥

सकृदेव शरीरिणः प्रपन्नान्भवदीयाः स्म इति प्रजल्पतोऽपि ।

परिपातुमभीतिलम्भनेन प्रतिपन्नव्रतमस्ति दैवतं नः ॥ १३४ ॥

अपि च ।

तमुपास्महे तपोधनमहिमार्जितपायसार्थपरिपाकम् ।

पङ्क्तिरथपार्थिवेन्दोरन्तिमऋणभागमोचनं द्रविणम् ॥ १३५ ॥

भक्तिपरितोषिताशयकं कालिके कलितोपदेशविभवेन (?) ।

त्रिजगदरिष्टविदारणदीक्षादृढबद्धर(ल)क्ष्यतां यातम् ॥ १३६ ॥

सुस्तं तस्य सुकेतं प्रभदनतनुमेदिनीप्रतप्तस्य (?) ।

आशरकुलाशनोद्यमभाजः(जं) प्रा(वा)णाहुतीकृतसुबाहुम् ॥ १३७ ॥

अपि भू[ग]वदङ्गिरजसा संहितचिरलुप्तनिर्यैमिसंसारम् ।

परिणीतधरणितनयं पशुपतिचापाधिरोपणपणेन ॥ १३८ ॥

दैत्यभिदो धनुषा सममात्तभृगुप्रवरशक्तिसर्वस्वम् ।

त्रातारं वसुधाया अन्ते सह सीतयाऽनुभूतसुखम् ॥ १३९ ॥

जगति परिग्रहयोग्या न खलु श्वश्रूरिति प्रतीत्येव ।

धरणिमनपेक्ष्य साकं तत्सुतयाध्युषितचित्रकूटतटम् ॥ १४० ॥

१. भगवतः खल्येति व्याख्येयम्. २. नियमोऽस्यास्तीति नियमी मुनिः. अत्र गौतमस्तस्य संसारोऽहल्येति बोध्यम्. ३. श्वश्रूः पृथिवी.

खवशमुपेयुषि विभवे विमुखस्य आतुरर्पितेन करे ।  
 चरणत्राणेन चिरं कारितवन्तं क्षमापरित्राणम् ॥ १४१ ॥  
 आत्मीयादपि चास्त्रादतिरभसभृतो जवातिरेकेण ।  
 विस्मैरितामिदैत्य(?)व्यञ्जितकरुणं कृतागसि खगेऽपि ॥ १४२ ॥  
 ना(सा)कमवगाहमानं जनकापत्येन दण्डकारण्यम् ।  
 चेतस्तपोधनानां शीतलमम्बश्च....दायाः (?) ॥ १४३ ॥  
 सेतुमिवारिमिवाब्धे(?)श्छेदितवन्तं निशाचरीनासाम् ।  
 प्राग्(ह)तविराधपदविं चारितरक्षश्चतुर्दशसहस्रम् ॥ १४४ ॥  
 उन्मीलितखरदूषणमुर्व्या रिपुयशस्तिरोधानाय ।  
 चिरकालविरहसीदन्मातृसदेशोपनीतमारीचम् ॥ १४५ ॥  
 सदयोदयं सपक्षे पत्रिणि दशकण्ठयानपक्षेऽपि ।  
 हनुमन्मुखेन संहितसुग्रीवं स्वप....भाजकबन्धे (?) ॥ १४६ ॥  
 सालान्सप्तमहीद्रा(ध्रा)न्फणिपतिभवने च पत्रिणैकेन ।  
 दारितवन्तं तरसा सव्यैरविस्त्रम्भसम्पदं साकम् ॥ १४७ ॥  
 विमतश्चापदमृगयाविधिशीलतया विधाय निजमूर्तिम् ।  
 दत्तहतिमर्मनन्दनदीपकमृगवञ्चितात्मने हरये(?) ॥ १४८ ॥  
 हरिणपदाना हरिणप्रतिघादिव दूरतः प्रयातायै ।  
 मणिमणि(गण)मुद्रां प्रेषितवन्तं प्रेयसीमिव वयस्याम् ॥ १४९ ॥ (?)  
 प्रस्प(स्र)मरमहः पुरेहे(?)सुदृशश्चूडामणौ समीरमुवा ।  
 संप्रापितेऽपि संनिधिमाचितमोहान्धकारसंदोहम् ॥ १५० ॥  
 भुज(भव)जलधिकर्णधारं भजतादे(मे)नं क्रियान्भवाब्धिरिति ।  
 सरुषा विभीषणेन प्रतिपत्तिकृताङ्घ्रिपाथोधिम् ॥ १५१ ॥

दयया हृदयमरातेरनुजं राज्याभिषेकसलिलेन ।  
 श्लावितवन्तम(न्तं ह्य)धिकं प्लवगभटानां च हर्षवाष्पेण ॥ १५२ ॥  
 सेतुपथेन जितवति सुग्रीवभटे तटं सुवेलस्य ।  
 अवधि जगति वृन्दं तान् प्रापितवन्तं प्रतापयशसी स्वे(?) ॥ १५३ ॥  
 अखिलजगदन्तरङ्ग..... ।  
 आत्मन इवाश्रमस्थितमहिरवन्तं धनुर्गुणस्यापि ॥ १५४ ॥ (?)  
 छादितसकलदिगन्तैः कपिभिः पुर एव कलितरोद(घ)स्य ।  
 निजतेजस इव तापान्निर्याताय द्विषे प्रपदिष्टवधम् ॥ १५५ ॥ (?)  
 हुतवहक(के)(नि)प(प्प)तितां  
 स्वकीयचारित्रशुद्धि(द्ध)विस्तता(म्भा)म् ।  
 अधिरोप्य पुष्पकं पुनरायान्तं स न (सहैव) साकेतम् ॥ १५६ ॥  
 प्रकृतिविरचिताभिषेकपाथः प्रमुदित..... ।  
 सकलभुवनमाद्य(?) शासनाङ्कामधिगतमखण्डितां समृद्धिम् ॥ १५७ ॥  
 इति श्रीबाधूलकुलतिलकस्यातिरात्रयाजिनः समरपुङ्गव-  
 दीक्षितस्य कृतौ यात्राप्रबन्धेऽष्टमाध्यायः ।

अथ नवमाध्यायः ॥

.....निजभाववचः क्रियाभिः ।  
 संभिद्य यत्र सुमनः सरिता रमन्ते  
 सागे(के) [तके] च (?) सरयूरपि गोमती च ॥ १ ॥  
 नेदीयसीमतिचिराय निजैस्तपोभि-  
 वाराणसीं प्रति ततो बल..... ।  
 क्षेत्सान्तराज्यततिरेकमिव सह(?)  
 स्नेन व्यदायि जगतीतलपर्यवाट्याः(?) ॥ २ ॥

प्रदक्षिणप्रक्रमजन्मनोव्याः क्लेशेन काशीमुपतिष्ठतीति ।

कृपावती प्रक्लममस्य गङ्गा वातेन वीचीजनुषा व्यनैषीत् ॥ ३ ॥

अनन्तरमवनीसुरधुरंधरेण गच्छता पथि स्वच्छन्दमानन्दनिजभरेण  
(?).....भ्यघायि । आः कथमग्रत एव हयखुरक्षुण्णमेदिनी-

क्षोदमेदस्विभावमासेदुषि समुदये दिशामनुकूलपवनदोलायिताञ्चलैः....

.....शतशः शताङ्गपीता.....

.....कावेरीव समावेद्यमानसरणिः परिषदियमालक्ष्यते ।

अद्य खलु माघचतुर्दशीवासरे वाराणसीनगरवास्तव्यस्य शर्वरीरमणचूडा-  
मणेः समाराधनाय भक्तिपरवतीयं प्रस्थितवती । अहो पुनरमुष्य वास-  
रविशेषस्य वैभवातिशयः ।

जनयति शिवरात्रिब्रतसंकल्पो विश्वसृष्टिसंकल्पम् ।

जागरणं चार्याणां सकलजगद्भारभरणजागरणम् ॥ ४ ॥

आश्रितगिरिशपाश्र्वरपनीतनिमेषवर्तनायातैः ।

पदरि(?)समाक्रमचकितैश्चतुरैरतिवाह्यते शिवरात्रिः ॥ ५ ॥

अवाप्तुमिच्छा यदि वामहर्निशं प्रजाग्रतोः पङ्कजयोः सगन्धताम् ।

विधीयतामस्तनिमेषमुद्रणं दृशौ युवाभ्यां शिवरात्रिजागरः(रे) ॥ ६ ॥

अनिमेषता जनानामनिमेषत्वाय भवतु शिवरात्रौ ।

इह पुनरभक्तभावो हेतुः कथमीश भक्तभावस्य ॥ ७ ॥

शिवरात्र्युपविधेः शीलं यामि.....यतकृतीनाम् ।

शिवजगत्कदम्बककरोषि तृप्तये.....नालम् ॥ ८ ॥ (?)

.....औषवस्त्यमविशातरात्रिः.....हसा हसन् जनः ।

अत्र सिद्ध्यति यतोतिरामणौ कालकूटगरलेन हारिणा ॥ ९ ॥ (?)

ये स्थाणुतां गिरिशंयोग्यदला(लो)पहारै-

र्विल्वद्रुमस्य शिवरात्रिदिने दिशन्ति ।

संसारिणामुदयते [ भविकं हि ] तेषा-

मात्मीयकर्मफलमत्र न को नु भुङ्क्ते ॥ १० ॥

अहो मम पचेलिमानां प्राचीनतपसामनुभावो यदस्मिन्नहनि विस्म-  
यातिरेकमुपहरिष्यति मदीयं चक्षुषोरसदृशप्रभावसाधीयसी वाराणसी ।

अभ्यर्थ्य जम्भरिपुणापि वितीर्यमाणं

सर्गानिकाममपि गणाय मत्पतीक्षणान् ।

अस्मात्पितृन्नियतमद्य निजाग्रहस्तं

न्यस्तार्ष्यपात्रमुपयास्यति नाभिजन्मा ॥ ११ ॥ (?)

कथमिवैतस्य कथयामि महिमानमानन्दकाननस्य ।

कैलासशैलादपिकामशत्रोश्चेतोविनोदोपचयप्रदात्री ।

काशी भवाशीविषवैनतेय(सत्) पाटिका पाटयते तमांसि ॥ १२ ॥ (?)

बिभर्ति चन्द्रः शशमित्यकीर्तिं कुले निरूढामपनेतुकामः ।

वाराणसीजाङ्गलवर्मचारी प्रायेण चन्द्रं बिभृते शशोऽपि ॥ १३ ॥

अधिकाशि तरक्षुरामिषस्पृहया संहरति.....वलिभृगम् ।

अजिनग्रहणाय राहोर्हरिणश्चायममुं मृगादनम्(!) ।

काश्यामुमाकामुकराजधान्यामैश्वर्यलोभेन कृतासिकानाम् ।

कैश्चिद्दिनैरेव वयस्यकोटौ संख्येयतामेति घनं शिवोऽपि ॥ १४ ॥

अखण्डमैश्वर्यमपेक्षमाणाः कथं नु काशीं पुरुषा भजन्ति ।

भवन्ति यस्यां बहुसंपदोऽपि भिक्षाकमध्ये प्रथमं गणयाः ॥ १५ ॥

यातुं कुत्र सखे व्यवस्यसि(ति) महाम्या(भवाना)नन्दवन्त्यन्तरे

मा गाः केन ततो गतस्य न मया दृष्टं परावर्तनम् ।

कस्मात्तत्र समेयुषां वसुभृतां वर्ण्यादिपूर्वस्थितिं

कोऽप्युत्सार्य बलात्प्रयच्छति निजं रूपं किराताग्रणीः ॥ १६ ॥

अविद्यायां द्वेषं चिरपरिचितायां घटयते  
 निरुन्धे तत्सूनोरपि च मनसो लालनविधिम् ।  
 न कामक्रोधादीनपि तु सहते तस्य तनया-  
 नहो पुंसः काश्यामभिनवजनिः प्रेमगरिमा ॥ १७ ॥  
 अहो भाग्यं काशीवसतिरसिकानां तनुभृतां  
 यतो भोगानेते चिरमिह समास्वाद्य विविधान् ।  
 अलभ्यां ब्रह्मादेरपि समधिकानन्दभरितां  
 भजन्ते देहान्ते परमशिवसायुज्यपदवीम् ॥ १८ ॥  
 पुरा भोगत्यागः श्रवणमथ वेदान्तवचसा-  
 मथोद्धोषः पश्चादमृतमिति शैलीसुलभता ।  
 यदर्चामाहास्यात्सकृदुपगता निग्रहवता-  
 मलं मुक्त्यै काशीपुरभुवि निवासः क्षणमपि ॥ १९ ॥  
 आहितनरकावज्ञान् विमुक्तरमाविलासपरितुष्टीन् ।  
 उच्चैः स्थापितगोत्रानुपास्यते(सहे) चेतसा महापुरुषान् ॥ २० ॥  
 वरणो(र्णो)ज्ज्वलम(प्र)सिद्धां करिमुखजलपाति(लि)तां पुरीं पुरुषाः ।  
 भैरवदुर्गाधिष्ठितमध्यामध्यासते स्वरक्षायै ॥ २१ ॥  
 वसतिरविहता परस्य पुंसो भवति तपोभरवैभवेन काश्याम्  
 जगदवनपरायणस्य शंभोः स्फुरति कृपालहरीव यत्र गङ्गा ॥ २२ ॥  
 [ वाराणसी ] वासविदामविघ्नां दिशन्तु देवा मम भैरवाद्याः ।  
 दिने दिने सादरमानतीनां शतं शतं प्राभृतयानि तेषाम् ॥ २३ ॥  
 निरुपप्लवननिर्मलस्वभावं परमानन्दघनं प्रबोधसान्द्रम् ।  
 गिरिजागिरिजापयोः स्वरूपं परिपश्यन्त्यधिकाशि भाग्यभाजः ॥ २४ ॥  
 आरूढशार्करमपावन्नहनि(?)भास्त्रिष्टपार्श्वमुमया हरिणाङ्कचूडम् ।  
 भग्नार्धमूर्तिरुदके मणिकर्णिकायाः पुण्यैः कदा पुरत एव विलोकयिष्ये २५

अस्तीति निर्धार्यमकृत्रिमोक्त्या निरञ्जनैरेव निरीक्षणीयम् ।  
 आश्चर्यमानन्दनिधिं कदा वा द्रक्ष्यामि तीरे मणिकर्णिकायाः ॥ २६ ॥  
 भो भो मन्मथलोभमत्सरमद्रव्यामोहरोषाः सुखं  
 युष्माभिः क्षपितानि भूरिदिवसान्यस्मासु कृत्तासिकैः ।  
 देशानद्य यथामनीषितमितो याता न जानीमहे  
 यास्यामो भवतामगम्यविषयामेतर्हि वाराणसीम् ॥ २७ ॥  
 तदनु धरित्रीसुधाशनपवित्रीक्रियमाणसमाश्रितजीववर्गमपवर्गफलप्र-  
 दानकल्पलतोद्यानमविमुक्तमवलोकयन्नतिनाकसुखभरतरङ्गितो गिरं  
 कृतनवीनमाध्वीकदूषणां साध्वीमिमामभाषत ।  
 वाराणसि त्रिपुरवैरिकरारविन्दा-  
 देकं त्वया विधिशिरो हृतमामनन्ति ।  
 आसेदुषे सविधमङ्गभृते कदा वा  
 वेधःकरोटिविततां प्रवदानि मालाम् ॥ २८ ॥ (?)  
 इदं खलु त्रैलोक्यमहनीयमभ्यर्णवितृणा(?)मधिकर्णपुटं वर्णयतः  
 प्रणवमपर्णासहायस्य वक्त्रेन्दुविगलितैर्विद्यासुधार.....विष विहि-  
 तपरिपूरणं निर्वेलं भवतापनिर्वाणक्षममालक्ष्यते परमपावनतीर्थसमुद-  
 याग्रेसरं च कृतं सरः..... ।  
 अतिकलिलनाथिन्यामा नाकमा च रसातला-  
 दिह भरपरीवाहैर्देवादिनां पुरतो मया ।  
 उरुविमलताहेतुः पाथः प्रसन्नमुपेयुषी  
 निखिलजगतीमान्या संवर्ण्यते मणिकर्णिका ॥ २९ ॥ (?)  
 खयमासु सुदर्शनं खनित्रं खननेऽस्यामुश्शाखिलैव कर्ता(?) ।  
 अभिपूर्तिविधायितभ्रयांभस्त्रिदयं (?) तावदगोचरे नुतीनाम् ॥ ३० ॥



परस्य पुंसः प्रसृताधिराजादारान्मदीयं मुहुरापतन्ति ।  
 आश्लिष्यती मामवमूर्मिहस्तैः सर्वस्य रम्यः सहजः सयोगः ॥ ३१ ॥  
 कैवल्यमानक्षमतैकराज्यवैराज्यमूलानवधार्य दोषान् ।  
 गङ्गानया क्लृप्तविभेदलेशं मेधावती हेलनमादधाति ॥ ३२ ॥  
 नियतं बिभर्ति निटिलेक्षणायिता-  
 मपसार्य मूर्तिमगजेव जाह्नवी ।  
 अत एव भागमदसीयमेककं  
 मणिकर्णिका किमपि मण्डयत्यसौ ॥ ३३ ॥  
 कल्लोलमन्दपवनैर्गगनोपगीय-  
 मासेवते जनमिमां(वा)ति(न्ति)मयाव(न)काले ।  
 भूरिश्रवापनयपूर्यममुष्य सूक्ष्मं  
 निक्षिप्यमुद्यमवतीव निजाम्बुभारम् ॥ ३४ ॥ (?)  
 उदयिता(?) किलेन्द्रियोपघाते विषमे जीवितविप्रयोगकाले ।  
 इह दैवतमेकमाविरास्ते जलदश्यामलकंधरं(रो)जनानाम् ॥ ३५ ॥  
 अत्रासून्विजहाति सः शिव शिवेत्याकर्ण्य कण्ठध्वनौ  
 देवीं भूषयितुं गृहीतमनघं धृतैव सारं करे ।  
 आदावप्यतिसंभ्रमेण भगवानर्धेन्दुचूडामणिः  
 सर्पादेय(व)विमुक्तिवामदृगलंकारं विधास्यन्निव ॥ ३६ ॥  
 ओंकारमन्न(त्र)विपरीतमुपैतु पाणि-  
 मालम्ब्य शैलजनुषो मुहुरद्रिधन्वा ।  
 पाशावमोचनकरी परमोत्त(क्त)विद्या  
 सैषी(वे)ति किं प्रकटनाय शरीरभाजाम् ॥ ३७ ॥ (?)  
 तीरेऽस्याः स्थिरशयनस्पृशां जनानां  
 तत्तादृगू विषभजने ततो द्रुमाणाम् ।

आनन्दद्रविणभरापणो विबद्धः

पार्वत्याः पतिरधमर्णलोकशैलीम् ॥ ३८ ॥ (?)  
 श्रमातुराणां चिरकालबन्धादत्रामृतास्वादकृते पशूनाम् ।  
 तेषामधीशो दयमानचेताः पाशापनीतं(तिं) प्रसभं विधत्ते ॥ ३९ ॥  
 प्रेङ्खद्रथाभीशुभरापदेशादत्रोपदेशावसरे महेशः ।  
 कुतर्कघोषाविलमङ्गभाजां कर्णान्तरं लक्ष्यतीव तोयैः ॥ ४० ॥  
 त्रयीरहस्यं विचितं तपोधनैरनेकवर्णास्पदमेकमक्षरम् ।  
 शरीरिणामत्र शशाङ्कशेखरो व्यनक्त(क्ति)प(पु)र्यामपि वेद्यमप्युभे(?) ४१  
 अस्तं कलानामिह षोडशानामादाय दोषाकरमण्डलस्य ।  
 सतारकस्फूर्तिरहो समग्रमस्यामृतं पुष्यति कालकालः ॥ ४२ ॥  
 जन्तुः शृणोतीह वृषाङ्गवक्रादौंकारमुत्तम्बितपश्चिमाम्भः ।  
 वामाकृते राशिवधूभवन्त्याः प्रकाशनेमि हृदि वाति लज्जाम् (?) ॥ ४३ ॥  
 भगवदरञ्जतोरन्तः अन्तः प्रणवाम्यतं (?)  
 स्वमुखशशिनः सारं शूली विसारयतीह सः ।  
 .....लिङ्गमानमिव स्थितम् ॥ ४४ ॥  
 विद्याविक्षतिसंभ्रमेण मुकुटाद्विश्वेश्वरोऽपि स्थिता-  
 मादत्ते मुहुरैन्दवीमिह कलामाधातुकामः पथि ।  
 कांचिन्मौक्तिककुञ्चिकामिव नवां सद्यः प्रसन्नेप्सित-  
 स्फीतामोदनिदानकोशभवन्[द्वा]रार्गलोद्घाटिकाम् ॥ ४५ ॥  
 चूडाशशिक्षुतविषक्तसुधैकलेश-  
 व्याजादिह प्रण[य]दानविधौ पिनाकी ।  
 मध्येललाटफलकं मनुजस्य दृष्टिं  
 कर्तुं पुरा किमपि कल्पयतीव चिह्नम् ॥ ४६ ॥

इह पतिरखिलानामेकहस्तेऽवरुन्धन्

समयसुरभिपाय(?)शङ्कया ब्रह्मरन्ध्रम् ।

परिकलयतु मत्तः पाणिनान्येन जन्तोः

श्रवणमपि च गृह्णन्त्यन्दयत्युक्तिसारम् ॥ ४७ ॥

तारकार्धविवृतं तनुभाजां कुर्वतः कुमुदिनीविटमौलेः ।

श्लाघते चतुरतामिव चञ्चन् दक्षिणेतस्वपुःस्तनकुम्भः ॥ ४८ ॥

वपुर्पश्यतीव विश्वभर्त्रे जनता जीवितमोचनच्छलेन ।

प्रणवाक्षर(वर्णना)पदेशादुररीकारमिवातनोति सोऽपि ॥ ४९ ॥

प्रणवमयमेव तिलकं प्रियामुखे लिखति वासनातिशयात् ।

अनुसंधातुमिवेशामनुनेप्यन्नहह करुणविवशतां नीतः ॥ ५० ॥

त्वरितमभितो धावं धावं कृपातिशयात्प्रभो-

रतिसुकृतिनां कर्णेर्ष्वोकारमत्र विवृण्वतः ।

अनमिबलपतः.....

स जयतितरां शश्वन्निःश्रेयसार्पणविभ्रमः ॥ ५१ ॥

असौ पुनरत्र निर्वर्तितावगाहविधिरतिवादितार्धनिदाघसंज्वरो निर-  
ञ्जनहृदयसङ्गनिःशङ्कविहृतिमन्दिरं चिरंतनसुन्दरीसीमन्तसरणिमौक्तिकं  
समस्तजगन्नमस्क्रियासंकेतशालिकान्तारमङ्गजानुरागसागरहरिणाङ्कपरि-  
णताननं द्युमणिमरीचिकोच्चयदुर्जयतमोनिषूदनमनतिकषायचेतसामह-  
श्यगतिं पश्यतिस्म विश्वपतिम् ।

पुरत्रयी येन पुरा व्यधायि मन्दारमाला भवता रणेन ।

मन्दाकिनी यापि च मौलिभागे मन्दारमाला भवतारणेन ॥ ५२ ॥

निध्याय च निटिललोचनबद्धानतिरिदमवोचत ।

स्वर्धुनी प्रकृतितो जलाकृतिः कालिकाश्रितकुटुम्बघातिका ।

धूर्जटे त्वमपि धूर्तशेखरो हा तथापि कथमाश्रयन्ति वः ॥ ५३ ॥

विश्वेश्वरत्वं निखिलेश्वराणामाब्रह्मकीटं फलमेकरूपम् ।

सर्वेश्वरः प्राणिषु तुल्यवृत्तेः कथं नु सेवां तव कल्पयामः ॥ ५४ ॥

लोके महान् लुब्ध इति प्रवादो मुदा न ते मुग्ध शशाङ्कमौले ।

यतः समीपे तव याचकानां प्राणप्रहाणावधिरिष्टलाभः ॥ ५५ ॥

किं तस्य ते वच्मि गिरीन्द्रकन्याकान्तस्य कर्णे जनुतोऽनुभावम् ।

यस्यैकदेशे निहितेऽपि या(म)र्त्या भवन्ति दारप्रमुखे पराञ्चः ॥ ५६ ॥

मात्रिकेषु महितो भवान् यतो देहिनस्त्वदुपदेशवैभवात् ।

हालहालमपि पातुमीशते नेतुमा[भ]रणतामहीनपि ॥ ५७ ॥

अन्या माध्यमपीतदेहपतनत्रासं....घापालिता

देहेष्वेकपरिक्षयेऽपि भवतां त्राताऽस्मि देहाष्टकम् ।

त्रय्यन्ता इह संक्षिता दधत इत्यर्धं जगत्प्राणिनां

व्यक्तं वक्तुमिव प्रकाशिततनुं काश्यां भवं तं नमः ॥ ५८ ॥

सान्द्रानन्दपयोधिबर्धकविधुं संसारविन्ध्याटवी-

दावाग्निं सनकादितापसमनोधामप्रदीपाङ्कुरम् ।

वेदान्तोपवनान्तरालसततव्यापारकेलीशुकं

काशीकरूपलताफलं भज मनः कात्यायनीकामुकम् ॥ ५९ ॥

कान्तया सह शुभालकान्तया मूर्तयेव कृपयैकमूर्तये ।

सर्वदाय नतिरस्तु सर्वदा नाकिनेत्रमणये पिनाकिने ॥ ६० ॥

सेवित्वा चिरमचलात्मजासनार्थं

विश्वेशं विसृमरसंपदान्तरङ्गम् ।

धन्योऽयं तदनु शनैःशनैरयासी-

दावासं त्रिभुवनमातुरन्नदाभ्याः ॥ ६१ ॥

कृतावनतिरम्बायै सतामयतु(म)पश्चिमः ।

अपारकरुणामेनामुपातिष्ठत सूक्तिभिः ॥ ६२ ॥

इष्टातिथिं कृतकलामनसौरभेयी

मृष्टान्नहारमृगनाभिमुखैरुदाराम् ।

सेवाकृतं मयि गृहं श्रियमावहन्ति

सौवानना पशुपतेरिह संनिधताम् ॥ ६३ ॥

दर्वांशरावौ कृतकङ्कणाभ्यां संविभ्रती पाणिसरोरुहाभ्याम् ।

पट्टांशुकं पाटलमुद्रहन्ती काचित्पुस्ततात् [करुणा] ममास्ताम् ॥ ६४ ॥

त्वमन्नपूर्णापि कृशासि मध्ये श्यामासि संफुल्लजपाभिरामा ।

छन्दोवनस्थाप्यवनप्रसक्ता वन्दारुमन्दारलताप्यपर्णा ॥ ६५ ॥

निरस्तवेलानियमं विमुक्तचिरन्तनागन्तुजनव्यवस्थम् ।

व्यसेपवेधः कृमिभेदचिन्त(ः)मगात्मजे नौमि तवान्नदानम् ॥ ६६ ॥

अपोभिरष्टादशभेदशालिरसैरिह त्वामतिरञ्जयित्रीम् ।

न स्तोतुमीष्टे नलिनासहो(नो)ऽपि वाचं रसैर्वासयिता तदर्धैः ॥ ६७ ॥

आर्ये मुहुः केवलमर्थमन्नैः पुष्पासि वाचं न पुनः कदापि ।

भवत्स्वरूपप्रतिपादने किमतः प्रयातीयमशक्तिमत्ताम् ॥ ६८ ॥

प्राचीनवाचापि परं दुरापां त्वामीडितुं यत्त्वरते रसज्ञा ।

निदानमस्मिन्भवदीयदर्वांनिवेशदिव्यान्नरसामिलाषः ॥ ६९ ॥

न स्तौति क्लृप्तान्नमयादिपोषा..... ।

संविभ्रतः स्वीयशरीरमात्रं जनस्य का वा जगति प्रशंसा ॥ ७० ॥

त्वामोषधिप्रस्थपतेस्तनूजां प्राचीनभिक्षाकपरिप्लवाक्षीम् ।

अकिंचनाग्रेसरमध्यगेयां वयं कथं विश्वसिमोऽन्नदात्रीम् ॥ ७१ ॥

न विद्यते पाकसमुद्यमस्ते नैकत्र (वा) भोक्तृजना मिलन्ति ।

जगत्रयीतृप्तिकरं तथापि चित्रीयते देवि तवान्नदानम् ॥ ७२ ॥

केलीकृते श्रीरिव सारसं वा वाणीव पाणौ मणिवल्लकीं वा ।

दधासि चेदम्ब विधूय दर्वां कथं त्रिलोकी कुशलं लभेत ॥ ७३ ॥

वैषम्यशाली बलते जनेषु पदाब्जयोः शारदयोः प्रसादः ।

हिताशनैरेधयितुं त्रिलोकीं दधे तु (?) जागर्तु तवाम्बिकायाः ॥ ७४ ॥

अवस्थिता भर्तुरमुक्तपार्श्वमार्तातिथीनामवनं च भोज्यैः ।

भवानि कर्तुं यदतिप्रवीणा गुणः किलायं कुलपालिकानाम् ॥ ७५ ॥

आर्तिस्पृशामम्ब सुखासु(नु)भूते(ति)रापादि नानाखिलदेहभाजाम् ।

आहारदाने नियमस्तवायमर्थं परेषामनघाय तत्ते ॥ ७६ ॥

अशेषलोकावनमम्ब भोज्यैः कर्तव्यमित्येव करोषि बुद्ध्या ।

तामालिदो (?) दासजनाभिपोषमावश्यकं प्राहुरधीश्वराणाम् ॥ ७७ ॥

स्वार्धं प्रियं सर्वमितीरयन्ती मृषेतरा वागपि सा मृषैव ।

आदिश्य किं पुण्यसि विश्वमन्ते स्वमम्ब संप्राप्तसमस्तकामा ॥ ७८ ॥

कार्या न किं कान्तपदाब्जसेवा नास्ति श्रमः कापि न किंकरीति ।

अङ्गानि धन्ये सयमङ्गभाजां दर्वांसंत्यज्य धृतां दधासि ॥ ७९ ॥

त्वमेव दर्वादधतः क्षुधार्तान्पुष्पासि भूयस्यपि दासलोके ।

स्वपुत्ररक्षाविषये सवित्री परत्र न प्रत्ययमादधाति ॥ ८० ॥

संतर्पयस्यम्ब सदान्नदानैरागन्तुलोकानपि पार(ल)यन्ती ।

आद्यस्य भिक्षोरनपायि नित्यं जानानि धिनार्तिजनप्रयासान् (?) ॥ ८१ ॥

भैक्ष्याय मातः प्रतिवीथि काश्यामितस्ततो यान्तमतिक्षुधा माम् ।

आहूय वत्सेत्यनुवेल्मन्नैर्विधेहि सौहित्यविशेषभाजम् ॥ ८२ ॥

दर्व्या प्रपञ्चे तव रक्ष्यमाणे विहाय चिन्तां रमते वृषाङ्कः ।

सधर्मिणी चेच्चरितानुरोधात्कुटुम्बिनः शर्म कुतस्ततोऽपि ॥ ८३ ॥

प्रपञ्चमन्नैः परिपोषयन्त्यामार्ये भवत्याममृतांशुमौलेः ।

भिक्षाटनं प्राभवजृम्भितेषु क्रीडाविभेदेषु गणयेयमासीत् ॥ ८४ ॥

आतु(मात)र्भवप्रार्थनदैवमिन्दोरगलान्तक्लृप्ताश्रयणस्य कार्यम् ।

क्षेमं भिवोर्भिक्षुकृतां च मातः क्षमेतरा त्वं कथमन्नपूर्णा ॥ ८५ ॥ (?)

अज्ञातमन्यैरमितान्नदानादैश्वर्यमैशं भवती न्यनः (व्यनक्ति) ।  
 प्रकाशभावं प्रमदामुखेन प्रयाति गुप्तोऽसि(पि)भृशं किलार्थः ॥ ८६ ॥  
 आस्तां नि.....श्मशानं वस्तां त्वचं वा विभु(वपु)रस्य भूतिम् ।  
 कथं विघत्तामखिलं किलेदं सत्यन्नपूर्णे तव संविधाने ॥ ८७ ॥  
 ईर्ष्या किमाशाय गिरं वितीर्य गणे सुराणां.....तौघे । (?)  
 दिवानिशं देवि सुधाञ्चवृष्ट्या धिनोषि यन्त्रीप्यपि विष्टपानि ॥ ८८ ॥  
 जगन्मुखारोपणकृत्कपालं पतिर्दधावित्ययशः प्रमार्ष्टुम् ।  
 किमम्ब गृह्णासि करेण दर्वीं प्रतिक्षणं विश्वजनप्रतीक्ष्याम् ॥ ८९ ॥  
 त्रैलोक्यकुक्षिभरिणा हरेण ताभ्यां च लम्बोदरवपुस्त्राभ्याम् ।  
 अधिष्ठिते धाम्नि तवान्नभूमा जयत्ययं देवि जनार्तिहारी ॥ ९० ॥  
 तवास्पदं दातुमरुद्रवीना(?)माक्रान्तमुद्यानममर्त्यसालैः ।  
 वेश्माभिचिन्तामणिभिः प्रणीतं विश्राणनेनास्य किमम्ब भारः ॥ ९१ ॥  
 सर्वातिथि(थी)स्त्वं खलु सर्वकालं निश्चिन्तमन्त्रानि दिशस्पर्षणं ।  
 न तत्र हेत्वन्तरमन्तरेण न्यग्रोधमालोग्रजपं प्रियं ते ॥ ९२ ॥  
 मातर्विशालाक्षि महार्हचेलस्त्रगङ्गरागप्रभृतौ स्वभूतिम् ।  
 सदोपयुक्ते यदि शैलधन्वा कथं तदा ते घटतेऽन्नदानम् ॥ ९३ ॥  
 त्रैलोक्यसंतर्पणदानजन्मा दूरे गिरां त्वत्सुकृतातिरेकः ।  
 आस्ते कपर्दी यदनुग्रहेण वेधोमुखामर्त्यविरामसाक्षी ॥ ९४ ॥  
 स्रष्टुं प्रतिष्ठापयितुं जगन्ति हर्तुं तिरस्कर्तुमनुग्रहीतुम् ।  
 पितामहाद्याः प्रभवन्ति यत्ते सवित्रि दर्वीविभवः स एषः ॥ ९५ ॥  
 समाप्य नाथे सवनं द्वितीयमारब्धदीनागमनप्रतीक्षे ।  
 नवीनमन्त्रं नगजे भवत्या प्रदीयतां प्राघुणिकाय मल्लम् ॥ ९६ ॥  
 अपास्य षाण्मातुरमर्धपीतवक्षोजमभ्यागतवत्सले त्वम् ।  
 आगत्य वेगादमृतौदनं मे पिनाकपाणिप्रमदे प्रदेहि ॥ ९७ ॥

आनर्धमाणीकृशरापमध्यादार्तेन (?) कार्तस्वरदर्विकायाम् ।  
 भैक्षेण दाक्षायणि पावनेन मनोरथं पूरय मामकीनम् ॥ ९८ ॥  
 संतन्वतेव स्वमणीकलम्पटे.....षूपदेशात्कृशतानुयोगात् ।  
 हस्तेन कात्यायनि हन्त कामं विश्राणय श्रान्तिविनोदनं मे ॥ ९९ ॥  
 हैयङ्गवीनक्षुतिशालिहस्तनखंपचं नव्यसितानमार्धम् ।  
 करस्फुरत्काञ्चनभाजनात्ते भवानि दिव्यं दिश पायसान्नम् ॥ १०० ॥  
 दृशोऽनुकम्पारसदीर्घिकाया नीलारविन्दैरिव निर्जहानैः (?) ।  
 अपाङ्गपातैरनुगृह्य मातरामोदयान्नैरिममन्नपूर्णं ॥ १०१ ॥  
 श्रान्तः क्षुधा सायमहर्मुखे वात्यन्नं दिश द्वारमुपैमि यावत् ।  
 शिञ्जानमङ्गीरपदं समेत्य प्रयच्छ मे पार्वति तावदन्नम् ॥ १०२ ॥  
 आविष्कृतप्रार्थनमप्यकाले वीतक्षुधं मां गिरिजे विधेहि ।  
 प्रतीक्षते किं पृथुको जनन्याः स्तन्यामृतासारसमृद्धिवेलाम् ॥ १०३ ॥  
 अवश्यकर्तव्यतयानुवेलं महान्ति कर्माणि सदा दिशन्ति ।  
 पर्याप्तमम्ब प्रतिपादयान्नं कर्तुं न किञ्चित्क्षमते बुभुक्षुः ॥ १०४ ॥  
 नित्यान्नदे मे निजमूर्तिभारमचिन्तयित्वाशनमर्पयेथाः ।  
 आदाय दर्वीं क्वचिदासिकायै जगज्जनन्याः समयः कुतस्ते ॥ १०५ ॥  
 दूरे क्षिपन्ती गुणदोषचिन्तामिष्टाशनैरेधय मामनव्यम् ।  
 निजे तनूजे किल निर्गुणेऽपि व्यनक्ति वात्सल्यभरं सवित्री ॥ १०६ ॥  
 अन्नार्थिनं मां यदि चेद्बुधोषि कृपापराची गणये किमन्यत् ।  
 ..... ॥ १०७ ॥

दर्वीपायसभाजने कलयता युग्मेन हस्ताब्जयो-  
 रप्रत्यूहविभावितत्रिजगतीभिक्षाकनेत्रोत्सवा ।

वाचालाभरणं महानसगृहादन्नोपहारेच्छथा  
 निर्यान्ती परदेवता मम मुहुश्चिन्तापथं गाहताम् ॥ १०८ ॥

स्तन्यास्त्रादकृते निरुध्य पुरतः संतन्वते प्रार्थनां

सेनान्ये सति पूर्वकायमसकृत् स्थित्या दिशन्ती स्तनौ ।

अस्तस्वेदपयःकणां(णा)प्रणयिनो हस्तेन वक्त्रादुमां(मा)

मृष्टान्नार्पणमर्थिनां विदधती(ती)मेघा महा(या)लम्ब(म्ब्य)ते॥१०९

स्मेरस्मेरमलीकचित्रकपरामर्शी श्रमाम्बोर्लेवं

दिव्यास्ते व्यजनानिलाद्धरचलोत्तंसं दधाना मुखम् (?) ।

चेतो मे न जहातु सा भगवती कृत्वातिथेयीं कृपा-

माशी[राशि]परा गिरीशवसतिं प्रत्याव्रजन्ती जनैः ॥ ११० ॥

दृढभक्तिरङ्गितक्रमामथ मश्यन्नधिकालि देवताः ।

अविगाढपरं मनोगिरामधितानन्दमन्दमास्तिकः ॥ १११ ॥

आर्यश्चक्रसरोवगाहनियमैरश्रान्तयात्राक्रमै-

रसाकं द्विजनौहितीविरचनैरावश्यकैरध्वरैः ।

विद्याव्याकरणैश्च शिष्यसदसे विश्वेशमाराधयन्

वाधूलान्वयमौलिरावसदसौ वाराणसीमृद्धिमान् ॥ ११२ ॥

प्रालेयाद्रिसुतासहायभजनप्रेमानुबन्धस्पृशे

विद्याशीलविनीत ..... पो विश्राणनासङ्गिने ।

स्नेहपराङ्मुखाय ..... करुणामूर्ति ..... संविभ्रते

मूर्धा संनतिमग्रजाय महते मोदान्मुहुः कुर्महे ॥ ११३ ॥

इति श्रीबाधूलकुलजलधिकौस्तुभस्यातिरात्रयाजिनः साहित्यगुरोः कनकाठपाठबिरुदा-

ङ्कस्य वेङ्कटेशसुमतिसहधर्मिणीमण्यनन्तम्मागर्भशुक्तिमुक्तामणेः समरपुङ्गवदीक्षितस्य

कृतौ चम्पूकाव्ये यात्राप्रबन्धे परिपूर्तिशोभितविलासो नाम नवम आश्वासः ॥

वीतस्पृहाय विरजस्तमसे समस्तशास्त्र[श्रुति]स्मृतिविदे समदर्शनाय ।

सिद्धाशिषे भगवदङ्घ्रिसमस्तभक्तिसान्द्रप्रसन्नमनसे सदसे नमोऽस्तु ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।